ГРЧКИ ЈЕЗИК 1

скрипта за студенте класичних наука

*

Орсат Лигорио

доцент Филозофског факултета у Београду

ЈЕСЕЊИ СЕМЕСТАР

ВЈЕЖБА a. Препознај слово: **1.** N **2.** Η **3.** Θ **4.** Υ **5.** Σ **6.** Ι **7.** Ξ **8.** Υ **9.** Φ **10.** Ψ **11.** Κ **12.** Γ **13.** Μ **14.** Β **15.** Ω **16.** Ο **17.** Δ **18.** Ε **19.** Ρ **20.** Τ **21.** Ϙ **22.** Ζ **23.** Ϝ **24.** Π.

Г р а д и в о : велика слова грчког алфабета (*GGJ*, §1).

Р ј е ш е њ е : **1.** νῦ **2.** ἦτᾰ **3.** θῆτᾰ **4.** ὗ ψιλόν **5.** σίγμᾰ **6.** ἰῶτᾰ **7.** ξεῖ / ξῖ **8.** ὗ ψιλόν **9.** φεῖ / φῖ **10.** ψεῖ / ψῖ **11.** κάππᾰ **12.** γάμμᾰ **13.** μῦ **14.** βῆτᾰ **15.** ὦ μέγᾰ **16.** ὸ μικρόν **17.** δέλτᾰ **18.** ἓ ψιλόν **19.** ῥῶ **20.** ταῦ **21.** κόππᾰ **22.** ζῆτᾰ **23.** δίγαμμᾰ **24.** πεῖ / πῖ.

ВЈЕЖБА b. Препознај слово: **1.** ξ **2.** φ **3.** σ **4.** ϡ **5.** μ **6.** θ **7.** ο **8.** π **9.** α **10.** ζ **11.** χ **12.** ψ **13.** μ **14.** ν **15.** ς **16.** ω **17.** η **18.** ζ **19.** ϝ **20.** π **21.** β **22.** ρ **23.** τ **24.** γ.

Г р а д и в о : мала слова грчког алфабета (*GGJ*, §1).

Р ј е ш е њ е : **1.** ξεῖ / ξῖ **2.** φεῖ / φῖ **3.** σίγμᾰ **4.** σαμπῖ **5.** μῦ **6.** θῆτᾰ **7.** ὸ μικρόν **8.** πεῖ / πῖ **9.** ἄλφᾰ **10.** ζῆτᾰ **11.** χεῖ / χῖ **12.** ψεῖ / ψῖ **13.** μῦ **14.** νῦ **15.** σίγμᾰ **16.** ὦ μέγᾰ **17.** ἦτᾰ **18.** ζῆτᾰ **19.** δίγαμμᾰ **20.** πεῖ / πῖ **21.** βῆτᾰ **22.** ῥῶ **23.** ταῦ **24.** γάμμᾰ.

ВЈЕЖБА c. Препознај слово: **1.** δ **2.** ο **3.** Ι **4.** Σ **5.** Ξ **6.** α **7.** σ **8.** Α **9.** δ **10.** ι **11.** θ **12.** η **13.** Θ **14.** η **15.** Υ **16.** Τ **17.** Ε **18.** ω **19.** Ξ **20.** λ **21.** Ν **22.** λ **23.** Δ **24.** Σ.

Р ј е ш е њ е : **1.** δέλτᾰ. **2.** ὸ μικρόν. **3.** ἰῶτᾰ. **4.** σίγμᾰ. **5.** ξεῖ / ξῖ. **6.** ἄλφᾰ. **7.** σίγμᾰ. **8.** ἄλφᾰ. **9.** δέλτᾰ. **10.** ἰῶτᾰ. **11.** θῆτᾰ. **12.** ἦτᾰ. **13.** θῆτᾰ. **14.** ἦτᾰ. **15.** ὗ ψιλόν. **16.** ταῦ. **17.** ἓ ψιλόν. **18.** ὦ μέγᾰ. **19.** ξεῖ / ξῖ. **20.** λάμβδᾰ. **21.** νῦ. **22.** λάμβδᾰ. **23.** δέλτᾰ. **24.** σίγμᾰ.

ВЈЕЖБА d. Препиши и прочитај: **1.** ΑΚΑΔΗΜΕΙΑ / Ἀκαδήμειᾰ. **2.** ΑΡΜΟΝΙΑ / ἁρμονίᾱ. **3.** ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ / βιογραφίᾱ. **4.** ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ / βιβλιοθήκη. **5.** ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ / γραμματική. **6.** ΓΥΜΝΑΣΙΟΝ / γυμνάσιον. **7.** ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ / δημοκρατίᾱ. **8.** ΔΙΑΛΟΓΟΣ / διάλογος. **9.** ΕΛΕΓΕΙΑ / ἐλεγείᾱ. **10.** ΕΠΟΣ / ἔπος. **11.** ΖΕΥΣ / Ζεύς. **12.** ΖΩΟΛΟΓΙΑ / ζωολογίᾱ. **13.** ΗΡΩΣ / ἥρως. **14.** ΗΓΕΜΟΝΙΑ / ἡγεμονίᾱ. **15.** ΘΕΡΜΟΣ / θερμός. **16.** ΘΕΑΤΡΟΝ / θέᾱτρον. **17.** ΙΑΤΡΟΣ / ἰᾱτρός. **18.** ΙΣΤΟΡΙΑ / ἱστορίᾱ. **19.** ΚΑΘΕΔΡΑ / καθέδρᾱ. **20.** ΚΡΙΤΙΚΗ / κριτική. **21.** ΛΕΩΝΙΔΑΣ / Λεωνίδᾱς. **22.** ΛΑΜΠΑΣ / λαμπάς. **23.** ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ / μαθηματική. **24.** ΜΑΡΑΘΩΝ / Μαραθών.

Г р а д и в о : читање, писање и изговор слова грчког алфабета (*GGJ*, §1-1-3).

А н а л и з а : Именице: **Ἀκαδήμειᾰ** (→ *академија*) — nom fsg, Ἀκαδήμειᾰ *Academia*, *Академија*; **ἁρμονίᾱ** (→ *хармонија*) — nom fsg, *compāges, junctūra, harmonia*, *спајање, скалд, хармонија*; **βιβλιοθήκη** (→ *библиотека*) — nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliothēca*, *библиотека*; **βιογραφίᾱ** (→ *биографија*) — nom fsg, βιογραφίᾱ *biographia*, *биографија*; **γραμματική** (→ *граматика*) — nom fsg, γραμματική *grammatĭca*, *граматика*; **γυμνάσιον** (→ *гимназија*) — nom nsg, γυμνάσιον *gymnasium*, *вјежбалиште*; **δημοκρατίᾱ** (→ *демократија*) — nom fsg, δημοκρατίᾱ *democratia*, *демократија*; **διάλογος** (→ *дијалог*) — nom msg, διάλογος *dialŏgus*, *sermocinatio*, *разговор*; **ἐλεγείᾱ** (→ *елегија*) — nom fsg, ἐλεγείᾱ *carmen elegiăcum*, *елегија*; **ἔπος** (→ *еп*) — nom nsg, ἔπος *verbum*, *carmen*, *ријеч*, *пјесма*; **Ζεύς** (→ *Зевс*) — nom msg, Ζεύς *Juppĭter*, *Зевс*; **ζωολογίᾱ** (→ *зоологија*) — nom fsg, ζωολογίᾱ *zoologia*, *зоологија*; **ἡγεμονίᾱ** (→ *хегемонија*) — nom fsg, ἡγεμονίᾱ *imperium*, власт; **ἥρως** (→ *херој*) — nom msg, ἥρως *heros*, *херој*, *јунак*; **θέᾱτρον** (→ *театар*) — nom nsg, θέατρον *theatrum*, *позориште*; **θερμός** (→ *термос*) — nom msg, θερμός *formus*, *топао*; **ἰᾱτρός** (→ *псих-ијатар*) — nom msg, ἰᾱτρός *medĭcus*, *љекар*; **ἱστορίᾱ** (→ *историја*) — nom fsg, ἱστορίᾱ *historia*, *историја*; **καθέδρᾱ** (→ *катедра*) — nom fsg, καθέδρᾱ *cathedra*, *sedes*, *сједиште*; **κριτική** (→ *критика*)— nom fsg, κριτική *judicandi peritia*, *умијеће расуђивања*; **λαμπάς** (→ *лампа*) — nom fsg, λαμπάς *lampas*, бакља; **Λεωνίδᾱς** (→ *Леонида*) — nom msg, Λεωνίδᾱς *Leonĭdas*, *Леонида*; **μαθηματική** (→ *математика*) — nom msg, μαθηματική *mathematĭca*, *математика*; **Μαραθών** (→ *Маратон*) — nom msg Μαραθών *Marăthon*, *Маратон*.

Р ј е ш е њ е : **1.** ἀκαδήμειᾰ [akadĕ:meia]. **2.** ἁρμονίᾱ [harmonĭa:]. **3.** βιογραφίᾱ [biograpʰĭa:]. **4.** βιβλιοθήκη [bibliotʰĕ:kɛ:]. **5.** γραμματική [grammatikĕ:]. **6.** γυμνάσιον [gymnăsion]. **7.** δημοκρατίᾱ [dɛ:mokratĭa:]. **8.** διάλογος [diălogos]. **9.** ἐλεγείᾱ [elegeĭa:]. **10.** ἔπος [ĕpos]. **11.** Ζεύς [dzĕus]. **12.** ζωολογίᾱ [zɔ:ologĭa:]. **13.** ἥρως [hĕ:rɔ:s]. **14.** ἡγεμονίᾱ [hɛ:gemonĭa:]. **15.** θερμός [tʰermŏs]. **16.** θέᾱτρον [tʰĕa:tron]. **17.** ἰᾱτρός [ia:trŏs]. **18.** ἱστορίᾱ [historĭa:]. **19.** καθέδρᾱ [katʰĕdra:]. **20.** κριτική [kritikĕ:]. **21.** Λεωνίδᾱς [leɔ:nĭda:s]. **22.** λαμπάς [lampăs]. **23.** μαθηματική [matʰɛ:matikĕ:]. **24.** Μαραθών [Maratʰɔ̆:n].

Вјежба e. Препиши и прочитај: **1.** ΝΙΚΗ / νῑ́κη. **2.** ΝΕΙΛΟΣ / Νεῖλος. **3.** ΞΥΛΟΝ / ξύλον. **4.** ΞΕΡΞΗΣ / Ξέρξης. **5.** ΟΡΧΗΣΤΡΑ / ὀρχήστρᾱ. **6.** ΟΜΗΡΟΣ / Ὅμηρος. **7.** ΠΑΠΥΡΟΣ / πάπῡρος. **8.** ΠΟΛΙΤΙΚΗ / πολῖτική. **9.** ΡΥΘΜΟΣ / ῥυθμός. **10.** ΡΕΥΜΑ / ῥεῦμᾰ. **11.** ΣΦΑΙΡΑ / σφαῖρᾰ. **12.** ΣΧΟΛΗ / σχολή. **13.** ΤΕΧΝΗ / τέχνη. **14.** ΤΑΥΡΟΣ / ταῦρος **15.** ΥΠΝΟΣ / ὕπνος. **16.** ΥΠΟΘΗΚΗ / ὑποθήκη. **17.** ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ / φιλοσοφίᾱ. **18.** ΦΟΒΟΣ / φόβος. **19.** ΧΡΟΝΟΣ / χρόνος. **20.** ΧΑΟΣ / χάος. **21.** ΨΥΧΗ / ψῡχή. **22.** ΨΕΥΔΩΝΥΜΟΝ / ψευδώνυμον. **23.** ΩΚΕΑΝΟΣ / Ὠκεανός **24.** ΩΙΔΗ / ᾠδή.

А н а л и з а : Именице: **Νεῖλος** (→ *Нил*) — nom msg, Νεῖλος *Nilus*, *Нил*; **νῖκη** (→ *Ника*) — nom fsg, νῖκη *victoria*, *победа*; **Ξέρξης** (→ *Ксеркс*) — nom msg, Ξέρξης *Xerxes*, *Ксеркс*; **ξύλον** (→ *ксило-фон*) — nom nsg, ξύλον *lignum*, *дрво*; **Ὅμηρος** (→ *Хомер*, *Омир*) — nom msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хоемр*; **ὀρχήστρᾱ** (→ *оркестар*) — nom fsg, ὀρχήστρᾱ *orchestra*, *орхестра*; **πάπῡρος** (→ *папир*) — nom msg / fsg, πάπῡρος *papȳrus*, *папир*; **πολῖτική** (→ *политика*) — nom fsg, πολῖτική *ars bene administrandae rei publĭcae*, *државничко умијеће*; **ῥεῦμᾰ** (→ *реума*) — nom nsg, ῥεῦμᾰ *fluxus*, *rheuma*, *струјање*, *течење*; **ῥυθμός** (→ *ритам*) — nom msg, ῥυθμός *rhythmus*, *ритам*, *такт*; **σφαῖρᾰ** (→ *сфера*) — nom fsg, σφαῖρᾰ *globus*, *sphaera*, *кугла*; **σχολή** (→ *школа*) — nom fsg, σχολή *otium*, *schola*, *доколица*, *школа*; **ταῦρος** (→ *тауро-болија*) — nom msg, ταῦρος *taurus*, *бик*; **τέχνη** (→ *техника*) — nom fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*, *вјештина*; **ὕπνος** (→ *хипноза*) — nom msg, ὕπνος *somnus*, *сан*; **ὑποθήκη** (→ *хипотека*) — nom fsg, ὑποθήκη *suppositio*, *hypothēca*; **φιλοσοφίᾱ** (→ *филозофија*) — nom fsg, φιλοσοφίᾱ *philosophia*, *филозофија*; **φόβος** (→ *фобија*) — nom msg, φόβος *timor*, *страх*; **χάος** (→ *хаос*) — nom nsg, χάος *chaos*, *хаос*; **χρόνος** (→ *хроно-логија*, *дија-хронија*) — nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*; **ψευδώνυμον** (→ *псеудоним*) — nom nsg, ψευδώνυμον *falso nominātum*, *лажно име*; **ψῡχή** (→ *психа*) — nom fsg, ψῡχή *vita*, *анĭма*, *живот*, *душа*; **ᾠδή** (→ *ода*) — nom fsg, ᾠδή *cantus*, *пјесма*; **Ὠκεανός** (→ *океан*) — nom msg, Ὠκεανός *Oceănus*, *Океан*.

Р ј е ш е њ е : **1.** [nĭ:kɛ:]. **2.** [nêilos]. **3.** [ksўlon]. **4.** [ksĕrksɛ:s]. **5.** [orkʰĕ:stra:]. **6.** [homɛ:ros]. **7.** [păpy:ros]. **8.** [poli:tikĕ:]. **9.** [r(ʰ)ytʰmŏs]. **10.** [r(ʰ)eûma]. **11.** [spʰaîra]. **12.** [skʰolĕ:]. **13.** [tĕkʰnɛ:]. **14.** [taûros]. **15.** [hўpnos]. **16.** [hypotʰĕ:kɛ:]. **17.** [pʰilosopʰĭa:]. **18.** [pʰŏbos]. **19.** [kʰrŏnos]. **20.** [kʰăos]. **21.** [psy:kʰĕ:]. **22.** [pseudɔ̆:mymon]. **23.** [ɔ:keanŏs]. **24.** [ɔdĕ:].

Вјежба f. Препиши и прочитај: **1.** κλαγγή, ἄγκῡρᾰ, λόγχη, Σφίγξ. **2.** ἀποθήκη, ἔπος, ὄργανον, Ἀχιλλεύς, Ἄρης, Ὄλυμπος. **3.** Ἰωνίᾱ, Ἰάσων, ἰᾱτρός. **4.** ἱππόδρομος, ὥρᾱ, Ὅμηρος, Ἑλλάς, Ἕκτωρ, ῥεῦμᾰ, Ῥώμη. **5.** Καύκασος, ταῦμᾰ, Αἴγυπτος, Καῖσᾰρ, Νεῖλος, εἰρήνη, Εὐρώπη, Ζεύς, Τροίᾱ, Κροῖσος, μυῖᾰ, οὐρανός, Μοῦσᾰ. **6.** τραγῳδίᾱ, κωμῳδίᾱ, Θρᾴκη. **5.** Ἅιδης, Ὠιδεῖον.

А н а л и з а : Именице: **ἄγκῡρᾰ** (→ дијал. *анкора*) — nom fsg, ἄγκῡρᾰ *ancŏra*, *сидро*, *котва*; **Αἴγυπτος** (→ *Египат*) — nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus*, *Египат*; **Ἅιδης** (→ *Хад*) — nom msg, Ἅιδης *Pluto*, *Orcus*, *Хад*; **ἀποθήκη** (→ *апотека*) — nom fsg, ἀποθήκη *repositorium*, *складиште*; **Ἄρης** (→ *Арес*) — nom msg, Ἄρης *Mars*, *Арес*; **Ἀχιλλεύς** (→ *Ахилеј*) — nom msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **εἰρήνη** (→ *Ирена*, *Ирина*) — nom fsg, εἰρήνη *pax*, *мир*; **Ἕκτωρ** (→ *Хектор*) — nom msg, Ἕκτωρ *Hector*, *Хектор*; **Ἑλλάς** (→ *Хелада*) — nom fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ἔπος** (→ *еп*) — nom nsg, ἔπος *verbum*, *carmen*, *реч*, *пјесма*; **Εὐρώπη** (→ *Европа*) — nom fsg, Εὐρώπη *Eurōpa*, *Europa*; **Θρᾴκη** (→ *Тракија*) — nom fsg, Θρᾴκη *Thracia*, *Тракија*; **Ζεύς** (→ *Зевс*) — nom msg, Ζεύς *Juppĭter*, *Зевс*; **Ἰάσων** (→ *Јасон*) — nom msg, Ἰάσων *Jaso(n)*, *Јасон*; **ἰᾱτρός** (→ *псих-ијатар*) — nom msg, ἰατρός *medĭcus*, *лекар*; **ἱππόδρομος** (→ *хиподром*) — nom msg, ἱππόδρομος *hippodrŏmus*, *circus*, *хиподром*; **Ἰωνίᾱ** (→ *Јонија*) — nom fsg, Ἰωνίᾱ *Ionia*, *Јонија*; **Καῖσᾰρ** (→ *цар*, *Цезар*) — nom msg, Καῖσᾰρ *Caesar*, *Цезар*; **Καύκασος** (→ *Кавказ*) — nom msg, Καύκασος *Caucăsus*, *Кавказ*; **κλαγγή** — nom fsg, κλαγγή *clangor*, *вика*, *граја*; **Κροῖσος** (→ *Крез*) — nom msg, Κροῖσος *Croesus*, *Крез*; **κωμῳδίᾱ** (→ *комедија*) — nom fsg, κωμῳδίᾱ *comoedia*, *комедија*; **λόγχη** — nom fsg,

λόγχη *lancea, hasta, копље*; **Μοῦσᾰ́** (→ *Муза*) — nom fsg, Μοῦσᾰ *Musa, Муза*; **μυῖᾰ́** — nom fsg, μυῖᾰ *musca, мува*; **Νεῖλος** (→ *Нил*) — nom msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Ὄλυμπος** (→ *Олимп*) — nom msg, Ὄλυμπος *Olympus, Олимп*; **Ὅμηρος** (→ *Хомер, Омир*) — nom msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **ὄργανον** (→ *орган*) — nom nsg, ὄργανον *instrumentum, оруђе*; **οὐρανός** (→ *Уран*) — nom msg, οὐρανός *caelum, небо*; **ῥεῦμᾰ́** (→ *реума*) — nom nsg, ῥεῦμᾰ *fluxus, rheuma, струјање*; **Ῥώμη** (→ *Рим*) — nom fsg, Ῥώμη *Roma, Рим*; **Σφίγξ** (→ *Сфинга*) — nom fsg, Σφίγξ *Sphinx, Сфинга*; **τραγῳδίᾱ** (→ *трагедија*) — nom fsg, τραγῳδίᾱ *tragoedia, трагедија*; **τραῦμᾰ́** (→ *траума*) — nom nsg, τραῦμᾰ *vulnus, рана*; **Τροιᾱ́** (→ *Троја*) — nom fsg, Τροιᾱ́ *Troja, Троја*; **Ὠιδεῖον** (→ *Одеј*) — nom fsg, Ὠιδεῖον *Odeum, Одеј*; **ὥρᾱ** (→ *дијал. ура*) — nom fsg, ὥρᾱ *tempus, вријеме, доба, час*.

Р ј е ш е њ е : **1.** κλαγγή [klaŋgɛ̆:], ἄγκῡρᾰ [ăŋky:ra], λόγχη [lŏŋkʰɛ:], Σφίγξ [spʰĭŋks]. **2.** ἀποθήκη [apothɛ̆:kɛ:], ἔπος [ĕpos], ὄργανον [ŏrganon], Ἀχιλλεύς [akʰillĕus], Ἄρης [ărɛ:s], Ὄλυμπος [ŏlympos]. **3.** Ἰωνιᾱ́ [iɔ:nĭa:], Ἰάσων [iăsɔ:n], ἰᾱτρός [ia:trŏ́s]. **4.** ἱππόδρομος [hippŏ́dromos], ὥρᾱ [hɔ̆:ra:], Ὅμηρος [hŏ́mɛ:ros], Ἑλλάς [hellắs], Ἕκτωρ [hĕktɔ:r], ῥεῦμᾰ [r⁽ʰ⁾êuma], Ῥώμη [r⁽ʰ⁾ɔ̆:mɛ:]. **5.** Καύκασος [kăukasos], τραῦμᾰ [trâuma], Αἴγυπτος [ăigyptos], Καῖσᾰρ [kâisar], Νεῖλος [nêilos], εἰρήνη [eirɛ̆:nɛ:], Εὐρώπη [eurɔ̆:pɛ:], Ζεύς [dzĕus], Τροιᾱ [trŏi(j)a:], Κροῖσος [krŏisos], μυῖᾰ [mûi(j)a], οὐρανός [o:ranŏs], Μοῦσᾰ [mo̯:sa]. **6.** τραγῳδίᾱ [tragɔ:dĭa:], κωμῳδίᾱ [kɔ:mɔ:dĭa:], Θρᾴκη [thrắ:kɛ:]. **7.** Ἅιδης [hădɛ:s], Ὠιδεῖον [ɔ:deî(j)on].

Вјежба g. Препиши и прочитај: **1.** δρᾶμᾰ́, σκηνή, χορός, μελῳδίᾱ, λύρᾱ, μουσική, συμφωνίᾱ. **2.** βακτηρίᾱ, φαρμακεύς, πλευρῖτῐ̃ς, ἀγωνίᾱ, θεραπείᾱ, ἀορτή, ἀρτηρίᾱ, ἆσθμᾰ́, βιολόγος, ἔκζεμᾰ́, χειρουργός, νάρκωσῐ̃ς, προφύλαξῐ̃ς, πρόθεσῐ̃ς, σκλήρωσῐ̃ς. **3.** σχολή, βιβλίον, ὀρθογραφίᾱ, ποίησῐ̃ς, ἱστορίᾱ, γεωγραφίᾱ, φιλοσοφίᾱ, φαντασίᾱ, βοτανική. **4.** πολιτική, ἀριστοκρατίᾱ, ὀλιγαρχίᾱ, αὐτόνομος, πολεμική, πρᾶξῐ̃ς, πρόβλημᾰ́, σύστημᾰ́.

А н а л и з а : Именице: **ἀγωνίᾱ** (→ *агонија*) — nom fsg, ἀγωνίᾱ *certāmen, борба*; **ἀορτή** (→ *аорта*) — nom fsg, ἀορτή *vena, крвни суд*; **ἀριστοκρατίᾱ** (→ *аристократија*) — nom fsg, ἀριστοκρατίᾱ *aristocratia, аристократска власт*; **ἀρτηρίᾱ** (→ *артерија*) — nom fsg, ἀρτηρίᾱ *arteria, vena, крвни суд*; **ἆσθμᾰ́** (→ *астма*) — nom nsg, ἆσθμᾰ *asthma, тешко дисање*; **αὐτόνομος** (→ *аутономија*) — nom msg, αὐτόνομος *suis legĭbus vivens, ко живи по својим законима*; **βακτηρίᾱ** (→ *бактерија*) — nom fsg, βακτηρίᾱ *bacŭlus, штап*; **βιβλίον** (→ *Библија*) — nom nsg, βιβλίον *libellus, књижица*; **βιολόγος** (→ *биолог*) — nom msg, βιολόγος *biolŏgus, биолог*; **βοτανική** (→ *ботаника*) — nom fsg, βοτανική *botanĭca, herbārum doctrīna, ботаника*; **γεωγραφίᾱ** (→ *географија*) — nom fsg, γεωγραφίᾱ *geographia, terrārum orbis descriptio, географија*; **δρᾶμᾰ́** (→ *драма*) — nom nsg, δρᾶμᾰ *actus, fabula, чин, драма*; **ἔκζεμᾰ́** (→ *екцем*) — nom nsg, ἔκζεμᾰ *fervor, aestuatio, што се успали*; **θεραπείᾱ** (→ *терапија*) — nom fsg, θεραπείᾱ *ministerium, sanatio, њега, лијечење*; **ἱστορίᾱ** (→ *историја*) — nom fsg, ἱστορίᾱ *historia, историја*; **λύρᾱ** (→ *лира*) — nom fsg, λύρᾱ *lyra, лира*; **μελῳδίᾱ** (→ *мелодија*) — nom fsg, μελῳδίᾱ *melodia, modulatio, мелодија, пјевање*; **μουσική** (→ *музика*) — nom fsg, μουσική *musĭca, музика*; **νάρκωσῐ̃ς** (→ *наркоза*) — nom fsg, νάρκωσῐ̃ς *torpefactio, stupor, утрнуће*; **ὀλιγαρχίᾱ** (→ *олигархија*) — nom fsg, ὀλιγαρχίᾱ *oligarchia, олигархија*; **ὀρθογραφίᾱ** (→ *ортографија*) — nom fsg, ὀρθογραφίᾱ *orthographia, правопис*; **πλευρῖτῐ̃ς** (→ *плеуритис*) — nom fsg, πλευρῖτῐ̃ς *pleuritis, плеуритис, упала плеуре*; **ποίησῐ̃ς** (→ *поезија*) — nom fsg, ποίησῐ̃ς *poēsis, творење, пјесничко стварање*; **πολεμική** (→ *полемика*) — nom fsg, πολεμική *ars militaris, ратно умијеће*; **πολιτική** (→ *политика*) — nom fsg, πολιτική *ars bene administrandae rei publĭcae, државничко умијеће*; **πρᾶξῐ̃ς** (→ *пракса*) — nom fsg, πρᾶξῐ̃ς *actio, дјеловање*; **πρόβλημᾰ́** (→ *проблем*) — nom nsg, πρόβλημᾰ *propositio, problēma, предложено, проблем*; **πρόθεσῐ̃ς** (→ *протеза*) — nom fsg, πρόθεσῐ̃ς *propositum, представљено*; **προφύλαξῐ̃ς** (→ *профилакса*) — nom fsg, προφύλαξῐ̃ς *cautio, providentia, предострожност*; **σκηνή** (→ *сцена*) — nom fsg, σκηνή *scaena, сцена*; **συμφωνίᾱ** (→ *симфонија*) — nom fsg, συμφωνίᾱ *consonantia, symphonia, музички склад, сагласје*; **σύστημᾰ́** (→ *систем*) — nom nsg, σύστημᾰ *compositio, systēma, састављено, систем*; **σχολή** (→ *школа*) — nom fsg, σχολή *otium, schola, доколица, школа*; **φαντασίᾱ** (→ *фантазија*) — nom fsg, φαντασίᾱ *visio, phantasia, привиђање*; **φαρμακεύς** (→ *фармацеут*) — nom msg, φαρμακεύς *medicamentōrum confector, који припређује лијекове, љекар*; **φιλοσοφίᾱ** (→ *филозофија*) — nom fsg, φιλοσοφίᾱ *philosophia, филозофија*; **χειρουργός** (→ *хирург*) — nom msg, χειρουργός *chirurgus, видар*; **χορός** (→ *хор*) — nom msg, χορός *chorus, chorēa, хор, играње*.

Р ј е ш е њ е : **1.** δρᾶμᾰ [drâ:ma], σκηνή [skɛ:nɛ̆:], χορός [kʰorŏs], μελῳδίᾱ [melɔ:dĭa:], λύρᾱ [lÿra:], μουσική [mo̯sikɛ̆:], συμφωνίᾱ [sympʰɔ:nĭa:]. **2.** βακτηρίᾱ [baktɛ:rĭa:], φαρμακεύς [pʰarmakĕus], πλευρῖτῐ̃ς [pleurîtis], ἀγωνίᾱ [agɔ:nĭa:], θεραπείᾱ [tʰerapeĭ(j)a:], ἀορτή [aortɛ̆:], ἀρτηρίᾱ [artɛ:rĭa:], ἆσθμᾰ́ [â:stʰma], βιολόγος [biolŏgos], ἔκζεμᾰ́ [ĕkdzema], χειρουργός [kʰeirǫ:rgŏs], νάρκωσῐ̃ς [nărkɔ:sis], προφύλαξῐ̃ς [propʰўlaksis], πρόθεσῐ̃ς [prŏtʰesis], σκλήρωσῐ̃ς [sklɛ̆:rɔ:sis]. **3.** σχολή [skʰolɛ̆:], βιβλίον [biblĭon], ὀρθογραφίᾱ [ortʰograpʰĭa:], ποίησῐ̃ς [poĭ(j)ɛ:sis],

ἱστορίᾱ [historĭa:], γεωγραφίᾱ [geɔ:grapʰĭa:], φιλοσοφίᾱ [filosopʰĭa:], φαντασίᾱ [pʰantasĭa:], βοτανική [botanikĕ:]. **4.** πολιτική [politikĕ:], ἀριστοκρατίᾱ [aristokratĭa:], ὀλιγαρχίᾱ [oligarkʰĭa], αὐτόνομος [autŏnomos], πολεμική [polemikĕ:], πρᾶξῐς [prâ:ksis], πρόβλημᾰ [prŏblɛ:ma], σύστημᾰ [sўstɛ:ma].

ВЈЕЖБА h. Прочитај пазећи на акценат: **1.** Ἀττική, Μαραθών, μαθηματική, Ὠκεανός, ἠχώ, χαρακτήρ. **2.** Ἀσίᾱ, βιβλιοθήκη, Ἀπόλλων, Ἀφροδίτη, Σωκράτης, ἱστορίᾱ, δημοκρατίᾱ. **3.** Πάτροκλος, Φίλιππος, φιλόσοφος, θέατρον, διάλογος, γυμνάσιον, πάπῡρος. **4.** Ἀθηνᾶ, Σοφοκλῆς, Ποσειδῶν, Ἑρμῆς, Περικλῆς, Ξενοφῶν, γῆ, Ἀπελλῆς. **5.** Ῥῆμος, πρᾶξῐς, δῶμᾰ, δρᾶμᾰ, χρῶμᾰ.

Г р а д и в о : акценат у грчком језику (*GGJ*, §17–22).

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηνᾶ** — nom fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna*, *Атена*; **Ἀπελλῆς** — nom msg, Ἀπελλῆς *Apelles*, *Апел*; **Ἀπόλλων** — nom msg, Ἀπόλλων *Apollo*, *Аполон*; **Ἀσίᾱ** — nom fsg, Ἀσίᾱ *Asia*, *Азија*,; **Ἀττική** — nom fsg, Ἀττική *Attĭca*, *Атика*; **Ἀφροδίτη** — nom fsg, Ἀφροδίτη *Venus*, *Афродита*; **βιβλιοθήκη** — nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliothēca*, *библиотека*; **γῆ** — nom fsg, γῆ *terra*, *земља*; **γυμνάσιον** — nom nsg, γυμνάσιον *gymnasium*, *вјежбалиште*; **δημοκρατίᾱ** — nom fsg, δημοκρατίᾱ *democratia*, *демократија*; **διάλογος** — nom msg, διάλογος *dialŏgus*, *sermocinatio*, *дијалог*; **δρᾶμᾰ** — nom nsg, δρᾶμᾰ *actus*, *fabŭla*, *чин*, *драма*; **δῶμᾰ** — nom nsg, δῶμᾰ *domus*, *кућа*; **Ἑρμῆς** — nom msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; **ἠχώ** — nom fsg, ἠχώ *echo*, *exo*, *јека*; **θέατρον** — nom nsg, θέατρον *theatrum*, *позориште*; **ἱστορίᾱ** — nom fsg, ἱστορίᾱ *historia*, *историја*; **μαθηματική** — nom fsg, μαθηματική *mathematĭca*, *математика*; **Μαραθών** — nom msg, Μαραθών *Marăthon*, *Маратон*; **Ξενοφῶν** — nom msg, Ξενοφῶν *Xenophon*, *Ксенофонт*; **πάπῡρος** — nom msg / fsg, πάπῡρος *papўrus*, *папир*; **Πάτροκλος** —nom msg, Πάτροκλος *Patroclus*, *Патрокло;* **Περικλῆς** — nom msg, Περικλῆς *Pericles*, *Перикле*; **Ποσειδῶν** — nom msg, Ποσειδῶν *Neptūnus*, *Посејдон*; **πρᾶξῐς** — nom fsg, πρᾶξῐς *actio*, *дјеловање*; **Ῥῆμος** — nom msg, Ῥῆμος *Remus*, *Рем*; **Σοφοκλῆς** — nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; **Σωκράτης** — nom msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*; **Φίλιππος** — nom msg, Φίλιππος *Philippus*, *Филип*; **φιλόσοφος** — nom msg, φιλόσοφος *philosŏphus*, *филозоф*; **χαρακτήρ** — nom msg, χαρακτήρ *nota*, *жиг*, *биљег*; **χρῶμᾰ** — nom nsg, χρῶμᾰ *color*, *боја*; **Ὠκεανός** — nom msg, Ὠκεανός *Oceănus*, *Океан*.

Р ј е ш е њ е : **1.** Окситоне: Ἀττική [attikĕ:], Μαραθών [maratʰŏ̂:n], μαθηματική [matʰɛ:matikĕ:], Ὠκεανός [ɔ:keanŏ̂s], ἠχώ [ɛ:kʰŏ̂:], χαρακτήρ [kʰaraktĕ:r]. **2.** Парокситоне: Ἀσίᾱ [asĭa:], βιβλιοθήκη [bibliotʰĕ:kɛ:], Ἀπόλλων [apŏllɔ:n], Ἀφροδίτη [apʰrodĭtɛ:], Σωκράτης [sɔ:krătɛ:s], ἱστορίᾱ [historĭa:], δημοκρατίᾱ [dɛ:mokratĭa:]. **3.** Пропарокситоне: Πάτροκλος [pătroklos], Φίλιππος [pʰĭlippos], φιλόσοφος [pʰilŏ̂sopʰos], θέατρον [tʰĕatron], διάλογος [diălogos], γυμνάσιον [gymnăsion], πάπῡρος [păpy:ros]. **4.** Периспомене: Ἀθηνᾶ [atʰɛ:nâ:], Σοφοκλῆς [sopʰoklê:s], Ποσειδῶν [poseidɔ̂:n], Ἑρμῆς [hermê:s], Περικλῆς [periklê:s], Ξενοφῶν [ksenopʰɔ̂:n], γῆ [gê:], Ἀπελλῆς [apellê:s]. **5.** Properиспомене: Ῥῆμος [r(ʰ)ê:mos], πρᾶξῐς [prâ:ksis], δῶμᾰ [dɔ̂:ma], δρᾶμᾰ [drâ:ma], χρῶμᾰ [kʰrɔ̂:ma].

ВЈЕЖБА i. Идентификуј тип акцентоване ријечи: **1.** Ἑρμῆς. **2.** Ἀσίᾱ. **3.** Σοφοκλῆς.**4.** Ὠκεανός. **5.** Μαραθών. **6.** ἱστορίᾱ. **7.** ἠχώ. **8.** θέατρον. **9.** Ἀπόλλων. **10.** πρᾶξῐς. **11.** φιλόσοφος. **12.** Ποσειδῶν. **13.** διάλογος. **14.** γῆ. **15.** βιβλιοθήκη. **16.** Ῥῆμος. **17.** δημοκρατίᾱ. **18.** δρᾶμᾰ. **19.** Ἀφροδίτη. **20.** αἷμᾰ. **21.** μαθηματική. **22.** δῶμᾰ. **23.** Περικλῆς.

А н а л и з а : Именице: **αἷμᾰ** — nom nsg, αἷμᾰ *sanguis*, *крв*; **Ἀπόλλων** — nom msg, Ἀπόλλων *Apollo*, *Аполон*; **Ἀσίᾱ** — nom fsg, Ἀσίᾱ *Asia*, *Азија*; **Ἀφροδίτη** — nom fsg, Ἀφροδίτη *Venus*, *Афродита*; **βιβλιοθήκη** — nom fsg, βιβλιοθήκη *bibliothēca*, *библиотека*; **γῆ** — nom fsg, γῆ *terra*, *земља*; **δημοκρατίᾱ** — nom fsg, δημοκρατίᾱ *democratia*, *демократија*; **διάλογος** — nom msg, διάλογος *dialŏgus*, *sermocinatio*, *разговор*; **δρᾶμᾰ** — nom nsg, δρᾶμᾰ *actus*, *fabŭla*, *чин*, *драма*; **δῶμᾰ** — nom nsg, δῶμᾰ *domus*, *кућа*; **Ἑρμῆς** — nom msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; **ἠχώ** — nom fsg, ἠχώ *echo*, *exo*, *јека*; **θέατρον** — nom nsg, θέατρον *theatrum*, *позориште*; **ἱστορίᾱ** — nom fsg, ἱστορίᾱ *historia*, *историја*; **μαθηματική** — nom fsg, μαθηματική *mathematĭca*, *математика*; **Μαραθών** — nom msg, Μαραθών *Marăthon*, *Маратон*; **Περικλῆς** — nom msg, Περικλῆς *Pericles*, *Перикле*; **Ποσειδῶν** — nom msg, Ποσειδῶν *Neptūnus*, *Посејдон*; **πρᾶξῐς** — nom fsg, πρᾶξῐς *actio*, *дјеловање*; **Ῥῆμος** — nom msg, Ῥῆμος *Remus*, *Рем*; **Σοφοκλῆς** — nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; **φιλόσοφος** — nom msg, φιλόσοφος *philosŏphus*, *филозоф*; **Ὠκεανός** — nom msg, Ὠκεανός *Oceănus*, *Океан*.

Р ј е ш е њ е : **1.** ῾Ερμῆς — перисπомена. **2.** Ἀσίᾱ — парокситона (баритона). **3.** Σοφοκλῆς — перисπомена. **4.** Ὠκεανός — окситона. **5.** Μαραθών — окситона. **6.** ἱστορίᾱ — парокситона (баритона). **7.** ἠχώ — окситона. **8.** θέατρον — пропарокситона (баритона). **9.** Ἀπόλλων — парокситона (баритона). **10.** πρᾶξῐς — проперисопмена (баритона). **11.** φιλόσοφος — пропарокситона (баритона). **12.** Ποσειδῶν — перисπомена. **13.** διάλογος — пропарокситона (баритона). **14.** γῆ — перисπомена. **15.** βιβλιοθήκη — парокситона (баритона). **16.** Ῥῆμος — properисπомена (баритона). **17.** δημοκρατίᾱ — парокситона (баритона). **18.** δρᾶμᾰ — properисπомена (баритона). **19.** Ἀφροδίτη — парокстиона (баритона). **20.** αἶμᾰ — properисπомена (баритона). **21.** μαθηματική — окситона. **22.** δῶμᾰ — properисπомена (баритоина). **23.** Περικλῆς — перисπомена.

Вјежба j. Акцентуј ове баритоне: **1.** οὐτος. **2.** σοφιᾱ. **3.** νεανιᾱς. **4.** φευγε. **5.** ἐχε. **6.** λῡε. **7.** λῡσᾱς. **8.** λῡσᾰν. **9.** ἐλαβομην. **10.** κεγχρος. **11.** λαρυγξ. **12.** ἀγγελου. **13.** ῥοιζος. **14.** αἰσχος. **15.** ῥωμη. **16.** θαυμᾰ. **17.** ἀνθρωπου. **18.** ζημιᾱ. **19.** Μιλιτιαδης. **20.** παιδων.

Г р а д и в о : општа правила грчке акцентуације (*GGJ*, §31–37).

А н а л и з а : Именице: **ἀγγελου** — gen msg, ἄγγελος *nuntius*, *гласник*; **αἰσχος** — nom nsg, αἶσχος *turpitūdo*, *probrum*, *dedĕcus, срамота*, *погрда*; **ἀνθρωπου** — gen msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **θαυμᾰ** — nom nsg, θαῦμα *res mira*, *miracŭlum*, *чудо*; **ζημιᾱ** — nom fsg, ζημίᾱ *multa*, *казна*; **κεγχρος** — nom msg, κέγχρος *milium*, *proco*; **λαρυγξ** —nom msg, λάρυγξ *guttur*, *грло*; **Μιλιτιαδης** — nom msg, Μιλιτιάδης *Militiădes*, *Милитијад*; **νεανιᾱς** — nom msg, νεανίᾱς *juvĕnis*, *младић*; **παιδων** — gen mpl / fpl, παῖς *filius*, *puer*, *puella*, *дијете*, *син*, *кћи*; **ῥοιζος** — nom msg / fsg, ῥοῖζος *stridor*, *sibĭlus*, *писка*, *зујање*; **ῥωμη** — nom fsg, ῥώμη *robur*, *fortitūdo*, *vis снага*, *сила*; **σοφιᾱ** — nom fsg, σοφίᾱ *sapientia*. З а м ј е н и ц е : **οὐτος** — nom msg, οὗτος *iste*, *maj*. Г л а г о л и : **ἐλαβομην** — 1sg ind aor med, λαμβάνω *sumo*, *capio*, *узимати*, *хватати*; **ἐχε** — 2sg ipv praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **λῡε** — 2sg ipv pr aes act, λύω *solvo*, *одрјешивати*; **λῡσᾰν** — nom nsg pt aor act, λύω *solvo*, *одрјешивати*; **λῡσᾱς** — nom msg pt aor act, λύω *solvo*, *одрјешивати;* **φευγε** — 2sg ipv praes act, φεύγω *(con)fugio*, *бјежати*.

Р ј е ш е њ е : **1.** οὗτος. **2.** σοφίᾱ. **3.** νεανίᾱς. **4.** φεῦγε. **5.** ἔχε. **6.** λῦε. **7.** λύσᾱς. **8.** λύσᾰν. **9.** ἐλαβόμην. **10.** κέγχρος. **11.** λάρυγξ. **12.** ἀγγέλου. **13.** ῥοῖζος. **14.** αἶσχος. **15.** ῥώμη. **16.** θαῦμᾰ. **17.** ἀνθρώπου. **18.** ζημίᾱ. **19.** Μιλτιάδης. **20.** παίδων.

Вјежба k. Ријеши енклизу: **1.** ῾Η ὁμόνοιᾰ τῆς εὐδαιμονίᾱς πηγή ἐστίν. **2.** ῾Η ὁμόνοιᾰ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς ἐστίν. **3.** ῾Η ὁμόνοιᾰ ἐστὶ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς. **4.** ῾Η γῆ ἐστὶ σφαῖρᾰ. **5.** ῾Η γῆ σφαῖρᾰ ἐστίν.

Г р а д и в о : енклитике и енклиза акцента (*GGJ*, §39–43).

А н а л и з а : Именице: **γῆ** — nom fsg, γῆ *terra*, *orbis terrārum*, *земља*; **εὐδαιμονίᾱς** — gen fsg, εὐδαιμονίᾱ *felicĭtas*, *beatitūdo*, *блаженство*, *благостање*; **ὁμόνοιᾰ** — nom fsg, ὁμόνοιᾰ *concordia*, *слога*; **πηγή** — nom fsg, *fons*, *извор*; **σφαῖρᾰ** — nom fsg, σφαῖρᾰ *sphaera*, *globus*, *кугла*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, τῆς. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*.

Р ј е ш е њ е : **1.** ῾Η ὁμόνοιᾰ τῆς εὐδαιμονίᾱς πηγή ἐστῐν. **2.** ῾Η ὁμόνοιᾰ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς ἐστίν. **3.** ῾Η ὁμόνοιά ἐστῐ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς. **4.** ῾Η γῆ ἐστῐ σφαῖρᾰ. **5.** ῾Η γῆ σφαῖρά ἐστιν.

Вјежба α′. Анализирај и преведи: **α′** ῾Η νίκη τιμὴν φέρει. **β′** Χαίρω τῇ τῆς νίκης τιμῇ. **γ′** Παιδείᾱ φέρει καὶ νίκην. **δ′** Αἱ τῶν στρατιῶν νῖκαῖ τὰς χώρᾱς φυλάττουσῖν. **ε′** Αἱ ἐπιστῆμαῖ τὰς ψυχὰς πλουτίζουσῖν. **ϛ′** Τῇ τύχῃ οὐ πιστεύομεν. **ζ′** ῾Η εἰρήνη τὰς τέχνᾱς τρέφει.

Г р а д и в о : промјена женског рода члана (*GGJ*, §90); промјена именица *ā*-основа са nom sg на -η (*GGJ*, §90–96); промјена индикатиа презента активног тематских глагола (*GGJ*, §231–233); инфинитив презента активног тематских глагола (*GGJ*, §231–233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315).

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. χαίρω (+ dat) и срп. *радовати се* (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *gaudeo*, *laetor* (+abl) и рекције грч. гл. πιστεύω (+dat) и лат. *credo* (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *уздати се* (*sc. у* +acc).

А н а л и з а : Именице: **εἰρήνη** — nom fsg, εἰρήνη *pax*, *мир*; **ἐπιστῆμαῖ** — nom fpl, ἐπιστήμη *scientia*, *наука*, *знање*; **νῖκαῖ** — nom fpl, νίκη *victoria*, *победа*; **νίκη** — nom fsg, νίκη *victoria*, *победа*; **νίκην** — acc fsg, νίκη *victoria*, *победа*; **νίκης** — gen fsg, νίκη *victoria*, *победа*; **παιδεῖᾱ** — nom fsg, παιδεῖᾱ *eruditio*, васпитање, *образовање*; **στρατιῶν** — gen fpl, στρατιά *exercĭtus*, *војска*; **τέχνᾱς** — acc fpl, τέχνη *ars*, *умијеће*, *знанат*; **τιμῇ** — dat fsg, τιμή *honor*, *част*; **τιμήν** — acc fsg, τιμή *honor*, *част*; **τύχῃ** — dat fsg, τύχη *fortūna*, *срећа*, *случај*; **χώρᾱς** — acc fpl, χώρᾱ *terra*, *земља*, *крај*; **ψυχὰς** — acc fpl, ψυχή *anĭma*, душа, дух, срце. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **πιστεύομεν** — 1pl ind praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*, *уздати се у*; **πλουτίζουσῖν** — 3pl ind pres act, πλουτίζω *locuplēto*, *дивĭtem reddo*, *богатити*; **τρέφει** — 3sg ind praes act, τρέφω *nutrio*, *хранити*, *гајути*, *његовати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero носити*, *доносити*; **φυλάττουσῖν** — 3pl ind praes act, φυλάττω *servo*, *чувати*; **χαίρω** — 1sg ind praes act, χαίρω *gaudeo*, *laetor*, *радовати се*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Victoria honōrem fert.* **ii.** *Victoriae honōre gaudeo.* **iii.** *Eruditio et victoriam fert.* **iv.** *Exercituum victoriae terras servant.* **v.** *Divĭtes scientiae anĭmas reddunt.* **vi.** *Fortūnae non credĭmus.* **vii.** *Pax artes nutrit.*

П р е в о д : **1.** *Победа доноси част.* **2.** *Радујем се части победе.* **3.** *Васпитање доноси и (саму) победу.* **4.** *Победе војски (Војне победе) чувају земље.* **5.** *Знања богате душе.* **6.** *Не уздамо се у срећу.* **7.** *Мир гаји умијећа.*

Вјежба β′. Анализирај и преведи: **α′** Βιᾶ βίᾱν τίκτει. **β′** Ἡ ἱστορίᾱ διδάσκει. **γ′** Ἡ κωμῳδίᾱ καὶ τέρπει καὶ διδάσκει. **δ′** Ἡ δημοκρατίᾱ ἄρχει. **ε′** Μανθάνεις; Οὐ μανθάνω. **ϛ′** Αἱ ἀδικίαῖ τὰς ἔχθρᾱς τίκτουσιν. **ζ′** Ἡ τῶν στρατιῶν ἀνδρείᾱ ταῖς χώραις σωτηρίᾱν φέρει. **η′** Τῇ ἐργασίᾳ καὶ τῇ φιλεργίᾳ τὴν χώρᾱν πλουτίζομεν.

Г р а д и в о : промјена именица *ā*-основа са nom sg на -ᾱ (*GGJ*, §90–96).

П о ј а в е : ***директно питање***, у грч. μανθάνεις? (за разлиуку од лат. *discisne*? и срп. *учиш ли?*); ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ ἐργασίᾳ и τῇ φιλεργίᾳ, који се преводи на латински аблативом (*industriā, sedulitāte*) а на српски инструменталом (*радом*, *марљивошћу*).

А н а л и з а : Именице: **ἀδικίαῖ** — nom fpl, ἀδικίᾱ *injustitia*, *неправда*; **ἀνδρείᾱ** — nom fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *мужевност*, *храброст*; **βίᾱ** — nom fsg, βίᾱ *vis*, *сила*; **βίᾱν** — acc fsg, βίᾱ *vis*, *сила*; **δημοκρατίᾱ** — nom fsg, δημοκρατίᾱ *imperium pŏpulāre*, *демократија*; **ἐργασίᾳ** — dat fsg, ἐργασίᾱ *industria*, *рад*, *посао*; **ἔχθρᾱς** — acc fpl, ἔχθρᾱ *inimicitia*, *непријатељство*; **ἱστορίᾱ** — nom fsg, ἱστορίᾱ *historia*, *историја*; **κωμῳδίᾱ** — nom fsg, κωμῳδίᾱ *comoedia*, *комедија*; **στρατιῶν** — gen fpl, στρατιά *exercĭtus*, *војска*; **σωτηρίᾱν** — acc fsg, σωτηρίᾱ *salus*, *спас*; **φιλεργίᾳ** — dat fsg, φιλεργίᾱ *sedulĭtas*, *марљивост*; **χώραις** — dat fpl, χώρᾱ *terra*, *земља*, *крај*; **χώρᾱν** — acc fsg, χώρᾱ *terra*, *земља*, *крај*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **ἄρχει** — 3ssg ind praes act, ἄρχω *domĭnor*, *владати*; **διδάσκει** — 3sg ind praes act, διδάσκω *doceo*, *подучавати*; **μανθάνεις** — 2sg ind praes act, μανθάνω *disco*, *учити*; **μανθάνω** — 1sg ind praes act, μανθάνω *disco*, *учити*; **πλουτίζομεν** — 1pl ind praes act, πλουτίζω *divĭtem reddo*, *богатити*; **τέρπει** — 3sg ind praes act, τέρπω *delecto*, *радовати*, *развеселавати*; **τίκτει** — 3sg ind praes act, τίκτω *pario*, *рађати*; **τίκτουσιν** — 3pl ind praes act, τίκτω *pario*, *рађати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero*, *носити*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, не.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vis vim parit.* **ii.** *Historia docet.* **iii.** *Comoedia & delectat & docet.* **iv.** *Democratia dominātur.* **v.** *Discisne? Non disco.* **vi.** *Injustitiae inimicitias pariunt.* **vii.** *Exertcituum virtus terris salūtem fert.* **viii.** *Terram industriā & sedulitāte divĭtem reddĭmus.*

П р е в о д : **1.** *Сила силу рађа.* **2.** *Историја подучава.* **3.** *Комедија и радује и подучава.* **4.** *Демократија влада.* **5.** *Учиш ли? Не учим.* **6.** *Неправде рађају непријатељства.* **7.** *Храброст војски земљама носи спас.* **8.** *Радом и марљивошћу богатимо земљу.*

Вјежба γ′. Анализирај и преведи: **α′** Ἡ ἀνδρείᾱ ἐστὶ ῥίζᾰ τῆς δόξης. **β′** Τῇ ὁμονοίᾳ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ φυλάττετε τὴν ἐλευθερίᾱν. **γ′** Αἱ Μοῦσαί εἰσῐ θεαὶ τῆς σοφίᾱς. **δ′** Ἡ θάλαττά ἐστῐ πηγὴ τῆς εὐδαιμονίᾱς. **ε′** Ἡ μὲν ἀνδρείᾱ νίκην καὶ δόξᾰν φέρει, ἡ δὲ δειλίᾱ φυγὴν καὶ ἧττᾰν. **ϛ′** Θαυμάζομεν τὴν τῶν μελιττῶν φιλεργίᾱν. **ζ′** Ἡ πεῖρᾰ

ἐπιστήμης καὶ σοφίᾱς ἀρχή. **η′** Ἡ ἐγκράτειᾰ σωφροσύνην ἐν τῇ ψυχῇ τίκτει. **θ′** Αἱ Μοῦσαῐ χαίρουσῐ ταῖς χορείαις καὶ ᾠδαῖς.

Г р а д и в о : промјена именица *ă*-основа (*GGJ*, §97–99); промјена индикатива презента активног атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315); инфинитив презента активног атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315); промјена императива презента активног тематских глагола (*GGJ*, §231-233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315);

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ἀνδρείᾱ ἐστίν; ***енклиза***, у Μοῦσαί εἰσῐ́ν и θάλαττά ἐστῐ́ν; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ ὁμονοίᾳ и τῇ ἀνδρείᾳ, који преводи се на латински аблативом (*concordiā*, *virtūte*) а на српски инструменталом (*слогом*, *храброшћу*); ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat) и рекција грч. гл. χαίρω (+ dat) и срп. *радовати се* (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *gaudeo*, *laetor* (+abl).

А н а л и з а : Именице: **ἀνδρείᾱ** — nom fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *мужевност*, *храброст*; **ἀρχή** — nom fsg, ἀρχή *initium*, *почетак*; **δειλίᾱ** — nom fsg, δειλίᾱ *timidĭtas*, *плашљивост*; **δόξᾰν** — acc fsg, δόξα *fama*, *gloria*, *laus*, *глас*, *чувење*, *слава*; **δόξης** — gen fsg, *fama*, *gloria*, *глас*, чувење, *слава*; **ἐγκράτειᾰ** — nom fsg, ἐγκράτειᾰ *temperantia*, *суздржљивост*; **ἐλευθερίᾱν** — acc fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas*, *слобода*; **ἐπιστήμης** — gen fsg, ἐπιστήμη *scientia*, *знање*, *наука*; **εὐδαιμονίᾱς** — gen fsg, εὐδαιμονίᾱ *felicĭtas*, *beatitūdo*, *срећа*, благостање; **ἥττᾰν** — acc fsg, ἥττα *clades*, *пораз*; **θάλαττα** — nom fsg, θάλαττα *mare*, *море*; **θεαί** — nom fpl, θεά *dea*, *богиња*; μελιττῶν — gen fpl, μέλιττᾰ *apis*, *пчела*; **Μοῦσαί** — nom fpl, Μοῦσᾰ *Musa*, *муза*; **νίκην** — acc fsg, νίκη *victoria*, *победа*; **ὁμονοίᾳ** — dat fsg, ὁμόνοια *concordia*, *слога*; **πεῖρᾰ** — nom fsg, πεῖρᾰ *peritia*, *искуство*; **πηγή** — nom fsg, πηγή *fons*, *извор*, *врело*; **ῥίζᾰ** — nom fsg, ῥίζᾰ *radix*, *коријен*; **σοφίᾱς** — gen fsg, σοφίᾱ *sapientia*, *мудрост*; **σωφροσύνην** — acc fsg, σωφροσύνη *prudentia*, *modestia*, *разборитост*, *скромност*; **φιλεργίᾱν** — acc fsg, φιλεργίᾱ *sedulĭtas*, *марљивост*; **φυγήν** — acc fsg, φυγή *fuga*, *бијег*, *бјекство*; **χορείαις** — dat fpl, χορείᾱ *chorēa*, *игра*, *коло*; **ψυχῇ** — dat fsg, ψυχή *vita*, *anĭma*, *život*, *душа*; **ᾠδαῖς** — dat fpl, ᾠδή *carmen*, *cantus*, *пјесма*, *пјевање*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **εἰσί** (**ν**)— 3pl ind praes act, **εἰμί** *sum*, *бити*; ἐστί(ν) — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **τίκτει** — 3sg ind praes act, τίκτω *pario*, *рађати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero*, *носити*; **φυλάττετε** — 2pl ind (ipv) praes act, φυλάττω *custodio*, *servo*, чувати; **χαίρουσῐ** — 3pl ind praes act, χαίρω *gaudeo*, *laetor*, *радовати се*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*, *на*, *међу*, *код*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Virtus famae radix est*. **ii.** *Concordiā* & *virtūte libertātem servātis*. **iii.** *Musae sapientiae deae sunt*. **iv.** *Mare felicitātis fons est*. **v.** *Virtus victoriam famamque fert, timidĭtas vero fugam clademque*. **vi.** *Apium sedulitātem mirāmur*. **vii.** *Peritia scientiae & sapientiae initium*. **viii.** *Temperantia modestiam in anima* (*animae modestiam*) *parit*. **ix.** *Musae chorēis cantibusque laetantur*.

П р е в о д : **1.** *Храборост је почетак чувења*. **2.** *Слогом и храброшћу чувате слободу*. **3.** *Музе су богиње храбрости*. **4.** *Море је врело благостања*. **5.** *Храброст доноси победу и чувење, а плашљивост бјекство и пораз*. **6.** *Дивимо се марљивости пчела*. **7.** *Искуство је почетак знања и мудрости*. **8.** *Суздржљивост рађа (ствара) скромност у души* (*скромност душе, душевну скромност*). **9.** *Музе се радују колима и пјесмама*.

Вјежба δ′. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ προδόται τὴν ἥττᾰν τῇ στρατιᾷ φέρουσῐν. **β′** Εἰκότως κολάζομεν τὸν προδότην. **γ′** Τῷ νεανίᾳ πρέπει ἡ ἐγκράτειᾰ. **δ′** Ἡ τῶν ἐργατῶν φιλεργίᾱ τοῖς πολίταις ὠφέλειᾰν παρέχει. **ε′** Ἡ τέχνη τὸν τεχνίτην τρέφει. **ϛ′** Οἱ Κέλταῐ τὰς θύρᾱς τῶν οἰκιῶν οὐδέποτε κλείουσῐν. **ζ′** Ὀρέστην καὶ Πυλάδην θαυμάζομεν διὰ τὴν φιλίᾱν.

Г р а д и в о : промјена именица *ā*-основа мушког рода (*GGJ*, §100–102).

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).

А н а л и з а : Именице: **ἐγκράτειᾰ** — nom fsg, ἐγκράτειᾰ *temperantia*, *суздржљивост*, *умјереност*; **ἐργατῶν** — gen mpl, ἐργάταῐ *operae*, *радници*; **ἥττᾰν** — acc fsg, ἥττᾰ *clades*, *пораз*; **θύρᾱς** — acc fpl, θύρᾱ *porta*, *janua*, *foris врата*; **Κέλταῐ** — nom mpl, Κέλτης *Gallus*, *Celta*, *Гал*, *Келт*; **νεανίᾳ** — dat msg, νεανίᾱς *juvĕnis*, *младић*; **οἰκιῶν** — gen fpl, οἰκία *domus*, *кућа*; **Ὀρέστην** — acc msg, Ὀρέστης *Orestes*, *Орест*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*;

προδόται — nom mpl, προδότης *prodĭtor*, *издајица*; **προδότην** — acc msg, προδότης *prodĭtor*, *издајица*; **Πυλάδην** — acc msg, Πυλάδης *Pylades*, *Пилад*; **στρατιᾷ** — dat fsg, στρατιά *exercĭtus*, *војска*; **τέχνη** — nom fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*, *занат*; **τεχνίτην** — acc msg, τεχνίτης *artĭfex умјетник*, *занатлија*; **φιλεργίᾱ** — nom fsg, φιλεργία *sedulĭtas*, *марљивост*; **φιλίᾱν** — acc fsg, φιλία *amicitia*, *пријатељство*; **ὠφέλειᾰν** — acc fsg, ὠφέλειᾰ *emolumentum*, *корист*, *добитак*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τόν** —acc msg, ὁ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **κλείουσῐν** — 3pl ind praes act, κλείω *obsĕro*, *claudo*, *закључавати*, *затварати*; **κολάζομεν** — 1pl ind praes act, κολάζω *punio*, *кажњавати*; **παρέχει** — 3sg ind praes act, παρέχω *praebeo*, *давати*, *пружати*; **πρέπει** — 3sg ind praes act, πρέπει *decet*, *пристоји се*, *доликује*; **τρέφει** — 3sg ind praes act, τρέφω *alo*, *хранити*; **φέρουσῐν** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Прилози: **εἰκότως** — *jure*, *merĭto*, *право*, *с правом*; **οὐδέποτε** – *nunquam*, *никада*. Предлози: **διά** —+ acc, *causā*, *gratiā*, *ради*, *због*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Proditōres exercitui cladem ferunt*. **ii.** *Proditōrem merĭto punītmus*. **iii.** *Decet juvĕni temperantia*. **iv.** *Sedulĭtas operārum civĭbus emolumentum praebet*. **v.** *Ars artifĭcem alit* (*Ars artifĭci alimentum*). **vi.** *Galli domōrum (domuum) portas numquam obsĕrant*. **vii.** *Orestem Pylademque amicitiae causā mirāmur*.

П р е в о д : **1.** *Издајице доносе пораз војсци*. **2.** *Издајицу с правом кажњавамо*. **3.** *Младићу доликује умереност*. **4.** *Марљивост радника* (*радничка марљивост*) *пружа корист (користи) грађанима*. **5.** *Умијеће умјетника храни*. **6.** *Келти никада не закључавају врата кућа* (*кућна врата*). **7.** *Дивимо се Оресту и Пиладу због (sc. њиховог) пријатељства*.

Вјежба 1. Μετάφραζε: **1.** *У Атини цвату науке и умијећа.* **2.** *Радом повећавамо благостање.* **3.** *Правда је почетак пријатељства.* **4.** *У бици не спасава војску бијег него храброст.* **5.** *Искуством повећаваш знање.* **6.** *Побједа је извор славе и части.* **7.** *Снага војске је извор слободе.* **8.** *Не избјегавај рад!* **9.** *Љубите и чувајте слободу!* **10.** *Диви се чувењу Атине!*

А н а л и з а : Именице: ***Атина*** — Ἀθῆναῐ; ***бијег*** — φυγή; ***битка*** — μάχη; ***благостање*** — εὐδαιμονίᾱ; ***војска*** — στρατιά; ***извор*** — πηγή; ***искуство*** — πεῖρᾰ; ***знање*** — ἐπιστήμη; ***љубити*** — στέργω; ***наука*** — ἐπιστήμη; ***побједа*** — νίκη; ***почетак*** — ἀρχή; ***правда*** — δικαιοσύνη; ***пријатељство*** — φιλίᾱ; ***рад*** — ἐργασίᾱ; ***слава*** — δόξᾰ; ***слобода*** — ἐλευθερίᾱ; ***снага*** — ῥώμη; ***умијеће*** — τέχνη; ***храброст*** — ἀνδρείᾱ; ***част*** — τιμή; ***чувати*** — φυλάττω; ***чувење*** — δόξα. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***избјегавати*** — φεύγω; ***повећавати*** — αὐξάνω; ***спасавати*** — σῴζω; ***цвасти*** — ἀκμάζω. Предлози: ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἀλλά. Речце: ***не*** — οὐ (+ ind), μή (+ ipv).

М е т а ф р а з и с : **α′** Ἐν ταῖς Ἀθήναις ακμάζουσῐν αἱ ἐπιστῆμαῐ καὶ αἱ τέχναῐ. **β′** Τῇ ἐργασίᾳ αὐξάνομεν τὴν εὐδαιμονίᾱν. (П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ ἐργασίᾳ.) **γ′** Ἡ διακοσύνη τῆς φιλίᾱς ἀρχή ἐστῐν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀρχή ἐστῐν; ***именски предикат***, у ἀρχή ἐστῐν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **δ′** Ἐν τῇ μάχῃ τὴν στρατιὰν σῴζει ἡ ἀνδρείᾱ, οὐχ ἡ φυγή. (П о ј а в е : ***негација*** **οὐχ**, која овако гласи испред аспирате и хака, у οὐχ ἡ.) **ε′** Τῇ πείρᾳ αὐξάνεις τὴν ἐπιστήμην. (П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ πείρᾳ.) **ϛ′** Ἡ νίκη ἐστὶ πηγὴ τῆς δόξης καὶ τῆς τιμῆς. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у νίκη ἐστίν; ***именски предикат***, у πηγή ἐστῐν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ζ′** Ἡ τῆς στρατιᾶς ῥώμη ἐστὶ πηγὴ τῆς ἐλευθερίᾱς. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ῥώμη ἐστίν; ***именски предикат***, у πηγή ἐστῐν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **η′** Μὴ φεῦγε τὴν ἐργασίᾱν. **θ′** Στέργετε καὶ φυλάττετε τὴν ἐλευθερίᾱν. **ι′** Θαύμαζε τὴν τῶν Ἀθηνῶν δόξᾰν (Појаве: ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити* се (+dat).)

Вјежба ε′. Анализирај и преведи: **α′** Αἱ Ἀθῆναῐ ἐπωνυμίᾱν ἔχουσῐν ἀπὸ Ἀθηνᾶς τῆς θεᾶς. **β′** Θαλῆν μὲν ἐπὶ τῇ σοφίᾳ θαυμάζομεν, Ἀπελλῆν δὲ ἐπὶ τῇ γραφικῇ. **γ′** Οἱ ναῦταῐ τῷ βοῤῥᾷ θύουσῐν. **δ′** Ἑρμῆν τῆς παλαίστρᾱς εὑρετὴν λέγουσῐν.

Г р а д и в о : промјена контрактних именица *ā*-основа мушког и женског рода (*GGJ*, §107–110).

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἐπωνυμίᾱν ἔχειν ἀπό, тј. лат. *nomen ducĕre a* и срп. *звати се по*; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у Ἑρμῆν εὑρετὴν λέγουσῐν, што се на латински преводи такође

помоћу два акузатива (*Mercurium inventorem dicunt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*Хермеса називају изумитељем*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀθῆναῖ** — nom fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **Ἀθηνᾶς** — gen fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna*, *Атена*; **Ἀπελλῆν** — acc msg , Ἀπελλῆς *Apelles*, *Апел*; **βοῤῥᾷ** — dat msg, βοῤῥᾶς *boreas*, *бура*, *сјеверни вјетар*; **γραφικῇ** — dat fsg, γραφικὴ *ars pingendi*, *сликање*, *сликарство*; **ἐπωνυμίᾱν** — acc fsg, ἐπωνυμίᾱ *nomen*, *име*; **εὑρετήν** — acc msg, εὑρετής *inventor*, *изумитељ*; **Ἑρμῆν** — acc msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; **Θαλῆν** — acc msg, Θαλῆς *Thales*, *Талес*; **θεᾶς** — gen fsg, θεά *dea*, *богиња*; **ναῦταῖ** — nom mpl, ναύτης *nauta*, *морнар*; **παλαίστρᾱς** — gen fsg, παλαίστρᾱ *palaestra*, *палестра*; **σοφίᾳ** — dat fsg, σοφία *sapientia*, *мудрост*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τῷ** — dat msg, ὁ. Глаголи: **ἔχουσῐ̓ν** — 3pl ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **θύουσῐ̓(ν)** — 3pl ind praes act, θύω *sacra facio*, *приностити жртве*, *жртвовати*; **λέγουσῐ̓(ν)** — 3pl ind praes act, λέγω *dico*, *казати*, *звати*, називати. Предлози: **ἀπό** — + gen, *a*, *од*; **ἐπί** — + dat, *ob*, *causā* , *gratiā*, *због*, *ради*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Athēnae nomen ducunt a dea Athēna*. **ii.** *Thalem (Thalētem) sapientiae*, *Apellem vero pingendi causā mirāmur*. **iii.** *Nautae sacra boreae faciunt*. **iv.** *Mercurium palaestrae inventōrem dicunt*.

П р е в о д : **1.** *Атина зове се по богињи Атени*. **2.** *Талесу се дивимо због мудрости*, *а Апелу због сликања*. **3.** *Морнари приносе жртве сјеверном вјетру*. 4. *Хермеса називају изумитељем палестре*.

ВЈЕЖБА ϛ′. Анализирај и преведи: ΑΘΗΝΑΙ, ΣΠΑΡΤΗ, ΘΗΒΑΙ. Ἀθῆναί εἰσῐ̓ν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Σπάρτη ἐν τῇ Λακωνικῇ καὶ Θῆβαι ἐν τῇ Βοιωτίᾳ. Αἱ Μοῦσαῖ καὶ αἱ τέχναῖ εἰσὶν ἐν τιμῇ ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν ταῖς Θήβαις. Ἡ δὲ Σπάρτη τῇ ἀνδρείᾳ καὶ τῇ πειθαρχίᾳ καὶ τῇ καρτερίᾳ διαφέρει, καὶ θαυμάζομεν τὴν Λεωνίδου τελευτὴν ἐν ταῖς Θερμοπύλαις. Αἱ δὲ Πελοπίδου καὶ Ἐπαμεινώνδου νῖκαῖ φέρουσῐ̓ Θήβαις δόξᾰν καὶ τιμήν.

П о ј а в е : ***енлиза***, у Ἀθῆναί εἰσῐ̓ν; ***ортотонација енклитике***, у τέχναῖ εἰσίν; ***парафраза*** грч. εἶναι ἐν τιμῇ, тј. лат. *in honōre habēri* и срп. *бити на цијени*; ***датив начина*** (*datīvus modi*), у грч. τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ πειθαρχίᾳ и τῇ καρτερίᾳ, који се на латински преводи аблативом (*virtūte*, *oboedientiā*, *patientiā*) а на српски инструменталом (*храброшћу*, *послушношћу*, *устрајношћу*); ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).

А н а л и з а : Именице: **Ἀθῆναι** — nom fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **Ἀθήναις** — dat fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **ἀνδρείᾳ** — dat fsg, ἀνδρεῖᾱ *virtus*, *мужевност*, *храброст*; **Ἀττικῇ** — dat fsg, Ἀττικὴ *Attĭca*, *Атика*; **Βοιωτίᾳ** — dat fsg, Βοιωτίᾱ *Boeotia*, *Беотија*; **δόξᾰν** — acc fsg, δόξᾰ *fama*, *gloria*, *laus*, *глас*, *чувење*, *слава*; **Ἐπαμεινώνδου** — gen msg, Ἐπαμεινώνδᾱς *Epaninondas*, *Епаминода*; **Θερμοπύλαις** — dat fpl, Θερμοπύλαι *Thermopylae*, *Термопиле*; **Θῆβαι** — nom fpl, Θῆβαι *Thebae*, *Теба*; **Θήβαις** — dat fpl, Θῆβαι *Thebae*, *Теба*; **καρτερίᾳ** — dat fsg, καρτερίᾱ *patientia*, *устрајност*, *уздржљивост*; **Λακωνικῇ** — dat fsg, Λακωνικὴ *Laconĭca*, *Лаконика*; **Λεωνίδου** — gen msg, Λεωνίδᾱς *Lenonĭdas*, *Леонида*; **Μοῦσαῖ** — nom fpl, Μοῦσᾰ *Musa*, *Муза*; **νῖκαῖ** — nom fpl, νῖκη *victoria*, *побједа*; **πειθαρχίᾳ** — dat fsg, πειθαρχίᾱ *oboedientia*, *послушност*; **Πελοπίδου** — gen msg, Πελοπίδᾱς *Pelopĭdas*, *Пелопида*; **Σπάρτη** — nom fsg, Σπάρτη *Sparta*, *Спарта*; **τελευτὴν** — acc fsg, τελευτή *finis*, *mors*, *свршетак*, *смрт*; **τέχναῖ** — nom fpl, τέχνη *ars*, *умијеће*, *занат*; **τιμῇ** — dat fsg, τιμή *honor*, *част*; **τιμήν** — acc fsg, τιμή *honor*, *част*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ. Глаголи: **διαφέρει** — 3sg ind praes act, διαφέρω *differo*, *разликовати се*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **φέρουσῐ̓(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *at*, *али*, *него*; **καί** — *et*, *и*. Речце : **δέ** — *vero*, *a*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : *Athēnae*, *Sparta*, *Thebae*. *Athēnae in Attĭca sunt*, *Sparta in Laconĭca*, *Thebae in Boeotia*. *Musae & artes in honōre habentur Athenis*, *haud vero Thebis*. *Sparta autem virtūte oboedientiāque patientiāque differt & Leonĭdae in Thermopylis mortem mirāmur*. *Epaminondae Pelopidaeque victoriae Thebis famam & honōrem ferunt*.

П р е в о д : *Атина*, *Спарта*, *Теба*. *Атина је у Атици*, *Спарта у Лаконици*, *Теба у Беотији*. *Музе и умијећа на цијени су Атини*, *али не* (*и*) *у Теби*. *Спарта се пак разликује храброшћу*, *послушношћу и устрајношћу*, *и* (*sc. ми*) *се дивимо Ленидиној смрти у Термопалима*. *Побједе Епаминонде и Пелопиде* (*Епаминондине и Пелопидине побједе*) *доносе Теби чувење и част*.

ВЈЕЖБА 2. Μετάφραζε: **1.** *Спартанци строго васпитавају младиће.* **2.** *Војнику доликује храброст, а ученику марљивост.* **3.** *Плодност земље повећава благостање грађана.* **4.** *Извори понајвише избијају из земље.* **5.** *Дужност ученика је да марљиво учи.* **6.** *У Атини нарочито поштују богињу Атену.* **7.** *Грађани се диве храбрости војникâ.*

А н а л и з а : Именице: ***Атена*** — Ἀθηνᾶ; ***Атина*** — Ἀθῆναι; ***благостање*** — εὐδαιμονίᾱ; ***богиња*** — θεά; ***војник*** — στρατιώτης; ***грађанин*** — πολίτης; ***земља*** — γῆ; ***извор*** — πηγή; ***марљивост*** — φιλεργίᾱ; ***младић*** — νεανίᾱς; ***плодност*** — εὐφορίᾱ; ***Спартанац*** — Σπαρτιάτης; ***ученик*** — μαθητής; ***храброст*** — ἀνδρεῖᾱ. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***васпитавати*** — παιδεύω; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***доликовати*** — πρέπει; ***избијати*** — ἀνατέλλω; ***повећавати*** — αὐξάνω; ***учити*** — μανθάνω. Прилози: ***марљиво*** — σπουδαίως; ***нарочито*** — διαφερόντως; ***понајвише*** — μάλιστᾰ; ***строго*** — ἰσχυρῶς. Предлози: ***из*** — ἐκ; ***у*** — ἐν. Речце: ***ø … а*** — μέν … δέ.

М е т а ф р а з и с : **α′** Οἱ Σπαρτιᾶται ἰσχυρῶς παιδεύουσι τοὺς νεανίᾱς. **β′** Τῷ μὲν στρατιώτῃ πρέπει ἡ ἀνδρεῖᾱ, τῷ δὲ μαθητῇ ἡ φιλεργίᾱ. **γ′** Ἡ τῆς γῆς εὐφορίᾱ αὐξάνει τὴν τῶν πολιτῶν εὐδαιμονίᾱν. **δ′** Αἱ πηγαὶ μάλιστᾰ ἐκ τῆς γῆς ἀνατέλλουσῐν. **ε′** Τοῦ μαθητοῦ ἐστῐ σπουδαίως μανθάνειν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μαθητοῦ ἐστῐν; ***парафраза*** грч. τοῦ μαθητοῦ ἐστῐν +inf (= лат. *discipŭli est* +inf) , тј. срп. *дужност је ученика да*.) **ϛ′** Ἐν ταῖς Ἀθήναις διαφερόντως θεραπεύουσῐν Ἀθηνᾶν τὴν θεάν. **ζ′** Οἱ πολῖταῐ θαυμάζουσῐ τὴν τῶν στρατιωτῶν ἀνδρεῖᾱν.

ВЈЕЖБА ζ′. Анализирај и преведи: **α′·** Ὕπνος ἀδελφὸς ἐστῐ θανάτου. **β′·** Ὁ χρόνος τῶν ἀνθρώπων διδάσκαλός ἐστῐν. **γ′·** Ἡ νίκη δόξᾰν τοῖς στρατηγοῖς φέρει. **δ′·** Οἱ ἰατροὶ τὰς νόσους θεραπεύουσῐν. **ε′·** Ἡ σοφίᾱ τοῖς ἀνθρώποις τῆς εὐδαιμονίᾱς πηγή ἐστῐν. **ϛ′·** Τοῖς τοῦ φίλου λόγοις πολλάκῐς οὐ πιστεύομεν. **ζ′·** Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ὁ δῆμος πολιτεύεταῐ. **η′·** Πλοῦτος βάσανός ἐστῐ τῶν τοῦ ἀνθρώπου τρόπων.

Г р а д и в о : промјена именица *о*-основа мушког рода (*GGJ*, §107–110); промјена индикатива презента медиопасивног тематских глагола (*GGJ*, §231–233); инфинитив презента медиопасивног тематских глагола (*GGJ*, §231–233).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀδελφὸς ἐστῐ, διδάσκαλός ἐστῐν, πηγή ἐστῐν и βάσανός ἐστῐ.

А н а л и з а : Именице: **ἀδελφὸς** — nom msg, ἀδελφός *gemellus, germānus*, (*рођени*) *брат*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *homo, vir*, *човјек*; **ἀνθρώπου** — gen msg, ἄνθρωπος *homo, vir*, *човјек*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir*, *човјек*; **βάσανος** — nom fsg, βάσανος *coticŭla*, *камен кушње*; **δημοκρατίᾳ** — dat fsg, δημοκρατίᾱ *democratia*, *демократија*; **δῆμος** — nom msg, δῆμος *pŏpŭlus*, *народ*; **διδάσκαλος** — nom msg, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **δόξᾰν** — acc fsg, δόξᾰ *fama, gloria, laus*, *глас, чувење, слава*; **εὐδαιμονίᾱς** — gen fsg, εὐδαιμονίᾱ *felicĭtas, beatitūdo*, *срећа, благостање*; **θανάτου** — gen msg, θάνατος *mors*, *смрт*; **ἰατροὶ** — nom mpl, ἰατρός *medĭcus*, *љекар*; **λόγοις** — dat mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **νίκη** — nom fsg, νίκη *victoria*, *побједа*; **νόσους** — acc fpl, νόσος *morbus*, *болест*; **πηγὴ** — nom fsg, πηγή *fons*, *извор, врело*; **πλοῦτος** — nom msg, πλοῦτος *opulentia*, *богатство*; **σοφίᾱ** — nom fsg, σοφίᾱ *sapientia*, *мудрост*; **στρατηγοῖς** — dat mpl, στρατηγός *dux, imperātor*, *заповједник, војсковођа*; **τρόπων** — gen mpl, τρόπος *mos*, *начин, обичај, навада*; **ὕπνος** — nom msg, ὕπνος *somnus*, *сан*; **φίλου** — gen msg, φίλος *amīcus, familiāris*, *пријатељ*; **χρόνος** — nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen msg, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θεραπεύουσῐ́(ν)** — 3pl ind praes act, θεραπεύω *curo, medeor, sano*, *његовати, лијечити*; **πιστεύομεν** — 1pl ind praes act, πιστεύω *credo, vjеровати, уздати се*; **πολιτεύεταῐ́** — 3sg ind praes mp, πολιτεύομαῐ *rem publĭcam gero*, *државом управљати, владати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero*, *носити, доносити*. Прилози: **πολλάκῐ́ς** — *saepe*, *често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*. Речце: οὐ — *non*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Somnus mortis gemellus est.* **ii.** *Tempus homĭnum magister est.* **iii.** *Victoria imperatorĭbus gloriam fert.* **iv.** *Medĭci morbos sanant.* **v.** *Hominĭbus sapientia felicitātis fons est.* **vi.** *Verbis amīci saepe non credĭmus.* **vii.** *Pŏpŭlus in democratia rem publĭcam gerit.* **viii.** *Opulentia homĭnis morum* (*morum humanorum*) *coticŭla est.* (*Mores humāni opulentiā probantur.*)

П р е в о д : **1.** *Сан је брат смрти*. **2.** *Вријеме је учитељ људи (човјечанства)*. **3.** *Побједа војсковођама доноси славу*. 4. *Љекари лијече болести*. **5.** *За људе је мудрост врело среће*. **6.** *Често не вјерујемо ријечима пријатеља (пријатељевим ријечима)*. **7.** *У демократији влада народ*. **8.** *Богатство је камен кушње навада човјека* (*људских навада*). (*Богатство куша људска наваде.*)

Вјежба η′. Анализирај и преведи: **α′** Ἡ Αἴγυπτός ἐστῐ δῶρον τοῦ Νείλου ποταμοῦ. **β′** Ἀμοργὸς καὶ Πεπάρηθος αἱ νῆσοῐ οἶνον καὶ σῖτον καὶ ἔλαιον φέρουσῐν. **γ′** Τὰ τῶν ἐχθρῶν δῶρᾰ βλάπτει. **δ′** Τὰ δένδρᾰ κόσμος ἐστὶ τῶν ἀγρῶν. **ε′·** Λόγος εἴδωλον τῶν ἔργων ἐστίν. **ϛ′** Ὁ ὕπνος τῆς νόσου φάρμακόν ἐστῐν. **ζ′** Λόγον τὰ ζῷᾰ οὐκ ἔχει. **η′** Τὸν χρόνον φάρμακον λέγουσῐ τῆς λύπης. **θ′** Ἐκ τῶν φυτῶν τὰ φάρμακᾰ λαμβάνεταῐ.

Г р а д и в о : промјена именица *о*-основа средњег рода (*GGJ*, §107–110).

П о ј а в е : ***конгруенција*** женских о-основа са чланом, у ἡ Αἴγυπτος, αἱ νῆσοῐ, τῆς νόσου; ***енклиза***, у Αἴγυπτός ἐστῐν и φάρμακόν ἐστῐν; ***ортотонација енклитике***, у κόσμος ἐστίν и ἔργων ἐστίν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ δῶρᾰ βλάπτει, τὰ ζῷᾰ οὐκ ἔχει и τὰ φάρμακᾰ λαμβάνεταῐ; ***негација*** **οὐκ**, у οὐκ ἔχει, која испред вокала гласи οὐκ (не οὐ!); ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у χρόνον φάρμακον λέγουσῐν, који се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*tempus remedium dicunt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*вријеме називају лијеком*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρῶν** — gen mpl, ἀγρός *ager*, *campus*, *поље*, *њива*; **Αἴγυπτος** — nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus*, *Египат*; **Ἀμοργὸς** — nom msg, Ἀμοργός *Amorgus*, *Аморг*; **δένδρᾰ** — nom npl, δένδρον *arbor*, *дрво*; **δῶρᾰ** — nom npl, δῶρον *donum*, *дар*, *поклон*; **δῶρον** — nom nsg, δῶρον *donum*, *дар*, *поклон*; **εἴδωλον** — nom nsg, εἴδωλον *simulacrum*, *лик*, *сјенка*, *авет*; **ἔλαιον** — acc nsg, ἔλαιον *oleum*, *уље*; **ἔργων** — gen npl, ἔργον *opus*, *дјело*, *посао*; **ἐχθρῶν** — gen mpl, ἐχθρός *inimīcus*, *непријатељ*; **ζῷᾰ** — nom npl, ζῷον *anĭmal*, *живо биће*, *животиња*; **κόσμος** — nom msg, κόσμος *ornamentum*, *урес*; **λόγον** — acc msg, λόγος *verbum*, *sermo*, *ријеч*, *говор*; **λόγος** — nom msg, λόγος *verbum*, *sermo*, *ријеч*, *говор*; **λύπης** — gen fsg, λύπη *dolor*, *бол*, *жалост*; **Νείλου** — nom msg, Νεῖλος *Nilus*, *Нил*; **νῆσοῐ** — nom fsg, νῆσος *insŭla*, *острво*; **νόσου** — gen fsg, νόσος *morbus*, *болест*; **οἶνον** — acc msg, οἶνος *vinum*, *вино*; **Πεπάρηθος** — nom msg, Πεπάρηθος *Peparēthus*, *Епарет*; **ποταμοῦ** — gen msg, ποταμός *flumen*, *ријека*; **σῖτον** — acc msg, σῖτος *frumentum, tritĭcum*, *пшеница*, *жито*; **ὕπνος** — nom msg, ὕπνος *somnus*, *сан*; **φάρμακον** — nom / acc nsg, φάρμακον *remedium*, *medicamentum*, *venēnum*, *лијек*, *отров*; **φάρμακᾰ** — nom npl, φάρμακον *remedium*, *medicamentum*, *venēnum*, *лијек*, *отров*; **φυτῶν** — gen npl, φυτόν *planta*, *биљка*; **χρόνον** — acc msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τόν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl / npl, ὁ. Глаголи: **βλάπτει** — 3sg ind praes act, βλάπτω *nocĕo*, *шкодити*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habĕo*, *имати*; **λαμβάνεταῐ** — 3sg ind praes mp, λαμβάνω *sumo, capĭo*, *узимати*, *хватати*; **λέγουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, λέγω *dico*, *казати*, *звати*, називати; **φέρουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Предлози: **ἐκ** — *e*, из. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и* . Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Aegyptus Nili flumĭnis donum est*. **ii.** *Amorgi & Peparēthi insŭlae vinum, frumentum oleumque ferunt*. **iii.** *Inimicōrum dona nocent*. **iv.** *Arbŏres agrōrum ornamenta sunt*. **v.** *Verbum opĕris simulacrum est*. **vi.** *Somnus morbi remedium est*. **vii**. *Animalĭbus sermo non est*. **viii.** *Tempus dolōris remedium dicunt*. **ix.** *Medicamenta e plantis sumuntur*.

П р е в о д : **1.** *Египат је дар ријеке Нила*. **2.** *Острва Аморг и Епарет доносе вино, жито и уље* (*рађају вином, житом и уљем*). **3.** *Дарови непријатеља* (*Непријатељски дарови*) *шкоде*. **4.** *Дрвеће је урес поља*. **5.** *Ријеч је сјенка дјелâ*. **6.** *Сан је лијек болести* (*лијечи болест*). **7.** *Животиње немају говор* (*не говоре*). **8.** *Вријеме називају лијеком против жалости*. **9.** *Лијекови узимају се из биљака*.

Вјежба 3. Μετάφραζε: **1.** *У Спарти је велико мноштво робова*. **2.** *Слободу љубе и људи и животиње*. **3.** *Дрвеће се познаје по плодовима*. **4.** *Рад је за човјека част*. **5.** *Неслога шкоди народу*. **6.** *Љекари спасавају људима живот*. **7.** *Од лозе сељаци добивају вино*. **8.** *У болести и сан лијечи*. **9.** *Из књиге читаш причу*. **10.** *Учитељ је ученикова пријатељ*.

Л е к с и к а : Именице: ***болест*** — νόσος; ***вино*** — οἶνος; ***част*** — τιμή; ***дрво*** — δένδρον; ***живот*** — βίος; ***животиња*** — ζῷον; ***књига*** — βίβλος; ***лоза*** — ἄμπελος; ***љекар*** — ἰατρός; ***људи*** — ἄνθρωποῐ; ***мноштво*** (*sc. велико*) — ἀφθονίᾱ; ***народ*** — δῆμος; ***неслога*** — διαφορά; ***плод*** — καρπός; ***пријатељ*** — φίλος; ***прича*** — μῦθος; ***рад*** — πόνος; ***роб*** — δοῦλος; ***сан*** — ὕπνος; ***сељак*** — γεωργός; ***слобода*** — ἐλευθερίᾱ; ***Спарта*** — Σπάρτη; ***ученик*** — μαθητής; ***учитељ*** — διδάσκαλος; ***човјек*** — ἄνθρωπος. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***добивати*** — λαμβάνω; ***лијечити*** — θεραπεύω; ***љубити*** — στέργω; ***познавати*** — γιγνώσκω; ***спасавати*** — σῴζω; ***читати*** — ἀναγιγνώσκω; ***шкодити*** — βλάπτω. Предлози: ***из*** — ἐκ; ***од*** — ἐκ; ***по*** — ἐκ; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί; ***и … и*** — τέ … καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῐ̆ ς : **α′** Ἐν τῇ Σπάρτῃ τῶν δούλων ἀφθονίᾱ ἐστίν. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ἀφθονίᾱ ἐστίν.) **β′** Τὴν ἐλευθερίᾱν στέργουσῐ̓ καὶ οἱ ἄνθρωποῐ̓ καὶ τὰ ζῷᾰ̓. (П о ј а в е : ***конгруенција*** више субјеката гдје се са предикатом слаже најближи субјекат, у στέργουσῐ̓ καὶ οἱ ἄνθρωποῐ̓ καὶ τὰ ζῷᾰ̓.) **γ′** Τὰ δένδρᾰ̓ ἐκ τῶν καρπῶν γιγνώσκεταῐ̓. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ̓ τρέχει), у τὰ δένδρᾰ̓ γιγνώσκεταῐ̓.) **δ′** Ὁ πόνος τῷ ἀνθρώπῳ τιμή ἐστῐ̓ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у τιμή ἐστῐ̓ν; ***именски предикат***, у τιμή ἐστῐ̓ν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ε′** Ἡ διαφορὰ βλάπτει τῷ δήμῳ. **ϛ′** Οἱ ἰατροὶ βίον τοῖς ἀνθρώποις σῴζουσῐ̓ν. **ζ′** Οἱ γεωργοὶ ἐκ τῆς ἀμπέλου οἶνον λαμβάνουσῐ̓ν. **η′** Ἐν τῇ νόσῳ καὶ ὁ ὕπνος θεραπεύει. **θ′** Ἐκ τῆς βίβλου μῦθον ἀναγιγνώσκεις. **ι′** Ὁ διδάσκαλός ἐστῐ̓ μαθητοῦ φίλος. (П о ј а в е : ***енклиза***, у διδάσκαλός ἐστῐ̓ν.)

ВЈЕЖБА θ′. Анализирај и преведи: ΓΕΩΡΓΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΣ. Γεωργός, ἕως μὲν πόλεμος ἦν, ἵππον τρέφει χόρτῳ καὶ σίτῳ καὶ συνεργὸν ἔχει ἐν τοῖς τοῦ πολέμου πόνοις καὶ κινδύνοις καὶ πολλάκῐ̆ς ὁ ἵππος τὸν γεωργὸν σῴζει. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ὁ γεωργὸς τῷ ἵππῳ παραβάλλει καλάμους ὡς τοῖς ὄνοις. Ἐπεὶ δὲ πάλῐ̓ν πόλεμος ἦν, καὶ κίνδυνος ἥκει τῶν πολεμίων, ὁ μὲν γέωργὸς ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἵππον, ὁ δὲ ἵππος ἀεὶ καταπίπτει. Τὸ τελευταῖον ὁ ἵππος λέγει πρὸς τὸν γεωργόν· πῶς, ὦ ἄνθρωπε, πάλῐ̓ν ἐξ ὄνου ἵππον ἐθέλεις ἔχειν;

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἕως μὲν πόλεμος ἦν, тј. лат. *belli* (локативни генитив), грч. μετὰ τὸν πόλεμον, тј. лат. *bello confecto* (апсолутни аблатив), грч. καὶ κίνδυνος ἥκει τῶν πολεμίων, тј. лат. *non absente inimicōrum pericŭlo* (апсолутни аблатив, литота) и лат. πάλῐ̓ν ἔχειν, тј. лат. *recipĕre*; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), који на латински преводи се аблативном (*faeno*, *tritĭco*) а на српски инструменталом (*сијеном*, *пшеницом*); ***апозиција***, у (sc. αὐτὸν) (= ἵππον) συνγεργὸν, која се на латински преводи такође апозицијом ((*sc. eum*) *adjutōrem*) а на српски помоћу ријечи̂ *као* или *за* ((*sc. га*) *за помоћника*); ***рекција*** грч. гл. ἀναβαίνω (ἐπί +acc) која се разликује од рекције од лат. гл. *conscendo* (+acc) и срп. гл. *узјашити* (+acc) и рекција грч. гл. λέγω (πρός + acc) која се разликује од рекције лат. гл. *dico* (+dat) и срп. гл. *казати* (+acc).

А н а л и з а : Именице: **ἄνθρωπε** — voc msg, ἄνθρωπος *homo*, *човјек*; **γεωργόν** — acc msg, γεωργός *agricŏla*, *rustĭcus*, *земљорадник*, *ратар*; **γεωργός** — nom msg, γεωργός *agricŏla*, *rustĭcus*, *земљорадник*, *ратар*; **ἵππον** — acc msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **ἵππος** — nom msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **ἵππῳ** — dat msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **καλάμους** — acc mpl, κάλαμος *harundo*, *трска*; **κινδύνοις** — dat mpl, κίνδυνος *pericŭlum*, *опасност*; **κίνδυνος** — nom msg, κίνδυνος *pericŭlum*, *погибао*; **ὄνοις** — dat mpl, ὄνος *asĭnus*, *магаре*; **ὄνου** — gen msg, ὄνος *asĭnus*, *магаре*; **πολεμίων** — gen mpl, πολέμιος *inimīcus*, *непријатељ*; **πόλεμον** — acc msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πόλεμος** — nom msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πολέμου** — gen msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πόνοις** — dat mpl, πόνος *calamĭtas*, *мука*, *невоља*; **σίτῳ** — dat msg, σῖτος *frumentum*, *tritĭcum*, *пшеница*, *жито*; **χόρτῳ** — dat msg, χόρτος *faenum*, *сијено*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀναβαίνει** — 3sg ind praes act, (*sc.* ἐπὶ ἵππον) ἀναβαίνω (sc. *equum*) *conscendo*, (*sc. коња*), зајашити, узјашити; **ἐθέλεις** — 2sg ind praes act, ἐθέλω *volo*, *хтјети*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, συνεργὸν ἔχω *habeo*, *имати*; **ἔχειν** — inf praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἥκει** — 3sg ind praes act, ἥκω *adsum*, *долазити*, *бити овдје*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **καταπίπτει** — 3sg ind praes act, καταπίπτω *decĭdo (sc. in terram)*, падати; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *dico*, *рећи*, *казати*; **παραβάλλει** — 3sg ind praes act, παραβάλλω *objicio*, *метати пред (давати)*; **σῴζει** — 3sg ind praes act, σῴζω *servo*, *спасавати*; **τρέφει** — 3sg ind praes act, τρέφω (sc. *equum*) *pasco*, *пасти*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*; **ἐπεί** — *cum*, *кад*; **πάλῐ̓ν** — *denuo*, *itĕrum*, *rursum*, *опет*; **πολλάκῐ̆ς** — *saepe*, *често*; **πῶς** — *quomŏdo*, како; **τὸ τελευταῖον** — *postrēmo*, *најзад*; **ὡς** — *ut*, *velut*, као. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **ἐξ** — + gen, *de*, *из*, *од*; **μετά** — + acc, *post*, *послије*, *након*; **πρός** — + acc, *ad*, *ка*. Везници: **ἕως** — *dum*, *док*; **καί** — *et*, *и*. Uzvici: **ὦ** — *o*, (*o*). Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : AGRICŎLA EQVVSQVE. *Agricŏla belli equum faeno tritĭcoque pascit (sc. eum)que in calamitatĭbus & pericŭlis belli adjutōrem habet et saepe equus agricŏlam servat. Bello autem confecto, agricŏla equo harundĭnem objĭcit, velŭt asĭnis. Cum vero bellum denuo ortum est, agrĭcola, non absente inimicōrum pericŭlo, equum conscendit; equus autem (sc. in terram) decĭdit. Postrēmo dicit equus agricŏlae: Quomŏdo vis, o homo, ab asĭno equum recipĕre?*

П р е в о д : ЗЕМЉОРАДНИК И КОЊ. *Земљорадник, док је трајао рат, храни коња сијеном и пшеницом и има* (*sc. га*) *за помоћника у мукама и погиблима рата* (*ратним мукама и погиблима*) *и коњ често спасава земљорадника. Али, након рата, земљорадник коњу даје трску, као магарцима. Но, кад је опет почео рат и појавила се опасност од непријатеља, земљорадник ће да узјаши коња, као оно коњ вазда пада. Најзад каже коњ земљораднику: 'Како хоћеш, човјече, од магарца натраг добити коња'.*

Вјежба ι′. Анализирај и преведи: **α′** Ἐν μὲν τῷ πλῷ ὁ κυβερνήτης, ἐν δὲ τῷ βίῳ ὁ νοῦς φέρει σωτηρίᾱν. **β′** Ῥώμη ἄνευ νοῦ ὁμοίως ἄχρηστός ἐστῐν ὥσπερ ἵππος ἄνευ χαλινοῦ. **γ′** Τὰ τῶν νεκρῶν ὀστᾶ ἐν τοῖς ἄντροις εὑρίσκομεν. **δ′** Αἱ παρθένοῐ ἐν κανοῖς τοὺς καρποὺς πρὸς τὸν βωμὸν φέρουσῐν.

Г р а д и в о : промјена контрактних именица *o*-основа мушког и средњег рода (*GGJ*, §107–110); императив презента медиопасивног тематских глагола (*GGJ*, §231–233).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἄχρηστός ἐστῐν; ***парафраза*** грч. ὁμοίως … ὥσπερ, тј. лат. као *perinde ac* и срп. *као и*.

А н а л и з а : Именице: **ἄντροις** — dat npl, ἄντρον *specus*, *пећина*; **βίῳ** — dat msg, βίος *vita*, *живот*; **βωμὸν** — acc msg, βωμός *ara*, *жртвеник*; **ἵππος** — nom msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **κανοῖς** — dat npl, κανοῦν *canistrum*, *корпа*; **καρποὺς** — acc mpl, καρπός *fructus*, *плод*; **κυβερνήτης** — nom msg, κυβερνήτης *gubernātor*, *кормилар*, *корманош*; **νεκρῶν** — gen mpl, νεκρός *mortuus*, *cadāver*, *мртвак*, *леш*; **νοῦ** — gen msg, νοῦς *mens*, *intellectus*, *разум*, *памет*; **νοῦς** — nom msg, νοῦς *mens*, *intellectus*, *разум*, *памет*; **ὀστᾶ** — nom npl, ὀστοῦν *ŏs*, *кост*; **παρθένοῐ** — nom fpl, παρθένος *puella*, *дјевојка*; **πλῷ** — dat msg, πλοῦς *navigatio*, *пловидба*; **ῥώμη** — nom fsg, ῥώμη *vis*, *robur*, *fortitūdo*, *снага*; **σωτηρίᾱν** — acc fsg, σωτηρίᾱ *salus*, *спас*; **χαλινοῦ** — gen msg, χαλινός *frenum*, *habēna*, *узда*. Придјеви: **ἄχρηστος** — nom msg, ἄχρηστος *inutĭlis*, *некористан*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **τὰ** — nom npl, τό; **τοῖς** — dat npl, τό; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen msg, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **εὑρίσκομεν** — 1pl ind praes act, εὑρίσκω *reperio*, *invenio*, *налазити*, *откривати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*; **φέρουσῐ́(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Прилози: **ὁμοίως** — *similĭter*, *слично*; **ὥσπερ** — *ut*, (*управо*) *као*. Предлози: **ἄνευ** — + gen, *sine*, *без*; **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **πρὸς** — + acc, *ad*, *ка*, *на*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *In navigatione gubernātor, mens autem in vita salūtem fert.* **ii.** *Vis sine sententia inutĭlis est perinde ac equus sine habēna.* **iii.** *Cadavĕrum ossa in specŭbus reperīmus.* **iv.** *Puellae fructus in canistris ad aram ferunt.*

П р е в о д : **1.** *На пловидби (На мору) спас доноси (спасава) кормилар, а у животу у разум.* **2.** *Снага без разума некорисна је као и коњ без узде.* **3.** *Кости мртвака* (*Мртвачке кости*) *налазимо у пећинама.* **4.** *Дјевојке носе плодове у корпама на жртвеник.*

Вјежба ια′. Анализирај и преведи: **α′** Ὁ ἀετὸς θηρεύει νεβροὺς καὶ λαγώς. **β′** Ὁ ἥλιος τὴν ἕω ἄγγελον ἔχει. **γ′** Οἱ Σκύθαῐ τοῖς θεοῖς οὔτε βωμοὺς οὔτε νεὼς κατασκευάζουσῐν. **δ′** Ἐν Κνωσῷ ἐστῐ́ τὰ βασίλειᾰ Μίνω.

Г р а д и в о : атичка промјена (*GGJ*, §111–112).

П о ј а в е : ***апозиција***, у τὴν ἕω ἄγγελον, која се преводи на латински такође апозицијом (*aurōram nuntium*, или *aurōram nuntiam*) а на срп. помоћу ријечи *као* или *за* (*зору за гласника*, или *зору за гласницу*); ***енклиза***, у Κνωσῷ ἐστῐ́ν.

А н а л и з а : Именице: **ἄγγελον** — acc msg, ἄγγελος *nuntius*, *гласник*; **ἀετὸς** — nom msg, ἀετός *aquĭla*, *орао*; **βασίλειᾰ** — nom npl, βασίλειον *domus regia*, *двор*; **βωμοὺς** — acc mpl, βωμός *ara*, *жртвеник*; **ἕω** — acc fsg, ἕως *aurōra*, *зора*; **ἥλιος** — nom msg, ἥλιος *sol*, *сунце*; **θεοῖς** — dat mpl, θεός *deus*, *бог*; **Κνωσῷ** — dat fsg, Κνωσός *Gnos(s)us*, *Кносос*; **λαγώς** — acc mpl, λαγώς *lepus*, *зец*; **Μίνω** — gen msg, Μίνως *Minos*, *Минос*; **νεβροὺς** — acc mpl, νεβρός *јеленче*, *damma*, *лане*, *срднађ*; **νεὼς** — acc mpl, νεὼς *templum*, *fanum*, *храм*; **Σκύθαῐ** — nom mpl, Σκύθης *Scytha*, *Скит*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **θηρεύει** — 3sg ind praes act, θηρεύω *capto*, *ловити*; **κατασκευάζουσῐ́(ν)** — 3pl ind praes act, κατασκευάζω *exaedifĭco*, *правити*, *градити*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καὶ** — *et*, *-que*, *и*; **οὔτε** — *neque*, *ни(ти)*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Aquĭla captat dammas & lepores.* **ii.** *Sol aurōram nuntium (nuntiam) habet.* **iii.** *Scythae dis neque aras neque fana exaedifĭcant.* **iv.** *Gnos(s)i domus regia Minōis (Minōnis) est.*

П р е в о д : **1.** *Орао лови срндаће и зечеве.* **2.** *Сунце има зору за гласника (гласницу).* **3.** *Скити боговима не праве нити жртвенке нити храмове.* **4.** *Миносов двор налази се у Кнососу.*

Вјежба ιβ′. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ κροκόδειλοῖ τίκτουσῖν ᾠὰ τοῖς χηνείοις παραπλήσιᾰ. **β′** Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ. **γ′** Οἱ Ἰωνικοὶ ἰατροὶ τὴν ἐπιληψίᾱν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσῖν. **δ′** Τὸν ἀγαθὸν στρατιώτην θαυμάζουσῖν οἱ πολῖταῖ. **ε′** Οἱ ἔλαφοῖ καὶ οἱ λαγῲ ἐλαφροὶ εἰσῖν.

Г р а д и в о : промјена придјева *ā*- и *o*-основа (*GGJ*, §103–106).

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. χηνείοις παραπλήσιᾰ, тј. срп. *налик гушчијим* (*sc. јајима*); ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у οὐ βιωτός (*sc.* ἐστῖν); ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἐπιληψίᾱν ἱερὰν νόσον ὀνομάζουσῖν, што се на латински преводи помоћу два акузатива (*morbum comitiālem sacrum appellant*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*падавицу називају светом болешћу*); ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); ***енклиза***, у ἐλαφροὶ εἰσῖν.

А н а л и з а : Именице: **ἀνθρώπῳ** — dat msg, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **βίος** — nom msg, βίος *vita, живот*; **ἔλαφοῖ** — nom mpl, ἔλαφος *cervus, јелен*; **ἐπιληψίᾱν** — acc fsg, ἐπιληψίᾱ *morbus comitiālis, епилепсија, падавица*; **ἰατροὶ** — nom mpl, ἰατρός *medĭcus, љекар*; **κροκόδειλοῖ** — nom mpl, κροκόδειλος *crocodīlus, крокодил*; **λαγῲ** — nom mpl, λαγώς *lepus, зец*; **νόσον** — acc fsg, νόσος *morbus, болест*; **πολῖταῖ** — nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **στρατιώτην** — acc msg, στρατιώτης *miles, војник*; **ᾠὰ** — acc npl, ᾠόν *ovum, јаје*. Придјеви: **ἀγαθόν** — acc msg, ἀγαθός *bonus, praestans, probus, добар, ваљан*; **ἀνεξέταστος** — nom msg, ἀνεξέταστος *inexaminātus, неистражен*; **βιωτός** — nom msg, βιωτός *vivendus, вредан живљења*; **ἐλαφροὶ** — nom mpl, ἐλαφρός *celer, брз*; **ἱεράν** — acc fsg, ἱερός *sacer, посвећен, свет*; **Ἰωνικοὶ** — nom mpl, Ἰωνικός *Jonĭcus, јонски*; **παραπλήσιᾰ** — acc npl, παραπλήσιος *simĭlis, сличан*; **χηνείοις** — dat npl, χήνειος *anserīnus, гушчији*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τοῖς** — dat npl, τό; **τόν** — acc msg, ὁ. Глаголи: **εἰσῖν** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **θαυμάζουσῖ(ν)** — 3pl ind praes act, **θαυμάζω** *miror, дивити се*; **ὀνομάζουσῖ(ν)** — 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello, звати, називати*; **τίκτουσῖ(ν)** — 3pl ind praes act, τίκτω *pario, рађати, лећи*. Везници: **καί** — *et, -que, и*. Речце: **οὐ** — *non, не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Crocodīli pariunt ova* (*sc. illis*) *anserīnis similia*. **ii.** *Vita inexaminā̆ta homĭni vivenda non est*. **iii.** *Medĭci Jonĭci (Jonicōrum medĭci) morbum comitiālem sacrum appellant*. **iv.** *Milĭtem praestantem cives mirantur*. **v.** *Cervi & lepŏres celĕres sunt*.

П р е в о д : **1.** *Крокодили легу јаја налик* (*sc. оним*) *гушчијим*. **2.** *Неистражен живот за човјека није вредан живљења*. **3.** *Јонски љекари падавицу називају светом болешћу*. **4.** *Ваљаном војнику грађани се диве*. 5. *Јелени и зечеви су брзи*.

Вјежба ιγ′. Анализирај и преведи: **α′** Παλαιὰ ἐστῖν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶττᾰ. **β′** Οἱ τοῦ Λεωνίδου στρατιῶταῖ ἀνδρεῖοῖ ἦσᾰν. **γ′** Ἰσχυρὰ ἦν τῶν νεανιῶν παιδείᾱ παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις. **δ′** Κακοὺς φέρουσῖ καρποὺς οἱ κακοὶ λόγοῖ. **ε′** Τοῖς ἀνδρείοις ἀθάνατος ἕπεταῖ δόξᾰ. **ϛ′** Κακαὶ βίβλοῖ φέρουσῖ βλάβην.

П о ј а в е : ***енклиза***, у παλαιὰ ἐστῖν; ***рекција*** грч. гл. ἕπομαῖ (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *sequor* (+acc) и срп. гл. *пратити* (+acc); ***конгруенција*** придјева и именице *o*-основа женског рода, у κακαὶ βίβλοῖ.

А н а л и з а : Именице: **βίβλοῖ** — nom fpl, βίβλος *liber, књига*; **βλάβην** — acc fsg, βλάβη *noxa, штета*; **γλῶττᾰ** — nom fsg, γλῶττᾰ *lingua, језик*; **δόξᾰ** — nom msg, δόξᾰ *fama, gloria, laus, глас, чувење, слава*; **καρποὺς** — acc mpl, καρπός *fructus, плод*; **Λεωνίδου** — gen msg, Λεωνίδᾱς *Leonīdas, Леонида*; **λόγοῖ** — nom mpl, λόγος *verbum, dictum, sermo, ријеч, глас, говор*; **νεανιῶν** — gen mpl, νεανίᾱς *juvĕnis, младић*; **παιδείᾱ** — nom fsg, παιδείᾱ *institutio, eruditio, васпитање*; **Σπαρτιάταις** — dat mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius, Спартанац*; **στρατιῶταῖ** — nom mpl, στρατιώτης *miles, војници*. Придјеви: **ἀθάνατος** — nom fsg, ἀθάνατος *immortālis*; **ἀνδρεῖοῖ** — nom mpl, ἀνδρεῖος *fortis, храбар*; **ἀνδρείοις** — dat mpl, ἀνδρεῖος *fortis, храбар*; **Ἑλληνικὴ** — nom fsg, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*; **ἰσχυρὰ** — nom fsg, ἰσχυρός *sevērus, јак, чврст, строг*; **κακαὶ** — nom fpl, κακός *mălus, зао, лош*; **κακοί** — nom mpl, κακός *mălus, зао, лош*; **κακούς** — acc mpl, κακός *mălus, зао, лош*; **παλαιὰ** — nom fsg, παλαιός *antīquus, vetus, стар*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἕπεταῖ** — 3sg ind praes mp, ἕπομαῖ *sequor, слиједити, пратити*; **ἐστῖ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἦν** -

3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **φέρουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *доносити*. Предлози: **παρὰ** — + dat, *apud*, *код*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vetus est lingua Graeca (Graecorum lingua)*. **ii.** *Leonĭdae milĭtes fortes erant*. **iii.** *Sevēra erat juvĕnum institutio apud Lacedaemonios*. **iv.** *Mălos ferunt fructus verba măla*. **v.** *Fortes immortālis fama sequĭtur*. **vi.** *Libri măli noxam ferunt* (*nocent*).

П р е в о д : **1.** *Грчки језик стар је*. **2.** *Војници Леониде* (*Леонидини војници*) *бијаху храбри*. **3.** *Код Спартанаца васпитање младића бијаше строго*. **4.** *Лоше ријечи носе лоше плодове*. **5.** *Храбре* (*sc. људе*) *прати бесмртна слава*. 6. *Лоше књиге доносе штету* (*штете*, *шкоде*).

ВЈЕЖБА I. Μετάφραζε: **i.** *Historia est magistra vitae*. **ii.** *Discordia pŏpŭlo nocet*. **iii.** *Pŏpŭle, concordiā amīcos delectas, inimīcos autem terres*. **iv.** *Magister puĕrum & puellam bonis libris edūcat*. **v.** *Bella vicos delent*. **vi.** *Aegrōti consiliis medicōrum parent*. **vii.** *Viro aegro consilia medĭci necessaria sunt*. **viii**. *Libertātem & homĭnes & bestiae amant*.

А н а л и з а : Именице: ***amīcus*** — фίλος; ***bellum*** — πόλεμος; ***bestia*** — ζῷον; ***concordia*** — ὁμόνοιᾰ; ***consilium*** — βουλή; ***discordia*** — διαφορά; ***historia*** — ἱστορίᾱ; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***inimīcus*** — πολέμιος; ***liber*** — βίβλος; ***libertas*** — ἐλευθερίᾱ; ***magister*** — διδάσκαλος (ή); ***magistra*** — διδάσκαλος (ό); ***medĭcus*** — ἰατρός; ***pŏpŭlus*** — δῆμος; ***puella*** — κόρη; ***puer*** — κόρος; ***vicus*** — κώμη; ***vir*** — ἄνθωρπος; ***vita*** — βίος. Придјеви: ***aeger*** — ἄρρωστος; ***aegrōtus*** — ἄρρωστος; ***bonus*** — ἀγαθός; ***necessarius*** — ἀναγκαῖος. Глаголи: ***amo*** — στέργω; ***delecto*** — τέρπω; ***deleo*** — ἐξαλείφω; ***edūco*** — παιδεύω; ***noceo*** — βλάπτω; ***pareo*** — πείθομαῐ; ***sum*** — εἰμί; ***terreo*** — ταράττω. Везници: ***autem*** — μέν … δέ; ***et*** — καί.

М е т ά φ р α σ ῐ ς : **α΄** Ἡ ἱστορίᾱ διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у βίου ἐστίν; ***именски предикат***, у διδάσκαλος τοῦ βίου ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **β΄** Ἡ διαφορὰ τῷ δήμῳ βλάπτει. **γ΄** Ὦ δῆμε, τοὺς μὲν φίλους τῇ ὁμονοίᾳ τέρπεις, τοὺς δὲ πολεμίους ταράττεις. (П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ ὁμονοίᾳ.) **δ΄** Ὁ διδάσκαλος τὸν κόρον καὶ τὴν κόρην ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοις παιδεύει. (П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у ταῖς ἀγαθαῖς βίβλοις.) **ε΄** Οἱ πόλεμοῖ τὰς κώμᾱς ἐξαλείφουσῐν. **ϛ΄** Οἱ ἄρρωστοῖ ταῖς τῶν ἰατρῶν βουλαῖς πείθονταῐ. **ζ΄** Τῷ ἀρρώστῳ αἱ τῶν ἰατροῦ βουλαὶ ἀναγκαῖαί εἰσῐν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀναγκαῖαί εἰσῐν.) **sη΄** Τὴν ἐλευθερίᾱν καὶ οἱ ἄνθρωποῖ καὶ τὰ ζῷᾰ στέργουσῐν (στέργει). (П о ј а в е : ***конгруенција*** више субјеката са предикатом, у καὶ οἱ ἄνθρωποῖ καὶ τὰ ζῷᾰ στέργουσῐν (στέργει), где се предикат слаже или са оба субјекта (καὶ οἱ ἄνθρωποῖ καὶ τὰ ζῷᾰ) и стоји у плуралу, као у καὶ οἱ ἄνθρωποῖ καὶ τὰ ζῷᾰ στέργουσῐν, или пак са ближим субјектом (τὰ ζῷᾰ) и стоји у сингулару (због конгруенције nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει)), као у καὶ οἱ ἄνθρωποῖ καὶ τὰ ζῷᾰ στέργει.

ВЈЕЖБА 4. Μετάφραζε: **1**. *Марљиви радници у зору полазе на послове (посао)*. **2**. *Живот роба* (*ропски живот*) *пун је невоља*. **3**. *Код Атињана вијенац бијаше награда добрих грађана*. **4**. *Кости мртвака* (*мртвачке кости*) *чувају се у гробу*. **5**. *Орао лови зеца*. **6**. *Говор је слика мисли*. **7**. *Добри лекари лијече и тешке болести*. **8**. *Бесмртна је слава пјесника Хомера.*

А н а л и з а : Именице: ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***болест*** — νόσος; ***вијенац*** — στέφανος; ***говор*** — λόγος; ***грађанин*** — πολίτης; ***гроб*** — τάφος; ***живот*** — βίος; ***зец*** — λαγώς; ***кост*** — ὀστοῦν; ***лекар*** — ἰατρός; ***мисао*** — γνώμη; ***мртвак*** — νεκρός; ***награда*** — ἆθλον; ***невоља*** — ἀτυχίᾱ; ***орао*** — ἀετός; ***пјесник*** — ποιητής; ***посао*** — ἔργον; ***радник*** — ἐργάτης; ***роб*** — δοῦλος; ***слава*** — δόξᾰ; ***слика*** — κάτοπτρον; ***Хомер*** — Ὅμηρος. Придјеви: ***бесмртан*** — ἀθάνατος; ***добар*** — ἀγαθός; ***марљив*** — σπουδαῖος; ***пун*** — μεστός; ***тежак*** — χαλεπός. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***лијечити*** — θεραπεύω; ***ловити*** — θηρεύω; ***полазити*** — τρέπομαῐ; ***чувати*** — φυλάττω. Предлози: ***код*** — παρά; ***на*** — ἐπί; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί.

М е т ά φ р α σ ῐ ς : **α′** Οἱ σπουδαῖοῖ ἐργάταῐ τρέπονταῐ ἐπὶ ἔργᾰ ἅμα τῇ ἕῳ. (П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἅμα τῇ ἕῳ, тј. срп. *у зору*.) **β′** Ὁ τοῦ δούλου βίος μεστός ἐστῐ τῶν ἀτυχιῶν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μεστός ἐστῐν.) **γ′** Παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις ὁ στέφανος ἦν ἆθλον τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν. **δ′** Τὰ τῶν νεκρῶν ὀστᾶ ἐν τῷ τάφῳ φυλάττεταῐ. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ ὀστᾶ φυλάττεταῐ.) **ε′** Ὁ ἀετὸς θηρεύει τὸν λαγώ(ν). **ϛ′** Ὁ λόγος

τῶν γνωμῶν κάτοπτρόν ἐστῖν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у κάτοπτρόν ἐστῖν.) **ϛ′** Οἱ ἀγαθοὶ ἰατροὶ καὶ τὰς χαλεπὰς νόσους θεραπεύουσῖν. **η′** Δόξᾰ Ὁμήρου τοῦ ποιητοῦ ἀθάνατός ἐστῖν. (Појаве: ***енклиза***, у ἀθάνατός ἐστῖν.)

ВЈЕЖБА ιδ′. Анализирај и преведи: ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΙΓΥΠΤΟΥ. Ἡ Αἴγυπτος μάλᾰ εὔκαρπος χώρᾱ ἐστίν. Τὴν δὲ εὐκαρπίᾱν τῷ Νείλῳ ποταμῷ ὀφείλει. Ὁ γὰρ Νεῖλος κατ᾽ ἐνιαυτὸν οὐ μόνον τοὺς ἀγροὺς κατακλύζει, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁδούς. Τότε ὁ Νεῖλος πόντῳ ὅμοιός ἐστῖν. Μόνον οἱ λόφοῖ ὥσπερ νῆσοῖ ἐξέχουσῖν. Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἡ Αἴγυπτος σῖτον φέρει ἄφθονον. Εἰκότως οὖν τὴν Αἴγυπτον οἱ παλαιοὶ τοῦ Νείλου δῶρον λέγουσῖν.

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. μάλᾰ εὔκαρπος χώρᾱ, тј. лат. *terra fertilĭssima* и грч. κατακλύζω, тј. лат. *aquis obruo*, грч. κατ᾽ ἐνιαυτὸν, тј. лат. *quotannis*, срп. *сваке године*, грч. μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν, тј. лат. *terrā aquis obrutā* (аблатив апсолутни) и грч. σῖτος ἄφθονος, тј. лат. *copia frumenti*, срп. *много жита*; ***конгруенција*** прид. εὔκαρπος, *-ον* са именицом женског рода, у εὔκαρπος χώρᾱ; ***конгуренцију*** члана и именице женског рода о-основа, у τὰς ὁδούς и τὴν Αἴγυπτον; ***ортотонација енклитике***, у χώρᾱ ἐστίν; ***енклиза***, у ὅμοιός ἐστῖν; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν Αἴγυπτον Νείλου δῶρον λέγουσῖν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Aegyptum Nili donum appellant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*називају Египат даром Нила*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρούς** — acc mpl, ἀγρός *ager, campus, поље, њива*; **Αἴγυπτον** — acc fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Египат*; **Αἴγυπτος** — nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Египат*; **δῶρον** — acc nsg, δῶρον *donum, дар, поклон*; **εὐκαρπίᾱν** — acc fsg, εὐκαρπίᾱ *fertlĭtas, плодност*; **κατακλυσμόν** — acc msg, κατακλυσμός *diluvium, поплава, потоп*; **λόφοῖ** — nom mpl, λόφος *collis, брежуљак*; **Νεῖλος** — nom msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νείλου** — gen msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **Νείλῳ** — dat msg, Νεῖλος *Nilus, Нил*; **νῆσοῖ** — nom fpl, νῆσος *insŭla, острво*; **ὁδούς** — acc fpl, ὁδός *iter, via, пут*; **πόντῳ** — dat msg, πόντος *mare, море*; **ποταμῷ** — dat msg, ποταμός *flumen, ријека*; **σῖτον** — acc msg, σῖτος *frumentum, tritĭcum, жито, пшеница*; **χώρᾱ** — nom fsg, χώρᾱ *terra, provincia, земља, крај*. Придјеви: **ἄφθονον** — acc msg ἄφθονος *copiōsus, обилан*; **εὔκαρπος** — nom fsg, εὔκαρπος *fecundus, плодан*; **ὅμοιος** — nom msg, ὅμοιος *simĭlis, сличан*; **παλαιοί** — nom mpl, παλαιός *antīquus, vetus*; Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τάς** — acc fpl, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τόν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἐξέχουσῖν** — 3pl ind praes act, ἐξέχω *exsto, стрши̏ти*; **κατακλύζει** — 3sg ind praes act, κατακλύζω *aquis obruo, поплављивати*; **λέγουσῖν** — 3pl ind praes act, λέγω *dico, appello*, звати, *називати*; **ὀφείλει** — 3sg ind praes act, ὀφείλω *debeo, дуговати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. Прилози: **εἰκότως** — *merĭto, право, с правом*; **μάλᾰ** — *valde, врло, веома*; **μόνον** — *tantum, само*; **τότε** — *tum, тада, онда*; **ὥσπερ** — (*vel*)*ut*, (*управо*) *као*. Предлози: **μετά** — + acc, *post, након*; **περί** — + gen, *de, о*. Везници: **γάρ** — *enim, наиме*; **οὐ μόνον** … **ἀλλὰ καί** — *non solum … sed etiam, не само … него и*; **οὖν** — *igĭtur, дакле*. Речце: **δέ** — *autem, а*.

T r a n s l a t i o : DE AEGYPTO. *Aegyptus terra fertilissĭma est. Fertilitātem Nilo flumĭni debet. Quotannis enim Nilus aquis non solum agros sed etiam vias obruit. Tum Nilus mari simĭlis est. Exstant tantum colles velut insulae (insulārum instar). Terrā aquis obrutā, Aegyptus copiam frumenti fert. Merĭto igĭtur vetĕres Aegyptum Nili donum appellant.*

П р е в о д : О ЕГИПТУ. *Египат је веома плодна земља. Плодност дугује ријеци Нилу. Наиме, сваке године Нил поплављује не само поља него и путове. Тада је Нил сличан мору* (*налик на море*). *Стрше само брежуљци попут острва. Након поплаве Египат доноси много жита. С правом, дакле, стари називају Египат даром Нила* (*Ниловим даром*).

ВЈЕЖБА ιε′. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ λαγῴ εἰσῖ πλέῳ φόβου. **β′** Νεῦρᾰ μὲν καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων φθαρτά ἐστῖν, ὁ δὲ νοῦς ἀθάνατος. **γ′** Ἐν τοῖς παλαιοῖς νεῳ̃ς ἐνδόξων τεχνιτῶν ἔργᾰ ἐστίν. **δ′** Ἡ ἱερὰ ὁδὸς ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς τοὺς Ἐλευσινίους φέρει. **ε′** Οἱ ὅμοιοῖ τοῖς ὁμοίοις εὖνοί εἰσῖν. **ϛ′** Ὕπνος καὶ θάνατός εἰσῖ διδύμω ἀδελφώ.

Г р а д и в о : промјена контрактних придјева *ā-* и *o*-основа (*GGJ*, §107–110); промјена придјева атичке деклинације (*GGJ*, §111–112).

П о ј а в е : ***енклиза***, у λαγῴ εἰσῖν, φθαρτὰ ἐστῖν, εὖνοί εἰσῖν и ὕπνος καὶ θάνατός εἰσῖν; ***ортотонација енклитике***, у ἔργᾰ ἐστίν; ***конгруенција*** nom npl и 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у νεῦρᾰ καὶ ὀστᾶ ἐστῖν и ἔργᾰ ἐστῖν; ***конгруенција*** члана, придјева и именице женског рода *о*-основа, у ἡ ἱερὰ ὁδὸς; ***парафраза*** грч. πρὸς τοὺς Ἐλευσινίους, тј. лат. *Eleusin*, срп. *у Елеусину*.

А н а л и з а : Именице: **ἀδελφώ** — nom mdu, ἀδελφός *frater*, *germanus*, (*рођени*) *брат*; **Ἀθηνῶν** — gen fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **Ἐλευσινίους** — acc mpl, Ἐλευσίνιος *Eleusinii*, *Елеусињани*; **ἔργᾰ** — nom npl, ἔργον *opus*, *дјело*, *посао*; **θάνατος** — nom msg, θάνατος *mors*, *смрт*; **λαγῴ** — nom mpl, λαγώς *lepus*, *зец*; **νεῦρᾰ** — nom npl, νεῦρον *nervus*, *тетива*, *жила*; **νεῴς** — dat mpl, νεώς *templum*, *fanum*, *храм*; **νοῦς** — nom msg, νοῦς *mens*, *intellectus*, *ум*, *разум*, *памет*; **ὁδός** — nom fsg, ὁδός *iter*, *via*, *пут*; **ὀστᾶ** — nom npl, ὀστοῦν *ŏs*, *кост*; **τεχνιτῶν** — gen mpl, τεχνίτης *artĭfex*, *занатлија*, *умјетник*; **ὕπνος** — nom msg, ὕπνος *somnus*, *сан*; **φόβου** — gen msg, φόβος *timor*, *страх*. Придјеви: **ἀθάνατος** — nom msg, ἀθάνατος *immortālis*, *бесмртан*; **διδύμω** — nom mdu, δίδυμος *gemĭnus*, *gemellus*, *близанац*; **ἐνδόξων** — gen mpl, ἔνδοξος *inclĭtus*, *гласовит*, *славан*; **εὖνοι** — nom mpl, εὔνους *benevŏlus*, *склон*, *доброхотан*; **ἱερά** — nom fsg, ἱερός *sacer*, *посвећен*, *свет*; **ὅμοιοῖ** — nom mpl, ὅμοιος *simĭlis*, *сличан*; **ὁμοίοις** — dat mpl, ὅμοιος *simĭlis*, *сличан*; **παλαιοῖς** — dat mpl, παλαιός *antīquus*, *vetus*, *стар*; **πλέῳ** — nom mpl, πλέως *plenus*, *пун*; **φθαρτά** — nom npl, φθαρτός *corruptibĭlis*, *уништив*, *пропадљив*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ. Глаголи: **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *duco*, *водити*. Предлози: **ἐν** —+ dat, *in*, *у*; **ἐξ** — + gen, *ab*, *e*, *од*, *из*; **πρός** — + acc, *ad*, *in*, *ка*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Lepŏres timōris pleni sunt*. **ii.** *Homĭnum nervi ossaque corruptibilia sunt, intellectus autem immortālis*. **iii.** *In templis antīquis inclitōrum artificum opĕra sunt*. **iv.** *Via sacra ab Athēnis ducit Eleusin*. **v.** *Simĭles similĭbus benevŏli sunt*. **vi.** *Somnus & mors gemĭni sunt fratres*.

П р е в о д : **1.** *Зечеви су пуни страха (веома плахи)*. **2.** *Кости и тетиве људи* (*Људске кости и тетиве*) *пропадљиве су, а ум* (*sc. људи*) (*људски ум*) *бесмртан*. 3. *У старим храмовима налазе се дјела славних умјетника*. 4. *Свети пут води из Атине у Елеусину*. 5. *Слични су сличнима склони*. 6. *Сан и смрт су браћа близанци*.

Вјежба ιϛ′. Анализирај и преведи: Τα των Αθηνων μνημεια. Ἡ τῶν Ἀθηνῶν ἄκρᾱ πέτρᾱ ἐστὶν ἐν τῷ τοῦ Ἰλισσοῦ πεδίῳ. Ἐπὶ δὲ τῇ πέτρᾳ ἐστὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερόν, καὶ ἐν τῷ ἱερῷ τὸ τοῦ Φειδίου ἔργον ἐλεφάντινον, ἡ Ἀθηνᾶ. Ἔστῐ καὶ ἐν Ἀθήναις παντοδαπὰ τῶν τεχνιτῶν ἔργᾰ, τὸ Λύκειον καὶ τὸ Θησεῖον καὶ ἡ Ἀκαδήμειᾰ καὶ ἡ Ποικίλη στοὰ καὶ ἱερὰ θαυμαστά.

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἄκρα πέτρα, тј. лат. *arx*, срп. *акрополь*; ***ортотонација енклитике***, у πέτρᾱ ἐστίν, πέτρᾳ ἐστίν и ἔστῐν; ***елипса***, тј. изостанак прид. ἄκρος, у ἐπὶ τῇ (*sc.* ἄκρᾳ) πέτρᾳ; ***конгруенција*** nom npl и 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у ἔστι παντοδαπὰ ἔργᾰ.

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηνᾶ** — nom fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna*, *Атена*; **Ἀθήναις** — nom fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **Ἀθηνᾶς** — gen fsg, Ἀθηνᾶ *Athēna*, *Атена*; **Ἀθηνῶν** — gen fpl, Ἀθῆναι *Athēnae*, *Атина*; **Ἀκαδήμειᾰ** — nom fsg, Ἀκαδήμειᾰ *Academia*, *Академија*; **ἔργᾰ** — nom npl, ἔργον *opus*, *дјело*, *посао*, *рад*; **ἔργον** — nom nsg, ἔργον *opus*, *дјело*, *посао*, *рад*; **Θησεῖον** — nom nsg, Θησεῖον *Thesēum*, *Тезеј*; **ἱερά** — nom npl, ἱερόν *aedes*; **ἱερόν** — nom nsg, ἱερόν *aedes*, *светилиште*, *храм*; **ἱερῷ** — dat nsg, ἱερόν *aedes*, *светилиште*, *храм*; **Ἰλισσοῦ** — gen msg, Ἰλισσός *Ilissus*, *Илис*; **Λύκειον** — nom nsg, Λύκειον *Lycēum*, *Лицеј*; **μνημεῖᾰ** — nom npl, μνημεῖον *monumentum*, *споменик*; **πεδίῳ** — dat nsg, πεδίον *campus*, *равница*, *долина*; **πέτρᾱ** — nom fsg, πέτρᾱ *rupes*, *saxum*, *пећина*, *хрид*, *стијена*; **πέτρᾳ** — dat fsg, πέτρᾱ *rupes*, *saxum*, *пећина*, *хрид*, *стијена*; **στοά** — nom fsg, στοά *porticus*, *тријем*; **τεχνιτῶν** — gen mpl, τεχνίτης *artĭfex*, *занатлија*, *умјетник*; **Φειδίου** — gen msg, Φειδίᾱς *Pheidias*, *Фидија*. Придјеви: **ἄκρᾱ** — nom fsg, ἄκρος *summus*, *највиши*; **ἐλεφάντινον** — nom nsg, ἐλεφάντινος *eburneus*, *од слоноваче*; **θαυμαστά** — nom npl, θαυμαστός *admirandus*, *mirabĭlis*, *чудесан*, *диван*, *дивљења вриједан*; **παντοδαπά** — nom npl, παντοδαπός *varius*, *различити*; **ποικίλη** — nom fsg, ποικίλος *varius*, *шарен*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **τά** — nom npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῷ** — dat nsg, τό; **τῶν** — gen fpl / mpl, ἡ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*. Предлози: **ἐν** — +dat, *in*, *у*; **ἐπί** — +dat, *in*, *на*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*.

T r a n s l a t i o : ATHENĀRVM MONVMENTA. *Athenārum arx in Ilissi campo est. In arce vero aedes sunt Athēnae & in aedĭbus* (*sc. ipsa*) *Athēna, illud Pheidiae opus eburneum. Sunt Athĕnis & varia artifĭcum opĕra, Lycēum, Thesēum, Academia, Varia Portĭcus & templa mirabilia.*

П р е в о д : СПОМЕНИЦИ АТИНЕ (АТИНСКИ СПОМЕНИЦИ). *Акропољ Атине* (*Атински акропољ*) *налази се у долини* (*sc. ријеке*) *Илиса. На акропољу се пак налази светилиште Атене* (*Атенино светилиште*), *а, у светилишту*, (*sc. сама*) *Атена, рад Фидије* (*Фидијин рад*) *од слоноваче. У Атини налазе се и различита дјела умјетника* (*умјетничка дјела*), *Лицеј, Тезеј, Академија, Шарени Тријем, и дивљења вриједни храмови*.

ВЈЕЖБА ιζ′. Анализирај и преведи: ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ. Ἀνθρώπων ἕκαστος δύο πήρᾱς φέρει, τὴν μὲν ἔμπροσθεν, τὴν δ᾽ ὄπισθεν· μεστὴ δὲ κακῶν ἐστῐν ἑκατέρᾱ· ἀλλ᾽ ἡ μὲν ἔμπροσθεν ἀλλοτρίων, ἡ δ᾽ ὄπισθεν τῶν ἰδίων. Διὸ οἱ ἄνθρωποῐ τὰ μὲν ἴδιᾰ κακὰ ἐν ὀφθαλμοῖς οὐκ ἔχουσῐν, τὰ δ᾽ ἀλλότριᾰ ἀεὶ βλέπουσῐν.

П о ј а в е : ***партитивни генитив*** (*genitīvus partitīvus*), у грч. ἀνθρώπων ἕκαστος и лат. *homĭnum quisque* (за разлику од срп. *сваки човјек*); ***енклиза***, у κακῶν ἐστῐν; ***перифраза*** грч. ἡ ἔμπροσθεν, ἡ ὄπισθεν, тј. лат. *anterior, posterior* и срп. *предњи, стражњи* и грч. ἐν ὀφθαλμοῖς, тј. лат. *ante ocŭlos* и срп. *пред очима*.

А н а л и з а : Именице: **ἄνθρωποῐ** — nom mpl, ἄνθρωπος *vir, homo, човјек*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *vir, homo, човјек*; **κακὰ** — acc npl, κακόν *mălum, зло, невоља*; **κακῶν** — gen npl, κακόν *mălum, зло, невоља*; **ὀφθαλμοῖς** — dat mpl, ὀφθαλμός *ocŭlus, око*; **πήρᾱς** — acc fpl, πήρᾱ *saccus, торба*. Придјеви: **ἀλλότριᾰ** — acc npl, ἀλλότριος *aliēnus, туђ*; **ἀλλοτρίων** — gen npl, ἀλλότριος *aliēnus, туђ*; **ἑκατέρᾱ** — nom fsg, ἑκάτερος *utervis, uterque, сваки* (*од двојице*), *и један и други*; **ἕκαστος** — nom msg, ἕκαστος *quisque, сваки* (*појединι, напосе*); **ἴδιᾰ** — acc npl, ἴδιος *suus, ipsīus, свој, властити, сопствени*; **ἰδίων** — gen npl, ἴδιος *suus, ipsīus, свој, властити, сопствени*; **μεστὴ** — nom fsg, μεστός *plenus, пун*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰ** — acc npl, τό; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῶν** — gen npl, τό. Бројеви: **δύο** — acc fpl, δύο *duo, два*. Глаголи: **βλέπουσῐν** — 3pl ind praes act, βλέπω *video, specto, intueor, гледати, видјети, мотрити*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχουσῐν** — 3pl ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. Прилози: **ἀεί** — *semper, увијек*; **ἔμπροσθεν** — *a fronte, сприједа*; **ὄπισθεν** — *a tergo, страга*. Предлози: **ἐν** — +dat, *in, у*; **περὶ** — +gen, *de, о*. Везници: **ἀλλὰ** — *sed, at, него, али*; **διό** — *qua de causa, quamobrem, зато, стога*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero, autem*, ø … *a*; **οὐ** — *non, не*.

T r a n s l a t i o : DE MĂLIS. *Homĭnum quisque duo fert saccos, anteriōrem posterioremque (unum a fronte, altĕrum a tergo). Utervis* (*sc. saccus*) *mălōrum plenus est: alienōrum* (*ille*) *anterior, ipsōrum vero* (*ille*) *posterior. Qua de causa homĭnes sua ante ocŭlos măla non habent & aliēna semper intuentur.*

П р е в о д : О ЗЛИМА. *Сваки човјек напосе носи двије торбе, предњу и стражњу* (*једну сприједа, другу страга*). *И једна и друга* (*sc. торба*) *пуна је зала*: (*она*) *предња туђих, а* (*она*) *стражња сопствених. Зато људи своја зла немају пред очима, а туђа вазда опажају*.

ВЈЕЖБА ιη′. Анализирај и преведи: ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗΙ ΑΜΠΕΛΩΙ ΘΗΣΑΥΡΟΥ. Γεωργός τις καταλύει τὸν βίον. Ἤκουσῐν οὖν οἱ υἱοί. Ὁ γεωργὸς λέγει πρὸς τοὺς υἱούς· ἐγὼ μέν, ὦ φίλα τέκνα, ἤδη ἀποθνῄσκω, ὑμῖν δὲ τὴν ἄμπελον καταλείπω. Ἐν τῇ ἀμπέλῳ θησαυρός ἐστῐν. Μετὰ δὲ τὸν τοῦ γεωργοῦ θάνατον οἱ νεανίαῐ τὴν ἄμπελον ὀρύττουσῐ μετὰ πόνου καὶ καμάτου. Τὸν μὲν θησαυρὸν οὐχ εὑρίσκουσῐν, ἡ δ᾽ ἄμπελος συχνοὺς καὶ καλοὺς καρποὺς τοῖς υἱοῖς φέρει. Γιγνώσκουσιν οἱ υἱοί, ὅτῐ ὁ κάματος θησαυρός ἐστῐ τοῖς ἀνθρώποις.

П о ј а в е : ***конгруенција*** члана и именице женског рода *о*-основа, у ἡ ἄμπελος, τῇ ἀμπέλῳ (x2), τὴν ἄμπελον (x2); ***енклиза***, у γεωργός τις, θησαυρός ἐστῐν; ***парафраза*** грч. καταλύω τὸν βίον, тј. лат. *anĭmam dissolvo* и срп. *растати се од живота*, грч. μετὰ δὲ τὸν τοῦ γεωργοῦ θάνατον, тј. лат. *rustĭco mortuo* (аблатив апсолутни), грч. μετὰ πόνου καὶ καμάτου, тј. лат. *magno cum labore* и срп. *уз велики напор*; ***рекција*** грч. гл. λέγω (πρός + acc) која се разликује од рекције лат. гл. *dico* (+dat) и срп. гл. *казати* (+acc); ***негацију*** οὐ, која испред оштрог хака (εὑρίσκουσῐν) гласи гласи οὐχ (не οὐ!); ***изрзчну реченицу*** ὅτῐ ὁ κάματος θησαυρός ἐστῐ τοῖς ἀνθρώποις, која се

на српски преводи такође изричном реченицом (*да је труд за људе благо*) а на латински акузативом са инфинитивом (*labōrem homĭnibus thesaurum esse*).

А н а л и з а : Именице: **ἄμπελον** — acc fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἄμπελος** — nom fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἀμπέλῳ** — dat fsg, ἄμπελος *vitis, vinea, лоза, виноград*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *vir, homo, човјек*; **βίον** — acc msg, βίος *vita, живот*; **γεωργοῦ** — gen msg, γεωργός *agricŏla, rustĭcus, земљорадник, ратар*; **γεωργός** — nom msg, γεωργός *agricŏla, rustĭcus, земљорадник, ратар*; **θάνατον** — acc msg, θάνατος *mors, смрт*; **θησαυρόν** — acc msg, θησαυρός *thesaurus, благо*; **θησαυρός** — nom msg, θησαυρός *thesaurus*; **θησαυροῦ** — gen msg, θησαυρός *thesaurus, благо*; **κάματος** — nom msg, κάματος *labor, fatigatio*, умор, *мука, труд*; **καμάτου** — gen msg, κάματος *labor, fatigatio*, умор, *мука, труд*; **νεανίαϊ** — nom mpl, νεανίᾱς *juvĕnis, младић*; **πόνου** — gen msg, πόνος *labor, труд, мука*; **τέκνα** — voc npl, τέκνον *filius, natus, dujeme*; **υἱοί** — nom mpl, υἱός *filius, син*; **υἱοῖς** — dat mpl, υἱός *filius, син*; **υἱούς** — acc mpl, υἱός *filius, син*. Придјеви: **καλούς** — acc mpl, καλός *bonus, pulcher*; **συχνούς** — acc mpl, συχνός *copiōsus, multus, много*; **φίλα** — voc npl, φίλος *amīcus, carus, мио, драг*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τόν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ. Замјенице: **ἐγὼ** — nom, ἐγώ *ego, ja*; **τὶς** — nom msg, τὶς *quidam, неки*; **ὑμῖν** — dat, ὑμεῖς *vos, ви*. Глаголи: **ἀποθνῄσκω** — 1sg ind praes act, ἀποθνῄσκω *morior, умирати*; **γιγνώσκουσι(ν)** — 3pl ind praes act, γιγνώσκω *cognosco, увиђати*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **εὑρίσκουσῐ̑(ν)** — 3pl ind praes act, εὑρίσκω *invenio, налазити*; **ἥκουσῐ̑(ν)** — 3pl ind praes act, ἥκω *adsum, долазити, бити овдје*; **καταλείπω** — 1sg ind praes act, καταλείπω *lego, остављати*; **καταλύει** — 3sg ind praes act, καταλύω *dissolvo*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *dico, рећи, казати*; **ὀρύττουσῐ̑(ν)** — 3pl ind praes act, ὀρύττω *копати, fodio*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. Прилози: **ἤδη** — *jam, већ*. Предлози: **ἐν** — +dat, *in*, у; **μετά** — +gen, *cum, са* + acc, *post, након*; **περὶ** —+gen, *de, о*; **πρός** — +acc, *ad, ка*. Везници: **καὶ** — *et, -que, и*; **ὅτῐ̑**… — (acc +inf), *да*; **οὖν** — *ideo, стога*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *а*; **οὐ** — *non, не*. Узвици: **ὦ** — *o*, (*o*).

T r a n s l a t i o : *De thesavro in vinea. Rustĭcus quidam anĭmam dissolvit. Adsunt ideo libĕri. Rustĭcus libĕris dicit: Ego, cari nati, jam morior vobisque vineam lego. In vinea thesaurus est! Rustĭco mortuo, juvĕnes vineam magno cum labore fodiunt sed thesaurum non inveniunt. Vinea autem fructus multos pulchrosque fert. Cognoscunt libĕri labōrem homĭnibus thesaurum esse.*

П р е в о д : О благу у винограду. *Неки земљорадник растаје се од живота. Зато* (*sc. му*) *долазе синови. Земљорадник каже синовима: 'Ја, драга дјецо, већ умирем, а вама остављам виноград.' У винограду се налази благо! Након смрти земљорадника* (*земљорадникове смрти*) *младићи уз велики напор копају по винограду. Не налазе благо, али виноград доноси многе лијепе плодове* (*sc. земљорадниковим*) *синовима.* (*Sc. земљорадникови*) *синови увиђају да је труд за човјека благо.*

Вјежба ιθ′. Анализирај и преведи: **α′** Ἧλῐ̑ξ ἥλικᾰ̆ τέρπει. **β′** Οἱ στρατιῶταῐ̑ τῆς ἐλευθηρίᾱς φύλακές εἰσῐ̑ν. **γ′** Ὁ λύκος τὴν τρίχᾰ̆, οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει. **δ′** Κόρᾰξ κόρακῐ̑ φίλος. **ε′** Οἱ παλαιοὶ στρατιῶταῐ̑ θώρακᾰ̑ς χαλκοῦς φέρουσῐ̑ν. **ϛ′** Θαυμάζομεν τοὺς Ἀράβων ἐλαφροὺς ἵππους. **ζ′** Αἱ φόρμιγγες τοὺς τῶν ἀνθρώπων θυμοὺς τέρπουσῐ̑ν. **η′** Τοῖς ἀνθρώποις αἱ αἶγες ὠφέλιμαί εἰσῐ̑ν. **θ′** Τοῖς Κύκλωψῐ̑ν ὀφθαλμὸς ἐν μέσῳ τοῦ μετώπου ἦν.

Г р а д и в о : промјена именица лабијалних и гуталних основа (*GGJ*, §115–122). (*GGJ*, §)

П о ј а в е : ***енклиза***, у φύλακές εἰσῐ̑ν и ὠφέλιμαί εἰσῐ̑ν; ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у φίλος (*sc.* ἐστίν); ***рекција*** гл. грч. θαυμάζω (+acc) и лат. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); ***присвојни датив*** (*datīvus possessīvus*), у грч. τοῖς Κύκλοψῐ̑ν ὀφθαμλὸς ἦν, који се на латински преводи такође присвојним дативом (*Cyclopĭbus ocŭlus erat*) а на српски помоћу номинатива и глагола *имати* (*Киклопи су имали око*).

А н а л и з а : Именице: **αἶγες** — nom fpl, αἶξ *capra, коза*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **Ἀράβων** — gen mpl, Ἄραψ *Arabs, Арапин*; **γνώμην** — acc fsg, γνώμη *mens, ћуд*; **ἐλευθηρίᾱς** — gen fsg, ἐλευθηρίᾱ *libertas, слобода*; **ἧλῐ̑ξ** — nom msg, ἡλῐ̑ξ *aequālis, вршњак*; **ἥλικᾰ̆** — acc msg, ἡλῐ̑ξ *aequālis, вршњак*; **θυμούς** — acc mpl, θυμός *anĭmus, срце, душа*; **θώρακᾰ̑ς** — acc mpl, θώρᾰξ *thorax, оклоп*; **ἵππους** — acc mpl, ἵππος *equus, коњ*; **κόρακῐ̑** — dat msg, κόρᾰξ *corvus, гавран*; **κόρᾰξ** — nom msg, κόρᾰξ *corvus, гавран*; **Κύκλωψῐ̑ν** — dat mpl, Κύκλωψ *Cyclops, Киклоп*; **λύκος** — nom msg, λύκος *lupus, вук*;

μέσῳ — dat nsg, μέσον *medium*, *средина*; **μετώπου** — gen nsg, μέτωπον *frons*, *чело*; **ὀφθαλμός** — nom msg, ὀφθαλμός *oculus*, *око*; **στρατιῶταῖ** — nom mpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **τρίχᾰ** — acc fsg, θρίξ *pĭlus*, *длака*; **φόρμιγγες** — nom fpl, φόρμῐγξ *testūdo*, *фрминга*; **φύλακες** — nom mpl, φύλᾰξ *custos*, *чувар*. Придјеви: **ἐλαφρούς** — acc mpl, ἐλαφρός *celer*, *брз*; **παλαιοί** — nom mpl, παλαιός *antīquus*; **φίλος** — nom msg, φίλος *amīcus*, *carus*, *мио*, *драг*; **χαλκοῦς** — acc mpl, χαλκοῦς *aēnus*, *бронзан*, *бакаран*; **ὠφέλιμαι** — nom fpl, ὠφέλιμος *utĭlis*, *користан*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῦ** — gen nsg, τό; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀλλάττει** — 3sg ind praes act, ἀλλάττω *muto*, *мијењати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **τέρπει** — 3sg ind praes act, τέρπω *delecto*, *радовати*, *веселити*; **τέρπουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, τέρπω *delecto*, *веселити*; **φέρουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Aequālis aequālem delectat.* **ii.** *Milĭtes libertātis custōdes sunt.* **iii.** *Lupus pĭlum mutat, non mentem.* **iv.** *Corvus corvo amīcus.* **v.** *Antīqui milĭtes thorāces aēnos ferunt.* **vi.** *Mirāmur celĕres Arăbum equos.* **vii.** *Testudĭnes homĭnum anĭmos* (*anĭmos humānos*) *delectant.* **viii.** *Caprae hominĭbus utĭles sunt.* **ix.** *Cyclopĭbus ocŭlus in frontis medio* (*media in fronte*) *erat.*

П р е в о д : **1.** *Вршњак вршњака радује.* **2.** *Војници су чувари слободе.* **3.** *Вук длаку мијења, не ћуд.* **4.** *Гавран* (*је*) *гаврану мио.* **5.** *Древни војници носе бронзане оклопе.* **6.** *Дивимо се брзим коњима Арапа* (*брзим коњима арапским*). **7.** *Форминге радују срца људи* (*људска срца*). **8.** *За људе козе су корисне.* (*Козе користе људима.*) **9.** *Киклопи су имали око на средини чела.*

ВЈЕЖБА κ′. Анализирај и преведи: **α′** Ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀποθνῄσκειν καλόν ἐστῐν. **β′** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ σώματος εὐεξίᾳ ἀγάλλονταῖ. **γ′** Οἱ παλαιοὶ λέγουσῐν, ὅτῐ τρέφεταῖ ἡ ψυχὴ μαθήμασῐν. **δ′** Σὺν ἀγαθῇ ἐλπίδῐ εἰς τὴν μάχην ἐρχόμεθᾰ. **ε′** Χάρῐς μὲν χάρῐν, ἔρῐς δ᾽ ἔρῐν τίκτει. **ϛ′** Τῶν Κρόνου παίδων Ἅιδης βασιλεύει τῶν νεκρῶν. **ζ′** Οἱ μὲν τέττιγες ἡμέρᾱς ᾄδουσιν, αἱ δὲ γλαῦκες νυκτός. **η′** Τοῖς πολίταις πρέπει τῶν πολιτικῶν πραγμάτων φροντίζειν.

Г р а д и в о : промјена именица денталних основа (*GGJ*, §123–130).

П о ј а в е : ***енклиза***, у καλόν ἐστῐν; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у εὐεξίᾳ, који се на латински преводи аблативом (*bona habitudĭne*) а на срп. инструменталом (*стаменошћу*); ***супстантивизација придјева***, у οἱ παλαιοί (= срп. *древни људи*) и οἱ νεκροί (= срп. *мртваци*); ***изрзична реченица*** ὅτῐ τρέφεταῖ ἡ ψυχὴ μαθήμασῐν, која се на српски преводи такође изричном реченицом (*да се душа храни учењем*) а на латински акузативом са инфинитивом (*labōremanĭtam studiis vesci*); ***рекција*** грч. гл. βασιλεύω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *regno* (+abl) и срп. гл. *краљевати*, *владати* (+int); ***безлични глагол***, у πρέπει, који се на грчком конструише са дативом и инфинитивом (τοῖς πολίταις πρέπει φοντίζειν), за разлику од латинског и српског, гдје се, на латинском, гдје му одговара лат. гл. *decet*, конструише са акузативом и инфинитовом (*decet cives curāre*), односно, на српском, гдје му одговара срп. гл. *доликовати*, са дативом и изричном реченицом (*грађанима доликује да се брину*); ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у ἡμέρᾱς и νυκτός, који се на латински преводи помоћу аблатива времена, прилога (*noctu*) или предлошке конструкције (*de die*) а на српски помоћу прилога (*дању*, *ноћу*) или предлошке конструкције (*по дану*, *по ноћи*).

А н а л и з а : Именице: **Ἅιδης** — nom msg, Ἅιδης *Pluto*, *Хад*; **γλαῦκες** — nom fpl, γλαῦξ *ulŭla*, *сова*; **ἐλπίδῐ** — dat fsg, ἐλπίς *spes*, *нада*; **ἔρῐν** — acc fsg, ἔρῐς *contetntio*, *свађа*; **ἔρῐς** — nom fsg, ἔρῐς *contentio*, *свађа*; **εὐεξίᾳ** — dat fsg, εὐεξίᾱ *bona habitūdo*, *добро држање*, *стаменост*; **ἡμέρᾱς** — gen fsg, ἡμέρᾱ *dies*, *дан*; **Κρόνου** — gen msg, Κρόνος *Saturnus*, *Крон*; **μαθήμασῐν** — dat npl, μάθημᾰ *studium*, *научено*, *учење*; **μάχην** — acc fsg, μάχη *pugna*, *proelium*, *битка*, *бој*; **νεκρῶν** — gen mpl, νεκρός *mortuus*, *мртвак*; **νυκτός** — gen fsg, νύξ *nox*, *ноћ*; **παίδων** — gen mpl, παῖς *filius*, *filia*, *liběri*, *син*, *кћи*, *дјеца*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria*, *отаџбина*, *домовина*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **πραγμάτων** — gen npl, πρᾶγμα *res*, *negotium*, *дјело*, *посао*; **Σπαρτιᾶταῖ** — nom mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Spartānus*, *Спартанац*; **σώματος** — gen nsg, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **τέττιγες** — nom mpl, τέττῐξ *cicāda*, *цврчак*; **χάρῐν** — acc fsg, χάρῐς *amor*, *љубав*; **χάρῐς** — nom fsg, χάρῐς *amor*, *љубав*; **ψυχὴ** — nom fsg, ψυχή *anĭma*, *душа*. Придјеви: **ἀγαθῇ** — dat fsg, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **καλόν** — nom nsg, καλός *pulcher*, *bonus*, *decōrus*, *лијен*, *добар*; **παλαιοί** — nom mpl, παλαιός *antīquus*, *vetus*, *стар*, *древан*; **πολιτικῶν** — gen npl, πολιτικός *publĭcus*, *јавни*, *државни*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen

fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl / npl, ὁ. Глаголи: **ἀγάλλονταῐ̈** — 3pl ind praes act, ἀγάλλομαῐ̈ *superbus sum, дичити се*; **ᾄδουσιν** — 3pl ind praes act, ᾄδω *cano, њевати*; **ἀποθνῄσκειν** — inf praes act, ἀποθνῄσκω *morior, умирати, мријети*; **βασιλεύει** — 3sg ind praes act, βασιλεύω *regno, краљевати, владати*; **ἐρχόμεθᾰ̆** — 1pl ind praes mp, ἐρχομαῐ̈ *proficiscor, ићи, полазити*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **λέγουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, λέγω *dico, говорити, казати*; **πρέπει** — 3sg ind praes act, πρέπει *decet, пристоји се, доликује*; **τίκτει** — 3sg ind praes act, τίκτω *pario, рађати*; **τρέφεταῐ̈** — 3sg ind praes mp, τρέφομαῐ̈ *vescor, хранити се*; **φροντίζειν** — inf praes act, φροντίζω *curo, мислити на, бринути се за*. Везници: **ὅτῐ̆**… — acc + inf, *да*. Предлози: **εἰς** — + acc, *in, у*; **σὺν** — + dat, *cum, са*; **ὑπέρ** — + gen, *pro*, за. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem, vero*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Pulchrum* (*Decōrum*) *est pro patria mori*. **ii.** *Lacedaemonii bona corpŏris habitudĭne superbi sunt*. **iii.** *Dicunt antīqui anĭmam studiis vesci*. **iv.** *Bona cum spe in pugnam proficiscĭmur*. **v.** *Amor amōrem, contentio conentiōnem parit*. **vi.** *Morutis e Saturni libĕris Pluto regnat*. **vii.** *De die cicādae, noctu vero ulŭlae canunt*. **viii.** *Cives decet publĭca curāre*.

П р е в о д : **1.** *Лијепо је мријети за отаџбину*. **2.** *Спартанци се диче стаменошћу тијела* (*тјелесном стаменошћу*). **3.** *Стари људи кажу да се душа храни учењем*. **4.** *Са добром надом полазимо у битку*. **5.** *Љубав рађа љубав, а свађа свађу*. **6.** *Мртвацима од дјеце Крона* (*Кронове дјеце*) *влада Хад*. **7.** *Цврчци пјевају по дану, а сове по ноћи*. **8.** *Грађанима доликује да се брину за јавне послове*.

ВЈЕЖБА κα′. Анализирај и преведи: **α′** Τοῖς μὲν ποσὶ βαδίζομεν, τοῖς δὲ ὀφθαλμοῖς βλέπομεν. **β′** Τὰ ἄστρᾰ̆ τὰς ὥρᾱς τῆς νυκτὸς ἐμφανίζει. **γ′** Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες, ὥσπερ οἱ κακοὶ ὁδηγοί, ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματᾰ̆ ἄγουσῐ̈ν. **δ′** Θάνατός ἐστῐ̆ χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος. **ε′** Χαλεπαὶ φροντίδες εἰσὶ λυπηραὶ τῇ ψυχῇ. **ϛ′** Δίκαιόν ἐστῐ̈ν ὑπὲρ τῆς πατρίδος στρατεύεσθαῐ̈. **ζ′** Ἥφαιστος τὼ πόδε χωλὸς ἦν. **η′** Τῆς ἡμέρᾱς οἱ ἄλλοῐ̈ ὄρνιθες τὴν γλαῦκᾰ̆ περιπέτονταῐ̈ καὶ τίλλουσῐ̈ν.

П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у посиν и ὀφθαλμοῖς, који се на латински преводи аблативом (*pedĭbus, ocŭlis*) а на срп. инструменталом (*ногама, очима*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ̆ τρέχει), у τὰ ἄστρᾰ̆ ἐμφανίζει; ***енклиза***, у θάνατός ἐστῐ̆ν и δίκαιόν ἐστῐ̆ν; ***ортотонација енклитике***, у φροντίδες εἰσίν; ***парафраза***, у грч. χωρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος, тј. лат. *anĭmae corporisque separatio,* и у грч. εἰσὶ λυπηραὶ τῇ ψυχῇ, тј. лат. *anĭmae molestiam affĕrunt* и срп. *души задају тугу*; ***акузатив обзира*** (*accusatīvus limitatiōnis*), у τὼ πόδε χωλὸς, који се на латински преводи аблативом (*ambōbus pedĭbus claudus*) а на срп. или са пред. *по* (+loc) или помоћу израза *са обзиром на* (+acc) (*хром са обзиром на обје ноге*; ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у ἡμέρᾱς, који се на латински преводи помоћу аблатива времена, прилога или предлошке конструкције (*de die*) а на српски помоћу прилога (*дању*) или предлошке конструкције (*по дану*).

А н а л и з а : Именице: **ἁμαρτήματᾰ̆** — acc npl, ἁμάρτημα *error, погрешка*; **ἄστρᾰ̆** — nom npl, ἄστρον *sidus, astrum, звијежђе, звијезда*; **γλαῦκᾰ̆** — acc fsg, γλαῦξ *ulŭla, сова*; **ἐλπίδες** — nom fpl, ἐλπίς *spes, exspectatio, нада*; **Ἥφαιστος** — nom msg, Ἥφαιστος *Vulcānus, Хефест*; **θάνατος** — nom msg, θάνατος *mors, смрт*; **ἡμέρᾱς** — gen fsg, ἡμέρᾱ *dies, дан*; **νυκτὸς** — gen fsg, νύξ *nox, ноћ*; **ὁδηγοί** — nom mpl, ὁδηγός *dux, вођа*; **ὄρνιθες** — nom mpl, ὄρνῐς *avis, птица*; **ὀφθαλμοῖς** — nom mpl, ὀφθαλμός *ocŭlus, око*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρὶς *patria, отаџбина, домовина*; **πόδε** — acc mdu, πούς *pes, нога*; **ποσὶ** — dat mpl, πούς *pes, нога*; **σώματος** — gen nsg, σῶμᾰ *corpus, тијело*; **φροντίδες** — nom fpl, φροντὶς *cura, брига*; **χωρισμός** — nom msg, χωρισμός *separatio, одвајање*; **ψυχῇ** — dat fsg, ψυχὴ *anĭma, душа*; **ψυχῆς** — gen fsg, ψυχὴ *anĭma, душа*; **ὥρᾱς** — acc fpl, ὥρᾱ *tempus, hora, вријеме, доба, час*. Придјеви: **ἄλλοῐ̈** — nom msg, ἄλλος *alius, други*; **δίκαιον** — nom nsg, δίκαιος *aequus, justus, праведан*; **κακοί** — nom mpl, κακός *mălus, nequam, зао, лош*; **λυπηραί** — nom fpl, λυπηρός *molestiam affĕrens, који задаје тугу*; **πονηραί** — nom fpl, πονηρός *mălus, pravus, imprŏbus, зао, опак;* **χαλεπαί** — nom fpl, χαλεπός *durus, molestus, aerumnōsus, тежак, мучан*; **χωλὸς** — nom msg, χωλός (+ acc) *claudus* (+ abl), *хром*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰ** — nom / acc npl, τό; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὼ** — acc mdu, ὁ. Глаголи: **ἄγουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, ἄγω *ago, duco, водити*; **βαδίζομεν** — 1pl ind praes act, βαδίζω *ambŭlo, ходати*; **βλέπομεν** — 1pl ind praes act, βλέπω *video, specto, intueor, гледати, видјети, мотрити*; **εἰσὶ(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἐμφανίζει** — 3sg ind praes act, ἐμφανίζω *ostendo, показивати*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἦν** — 3sg ipf act, εἰμί *sum, бити*; **περιπέτονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, περιπέτομαῐ̈ *circumvŏlo, облијетати*; **στρατεύεσθαῐ̈** — ind praes mp, στρατεύω *milĭto, ићи у војску*; **τίλλουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, τίλλω *vello, чупати, черупати*. Прилози: **ὥσπερ** — *ut, velut, управо као*.

Предлози: **ἀπό** — + gen, *a, од*; **ἐπί** — + acc, *in, ad, у, ка*; **ὑπέρ** — + gen, *pro, за*. Везници: **καί** — *et, -que, и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Pedĭbus ambulāmus, ocŭlis autem vidēmus*. **ii.** *Siděra horas noctis ostendunt*. **iii.** *Exspectatiōnes imprŏbae velŭt duces măli in errōres ducunt*. **iv.** *Mors anĭmae corporisque separatio est*. **v.** *Curae aerumnōsae anĭmae molestiam affĕrunt*. **vi.** *Aequum est pro patria militāre*. **vii.** *Vulcānus ambobus pedĭbus claudus erat*. **viii.** *Vlŭlam de die aliae aves circumvŏlant vellutnque*.

П р е в о д : **1.** *Ногама ходамо, а очима гледамо.* **2.** *Звијежђа показују доба ноћи.* **3.** *Зле наде, попут лоших вођа, воде ка погрешкама.* **4.** *Смрт је одвајање душе од тијела.* **5.** *Мучне бриге души задају тугу.* **6.** *Праведно је ићи у војску за отаџбину.* **7**. *Хефест је био хром с обзиром на обје ноге* (*хромих ногу*). **8.** *По дану сову друге птице облијетају и черупају* (*sc. је*).

Вјежба кв′. Анализирај и преведи: **α′** Ἡ Σπαρτάκου, τοῦ τῶν δούλων ἡγεμόνος, δόξᾰ ἀθάνατός ἐστῐν. **β′** Χρηστοὶ ἡγεμόνες ἐν τοῖς ἀγῶσῐ σῴζουσῐ τὴν πατρίδᾰ. **γ′** Ἡγεμόνᾰς ἀγαθοὺς Ὅμηρος ποιμένᾰς λεῶν λέγει. **δ′** Οἱ Ἑλλήνων ὁπλῖταῐ θώρακᾰ ἔχουσῐ καὶ κόρῠν καὶ κνημῖδᾰς καὶ ἀσπῖδᾰ. **ε′** Ἐν τῷ χειμῶνῐ οἱ ναῦταῐ εἰς λιμένᾰς φεύγουσῐν. **ϛ′** Ἐν τῇ ὕλῃ συχναί εἰσῐν ἀηδόνες. **ζ′** Οἱ δελφῖνες, ὡς λέγεταῐ, πάνῠ φιλάνθρωποί εἰσῐν. **η′** Εἰκότως τὴν ἀχαριστίᾱν ἡγεμόνᾰ ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ λέγουσῐν. **θ′** Αἱ ἀσπίδες τῶν Ἑλλήνων μικραὶ ἦσᾰν.

Г р а д и в о : промјена именица *n*-основа (*GGJ*, §131–138).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀθάνατός ἐστῐν, συχναί εἰσῐν и φιλάνθρωποί εἰσῐν; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у ἡγεμόνᾰς ἀγαθοὺς ποιμένᾰς λεῶν λέγει и τὴν ἀχαριστίᾱν ἡγεμόνᾰ λέγουσῐν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*duces bonos populorum pastōres appellat* и *anĭmum ingrātum ducem apellant*) а на српски помоћу акузатива и инструментала *(воду назива почелом* и *називају незахвалност вођом*); ***парафраза***, у грч. ἐν τῷ χειμῶνῐ, тј. лат. *hiĕme* и срп. *зими*, и у грч. τὴν ἀχαριστίᾱν ἡγεμόνᾰ ἐπὶ τὰ αἰσχρὰ λέγουσῐν, тј. лат. *anĭmum ingrātum ad turpitudinem ducĕre dicunt* и срп. *кажу да незахвалност води ка срамоти*; ***супстантивизација***, у τὰ αἰσχρὰ (= лат. *turpitūdo*, срп. *срамота*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγῶσῐ** — dat mpl, ἀγών *pugna, борба*; **ἀηδόνες** — nom mpl / fpl, ἀηδών *luscinia, славуј*; **ἀσπῖδᾰ** — acc fsg, ἀσπίς *scutum, clipeus, штит*; **ἀσπίδες** — nom fpl, ἀσπίς *scutum, clipeus, штит*; **ἀχαριστίᾱν** — acc msg, ἀχαριστία *anĭmus ingrātus, незахвалност*; **δελφῖνες** — nom mpl, δελφίς *delphīnus, делфин*; **δόξᾰ** — nom fsg, δόξᾰ *fama, gloria, глас, чувење, слава*; **δούλων** — gen mpl, δοῦλος *servus, роб*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **ἡγεμόνᾰ** — acc msg, ἡγεμών *dux, вођа, војсковођа*; **ἡγεμόνᾰς** — acc mpl, ἡγεμών *dux, вођа, војсковођа*; **ἡγεμόνες** — nom mpl, ἡγεμών *dux, вођа, војсковођа*; **ἡγεμόνος** — gen msg, ἡγεμών *dux, вођа, војсковођа*; **θώρακᾰ** — acc msg, θώρᾰξ *thorax, оклоп*; **κνημῖδᾰς** — acc fpl, κνημίς *tibiale, назувак*; **κόρῠν** — acc fsg, κόρυς *galea, кацига*; **λεῶν** — gen mpl, λεώς *pŏpŭlus, народ*; **λιμένᾰς** — acc mpl, λιμήν *portus, лука*; **ναῦταῐ** — nom mpl, ναύτης *nauta, морнар*; **Ὅμηρος** — nom msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **ὁπλῖταῐ** — nom mpl, ὁπλίτης *hoplīta, хоплит*; **πατρίδᾰ** — acc fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; **ποιμένᾰς** — acc mpl, ποιμήν *pastor, пастир*; **Σπαρτάκου** — gen msg, Σπάρτακος *Spartăcus, Спартак*; **ὕλῃ** — dat fsg, ὕλη *silva, шума*; **χειμῶνῐ** — dat msg, χειμών *hiems, зима*. Придјеви: **ἀγαθούς** — acc mpl, ἀγαθός *bonus, добар*; **ἀθάνατος** — nom fsg, ἀθάνατος *immortālis, бесмртан*; **αἰσχρά** — acc npl, αἰσχρός *turpis, срамотан*; **μικραί** — nom fpl, μικρός *parvus, мален*; **συχναί** — nom fpl, συχνός *multus, много*; **φιλάνθρωποι** — nom mpl, φιλάνθρωπος *humānus, човјекољубив*; **χρηστοί** — nom mpl, χρηστός *probus, честит, поштен*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — acc npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **εἰσί**(**ν**) — 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἐστί**(**ν**) — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχουσῐ**(**ν**) — 3pl ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦσᾰν** — 3pl ipf act, εἰμί *sum, бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *appello, звати, називати*; **λέγουσῐ**(**ν**) — 3pl ind praes act, λέγω *appello, звати, називати*; **σῴζουσῐ**(**ν**) — 3pl ind praes act, σῴζω *servo, спасавати*; **φεύγουσῐ**(**ν**) — 3pl ind praes act, φεύγω *fugio, бјежати*. Прилози: **εἰκότως** — *jure, мерито, право, с правом*; **πάνῠ** — *отпто, сасвим*; **ὡς** — *ut, као*. Предлози: **εἰς** — + dat, *ad, ка, у*; **ἐν** — + dat, *in, у*; **ἐπί** — + acc, *ad, ка*. Везници: **καί** — *et, -que, и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Fama Spartăci, servōrum ducis, immortālis est*. **ii.** *Duces probi in pugnis patriam servant*. **iii.** *Duces bonos Homērus pŏpulōrum pastōres appellat*. **iv.** *Gracōrum hoplītae (Hoplitae Graeci) thoracem, galeam tibialia scutumque*

habent. **v.** *Hiĕme nautae in portus fugiunt*. **vi.** *In silva multae sunt lusciniae*. **vii.** *Delphīni, ut dicĭtur, omnīno humāni sunt*. **viii.** *Merĭto anĭmum ingrātum ad turpitudinem ducĕre dicunt*. **ix.** *Graecōrum clipei (Clipei Graeci) parvi erant*.

Превод: **1.** *Слава Спартака, воће робова, бесмртна је*. **2.** *Честити војсковође у битка спасавају отаџбину*. **3.** *Хомер назива добре војсковође пастирима народâ* (*народним пастирима*). **4.** *Грчки хоплити имају оклоп, кацигу, назувке и штит*. **5.** *Зими морнари бјеже у луке*. **6.** *У шуми налазе се многи славуји*. **7.** *Делфини су, како се прича, сасвим човјекољубиви* (*привржени људима*). **8.** *С правом кажу да незахвалност води ка срамоти*. **9.** *Грчки штитови били су малени*.

ВЈЕЖБА κγ′. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ ἐλπίσῐ πιστεύοντες σφάλλονταῐ πολλάκῐς. **β′** Οἱ διδάσκαλοῐ τοὺς παῖδᾰς σπουδαίως μανθάνοντᾰς στέργουσῐν. **γ′** Ὕπνος πάσης ἐστὶν ὑγίειᾰ νόσου. **δ′·** Θαλῆς ἀρχὴν τῶν πάντων ὕδωρ λέγει. **ε′** Μελέτη τὸ πᾶν. **ϛ′** Πρὸ ἅπαντος πράγματος βουλευόμεθα.

Градиво: промјена именица *nt*-основа (*GGJ*, §139–140, §142); промјена придјева πᾶς, πᾶσᾰ, πᾶν (*GGJ*, §193); промјена партиципа презента активног тематских глагола (*GGJ*, §141–142, §145, §231–233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315). (*GGJ*, §)

Појаве: ***ортотонација енклитике***, у πάσης ἐστίν; ***конгруенција*** именице женског рода о-основа и придјева, у πάσης νόσου; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у ἀρχὴν ὕδωρ λέγει, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*aquam principium appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*с воду назива почелом*); ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у μελέτη τὸ πᾶν (*sc.* ἐστῐν); ***парафраза***, у грч. μελέτη τὸ πᾶν, тј. лат. *nihil sine exercitatiōne*.

Анализа: Именице: **ἀρχήν** — acc fsg, ἀρχή *initium, principium, почетак*; **διδάσκαλοῐ** — nom mpl, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **ἐλπίσῐ** — dat fpl, ἐλπίς *spes, expectatio, нада*; **Θαλῆς** — nom msg, Θαλῆς *Thales, Талес*; **μελέτη** — nom fsg, μελέτη *cura, industria, вјежба, вјежбање, стараље*; **νόσου** — gen fsg, νόσος *morbus, болест*; **παῖδᾰς** — acc mpl, παῖς *puer, дјечак*, pl *дјеца*; **πράγματος** — gen nsg, πρᾶγμα *res, negotium, дјело, посао*; **ὑγίειᾰ** — nom fsg, ὑγίειᾰ *remedium, лијек*; **ὕδωρ** — acc nsg, ὕδωρ *aqua, вода*; **ὕπνος** — nom msg, ὕπνος *somnus, сан*. Придјеви: **ἅπαντος** — gen nsg, ἅπᾶς *omnis, сав, сваки*; **πᾶν** — nom nsg, πᾶς *omnis, сав, цио, сваки*; **πάντων** — gen npl, πᾶς *omnis, сав, цио, сваки*; **πάσης** — gen fsg, πᾶς *omnis, сав, цио, сваки*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen npl, τὸ. Глаголи: **βουλευόμεθα** — 1pl ind praes mp, βουλεύω *delibĕro, размишљати*; **ἐστί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *appello, звати, називати*; **μανθάνοντᾰς** — acc mpl pt praes act, μανθάνω *disco, учити*; **πιστεύοντες** — nom nompl pt praes act, πιστεύω *credo, вјеровати, уздати се*; **στέργουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, στέργω *amo, љубити, вољети*; **σφάλλονταῐ** — 3pl ind praes mp, σφάλλω *fallo, варати*. Прилози: **πολλάκῐς** — *saepe, често*; **σπουδαίως** — *diligenter, sedŭlo, марљиво*. Предлози: **πρό** — + gen, *ante, прије, уочи*.

Translatio: **i.** *Spebus credentes (sperantes) saepe falluntur*. **ii.** *Magistri amant discipŭlos diligenter discentes* (*discipŭlos diligentes*). **iii.** *Omnis morbi somnus remedium est*. **iv.** *Thales aquam omnium rerum principium appellat*. **v.** *Nihil sine exercitatiōne*. **vi.** *Omnia ante acta deliberamus*.

Превод: **1.** *Они који вјерују надама често се варају*. **2.** *Учитељи воле дјецу која марљиво уче*. **3.** *Сан је лијек сваке болести*. **4.** *Талес воду назива почелом свих ствари*. **5.** *Вјежбање је све*. **6.** *Размишљамо уочи сваког дјела*.

ВЈЕЖБА κδ′. Анализирај и преведи: Οἱ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΕΖΟΙ. Παρὰ τοῖς παλαιοῖς οἱ πεζοὶ στρατιῶταί εἰσῖν ὁπλῖταῐ ἢ πελτασταί. Οἱ μὲν ὁπλῖταῐ κόρυθᾰς φέρουσῐ καὶ θώρακᾰς καὶ κνημῖδᾰς καὶ ἀσπίδᾰς καὶ λόγχᾱς καὶ μαχαίρᾱς. Αἱ δὲ κόρυθες σκύτιναῐ ἢ χαλκαῖ εἰσῖν, οἱ θώρακες χαλκοῖ, χαλκαῖ καὶ αἱ κνημῖδες. Βόειον δὲ δέρμᾰ τᾶς ασπίδᾰς ἐγκαλύπτει, μακραὶ αἱ λόγχαῐ εἰσίν, μικραὶ δὲ αἱ μάχαιραῐ. Ὕστερον δὲ τοῖς ὁπλίταις ἀντὶ θωράκων χιτῶνες λινοῖ ἦσαν. Τοῖς δὲ γυμνήταις καὶ τοῖς πελτασταῖς ὅπλᾰ ἐστὶ πρὸς τῇ πέλτῃ τόξον ἢ σφενδόνη ἢ ἀκόντιον.

Појаве: ***супстантивизација***, у οἱ παλαιοί (= лат. *antīqui homĭnes, pŏpŭli*, срп. *древни људи, народи*); ***енклиза***, у στρατιῶταί εἰσῖν и χαλκαῖ εἰσῖν; ***ортотонација енклитике***, у λόγχαῐ εἰσίν и ὅπλᾰ ἐστίν; ***присвојни датив***

(*datīvus possessīvus*), у грч. τοῖς ὁπλίταις χιτῶνες λινοῖ ἦσαν и τοῖς γυμνήταις καὶ τοῖς πελτασταῖς ὅπλᾰ ἐστίν и лат. *erant hoplītis & chitōnes de lino texti* и *gymnētis peltastisque sunt tela*, који се на српски углавном преводи помоћу номинатива и глагола *имати* (*хоплити су имали ланене хитоне* и *гимнети и пеласти имају као оружје*); ***конгруенцију*** nom nsg са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у ὅπλᾰ ἐστίν; ***апозиција***, у грч. ὅπλᾰ ἐστὶ τόξον ἢ σφενδόνη ἢ ἀκόντιον, која се на латински преводи такође апозицијом (*tela sunt vel arcus vel fundae vel pīla*) а на српски помоћу ријечи *као* или *за* (*као оружје имају лȗк, праћку или копље*).

А н а л и з а : Именице: **ἀκόντιον** — nom nsg, ἀκόντιον *pīlum*, *копље*, *џилит*; **ἀσπίδᾰς** — acc fpl, ἀσπις *scutum*, *clipeus*, *штит*; **γυμνήταις** — dat mpl, γυμνήτης *gymnēta*, *гимнет*; **δέρμᾰ** — nom nsg, δέρμᾰ *corium*, *кожа*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **θώρακᾰς** — acc mpl, θώρᾰξ *thorax*, *оклоп*; **θώρακες** — nom mpl, θώρᾰξ *thorax*, *оклоп*; **θωράκων** — gen mpl, θώρᾰξ *thorax*, *оклоп*; **κνημῖδᾰς** — acc fpl, κνημίς *tibiāle*, *назувак*; **κνημῖδες** — nom fpl, κνημίς *tibiāle*, *назувак*; **κόρυθᾰς** — acc fpl, κόρυς *galea*, *кацига*; **κόρυθες** — nom fpl, κόρυς *galea*, *кацига*; **λόγχαῐ** — nom fpl, λόγχη *hasta*, *lancea*, *копље*; **λόγχᾱς** — acc fpl, λόγχη *hasta*, *lancea*, *копље*; **μάχαιραῐ** — nom fpl, μάχαιρᾰ *gladius*, *мач*; **μαχαίρᾱς** — acc fpl, μάχαιρᾰ *gladius*, *мач*; **ὅπλᾰ** — nom npl, ὅπλᾰ *tela*; **ὁπλῖταῐ** — nom mpl, ὁπλιτης *hoplīta*, *хоплит*; **ὁπλίταις** — dat mpl, ὁπλιτης *hoplīta*, *хоплит*; **πεζοί** — nom mpl, πεζός *pedes*, *пјешак*; **πελτασταί** — nom mpl, πελταστής *peltasta*, *пелтаст*; **πελτασταῖς** — dat mpl, πελταστής *peltasta*, *пелтаст*; **πέλτῃ** — dat fsg, πέλτη *pelta*, *штит*; **στρατιῶταῐ** — nom mpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **σφενδόνη** — nom fsg, σφενδόνη *funda*, *праћка*; **τόξον** — nom nsg, τόξον *arcus*, *лȗк*; **χιτῶνες** — nom mpl, χιτών *chiton*, *хитон*. Придјеви: **βόειον** — nom nsg, βόειος *bubŭlus*, *говеђи*; **λινοῖ** — nom mpl, λινοῦς *de lino textus*, *ланен*; **μακραί** — nom fpl, μακρός *longus*, *дуг*, *дугачак*; **μικραί** — nom fpl, μικρός *parvus*, *curtus*, *мален*, *кратак*; **παλαιοῖς** — dat mpl, παλαιός *antīquus*, *vetus*, *стар*, *древан*; **σκύτιναῐ** — nom fpl, σκύτινος *de corio*, *кожнат*; **χαλκαῖ** — nom fpl, χαλκοῦς *aēnus*, *бронзан*, *бакаран*; **χαλκοῖ** — nom mpl, χαλκοῦς *aēnus*, *бронзан*, *бакаран*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τᾶς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐγκαλύπτει** — 3sg ind praes act, ἐγκαλύπτω *velo*, *прекривати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσαν** — 3pl ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **φέρουσῐ̆(ν)** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*. Прилози: **ὕστερον** — *postea*, *доцније*, *касније*. Предлози: **ἀντί** — + gen, *pro*, *испред*; **παρά** — + dat, *apud*, *код*; **πρός** — + dat, *praeter*, *осим*. Везници: **ἤ** — *aut*, *vel*, *или*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** — *autem*, *vero*, *а*, *пак*.

T r a n s l a t i o : GRAECŌRVM PEDĬTES (PEDĬTES GRAECI). *Apud pŏpŭlos antīquos pedĭtes hoplītae vel peltastae sunt. Hoplītae galeas, thoraces, tibialia, clipeos, lanceas & gladios ferunt. Galeae vel de corio vel de aere sunt, thoraces de aere; de aere & tibialia (sunt). Clipeos autem bubŭlum corium velat* (*Clipei autem bubŭlo corio velantur*); *lanceae longae sunt, gladii vero curti. Postea vero erant hoplītis pro thoracĭbus & chitōnes de lino texti. Gymnētis peltastisque autem tela sunt praeter peltas vel arcus vel fundae vel pīla.*

П р е в о д : ГРЧКИ ПЈЕШАЦИ. *Код старих народа пјешаци су хоплити или пелтасти. Хоплити носе кациге, оклопе, назувке, штитове, копља и мачеве. Кациге су од коже или од бронзе, оклопи од бронзе; од бронзе* (*су*) *и назуци. Штитове пак прекрива волујска кожа; копља су дугачка, а мачеви кратки. Доцније су хоплити испред оклопа имали и ланене хитоне. А гимнети и пеласти осим штита имају као оружје лȗк, праћку или копље.*

ВЈЕЖБА 5. Μετάφραζε: **1.** *Дужност је добрих грађана да се боре за отаџбину.* **2.** *Дјецу право (с правом) зовемо надом домовине.* **3.** *Многи људи хране се козјим млијеком.* **4.** *Либија (Африка) је домовина лавова, а Индија слонова.* **5.** *Ајант је сличан гиганту.* **6.** *Кућа се освјетљује свјетиљкама.* **7.** *У позориштима гледамо нове драме.* **8.** *Славна је побједа Хелена код Саламине.* **9.** *Вукови су лоши чувари оваца и коза.* **10.** *Храбре војнике поређујемо са лавовима.*

А н а л и з а : Именице: ***Ајант*** — Αἴᾶς; ***војник*** — στρατιώτης; ***вук*** — λύκος; ***гигант*** — γίγᾱς; ***грађанин*** — πολίτης; ***дјеца*** — παῖδες; ***домовина*** — πατρίς; ***драма*** — δρᾶμα; ***Индија*** — Ἰνδική; ***коза*** — αἴξ; ***кућа*** — οἶκος; ***лав*** — λέων; ***Либија*** — Λιβύη; ***млијеко*** — γάλᾰ; ***нада*** — ἐλπίς; ***овца*** — πρόβατον; ***отаџбина*** — πατρίς; ***побједа*** — νίκη; ***позориште*** — θέατρον; ***Саламина*** — Σαλαμίς; ***свјетиљка*** — λάμπας; ***слон*** — ἐλέφᾱς; ***Хелен*** — Ἕλλην; ***чувар*** — φύλᾰξ. Придјеви: ***добар*** — ἀγαθός; ***ђлош*** — κακός; ***мног*** — πολύς; ***нов*** — καινός; ***славан*** — ἔνδοξος; ***сличан*** — ὅμοιος; ***храбар*** — ἀνδρεῖος. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***борити се*** — μάχομαῐ̆; ***гледати*** — βλέπω; ***звати*** — ὀνομάζω; ***освјетљавати*** — καταλάμπω; ***поређивати*** — εἰκάζω; ***хранити*** — τρέφω. Прилози: ***ноћу*** — νυκτός; ***право*** — εἰκότως. Предлози: ***код*** — ἐν; ***у*** — ἐν; ***за*** — ὑπέρ. Везници: ***и*** … ***и*** — τέ καί. Речце: (ø…) ***а*** — μέν … δέ.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῐ ς : **α′** Ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστῐν ὑπὲρ τῆς πατρίδος μάχεσθαῐ. (П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἀγαθῶν πολιτῶν ἐστῐν (= лат. *civium bonōrum est*), тј. срп. *дужност је добрих грађана да*; ***енклиза***, у πολιτῶν ἐστῐν.) **β′** Τοὺς παῖδᾰς εἰκότως τῆς πατρίδος ἐλπίδᾰ ὀνομάζομεν. (П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τοὺς παῖδᾰς ἐλπίδᾰ ὀνομάζομεν.) **γ′** Οἱ πολλοὶ τῷ τῶν αἰγῶν γάλακτῐ τρέφονταῐ. (П о ј а в е : ***супстантивизирани придјев***, у грч. οἱ πολλοί, тј. срп. *многи људи*; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῷ τῶν αἰγῶν γάλακτῐ; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*), у τῷ τῶν αἰγῶν γάλακτῐ.) **δ′** Ἡ μὲν Λιβύη τῶν λεόντων, ἡ δ′ Ἰνδικὴ τῶν ἐλεφάντων πατρίς ἐστῐν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у πατρίς ἐστῐν.) **ε′** Ὁ Αἴᾱς τῷ γίγαντῐ ὅμοιός (ὁμοῖός) ἐστῐν. (Појаве: ***енклиза***, у ὅμοιός (ὁμοῖός) ἐστῐν.) **ς′** Ὁ οἶκος νυκτὸς καταλάμπεταῐ ταῖς λάμπασῐν. (П о ј а в е : ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у νυκτός.) **ζ′** Ἐν θεάτροις τὰ καινὰ δράματᾰ βλέπομεν. **η′** Ἔνδοξός ἐστῐν ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐν Σαλαμῖνῐ νίκη. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἔνδοξός ἐστῐν.) **θ′** Οἱ λύκοῐ κακοὶ αἰγῶν τε καὶ προβάτων φύλακές εἰσῐν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у φύλακές εἰσῐν.) **ι′** Στρατιώτᾱς ἀνδρείους τοῖς λέουσῐν εἰκάζομεν. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. εἰκάζω (+acc & dat) која се разликује од рекције срп. гл. *поређивати* (+acc *са* +int).)

ВЈЕЖБА κε′. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ Ῥωμαῖοῐ καὶ μετὰ τὴν ἐν Κάνναις μάχην εὐέλπιδες ἦσᾰν. **β′** Ἄχαρῐν ἄνθρωπον οὐ στέργομεν. **γ′** Τὸ ἐλεύθερον τὸ εὔδαιμόν ἐστῐν. **δ′** Τὸν ἄνθρακᾰ μέλανᾰ χρυσὸν λέγουσῐν. **ε′** Αἱ ἐλπίδες ἄφρονες ὥσπερ οἱ κακοὶ ἡγεμόνες εἰς ὄλεθρον ἄγουσῐν. **ς′** Τοὺς τῆς χώρᾱς ἄρχοντᾰς ἐπιστήμονᾰς δεῖ εἶναῐ. **ζ′** Χαλεπὸς ἦν ὁ τῶν ταλάνων δούλων βίος. **η′** Μετὰ τῆς ἡδονῆς τὰς χαριέσσᾱς Ἀνακρέοντος ᾠδὰς ἀναγιγνώσκομεν. **θ′** Ὁ παλαιὸς φιλόσοφος διδάσκει, ὅτῐ οἱ ἄνθρωποῐ ἄκοντες, οὐχ ἑκόντες ἁμαρτάνουσῐν.

Г р а д и в о : промјена придјева денталних основа; промјена придјева *n*-основа (укључујући придјев μέλᾱς, μέλαινᾰ, μέλᾰν) (*GGJ*, §131, §136, §144, §192); промјена придјева *nt*-основа (*GGJ*, §144).

П о ј а в е : ***енклиза***, у εὔδαιμόν ἐστῐν; ***супстантивизаљција***, у τὸ ἐλεύθερον (= лат. *libertas*, срп. *слобода*) и τὸ εὔδαιμόν (= лат. *felicĭtas*, срп. *срећа*); ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὸν ἄνθρακᾰ μέλανᾰ χρυσὸν λέγουσῐν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*carbōnem atrum aurum appellant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала *(воду назива почелом* и *називају незахвалност вођом*); ***безлични глагол***, у δεῖ, који се на грчком конструише са акузатив и инфинитивом (τοὺς τῆς χώρᾱς ἄρχοντᾰς ἐπιστήμονᾰς δεῖ εἶναῐ), што се пореди са латинским, гдје му одговара лат. гл. *decet*, *oportet*, који се такође конструше са акузативом и инфинитивом (*provinciārum praefectos scientia praedĭtos esse oportet*), а што се, опет, разликуе од српског, дје му одговара гл. *треба* (*да…*); ***негација*** **οὐχ**, која овако гласи оштрог хака (οὐχ ἑκόντες); ***изрзчна реченица*** ὅτῐ οἱ ἄνθρωποῐ ἄκοντες, οὐχ ἑκόντες ἁμαρτάνουσῐν, која се на срп. преводи такође изричном реченицом (*да људи греше нерадо, а не радо*) а на латински акузативом са инфинитивом (*homĭnes nolentes, non volentes errāre*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀνακρέοντος** — gen msg, Ἀνακρέων *Anacreon*, *Анакреонт*; **ἄνθρακᾰ** — acc msg, ἄνθραξ *carbo*, *угаљ*; **ἄνθρωποῐ** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo, vir*, *човјек*; **ἄνθρωπον** — acc msg, ἄνθρωπος *homo, vir*, *човјек*; **ἄρχοντᾰς** — acc mpl, ἄρχων *praefectus*, *владар*; **βίος** — nom msg, βίος *vita*, *живот*; **ἐλπίδες** — nom fpl, ἐλπίς *spes*, *нада*; **δούλων** — gen mpl, δοῦλος *servus*, *роб*; **ἡγεμόνες** — nom mpl, ἡγεμών *dux*, *вођа*, *војсковођа*; **ἡδονῆς** — gen gsg, ἡδονή *voluptas*, *delectatio*, *delectus*, *весеље*, *радост*, *наслада*; **Κάνναις** — dat fpl, Κάνναι *Cannae*, *Кана*; **μάχην** — acc fpl, μάχη *pugna*, *битка*; **ὄλεθρον** — acc mpl, ὄλεθρος *pernicies*, *пропаст*; **Ῥωμαῖοῐ** — nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus*, *Римљанин*; **φιλόσοφος** — nom msg, φιλόσοφος *philosŏphus*, *филозоф*; **χρυσόν** — acc msg, χρυσός *aurum*, *злато*; **χώρᾱς** — gen fsg, χώρᾱ *terra*, *provincia*; **ᾠδάς** — acc fpl, ᾠδή *carmen*, *пјесма*. Придјеви: **ἄκοντες** — nom mpl, ἄκων *nolens*, *нерад*; **ἄφρονες** — nom fpl, ἄφρων *imprūdens*, *неразуман*; **ἄχαρῐν** — acc msg, ἄχαρις *ingrātus*, *незахвалан*; **ἑκόντες** — nom mpl, ἕκων *volens*, *рад*; **ἐλεύθερον** — nom nsg, ἐλεύθερος *liber*, *слободан*; **ἐπιστήμονᾰς** — acc mpl, ἐπιστήμων *scientia praedĭtus*, *учен*; **εὔδαιμόν** — nom nsg, εὐδαίμων *beātus*, *felix*, *срећан*; **εὐέλπιδες** — nom mpl, εὔελπῐς *bona spe fretus*, *пун наде*; **κακοί** — nom mpl, κακός *mălus*, *зао*, *лош*; **μέλανᾰ** — acc msg, μέλᾱς *ater*, *niger*, *црн*; **παλαιός** — nom msg, παλαιός *antiquus*, *vetus*, *стар*, *древан*; **ταλάνων** — gen mpl, τάλᾱς *miser*, *биједан*; **χαλεπός** — nom msg, χαλεπός *durus*, *тежак*; **χαριέσσᾱς** — acc fpl, χαρίεις *lepĭdus*, *угодан*, *драг*, *мио*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τάς** — acc fpl, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τόν** — acc msg, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄγουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ἀγω *duco*, *водити*; **ἁμαρτάνουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ἁμαρτάνω *erro*,

грешити; **ἀναγιγνώσκομεν** — 1pl ind praes act, ἀναγιγνώσκω *lego*, *читати*; **δεῖ** — 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *потребно је*, *треба*; **διδάσκει** — 3sg ind praes act, διδάσκω *doceo*, *подучавати*; **εἶναῐ̈** — inf praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰ́ν** — 3pl indf ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **στέργομεν** — 1pl ind praes act, στέργω *amo*, *волети*, *љубити*. Предлози: **εἰς** — + acc, *in*, *у*; **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **μετά** — + gen, *cum*, *са*, *уз*; **μετά** — + acc, *post*, *након*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτῐ̈** — acc + inf, *да*; **ὥσπερ** — *(vel)ut*, *као*, *попут*. Речце: **οὐ(χ)** — *non*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Romāni erant bona spe freti et post pugnam apud Cannas (pugnam, cladem Cannensem).* **ii.** *Homĭnem ingrātum non amāmus.* **iii.** *Libertas felicĭtas est.* **iv.** *Carbōnem aurum atrum appellant.* **v.** *Imprudentes spes velut duces măli ad perniciem ducunt.* **vi.** *Provinciārum praefectos scientia praedĭtos esse oportet.* **vii.** *Dura erat miserōrum servōrum vita.* **viii.** *Cum delectatiōne lepĭda Anacreontis carmĭna legĭmus.* (*Delectāmur lepĭda Anacreontis carmĭna legendo.*) **ix.** (*Ille*) *antīquus philosŏphus docet homĭnes nolentes, non volentes errāre.*

П р е в о д : **1.** *Римљани су били пуни наде и након битке у Кани (канске битке).* **2.** *Не волимо незахвалног човјека.* **3.** *Слобода је срећа.* **4.** *Угаљ називају црним златом.* **5.** *Неразумне наде воде у пропаст попут лоших војсковођа.* **6.** *Треба да владари земаља буду учени.* **7.** *Тежак је био живот биједних робова.* **8.** *Са уживањем читамо миле Анакреонтове пјесме. (Уживамо читајући миле Анакреонтове пјесме.)* **9.** *Древни филозоф подучава да људи греше нерадо, а не радо.*

ВЈЕЖБА II. Μετάφραζε: **i.** *Servĭtus hominĭbus odiōsa est.* **ii.** *Scientia homĭnes vanā superstitiōne lĭbĕrat.* **iii.** *In patriae pericŭlo cives non dormiunt.* **iv.** *Hostes inhumānos merĭto punīmus.* **v.** *Animalia in terrā & in mari vivunt.* **vi.** *Pylădes & Orestes verae amicitiae exemplaria sunt.* **vii.** *Dalmătae Romanōrum hostes erant.* **viii.** *Diligentĭbus discipŭlis elementa linguae Latīnae facilia sunt.*

А н а л и з а : Именице: ***amicitia*** — φιλίᾱ; ***anĭmal*** — ζῷον; ***civis*** — πολίτης; ***Dalmătae*** — Δαλμάτης; ***dilĭgens*** — σπουδαῖος; ***discipŭlus*** — μαθητής; ***elementum*** — στοιχεῖον; ***exemplar*** — παράδειγμᾰ́; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***hostis*** — πολέμιος; ***lingua*** — γλῶττᾰ́; ***mare*** — θάλαττᾰ́; ***Orestes*** — Ὀρέστης; ***patria*** — πατρίς; ***pericŭlum*** — κίνδυνος; ***Pylădes*** — Πυλάδης; ***Romānus*** — Ῥωμαῖος; ***scientia*** — ἐπιστήμη; ***servĭtus*** — δουλείᾱ; ***superstitio*** — δεισιδαιμονίᾱ; ***terra*** — γῆ. Придјеви: ***facĭlis*** — ῥᾴδιος; ***inhumānus*** — ἀπάνθρωπος; ***Latīnus*** — Ῥωμαικός; ***odiōsus*** — ἐχθρός; ***vanus*** — μάταιος; ***verus*** — ἀληθινός. Глаголи: ***dormio*** — καθεύδω; ***lĭbĕro*** — ἀπαλλάττω, λύω; ***punio*** — κολάζω; ***sum*** — εἰμί; ***vivo*** — βίον διάγω. Прилози: ***merĭto*** — εἰκότως. Предлози: ***in*** — ἐν, κατά. Везници: ***et*** — καί. Речце: ***non*** — οὐ.

М е т ά φ р а σ ῐ̈ ς : **α΄** Ἡ δουλείᾱ τοῖς ἀνθρώποις ἐχθρά ἐστῐ̈ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἐχθρά ἐστῐ̈ν.) **β΄** Ἡ ἐπιστήμη τοὺς ἀνθρώπους τῆς ματαίᾱς δεισιδαιμονίᾱς ἀπαλλάττει (λύει). (П о ј а в е : ***генитив одвајања*** (*genitīvus separatiōnis*), у τῆς ματαίᾱς δεισιδαιμονίᾱς.) **γ΄** Ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ οἱ πολῖται οὐ καθεύδουσῐ̈ν. (П о ј а в е : ***објектни генитив***, у ἐν τῷ τῆς πατρίδος κινδύνῳ.) **δ΄** Τοὺς ἀπανθρώπους πολεμίους εἰκότως κολάζομεν. **ε΄** Τὰ ζῷᾰ́ βίον διάγει κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾰ́ν. (Појаве: ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ́ τρέχει), у τὰ ζῷᾰ́ βίον διάγει; ***парафраза*** грч. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾰ́ν, тј. лат. *n terrā & in mari* (= *terrā marique*).) **ϛ΄** Πυλάδης καὶ Ὀρέστης παραδείγματᾰ́ τῆς ἀληθινῆς φιλίᾱς εἰσίν (ἐστόν). (П о ј а в е : ***именски предикат***, у παραδείγματᾰ́ τῆς ἀληθινῆς φιλίᾱς εἰσίν (ἐστόν), у којем у грчком обично не стоји члан; ***енклиза***, у φιλίᾱς εἰσίν (ἐστόν).) **ζ΄** Οἱ Δαλμάταῐ̈ τῶν Ῥωμαίων πολέμιοῐ̈ (τοῖς Ῥωμαίοις πολέμιοῐ̈) ἦσᾰ́ν. **η΄** Τοῖς σπουδαίοις μαθηταῖς τὰ τῆς Ῥωμαικῆς γλώττης στοιχεῖα ῥᾳδιᾰ́ ἐστίν. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ́ τρέχει), у τὰ τῆς Ῥωμαικῆς γλώττης στοιχεῖά ἐστῐ̈ν.)

ВЈЕЖБА III. Μετάφραζε: **i.** *Graecia, Romam scientiā supĕras.* **ii.** *Issa nautārum patria est.* **iii.** *Historia lux veritātis est.* **iv.** *Graecōrum coloniae in litŏre Dalmatiae erant.* **v.** *Mel in ore, fel in corde.*

А н а л и з а : Именице: ***colonia*** — ἀποικίᾱ; ***cor*** — καρδία, θυμός; ***Dalmatia*** — Δαλματίᾱ; ***fel*** — χολή; ***Graecia*** — Ἑλλάς; ***Graecus*** — Ἕλλην; ***historia*** — ἱστορίᾱ; ***Issa*** — Ἴσσᾰ; ***litus*** — ἀκτή; ***lux*** — φῶς; ***mel*** — μέλῐ̈; ***nauta*** — ναύτης; ***ōs*** — στόμᾰ; ***patria*** — πατρίς; ***Roma*** — Ῥώμη; ***scientia*** — ἐπιστήμη; ***verĭtas*** — ἀλήθειᾰ. Глаголи: ***sum*** — εἰμί; ***supĕro*** — ὑπερέχω. Предлози: ***in*** — ἐν.

М е т ά φ р а σ ῐ̈ ς : **α΄** Ὦ Ἑλλάς, τῇ ἐπιστήμῃ τῆς Ῥώμης ὑπερέχεις. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ὑπερέχω (+gen & dat) која се разликује од рекције лат. гл. . *supĕro* (+acc & abl).) **β΄** Ἡ Ἴσσᾰ τῶν ναυτῶν πατρίς ἐστῐ̈ν. (П о ј а в

е : ***именски предикат***, у τῶν ναυτῶν πατρὶς ἐστῖν, у којем у грчком обично не стоји члан; ***енклиза***, у πατρὶς ἐστῖν) **γ΄** Ἡ ἱστορίᾱ φῶς τῆς ἀληθείᾱς ἐστίν. (П о ј а в е : ***именски предикат***, у φῶς τῆς ἀληθείᾱς ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан; ***ортотонације енклитике***, у ἀληθείᾱς ἐστίν.) **δ΄** Αἱ τῶν Ἑλλήνων ἀποικίαῐ ἐν ἀκτῇ τῆς Δαλματίᾱς εἰσίν. (П о ј а в а : ***ортотонација енклитике***, у Δαλματίᾱς εἰσίν.) **ε΄** Τὸ μὲν μέλῐ ἐν τῷ στόματι, ἡ δὲ χολὴ ἐν τῇ καρδίᾳ (ἐν τῷ θυμῷ).

ВЈЕЖБА IV. Μετάφραζε: **i.** *Patria est commūnis mater omnium civium*. **ii.** *Dies juventūtis simĭles sunt diēbus veris*. **iii.** *Consŭles erant duces milĭtum*. **iv.** *Fortem virum pericŭla non terrent*. **v.** *Frigus fructĭbus nocet*.

А н а л и з а : Именице: ***civis*** — πολίτης; ***consul*** — ὕπατος; ***dies*** — ἡμέρᾱ; ***dux milĭtum*** — στρατηγός; ***frigus*** — κρυμός; ***fructus*** — καρπός; ***juventus*** — νεότης; ***mater*** — μήτηρ; ***miles***, *v. dux milĭtum*; ***patria*** — πατρὶς; ***pericŭlum*** — κίνδυνος; ***ver*** — ἔᾰρ; ***vir*** — ἄνθρωπος. Придјеви: ***commūnis*** — κοινός; ***fortis*** — ἀνδρεῖος; ***omnis*** — πᾶς; ***simĭlis*** — ὅμοιος (ὁμοῖος). Глаголи: ***sum*** — εἰμί; ***noceo*** — βλάπτω; ***terreo*** — ταράττω. Речце: ***non*** — οὐ.

М е т а ф р а з а : **α΄** Ἡ πατρὶς ἐστῖν κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у πατρὶς ἐστῖν; ***именски предикат***, у κοινὴ μήτηρ πάντων τῶν πολιτῶν ἐστῖν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **β΄** Αἱ τῆς νεότητος ἡμέραῐ ὅμοιαί (ὁμοῖαί) εἰσῖν ταῖς τοῦ ἔαρος ἡμέραις. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ὅμοιαί (ὁμοῖαί) εἰσῖν.) **γ΄** Οἱ ὕπατοῐ ἦσᾶν στρατηοί. (П о ј а в е : ***именски предикат***, у ἦσᾶν στρατηοί, у којем у грчком обично не стоји члан.) **δ΄** Τὸν ἀνδρεῖον ἄνθρωπον οὐ ταράττουσῐ οἱ κίνδυνοῐ. **ε΄** Ὁ κρυμὸς τοῖς καρποῖς βλάπτει.

ВЈЕЖБА κ**ζ΄**. Анализирај и преведи: **α΄** Μιλιτιάδην σωτῆρᾰ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζουσῐν. **β΄** Ὦ τῆς πατρίδος σῶτερ, οἱ πολῖταῐ χαίρουσῐ τῇ ἐλευθερίᾳ. **γ΄** Οἱ ῥήτορες τὴν ἀλήθειᾶν λέγοντες τοῖς πολίταις σωτηρίᾶν παρέχουσῐν. **δ΄** Ἡ μὲν σωφροσύνη ἀνθρώποις, ἡ δὲ ὀργὴ τοῖς θηρσὶ πρέπει. **ε΄** Παρὰ τοῖς παλαιοῖς δήμοις ὁ ἅλς σύμβολον ἦν ξενίᾶς. **ζ΄** Οἱ πατέρες τοὺς υἱοὺς τῶν κακῶν ἀνθρώπων ἀποτρέπουσῐν. **ζ΄** Αἱ Μοῦσαῐ θυγατέρες ἦσᾶν Διὸς καὶ Μνημοσύνης. **η΄** Ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη σὺν τοῖς ἄλλοις ἀστράσῐν ἐν αἰθέρῐ λάμπουσῐν. **θ΄** Χεὶρ χεῖρᾰ νίπτει.

Г р а д и в о : промјена именица *r-* и *l*-основа без превоја (*GGJ*, §146–147).

П о ј а в е : 1. ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у μιλιτιάδην σωτῆρᾰ τῆς Ἑλλάδος ὀνομάζουσῐν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Militiădem Graeciae servatōrem appellant*) а на српски помоћу акузатива и инструментала *(Милитијада зову спасителем Грчке*); 2. ***рекција*** грч. гл. χαίρω (+dat) и срп. *радовати се* (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *laetor* (+abl) и срп. гл. одвраћати (+acc *од* +gen) која се разликује од рекције лат. гл. *averto* (+acc *a* +abl).

А н а л и з а : Именице : **αἰθέρῐ** — dat fsg, αἰθήρ *aether*, *етар*; **ἀλήθειᾶν** — acc fsg, ἀλήθειᾰ *verĭtas*, *истина*; **ἅλς** — nom msg, ἅλς *sal*, *co*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **ἀστράσῐν** — dat mpl, ἀστήρ *astrum*, *звијезда*; **δήμοις** — dat mpl, δῆμος *pŏpŭlus*, *народ*; **Διός** — gen msg, Ζεύς *Juppĭter*, *Зевс*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ἐλευθερίᾳ** — dat fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; **ἥλιος** — nom msg, ἥλιος *sol*, *сунце*; **θηρσί** — dat mpl, θήρ *belua*, *животиња*; **θυγατέρες** — nom fpl, θυγάτηρ *filia*, *кћи*; **Μιλιτιάδην** — acc msg, Μιλιτιάδης *Militiădes*, *Милитијад*; **Μνημοσύνης** — gen fsg, Μνημοσύνη *Mnemosyne*, *Мнемосина*; **Μοῦσαῐ** — nom fpl, Μοῦσα *Musa*, *муза*; **ξενίᾶς** — gen fsg, ξενίᾱ *hospitium*, *гостољубивост*; **ὀργὴ** — nom fsg, ὀργή *iracundia*, *срџба*, *гњев*; **πατέρες** — nom mpl, πατήρ *pater*, *отац*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρὶς *patria*, *отаџбина*, *домовина*; **πολῖταῐ** — nom mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **ῥήτορες** — nom mpl, ῥήτωρ *orātor*, *бесједник*; **σελήνη** — nom fsg, σελήνη *luna*, *мјесец*; **σύμβολον** — nom nsg, σύμβολον *signum*, *знак*; **σῶτερ** — voc msg, σωτήρ *servātor*, *salvator*, *спасилац*, *спаситељ*; **σωτῆρᾰ** — acc msg, σωτήρ *servātor*, *спаситељ*; **σωτηρίᾶν** — acc fsg, σωτηρίᾱ *salus*, *спас*; **σωφροσύνη** — nom fsg, σωφροσύνη *prudentia*, *разборитост*; **υἱούς** — acc mpl, υἱός *filius*, pl *libĕri*, *син*; **χεὶρ** — nom fsg, χείρ *manus*, *рука*; **χεῖρᾰ** — acc fsg, χείρ *manus*, *рука*. Придјеви: **ἄλλοις** — dat mpl, ἄλλος *alius*, *други*; **κακῶν** — gen mpl, κακός *mălus*, *зао*, *лош*; **παλαιοῖς** — dat mpl, παλαιός *antīquus*, *vetus*, *стар*, *древан*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; τοὺς — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀποτρέπουσῐ(ν)** — 3pl ind pres act, ἀποτρέπω *averto*, *одвраћати*; **ἦν** —

3sg ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λάμπουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, λάμπω *niteo*, *свијетлити*, *сијати*; **λέγοντες** — nom mpl pt praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **νἰπτει** — 3sg ind praes act, νἰπτω *lavo*, *прати*; **ὀνομάζουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello*, *звати*, *називати*; **παρέχουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, παρέχω *praebeo*, *давати*, *пружати*; **πρέπει** — 3sg ind praes act, πρέπει *decet*, *доликовати*; **χαίρουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, χαίρω *laetor*, *радовати се*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **παρά** — + dat, *apud*, *код*; **σὺν** — + dat, *cum*, *са*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, (ø …) а.

T r a n s l a t i o : **i.** *Militiădem Graeciae servatōrem appellant*. **ii.** *O patriae servātor, cives libertāte laetantur*. **iii.** *Oratōres veritātem dicentes salūtem civĭbus praebent*. **iv.** *Prudentia decet hominĭbus, iracundia vero beluis*. **v.** *Sal antīquos apud pŏpŭlos hospitii signum erat*. **vi.** *Patres libĕros a hominĭbus mălis avertunt*. **vii.** *Musae erant filiae Jovis Mnemosynesque*. **viii.** *Sol & luna in aethĕre cum aliis astris nitent*. **ix.** *Manus manum lavat*.

П р е в о д : **1.** *Милитијада зову спаситељем Грчке*. **2.** *О спаситељу отаџбине, грађани се радују слободи*. **3.** *Бесједници који казивају истину грађанима пружају спас*. **4.** *Разборитост доликује људима, а срџба животиња*. **5.** *Код древних народа со је била знак гостољубивости*. **6.** *Очеви одвраћају синове од лоших људи*. **7.** *Музе су биле кћери Зевса и Мнемосине* (*Зевсове и Мнемосинине кћери*). **8.** *Сунце и мјесец свијетле у етру са другим звијездама*. **9.** *Рука руку мије*.

Вјежба кζ′. Анализирај и преведи: **α′** Ὁ ἀὴρ ἀναγκαῖός ἐστῐ̃ καὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ τοῖς ζῴοις. **β′** Τὸν μὲν χρυσὸν ἐν πυρὶ βασανίζομεν, τὸν δὲ φίλον ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. **γ′** Φὼρ ἐπιγιγνώσκει φῶρᾰ. **δ′** Ἔαρος οἱ ἀγροὶ θάλλουσῐ̃ν. **ε′** Τὸ πῦρ τοῖς ἀνθρώποις ὠφελείᾱς τε καὶ βλάβᾱς παρέχει.

П о ј а в е : ***енклизу***, у ἀναγκαῖός ἐστῐ̃ν; ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у ἔαρος, који се на латински преводи помоћу аблатива времена (*vere*), прилога или прилошке конструкције а на српски помоћу прилога или предлошке конструкције (у *пролеће*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγροί** — nom mpl, ἀγρός *ager*, *поље*, *њива*; **ἀήρ** — nom msg, ἀήρ *aër*, *ваздух*; **ἀνθρώποις** —dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **ἀτυχίαις** — dat fpl, ἀτυχῐ̄ *res adversae*, *infortunium*, *calamĭtas*, *несрећа*, *невоља*; **βλάβᾱς** — acc fpl, βλάβη *noxa*, *штета*; **ἔαρος** — gen nsg, ἔαρ *ver*, *пролеће*; **ζῴοις** — dat npl, ζῷον *anĭmal*, *животиња*; **πῦρ** — nom nsg, πῦρ *ignis*, *ватра*; **πυρὶ** — dat nsg, πῦρ *ignis*, *ватра*; **φίλον** — acc msg, φίλος *amīcus*, *пријатељ*; **φὼρ** — nom msg, φὼρ *fur*, *лопов*; **φῶρᾰ** — acc msg, φὼρ *fur*, *лопов*; **χρυσὸν** — acc msg, χρυσός *aurum*, *злато*; **ὠφελείᾱς** — acc fpl, ὠφέλειᾰ *emolumentum*, *usus*, *корист*. Придјеви: **ἀναγκαῖος** — nom msg, ἀναγκαῖος *necessarius*, *потребан*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῖς** — dat npl, τὸ; **τὸν** — acc msg, ὁ. Глаголи: **βασανίζομεν** — 1pl ind praes act, βασανίζω *probo*, *кушати*; **διαγιγνώσκομεν** — 1pl ind praes act, διαγιγνώσκω *cerno*, *распознавати*, *препознавати*; **ἐπιγιγνώσκει** — 3sg ind praes act, ἐπιγιγνώσκω *cognosco*, *распознавати*, *препознавати*; **ἐστί(ν)** — 3 sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θάλλουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, **θάλλω** *floreo*, *цвјетати*; **παρέχει** — 3sg ind praes act, παρέχω *praebeo*, *давати*, *пружати*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, (ø …) *a*; **τε** — *et*, *-que*, *и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Aër & hominĭbus & animalĭbus necessarius est*. **ii.** *Aurum in igni probamus, amīcum vero in rebus adversis cognoscimus*. **iii.** *Fur furem cognoscit*. **iv.** *Vere campi florent*. **v.** *Ignis hominĭbus & usus & noxas praebet* (*& usui est & nocet*).

П р е в о д : **1.** *Ваздух је потребан и људима и животињама*. **2.** *Злато кушамо у ватри, а пријатеља познајемо у невољи*. **3.** *Лопов препознаје лопова*. **4.** *У прољеће поља цвјетају*. **5.** *Ватра људима пружа и корист и штету* (*и користи и штети*).

Вјежба кη′. Анализирај и преведи: **α′** Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίᾱς νομίζεταῐ̈. **β′** Ἡ τῶν θυγατέρων ἀρετὴ ἐστῐ̃ δόξᾰ πατρὸς καὶ μητρός. **γ′** Οἱ ἀγαθοὶ παῖδες θεραπεύουσῐ̃ τὸν πατέρᾰ καὶ τὴν μητέρᾰ. **δ′** Οἱ Πυθαγορικοὶ λέγουσῐ̃ν, ὅτῐ̃ οἱ ἀστέρες εἰσὶ θεοί. **ε′** Περσεφόνη θυγάτηρ ἦν Δήμητρος.

Г р а д и в о : промјена именица *r*-основа са превојем (*GGJ*, §148–152).

П о ј а в е : ***два номинатива***, у Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς ἱστορίᾱς νομίζεταῐ̈, што се на латински такође преводи помоћу два номинатива (*Herodŏtus pater putātur*) а на српски помоћу номинатива и инструментала (*Херодот се сматра оцем*); ***енклиза***, у ἀρετὴ ἐστῐ̃ν; ***ортотонација енклитике***, у ἀστέρες εἰσίν; ***изрзчна реченица*** ὅτῐ̃ οἱ

ἀστέρες εἰσὶ θεοί, која се на срп. преводи такође изричном реченицом (*да су звијезде богови*) а на латински акузативом са инфинитивом (*stellas deos esse*).

А н а л и з а : Именице: **ἀρετή** — nom fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **ἀστέρες** — nom mpl, ἀστήρ *stella*, *звијезда*; **Δήμητρος** — gen fsg, Δημήτηρ *Ceres*, *Деметра*; **δόξᾰ** — nom fsg, δόξᾰ *fama*, *gloria*, *laus*, *глас*, *чувење*, *слава*; **Ἡρόδοτος** — nom msg, Ἡρόδοτος *Herodŏtus*, *Херодот*; **θεοί** — nom mpl, θεός *deus*, *бог*; **θυγάτηρ** — nom fsg, θυγάτηρ *filia*, *кћи*; **θυγατέρων** — gen fpl, θυγάτηρ *filia*, *кћи*; **ἱστορίᾱς** — gen fsg, ἱστορίᾱ *historia*, *историја*; **μητέρᾰ** — acc fsg, μήτηρ *mater*, *мајка*; **μητρός** — gen fsg, μήτηρ *mater*, *мајка*; **παῖδες** — nom mpl, παῖδες *filius*, *filia*, pl *lĭběri*, *син*, *кћи*, pl *дјеца*; **πατέρᾰ** —acc msg, πατήρ *pater*, *отац*; **πατήρ** — nom msg, πατήρ *pater*, *отац*; **πατρός** — gen msg, πατήρ *pater*, *отац*; **Περσεφόνη** — nom fsg, Περσεφόνη *Proserpĭna*, *Персефона*. Придјеви: **ἀγαθοί** — nom mpl, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **Πυθαγορικοί** — nom mpl, Πυθαγορικός *Pythagorĭcus*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θεραπεύουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, **θεραπεύω** *colo*, *поштовати*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*, *казати*; **νομίζεταῐ̈** —3sg in praes mp, νομίζω *puto*, *сматрати*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτῐ̈** — acc + inf, *да*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Herodŏtus pater historiae putātur*. **ii.** *Filiārum virtus laus est patris matrisque*. **iii.** *Lĭběri boni patrem & matrem colunt*. **iv.** *Pythagorĭci stellas deos esse dicunt*. **v.** *Proserpĭna Cerĕris filia erat*.

П р е в о д : **1.** *Херодот се сматра оцем историје*. **2.** *Врлина кћери је хвала оца и мајке* (*очева и мајчина хвала*). **3.** *Добра дјеца поштују оца и мајку*. **4.** *Питагорејци кажу да су звијезде богови*. **5.** *Персфона је била кћи Деметре* (*Деметрина кћи*).

Вјежба V. Μετάφραζε: **i.** *Patriae libenter vitam donāmus*. **ii.** *Magistrae puellis fabŭlas narrant*. **iii.** *Liber pŏpŭlus in lĭběra patria est*. **iv.** *Miser̆a erat vita servōrum Romanōrum*. **v.** *Graeci erant magistri Romanōrum*. **vi.** *Legĭmus librum Cicerōnis de claris oratorĭbus*. **vii.** *Verba sapientis viri prudentia sunt*.

А н а л и з а : Именице: ***Cicĕro*** — Κικέρων; ***fabŭla*** — μῦθος; ***Graecus*** — Ἕλλην; ***liber*** — βίβλος; ***magister*** — διδάσκαλος (ὁ); ***magistra*** — διδάσκαλος (ἡ); ***orātor*** — ῥήτωρ; ***patria*** — πατρίς; ***pŏpŭlus*** — δῆμος; ***puella*** — παῖς (ἡ); ***Romānus*** — Ῥωμαῖος; ***servus*** — δοῦλος; ***verbum*** — λόγος; ***vir*** — ἄνθρωπος; ***vita*** — βίος. Придјеви: ***clarus*** — ἔνδοξος; ***liber*** — ἐλεύθερος; ***miser*** — τάλᾶς; ***prudens*** — σώφρων; ***Romānus*** — Ῥωμαικός; ***sapiens*** — σοφός. Глаголи: ***dono*** — παρέχω; ***lego*** — ἀναγιγνώσκω; ***narro*** — λέγω; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***libenter*** — ἑκών. Предлози: ***in*** — ἐν.

М е т ά φ р а σ ῐ̆ ς : **α΄** Ἑκόντες τῇ πατρίδῐ̈ βίον παρέχομεν. **β΄** Αἱ διδάσκαλοῐ̈ ταῖς παισὶ μύθους λέγουσῐν. **γ΄** Ὁ δῆμος ἐλεύθερός ἐστῐν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ πατρίδῐ̈. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἐλεύθερός ἐστῐν.) **δ΄** Τάλᾶς ἦν ὁ τῶν Ῥωμαικῶν δούλων βίος. **ε΄** Οἱ Ἕλληνες διδάσκαλοῐ̈ τῶν Ῥωμαίων ἦσᾰν. (П о ј а в е : ***именички предикат***, у διδάσκαλοῐ̈ τῶν Ῥωμαίων ἦσᾰν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ϛ΄** Ἀναγιγνώσκομεν τὴν βίβλον τὴν τοῦ Κικέρωνος περὶ τῶν ἐνδόξων ῥητόρων. **ζ΄** Οἱ τοῦ σοφοῦ λόγοῐ̈ σώφρονές εἰσῐ̈ν. (П о ј а в е : супстантивизација, у грч. τοῦ σοφοῦ, тј. лат. *sapientis viri*; ***енклиза***, у σώφρονές εἰσῐ̈ν.)

Вјежба VI. Μετάφραζε: **i.** *Cum sapienti viro libenter disserĭmus*. **ii.** *Graecia claros poētas habet*. **iii.** *Duci perīto milĭtes libenter vitam committunt*. **iv.** *Medĭci scientia corpus aegrōti sanat*. **v.** *Phoenīces olim domĭni marium erant*. **vi.** *Commūni labōre potestātem patriae augēmus*. **vii.** *Sociĕtas homĭnum paupĕrum cum divitĭbus rara est*.

А н а л и з а : Именице: ***corpus*** — σῶμᾰ; ***domĭnus*** — κύριος; ***dux*** — στρατηγός; ***Graecia*** — Ἑλλάς; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***labor*** — πόνος; ***mare*** — θάλαττᾰ; ***patria*** — πατρίς; ***Phoenix*** — Φοῖνῐ̈ξ; ***poēta*** — ποιητής; ***potestas*** — ἐξουσίᾱ; ***sociĕtas*** — ἑταιρείᾱ; ***vir*** — ἄνθρωπος; ***vita*** — βίος. Придјеви: ***aegrōtus*** — ἄρρωστος; ***clarus*** — ἔνδοξος; ***commūnis*** — κοινός; ***dives*** — πλούσιος; ***pauper*** — πένης; ***perītus*** — ἔμπειρος; ***rarus*** — σπάνιος; ***sapiens*** — σοφός. Глаголи: ***augeo*** — αὐξάνω; ***committo*** — ἐπιτρέπω; ***dissĕro*** — διαλέγομαῐ̈; ***habeo*** — ἔχω; ***sano*** — ὑγιάζω; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***libenter*** — ἑκών; ***olim*** — πάλαι. Предлози: ***cum*** — σύν.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ĭ ς : **α΄** Τῷ σοφῷ ἐκόντες διαλεγόμεθᾰ. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. διαλέγομαῐ̈ (+dat) која се разликује од рекције лат. гл. *dissĕro* (*cum* +abl); ***супстантивизација*** грч. τῷ σοφῷ, тј. лат. *cum sapienti viro*.) **β΄** Ἡ Ἑλλὰς τοὺς ἐνδόξους ποιητὰς ἔχει. **γ΄** Οἱ στρατιῶταῐ̈ τῷ ἐμπείρῳ στρατηγῷ ἑκόντες βίον ἐπιτρέπουσῐ̈ν. **δ΄** Ἡ τοῦ ἰατροῦ τέχνη (Ἡ ἰατρικὴ τέχνη) τὸ τοῦ ἀρρώστου σώμᾰ ὑγιάζει. **ε΄** Οἱ Φοίνικες πάλαι τῶν θαλαττῶν κύριοῐ̈ ἦσᾰν. (П о ј а в е : ***именички предикат***, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ϛ΄** Τῷ πόνῳ τῷ κοινῷ ἐξουσίᾱν τῆς πατρίδος αὐξάνομεν. **ζ΄** Ἡ τῶν πενήτων σὺν πλουσίοις ἑταιρεῐ̈ᾱ σπανῐ̈ᾱ ἐστίν. (П о ј а в е : ***супстантивизација*** грч. τῶν πενήτων, тј. лат. *homĭnum paupĕrum*; ***ортотонација енклитике***, σπανῐ̈ᾱ ἐστίν.)

Вјежба VII. Метáфразе: *De nautis. Nauta saepe cum procellis pugnat. Nautārum audaciam poētae laudant. Siděra noctu nautis viam indīcant. De nautis fabŭlas narrāmus vitamque nautārum amāmus.*

А н а л и з а : Именице: ***audacia*** — тóлмă; ***fabŭlas*** — мȗθος; ***nauta*** — наýтης; ***poēta*** — поиητής; ***procella*** — θύελλă; ***sidus*** — ἄστρον; ***via*** — óδός; ***vita*** — βίος. Глаголи: ***amo*** — στέργω; ***indīco*** — ἐμφαίνω; ***laudo*** — ἐγκωμιάζω; ***narro*** — λέγω; ***pugno cum*** — μάχομαῐ̈ πρός. Прилози: ***noctu*** — νύκτωρ, νυκτός; ***saepe*** — πολλάκῐ̈ς. Предлози: ***cum***, *v. pugno cum*; ***de*** — περί. Везници: ***-que*** — καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ĭ ς : Περι των ναυτων. Ὁ ναύτης πολλάκῐ̈ς πρὸς τὰς θυέλλᾱς μάχεταῐ̈. Τὴν τῶν ναυτῶν τόλμᾰ̈ν ἐγκωμιάζουσῐ̈ν οἱ ποιηταί. Νυκτὸς τὰ ἄστρα ναύταις τὴν ὁδὸν ἐμφαίνει. (П о ј а в е : ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ ἄστρα ἐμφαίνει.) Τοὺς περὶ τῶν ναυτῶν μύθους λέγομεν καὶ τὸν τῶν ναυτῶν βίον στέργομεν.

Вјежба 6. Метáфразе: **1.** *Спаситељу отаџбине исказују се многе части.* **2.** *Војници се боре храброшћу, војсковође умом.* **3.** *Персијанци жртвују сунцу, мјесецу и ватри.* **4.** *Ружно је робовати сну и стомаку.* **5.** *Етиопљани су црни.* **6.** *И животиње се сјећају доброчинитеља.* **7.** *Радо слушамо ријеч пријатељеву.* **8.** *Дужност је очева и мајки да добро одгајају синове и кћерке.* **9.** *Вукови су грабежљиви.*

А н а л и з а : Именице: ***ватра*** — πῦρ; ***војник*** — στρατιώτης; ***војсковођа*** — ἡγεμών; ***вук*** — λύκος; ***доброчинитељ*** — εὐεργέτης; ***Етиопљанин*** — Αἰθίοψ; ***кћерка*** — θυγάτηρ; ***мајка*** — μήτηρ; ***мјесец*** — σελήνη; ***отац*** — πατήρ; ***отаџбина*** — πατρίς; ***персијанац*** — Πέρσης; ***пријатељ*** — φίλος; ***ријеч*** — λόγος; ***сан*** — ὕπνος; ***син*** — υἱός; *спаситељ* — σωτήρ; ***стомак*** —γαστήρ; ***сунце*** — ἥλιος; ***ум*** — νοῦς (βουλή); ***храброст*** — ἀνδρεῐ̈ᾱ; ***част*** — τιμή; ***животиња*** — ζῷον. Придјеви: ***грабежљив*** — ἅρπαξ; ***многи*** — πολύς; ***ружан*** — αἰσχρός; ***црн*** — μέλᾱς. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***борити се*** — μάχομαῐ̈; ***жртвовати*** — θύω; ***исказивати*** — ἀπονέμω; ***одгајати*** — παιδεύω; ***робовати*** — δουλεύω; ***сјећати се*** — μνήμων εἰμί; ***слушати*** — πειθομαῐ̈. Прилози: ***добро*** — εὖ; ***радо*** — ἑκών. Везници: ***и*** — καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ĭ ς : **α΄** Τῷ τῆς πατρίδος σωτῆρῐ̈ πολλαὶ τιμαὶ ἀπονέμονταῐ̈. **β΄** Οἱ μὲν στρατιῶταῐ̈ τῇ ἀνδρείᾳ, οἱ δ΄ ἡγεμόνες τῇ βουλῇ μάχονταῐ̈. **γ΄** Οἱ Πέρσαῐ̈ τῷ ἡλίῳ καὶ τῇ σελήνῃ καὶ τῷ πυρὶ θύουσῐ̈ν. **δ΄** Αἰσχρὸν ἐστῐ̈ δουλεύειν τῷ ὕπνῳ καὶ τῇ γαστρί. **ε΄** Αἱ Αἰθίοπες μέλανές εἰσῐ̈ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μέλανές εἰσῐ̈ν.) **ϛ΄** Καὶ τὰ ζῷᾰ μνήμονά ἐστῐ̈ τῶν εὐεργετῶν. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у μνήμονά ἐστῐ̈; парафраза грч. μνήμονά ἐστῐ̈, тј. срп. *сјећају се*.) **ζ΄** Ἑκόντες πειθόμεθᾰ τῷ τοῦ φίλου λόγῳ. (П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἑκόντες πειθόμεθᾰ, тј. срп. *радо слушамо*; рекција грч. гл. πειθομαῐ̈ (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **η΄** Ἔστῐ̈ πατέρων τε καὶ μητέρων εὖ παιδεύειν τοὺς υἱοὺς καὶ τὰς θυγατέρᾰς. (Појаве: ***ортотонација енклитике*** на почетку реченице, у ἔστῐ̈ πατέρων; ***парафраза*** грч. ἔστῐ̈ πατέρων τε καὶ μητέρων +inf (= лат. *patrum matrumque est* +inf), тј. срп. *дужност је очева и мајки да*.) **θ΄** Οἱ λύκοῐ̈ ἅρπαγές εἰσῐ̈ν (П о ја в е : ***енклиза***, ἅρπαγές εἰσῐ̈ν.)

Грчка лексика јесењег семестра

Именице

ἄγγελος
ἀγρός
ἀγών
ἀδελφός
ἀδικίᾱ
ἀετός
ἀηδών
ἀήρ
Ἀθηνᾶ
Ἀθῆναι
Αἴγυπτος
Ἅιδης
αἰθήρ
αἴξ
Ἀκαδήμειᾰ
ἀκόντιον
ἀλήθειᾰ
ἅλς
ἁμάρτημα
Ἀμοργός
ἄμπελος
Ἀνακρέων
ἀνδρείᾱ
ἄνθρᾰξ
ἄνθρωπος
ἄντρον
Ἀπελλῆς
Ἄραψ
ἀρετή
ἀρχή
ἄρχων
ἀσπίς
ἀστήρ
ἄστρον
Ἀττική
ἀτυχίᾱ
ἀχαριστίᾱ
βάσανος
βασίλειᾰ
βίᾱ
βίβλος
βίος
βλάβη
Βοιωτίᾱ
βοῤῥᾶς
βωμός
γεωργός
γλαῦξ
γλῶττᾰ
γνώμη
γραφική
γυμνήτης
δειλίᾱ
δελφίς
δένδρον
δέρμᾰ
δημοκρατίᾱ
Δημήτηρ
δῆμος
διδάσκαλος
δόξα
δοῦλος
δῶρον
ἐγκράτειᾰ
εἴδωλον
εἰρήνη
ἔλαιον
ἔλαφος
ἐλευθερίᾱ
Ἐλευσίνιος
Ἑλλάς
Ἕλλην
ἐλπίς
ἐνιαυτός
Ἐπαμεινώνδᾱς
ἐπιληψίᾱ
ἐπιστήμη
ἐπωνυμίᾱ
ἐργασίᾱ
ἐργάταϊ
ἔργον
ἔρῐς
Ἑρμῆς
εὐδαιμονίᾱ
εὐεξίᾱ
εὑρετής
ἔχθρᾱ
ἐχθρός
ἕως
Ζεύς
ζῷον
ἡγεμών
ἡδονή
ἥλιος
ἡλῐξ
Ἡρόδοτος
ἧττᾰ
Ἥφαιστος
θάλαττα
Θαλῆς
θάνατος
θεά
θεός
Θερμοπύλαι
Θῆβαι
θήρ
θησαυρός
Θησεῖον
θρίξ
θυγάτηρ

θυμός
θύρᾱ
θώρᾰξ
ἰατρός
ἱερόν
Ἰλισσός
ἵππος
ἱστορίᾱ
κακόν
κάλαμος
κάματος
Κάνναϊ
κανοῦν
καρπός
καρτερίᾱ
κατακλυσμός
Κέλτης
κίνδυνος
κνημίς
Κνωσός
κόρᾰξ
κόρῠς
κόσμος
κροκόδειλος
Κρόνος
κυβερνήτης
Κύκλωψ
κωμῳδίᾱ
λαγώς
Λακωνική
Λεωνίδᾱς
λεώς
λιμήν
λόγος
λόγχη
λόφος
Λύκειον
λύκος
λύπη
μάθημα
μάχαιρᾰ
μάχη
μελέτη
μέσον
μέτωπον
μήτηρ
Μιλτιάδης
Μίνως
μνημεῖον
Μνημοσύνη
Μοῦσᾰ
ναύτης
νεανίᾱς
νεβρός
Νεῖλος
νεκρός
νεῦρον
νεώς
νῆσος
νίκη
νόσος
νοῦς
νύξ
ξενίᾱ
ὁδηγός
ὁδός
οἰκία
οἶνος
ὄλεθρος
Ὅμηρος
ὁμόνοια
ὄνος
ὅπλᾰ
ὁπλίτης
ὀργή
Ὀρέστης
ὄρνῖς
ὀστοῦν
ὀφθαλμός
παιδείᾱ
παῖς
παλαίστρᾱ
παρθένος
πατήρ
πατρίς
πεδίον
πεζός
πειθαρχίᾱ
πεῖρᾰ
Πελοπίδᾱς
πελταστής
πέλτη
Πεπάρηθος
Περσεφόνη
πέτρᾱ
πηγή
πήρᾱ
πλοῦς
πλοῦτος
ποιμήν
πολέμιος
πόλεμος
πολίτης
πόνος
πόντος
ποταμός
ποῦς
πρᾶγμα
προδότης
Πυλάδης
πῦρ
ῥήτωρ
ῥίζᾰ
Ῥωμαῖος
ῥώμη
σελήνη
σῖτος
Σκύθης
σοφίᾱ
Σπάρτακος
Σπάρτη
Σπαρτιάτης
σύμβολον

στοά
στρατηγός
στρατιά
στρατιώτης
σφενδόνη
σῶμᾰ
σωτήρ
σωτηρίᾱ
σωφροσύνη
τέκνον
τελευτή
τέττῐξ
τέχνη
τεχνίτης
τιμή
τόξον
τρόπος
τύχη
ὑγίειᾰ
ὕδωρ
υἱός
ὕλη
ὕπνος
φάρμακον
Φειδίᾱς
φιλεργίᾱ
φιλίᾱ
φίλος
φιλόσοφος
φόβος
φόρμῐγξ
φροντίς
φυγή
φύλᾰξ
φυτόν
φώρ
χαλινός
χάρῐς
χειμών
χείρ
χιτών
χορείᾱ
χόρτος
χρόνος
χρυσός
χώρᾱ
χωρισμός
ψυχή
ᾠδή
ᾠόν
ὥρᾱ
ὠφέλειᾰ

Придјеви

ἀγαθός
ἀθάνατος
αἰσχρός
ἄκρος
ἄκων
ἄλλος
ἀλλότριος
ἀναγκαῖος
ἀνδρεῖος
ἀνεξέταστος
ἅπᾱς
ἄφθονος
ἄφρων
ἄχαρις
ἄχρηστος
βιωτός
βόειος
δίδυμος
δίκαιος
ἕκαστος
ἑκάτερος
ἕκων
ἐλαφρός
ἐλεύθερος
ἐλεφάντινος
῾Ελληνικός
ἔνδοξος
ἐπιστήμων
εὐδαίμων
εὔελπῐς
εὔκαρπος
εὔνους
θαυμαστός
ἴδιος
ἱερός
ἰσχυρός
῾Ιωνικός
κακός
καλός
λινοῦς
λυπηρός
μακρός
μέλας
μεστός
μικρός
ὅμοιος
παλαιός
παντοδαπός
παραπλήσιος
πᾶς
πλέως
ποικίλος
πολιτικός
πονηρός
Πυθαγορικός
σκύτινος
συχνός
τάλᾱς
φθαρτός
φιλάνθρωπος

φίλος
χαλεπός
χαλκοῦς
χαρίεις
χήνειος
χρηστός
χωλός
ὠφέλιμος

Замјенице

ἐγώ
ἐμός
σός
τὶς
ὑμεῖς

Глаголи

ἀγάλλομαῐ
ἄγω
ᾄδω
ἀλλάττω
ἁμαρτάνω
ἀναβαίνω
ἀναγιγνώσκω
ἀποθνῄσκω
ἀποτρέπω
ἄρχω
βαδίζω
βασανίζω
βασιλεύω
βλάπτω
βλέπω
βουλεύω
γιγνώσκω
δεῖ
διαγιγνώσκω
διαφέρω
διδάσκω
ἐγκαλύπτω
ἐθέλω
εἰμί
ἐμφανίζω
ἐξέχω
ἐπιγιγνώσκω
ἕπομαῐ
ἐρχομαῐ
εὑρίσκω
ἔχω
ἥκω
θάλλω
θαυμάζω
θεραπεύω
θηρεύω
θύω
κατακλύζω
καταλείπω
καταλύω
καταπίπτω
κατασκευάζω
κλείω
κολάζω
λαμβάνω
λάμπω
λέγω
μανθάνω
νίπτω
νομίζω
ὀνομάζω
ὀρύττω
ὀφείλω
παραβάλλω
παρέχω
περιπέτομαῐ
πιστεύω
πλουτίζω
πολιτεύομαῐ
πρέπει
στέργω
στρατεύω
σφάλλω
σῴζω
τέρπω
τίκτω
τίλλω
τρέφω
φέρω
φεύγω
φροντίζω
φυλάττω
χαίρω

Прилози

ἀεί
εἰκότως
ἔμπροσθεν
ἐπεί
ἤδη
μάλᾰ

μόνον
ὁμοίως
ὄπισθεν
οὐδέποτε
πάλῐν
πάνῠ
πολλάκῐς
πῶς
σπουδαίως
τότε
τὸ τελευταῖον
ὕστερον
ὡς
ὥσπερ

Предлози

ἄνευ +gen
ἀντί +gen
ἀπό +gen
διά +acc
εἰς +dat
εἰς +acc
ἐκ +gen
ἐν +dat
ἐπί +dat
ἐπί +acc
μετά +gen
μετά +acc
παρά +dat
περί +gen
πρό +gen
πρός +dat,
πρός +acc
σύν +dat
ὑπέρ +gen

Везници

ἀλλά
γάρ
διό
ἕως
ἤ
καί
ὅτῐ
οὖν
οὔτε

Латинска лексика јесењег семестра

Именице

amicitia
amīcus
anĭmal
audacia
bellum
bestia
Cicĕro
civis
colonia
concordia
consilium
consul
cor
corpus
Dalmătae
Dalmatia
dies
dilĭgens
discipŭlus
discordia
domĭnus
dux
elementum
exemplar
fabŭlas
fel
frigus
fructus
Graecia
Graecus
historia
homo
hostis
inimīcus
Issa
juventus
labor
liber
libertas
lingua
litus
lux
magister
magistra
mare
mater
medĭcus
mel
miles
nauta
orātor
Orestes
ōs
patria
pericŭlum
Phoenix
poēta
pŏpŭlus
potestas
procella
puella
puer
Pylădes
Roma
Romānus
scientia
servĭtus
servus
sidus
sociĕtas
superstitio
terra
ver
verbum
verĭtas
via
vicus
vir
vita

Придјеви

aeger
aegrōtus
bonus
clarus
commūnis
dives
facĭlis
fortis
inhumānus
Latīnus
liber
miser
necessarius
odiōsus
omnis
pauper
perītus
prudens
rarus
Romānus
sapiens

simĭlis	***vanus***	***verus***

Глаголи:

amo	***edūco***	***pareo***
augeo	***habeo***	***pugno*** (***cum***)
committo	***indīco***	***punio***
delecto	***laudo***	***sano***
deleo	***lego***	***sum***
dissĕro	***libĕro***	***supĕro***
dono	***narro***	***terreo***
dormio	***noceo***	***vivo***

Прилози

libenter	***noctu***	***saepe***
merĭto	***olim***	

Предлози

cum	***de***	***in***

Везници

autem	***et***	***-que***

Речце

non

Српска лексика јесењег семестра

Именице

Ајант
Атена
Атина
Атињанин
Африка
бијег
битка
благостање
богиња
болест
ватра
вијенац
вино
војник
војска
војсковођа
вук
гигант
говор
грађанин
гроб
дјеца
доброчинитељ
домовина
драма
дрво
Етиопљанин
живот
животиња
земља
зец
знање
Индија
извор
искуство
кћерка
књига
коза
кост
кућа
лав
Либија
лоза
љекар
људи
мајка
марљивост
мисао
мјесец
младић
млијеко
мноштво
мртвац
награда
нада
народ
наука
невоља
неслога
овца
орао
отац
отаџбину
Персијанац
пјесник
плод
плодност
побједа
позориште
почетак
правда
пријатељ
пријатељство
прича
рад
радник
ријеч
роб
Саламина
сан
свјетиљка
сељак
син
слава
слика
слобода
слон
снага
Спарта
Спартанац
спаситељ
стомак
сунце
ум
умјетност
ученик
учитељ
Хелен
Хомер
храброст
част
човјек
чувар

Придјеви

бесмртан	***многа***	***славан***
добар	***нов***	***сличан***
златан	***пун***	***тежак***
лош	***рад***	***храбар***
марљив	***ружан***	***црн***

Глаголи

бити	***исказивати***	***сјећати се***
борити се	***лијечити***	***слушати***
васпитати	***ловити***	***спасавати***
гледати	***љубити***	***упоређивати***
дивити се	***одгајати***	***учити***
добивати	***повећавати***	***хранити***
доликовати	***познавати***	***цвасти***
жртвовати	***освјетљавати***	***читати***
звати	***полазити***	***чувати***
избијати	***робовати***	***шкодити***

Прилози

добро	***нарочито***	***понајвише***
марљиво	***ноћу***	***строго***

Предлози

из	***код***	***у***
за	***на***	

Везници

и	***и … и***	***него***

ПРОЉЕЋНИ СЕМЕСТАР

ВЈЕЖБА κθ΄. Анализирај и преведи: **α′** Τὸ ψεῦδος, ὦ παῖδες, αἰσχρόν ἐστῐν. **β′** Οἱ διδάκσαλοῐ̆, οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες τὰ τῶν παίδων ψεύδη κολάζουσῐν. **γ′** Ἐν τῇ Λιβύῃ παντοῖᾰ γένη ζῴων ἐστίν. **δ′** Ἐν τοῖς ὄρεσῐ̆ θηρεύονταῐ̆ σύες ἄγριαῐ̆ καὶ ἔλαφοῐ̆. **ε′** Οἱ βάρβαροῐ τὰ βέλη ἰῷ χρίουσῐν. **ϛ′** Θέρους τὰ μὲν ἄνθη ἐν τοῖς κήποις, τὰ δὲ δένδρᾰ ἐν τοῖς ἄλσεσῐ̆ θάλλει. **ζ′** Ἁπλᾶ ἐστῐ̆ τῆς ἀληθείᾱς ἔπη.

Г р а д и в о : промјена именица *s*-основа средњег са основом на -εσ- (*GGJ*, §153–158).

П о ј а в е : ***енклиза***, у αἰσχρόν ἐστῐ̆ν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ̆ τρέχει), у παντοῖᾰ̆ γένη ἐστίν, τὰ δένδρᾰ̆ θάλλει и ἔπη ἐστίν; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у ἰῷ, који се на латински преводи аблативом (*viro*) а на срп. инструменталом (*отровом*); ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у θέρους, који се на латински преводи помоћу аблатива времена (*aestāte*), прилога или прилошке конструкције а на српски помоћу прилога (*љети*) или предлошке конструкције.

А н а л и з а : Именице: **ἀληθείᾱς** — gen fsg, ἀλήθειᾰ *verĭtas*, *истина*; **ἄλσεσῐ̆** — dat npl, ἄλσος *lucus*, *гај*; **ἄνθη** — nom npl, ἄνθος *flos*, *цвијет*; **βάρβαροῐ̆** — nom mpl, βάρβαρος *barbărus*, *варварин*; **βέλη** — acc npl, βέλος *telum*, *стрела*; **γένη** — nom npl, γένος *genus*, *род*, *врста*, *племе*; **δένδρᾰ̆** — nom npl, δένδρον *arbor*; **διδάκσαλοῐ̆** — nom mpl, διδάκσαλος *magister*, *учитељ*; **ἔλαφοῐ̆** — nom mpl, ἔλαφος *cervus*, *јелен*; **ἔπη** — nom mpl, ἔπος *verbum*, *ријеч*; **ζῴων** — gen npl, ζῷον *anĭmal*; **θέρους** — gen nsg, θέρος. *aestas*; **ἰῷ** — dat msg, ἰός *virus*, *отров*; **κήποις** — dat mpl, κῆπος *hortus*, *врт*; **Λιβύῃ** — dat fsg, Λιβύη *Afrĭca*, *Африка*; **μητέρες** — nom fpl, μήτηρ *mater*, *мати*, *мајка*; **ὄρεσῐ̆** — dat npl, ὄρος *mons*, *гора*; **παῖδες** — nom mpl, παῖς *puer, дјечак*; **παίδων** — gen mpl / fpl, παῖς *puer*, *puella* pl *lĭbĕri, дјечак, дјевојчица,* pl *дјеца*; **πατέρες** — nom mpl, πατήρ *pater*, *отац*; **σύες** — nom fpl, σῦς *sus*, *свиња*; **ψεύδη** — acc npl, ψεῦδος *mendacium*, *лаж*; **ψεῦδος** — nom nsg, ψεῦδος *mendacium*, *лаж*. Придјеви : **ἄγριαῐ̆** — nom fpl, ἄγριος *ferus*, *дивљи*; **αἰσχρόν** — nom nsg, αἰσχρός *imprŏbus, inhonestus, turpis*, *срамотан*, *ружан*; **ἁπλᾶ** — nom npl, ἁπλοῦς *simplex*, *једноставан*; **παντοῖᾰ̆** — nom npl, παντοῖος *varius*, *свакојак*, *различит*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τά** — acc npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τοῖς** — dat npl, τό; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐστῐ̆(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*, *постојати*, *налазити се*; **θάλλει** — 3sg ind praes act, θάλλω *floreo*, *vireo*, *цвјетати*; **θηρεύονταῐ̆** — 3sg ind praes mp, θηρεύω *capto*, *ловити*; **κολάζουσῐ̆(ν)** — 3pl ind praes act, κολάζω *castīgo*, *кажњавати*; **χρίουσῐν** — 3pl ind praes act, χρίω *ung(u)o*, *мазати*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*. Узвици: **ὦ** — *o*, *o*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mendacium, o puĕri, turpe est.* **ii.** *Magistri, patres & matres puerōrum mendacia (puerilia mendacia) castigant.* **iii.** *Sunt in Afrĭca varia animalium generă.* **iv.** *In montĭbus sues ferae* (*apri*) *& cervi captantur.* **v.** *Barbări tela viro ung(u)unt.* **vi.** *Aestāte in hortis flores, in lucis autem arbŏres virent.* **vii.** *Veritātis verba simplicia sunt.*

П р е в о д : **1.** *Лаж, о дјечаци, ружна је.* **2.** *Учитељи, очеви и мајке кажњавају лажи дјеце (дјечије лажи).* **3.** *У Африци се налазе свакојаке врсте животиња* (*свакојаке животињске врсте*). **4.** *У горама лове се дивље свиње и јелени.* **5.** *Варвари мажу стреле отровом.* **6.** *Љети у вртовима цвјета цвијеће, а у гајевима дрвеће.* **7.** *Ријечи истине* (*истините ријечи*) *једноставне су.*

ВЈЕЖБА λ΄. Анализирај и преведи: **α′** Παλαιὸς λόγος ἐστίν· ὑγιὴς ψυχὴ ἐν σώματῐ̆ ὑγιεῖ. **β′** Οἱ εὐγενεῖς καὶ ἐπιστήμονες παῖδες τὰ μαθήματᾰ̆ στέργουσῐν. **γ′** Ἡ ἀρετὴ μόνη ἀσφαλὲς κτῆμά ἐστῐ̆ν. **δ′** Ἐπαμεινώνδᾱς πατρός ἐστῐ̆ ἀφανοῦς. **ε′** Οὔποτ᾽ αἰσχρόν ἐστῐ̆ τἀληθῆ λέγειν. **ϛ′** Ψευδέσῐ̆ λόγοις οἱ ἄνθρωποῐ̆ πολλάκῐ̆ς σφάλλονταῐ̆. **ζ′** Τὰ μὲν ψεύδη πρῶτον ἀφανῆ ἐστῐ̆ν, ἔπειτᾰ̆ δὲ σαφῆ γίγνεταῐ̆.

Г р а д и в о : промјена придјева *s*-основа са основом на -εσ- (*GGJ*, §153–158).

П о ј а в е : ***енклизу***, κτῆμά ἐστῐ̆ν, πατρός ἐστῐ̆ и ἀφανῆ ἐστῐ̆ν; ***ортотонација енклитике***, у λόγος ἐστίν; ***генитив поријекла*** (*genitīvus origĭnis*), у πατρός ἀφανοῦς, који се на латински преводи помоћу аблатива поријекла (*ignobĭli patre*) а на српски помоћу предлошке конструкције (*од негуглединог оца*) (и гл. *родити се*);

кразу, у τἀληθῆ, тј. τὰ ἀληθῆ; ***супстантивизација***, у грч. τἀληθῆ (τὰ ἀληθῆ) и лат. *vera*, тј. срп. *истина*; ***датив узрока*** (*datīvus causae*), у ψευδέσῐ λόγοις, који се на латински преводи аблативом (*verbis falsis*) а на срп. помоћу предлошке конструкције (*због лажљивих ријечи*); ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ ψεύδη ἐστίν … γίγνεταῐ̈.

А н а л и з а : Именице: **ἄνθρωποῐ̈** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρετή** — nom fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **Ἐπαμεινώνδᾱς** — nom msg, Ἐπαμεινώνδᾱς *Epaminondas*, *Епаминонда*; **κτῆμᾰ̆** — nom nsg, κτῆμᾰ *bonum*, *имовина*, *благо*; **λόγοις** — dat mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λόγος** — nom msg, λόγος *dictum*, *пословица*; **μαθήματᾰ̆** — acc npl, μάθημᾰ *studium*, *учење*; **παῖδες** — nom mpl / fpl, παῖς *puer*, *puella* pl *liběri*, *дјечак, дјевојчица,* pl *дјеца*; **πατρὸς** — gen msg, πατήρ *pater*, *отац*; **σώματῐ̈** — dat nsg, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **ψεύδη** — nom npl, ψεῦδος *mendacium*, *лаж*; **ψυχή** — nom fsg, ψυχή *mens, дух*. Придјеви: **αἰσχρόν** — nom nsg, αἰσχρός *turpis*, *срамотан*; **ἀληθῆ** — acc npl, ἀληθής, *verus*; **ἀσφαλές** — nom nsg, ἀσφαλής *tutus*, *сигуран*, *безбиједан*; **ἀφανῆ** — nom npl, ἀφανής *latens, скривен*; **ἀφανοῦς** — gen msg, ἀφανής *ignobĭlis, неугледан*; **ἐπιστήμονες** — nom mpl, ἐπιστήμων *intellĭgens*, *паметан*; **εὐγενεῖς** — nom mpl, εὐγενής *nobĭlis*, *племенит*; **μόνη** — nom fsg, μόνος *solus*, *сам*, *једини*; **παλαιὸς** — nom msg, παλαιός *antīquus*, vetus, *стар*, *древан*; **σαφῆ** — nom npl, σαφής *manifestus*, *очит*; **ὑγιεῖ** — dat nsg, ὑγιής *sanus*, *здрав*; **ὑγιὴς** — nom fsg, ὑγιής *sanus*, *здрав*; **ψευδέσῐ̈** — dat mpl, ψευδής *falsus*, *лажљив*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰ** — nom npl, τό; **τὰ** — acc npl, τό. Глаголи: **γίγνεταῐ̈** — 3sg ind praes mp, γίγομαῐ̈ *fio*, *постајати*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγειν** — inf praes act, λέγω *dico*, *казивати*, *говорити*; **στέργουσῐ̈ν** — 3pl ind praes act, στέργω *amo*, *вољети*; **σφάλλονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, σφάλλω *fallo*, *варати*. Прилози: **ἔπειτᾰ̆** — *deinde*, *затим*; **οὔποτε** — *numquam*, *никада*; **πολλάκῐ̈ς** — *saepe*, *често*; **πρῶτον** — *primum*, *прво*, *најприје*. Предлози: **ἐν** —+ dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Antiquum est dictum (Antiquum est illud): Mens sana in corpŏre sano.* **ii.** *Nobĭles & intelligentes liběri studia amant.* **iv.** *Virtus sola tutum bonum est.* **v.** *Epaminondas ignobĭli patre* (*sc. natus*) *est.* **vi.** *Vera dicĕre numquam turpe est.* **vii.** *Homĭnes saepe verbis falsis falluntur.* **viii.** *Mendacia primum latentur, deinde vero manifesta fiunt.*

П р е в о д : **1.** *Стара је пословица* здрав дух у здравом тијелу. **2.** *Племенита и паметна дјеца воле учење.* **3.** *Врлина је сама безбиједно благо.* (*Врлина је једино безбиједно благо*). **4.** *Епаминонда се родио од неугледног оца.* **5**. *Никада није срамотно говорити истину.* **6**. *Људи се често варају због варљивих ријечи.* **7**. *Лажи су најприје скривене, а затим постају очите.*

Вјежба 7. Μετάφραζε: **1.** *Домовину не бране зидови, него војници и грађани*. **2.** *Грчки војници на главама носе кациге*. **3.** *Многи народи су подложни Римљанима*. **4.** *Хомерови епови су бесмртни*. **5.** *Ријечи ласкаваца су лажне*. **6.** *Морнари познају морске дубине*. **7.** *Племенити људи не ругају се слабима и несрећнима*.

А н а л и з а : Именице: ***војник*** — στρατιώτης; ***глава*** — κεφαλή; ***грађанин*** — πολίτης; ***Грк*** — Ἕλλην; ***домовина*** — πατρίς; ***дубина*** — βάθος; ***еп*** — ἔπος; ***зид*** — τεῖχος; ***кацига*** — κράνος; ***ласкавац*** — κόλᾰξ; ***људи*** — ἄνθρωποῐ̈; ***море*** — θάλαττᾰ̆; ***морнар*** — ναύτης; ***народ*** — ἔθνος; ***ријеч*** — ἔπος; ***Римљанин*** — Ῥωμαῖος; ***Хомер*** — Ὅμηρος. Придјеви: ***бесмртан*** — ἀθάνατος; ***лажан*** — ψευδής; ***многи*** — πολύς; ***несрећан*** — δυστυχής; ***племенит*** — εὐγενής; ***подложан*** — ὑπήκοος (+ gen / dat); ***слаб*** — ἀσθενής. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***бранити*** — ἀμύνω; ***носити*** — φέρω; ***познавати*** — γιγνώσκω; ***ругати се*** — σκώπτω. Предлози: ***на*** — ἐπί. Везници: ***него*** — ἀλλά. Речце: ***не*** — οὐ.

М е т ά φ ρ α σ ῐ̆ ς : **α′** Τὴν πατρίδᾰ̆ οὐ τὰ τείχη ἀμύνει, ἀλλὰ οἱ στρατιῶταῐ̈ καὶ οἱ πολῖταῐ̈. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ τείχη ἀμύνει.) **β′** Οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατιῶταῐ̈ τὰ κράνη ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρουσῐ̈ν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*), у οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατιῶταῐ̈.) **γ′** Πολλὰ τὰ ἔθνη τοῖς Ῥωμαίοις (τῶν Ῥωμαίων) ὑπήκοά ἐστῐ̈ν. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у πολλὰ τὰ ἔθνη ἐστίν.) **δ′** Τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἀθάνατά ἐστῐ̈ν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*), у τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у Τὰ τοῦ Ὁμήρου ἔπη ἐστίν.) **ε′** Τὰ τῶν κολάκων ἔπη ψευδῆ ἐστῐ̈ν. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у Τὰ τῶν κολάκων ἔπη ἐστίν. **ϛ′** Οἱ ναῦταῐ̈ τὰ τῆς θαλάττης βάθη γιγνώσκουσῐ̈ν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*), у τὰ τῆς θαλάττης βάθη.) **ζ′** Οἱ εὐγενεῖς οὐ σκώπτουσῐ̈ ἀσθενέσῐ̈ καὶ δυστυχέσῐ̈ν. (П о ј а в е : ***супстантивизација***, у грч. οἱ εὐγενεῖς, тј. срп. *племенити људи*.)

Вјежба λα΄. Анализирај и преведи: **α′** Πλάτων καὶ Ξενοφῶν μαθηταὶ Σωκράτους εἰσίν. **β′** Τὸν Σωκράτη διὰ τὴν σοφίᾱν θαυμάζομεν. **γ′** Ὦ Δημόσθενες, τὴν ῥώμην οὐκ ἴσην ἔχεις τῇ γνώμῃ. **δ′** Τὰ Σοφοκλέους δράματᾰ ὀνομαστά ἐστῐν. **ε′** Εὐκλεὲς τὸ τοῦ Πλάτωνος, ὅτῐ Ὅμηρος ὁ ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλός ἐστῐν. **ς′** Ὁ ἐλεύθερος ἀνὴρ θάνατον εὐκλεᾶ μᾶλλον βούλεταῐ ἢ βίον αἰσχρόν.

Г р а д и в о : промјена личних имена *s*-основа са основом на -εσ- (*GGJ*, §153–158).

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у Σωκράτους εἰσίν; ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала (οὐκ ἴσην); ***енклиза***, у ὀνομαστά ἐστῐν и διδάσκαλός ἐστῐν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ δράματά ἐστῐν; ***елипса***, тј. изиостанак гл. εἰμί, у εὐκλεές (*sc.* ἐστῐν).

А н а л и з а : Именице **ἀνήρ** — nom msg, ἀνήρ *vir*, *муж*, *човјек*; **βίον** — acc msg, βίος *vita*, *живот*; **γνώμῃ** — dat fsg, γνώμη *sententia*, *anĭmus*, *памет*; **Δημόσθενες** — voc msg, Δημοσθένης *Demosthenes*, *Демостен*; **διδάσκαλος** — nom msg, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **δράματᾰ** — nom npl, δρᾶμᾰ *fabŭla*, *драма*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **θάνατον** — acc msg, θάνατος *mors*, *смрт*; **μαθηταί** — nom mpl, μαθητής *discipŭlus*, *ученик*; **Ξενοφῶν** — nom msg, Ξενοφῶν *Xenophon*, *Ксенофонт*; **Ὅμηρος** — nom msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хомер*; **Πλάτων** — nom msg, Πλάτων *Plato*, *Платон*; **Πλάτωνος** — gen msg, Πλάτων *Plato*, *Платон*; **ποιητής** — nom msg, ποιητής *poēta*, *пјесник*; **ῥώμην** — acc fsg, ῥώμη *vis*, *снага*; **σοφίᾱν** — acc fsg, σοφίᾱ *sapientia*, *мудрост*; **Σοφοκλέους** — gen msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; **Σωκράτη** — acc msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*; **Σωκράτους** — gen msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*. Придјеви: **αἰσχρόν** — acc msg, αἰσχρός *turpis*, *срамотан*; **ἐλεύθερος** — nom msg, ἐλεύθερος *liber*, *слободан*; **εὐκλεᾶ** — acc msg, εὐκλεής *praeclārus*, *славан*; **εὐκλεές** — nom nsg, εὐκλεής *praeclārus*, *славан*; **ἴσην** — acc fsg, ἴσος *par*, *једнак*; **ὀνομαστά** — nom npl, ὀνομαστός *clarus*, *гласовит*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τόν** — acc msg, ὁ. Глаголи: **βούλεταῐ** — 3sg ind praes mp, βούλομαῐ *volo*, *хтјети*, *жељети*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχεις** — 2sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*. Прилози: **μᾶλλον** — *magis*, *више*. Предлози: **διά** — +acc, *causa*, *због*. Везници: **ἤ** — *quam*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτῐ** — acc +inf, *да*. Узвици: **ὦ** — *o*, *o*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Plato & Xenŏphon discipŭli sunt Socrătis*. **ii.** *Socrătem sapientiae causa mirāmur*. **iv.** *O Demosthĕnes, vires anĭmo impares habes* (*sunt tibi vires anĭmo impăres*). **v.** ***S****ophocli(s) fabŭlae clarae sunt*. **vi.** *Praeclārum* (*sc. est*) *illud Platōnis*: *Homērus, ille poēta, Graeciae magister est*. **vii.** *Liber vir mavult praeclaram mortem quam vitam turpem*.

П р е в о д : **1.** *Платон и Ксеонфонт су ученици Сократа* (*Сократови ученици*). **2.** *Сократу се дивимо због мудрости*. **3.** *О Демостене, снагу имаш неједнаку памети* (*твоја снага не одговара твојој памети*). **4.** *Драме Софокла* (*Софоклове драме*) *су гласовите*. **5**. *Славна* (*sc. је*) *она* (*sc. изрека*) *Платона* (*Платонова изрека*), *да је Хомер*, (*онај чувени*) *пјесник, учитељ Грчке*. **6**. *Слободан човјек више воли славну смрт него срамотан живот.*

Вјежба λβ΄. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες καὶ νεανίαῐ ἐπίσημοί εἰσῐν αἰδῶ. **β′** Οἱ ποιηταὶ τοῦ βίου χειμῶνᾰ τὸ γῆρᾰς ὀνομάζουσῐν. **γ′** Τοῖς τῶν θηρίων κρέασῐν τρέφονταῐ οἱ στρατιῶταῐ. **δ′** Ταῖς τριήρεσῐν μάχονταῐ οἱ Ἕλληνες ἐν Σαλαμῖνῐ. **ε′** Τὰ κέρᾱ τὸ τοῦ ἐλάφου σῶμᾰ μᾶλλον καλλύνει ἢ φυλάττει. **ς′** Οἱ Θρᾷκες ἐκ τῶν κεράτων οἶνον πίνουσῐν.

Г р а д и в о : промјена именица *s*-основа са основом на -ᾰσ- (*GGJ*, §159–162); промјена именица *s*-основа са основом на -ος- (*GGJ*, §163).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἐπίσημοί εἰσῐν; ***акузатив обзира*** (*genitīvus origĭnis*), у ἐπίσημοί αἰδῶ, који се на латински преводи помоћу аблатива обзира (*pudōre insignes*) а на српски инструменталом или предлошком конструкцијом (*знаменити по стиду*, *с обзиром на стид*); ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τοῦ βίου χειμῶνᾰ τὸ γῆρᾰς ὀνομάζουσῐν, који се на латински преводе такође помоћу два акузатива (*senectūtem vitae hiĕmem appellant*) а на српски помоћу акузатива и инструментала *(воду назива почелом* и *називају незахвалност вођом*); ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τριήρεσῐν, који

преводи се на латински аблативом (*triremĭbus*) а на српски инструменталом (*триремама*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ κέρᾱ καλλύνει … φυλάττει;

А н а л и з а : Именице: **αἰδῶ** — acc msg, αἰδώς *pudor*, *стид*; **βίου** — gen msg, βίος *vita*; **γῆρᾰς** — acc nsg, γῆρᾰς *senectus*, *старост*; **ἐλάφου** — gen msg, ἔλαφος *cervus*, *јелен*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **θηρίων** — gen npl, θηρίον *anĭmal*, *звијер*, *животиња*; **Θρᾷκες** — nom mpl, Θρᾷξ *Thrax*, *Трачанин*; **κέρᾱ** — nom npl, κέρας *cornu*, *рог*; **κεράτων** — gen npl, κέρας *cornu*, *рог*; **κρέασῐν** — dat npl, κρέας *caro*; **νεανίαῐ** — nom mpl, νεανίᾱς *juvĕnis*, *младић*; **οἶνον** — acc msg, οἶνος *vinum*, *вино*; **παῖδες** — nom mpl, παῖς *puer*, *puella* pl *lĭběri*, *дјечак, дјевојчица,* pl *дјеца*; **ποιηταί** — nom mpl, ποιητής *poēta*, *пјесници*; **Σαλαμῖνῐ** — dat fsg, Σαλαμίς *Salămis* (*Salamīna*), *Саламина*; **Σπαρτιατῶν** — gen mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Спартанац*; **στρατιῶταῖ** — nom mpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **σῶμᾰ** — acc nsg, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **τριήρεσῐν** — dat fpl, τριήρης *trirēmis*, *трирема*; **χειμῶνᾰ** — acc msg, χειμών *hiems*. Придјеви: **ἐπίσημοι** — nom mpl, ἐπίσημος *insignis*, *знаменит*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τὸ** — acc nsg, τό; **τοῖς** — dat npl, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ; **τῶν** — gen npl, τό. Глаголи: **εἰσι(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*; **καλλύνει** — 3sg ind praes act, καλλύνω *adorno*, *уљепшавати*; **μάχονταῖ** — 3pl ind praes mp, μάχομαῖ *pugno*, *борити се*; **ὀνομάζουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello*, *звати*, *називати*; **πίνουσῐ(ν)** — 3pl ind praesa act, πίνω *bibo*, *пити*; **τρέφονταῖ** — 3pl ind praes mp, τρέφω *vescor*, *хранити*; **φυλάττει** — 3sg ind praes act, φυλάττω *servo*. Прилози: **μᾶλλον** — *potius*, *више*. Предлози: **ἐκ** — + gen, *e*, *из*; **ἐν** — + dat, *in*. Везници: **ἤ** — *quam*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Lacedaemoniōrum lĭběri juvenesque pudōre insignes sunt*. **ii.** *Poētae senectūtem vitae hiĕmem appellant*. **iii.** *Milĭtes ferārum carne* (*carne fera*) *vescuntur*. **iv.** *Graeci apud Salamīna (Salamīnem, Salamīnam) triremĭbus pugnant*. **v.** *Cornua cervi corpus potius adornant quam servant*. **vi.** *Thraces e cornĭbus vinum bibunt*.

П р е в о д : **1.** *Дјеца и младићи Спаратанаца* (*спартанска дјеца и младићи*) *знаменити су по стиду*. **2.** *Пјесници називају старост зимом живота*. **3.** *Војници се хране месом животиња* (*животињским месом*). **4.** *Грци се код Саламине боре триремама*. **5**. *Рогови тијело јелена* (*јеленово тијело*) *више уљепшавају него што чуавају*. **6.** *Тачани пију вино из рогова*.

Вјежба лγ´. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ Ἀθηναῖοῐ τριήρεις εἰς Ἀσίᾱν ἔπεμπον. **β′** Παρὰ τοῖς Πέρσαις οἱ σατράπαῐ ὕβριζον τὸν δῆμον. **γ′** Οἱ Λακεδαιμόνιοῐ ὑπερεῖχον τῶν Ἀθηναίων τῇ πρὸς πόλεμον τέχνῃ. **δ′** Ἱππίᾱς Ἀθήνᾱς τῆς σοφίᾱς πρυτανεῖον ὠνόμαζεν. **ε′** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ ἐν τῷ πολέμῳ ᾖδον Τυρταίου ἐμβατήριᾰ.

Г р а д и в о : аугмент (*GGJ*, §234–240); промјена имперфекта активног тематских глагола (*GGJ*, §231–233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315).

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ὑπερέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *supĕro*, *vinco* (+acc) и срп. *надвисивати* (+acc); ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ πρὸς πόλεμον τέχνῃ, који се преводи на латински аблативом (*arte bellĭca*) а на српски инструменталом (*ратним умијећем*); ***парафраза*** грч. ἡ πρὸς πόλεμον τέχνη, тј. лат. *ars bellĭca* и срп. *ратно умијеће*; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Ἀθήνᾱς τῆς σοφίᾱς πρυτανεῖον ὠνόμαζεν, што се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*Athēnas sapientiae prytanēum appellābat*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*називао је Атину пританејем мудрости*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναῖοῐ** — nom mpl, Ἀθηναῖοῐ *Athenienses*, *Атињани*; **Ἀθηναίων** — gen mpl, Ἀθηναῖοῐ *Athenienses*, *Атињани*; **Ἀθήνᾱς** — acc fpl, Ἀθῆναῐ *Athēnae*, *Атина*; **Ἀσίᾱν** — acc fsg, Ἀσίᾱ *Asia*, *Азија*; **δῆμον** — acc msg, δῆμος *pŏpŭlus*, *народ*; **ἐμβατήριᾰ** — acc npl, ἐμβατήριον *modus*, *марш*; **Ἱππίᾱς** — nom msg, Ἱππίᾱς *Hippias*, *Хипија*; **Λακεδαιμόνιοῐ** — nom mpl, Λακεδαιμόνιοῐ *Lacedaemonii*, *Спартанци*; **Πέρσαις** — dat mpl, Πέρσαῐ *Persae*, *Персијанци*; **πόλεμον** — acc msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πολέμῳ** — dat msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πρυτανεῖον** — acc nsg, πρυτανεῖον *prytanēum*, *пританеј*; **σατράπαῐ** — nom mpl, σατράπης *satrapa* (*satrapes*), *сатрап*; **σοφίᾱς** — gen fsg, σοφίᾱ *sapientia*, *мудрост*; **Σπαρτιᾶταῖ** — nom mpl, Σπαρτιάτης *Spartānus*, *Спартанац*; **τέχνῃ** — dat fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*; **τριήρεις** — acc fpl, τριήρης *trirēmis*, *трирема*; **Τυρταίου** — gen msg, Τυρταῖος *Tyrtaeus*, *Тиртеј*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἔπεμπον** — 3pl ind ipf act, πέμπω *mitto*, *слати*; **ᾖδον** — 3pl ind ipf act, ᾄδω *cano*, *њевати*; **ὕβριζον** — 3pl ind ipf act, ὑβρίζω *injuria afficio*, *злостављати*; **ὑπερεῖχον** (+ gen) — 3pl ind ipf act, ὑπερέχω *supĕro*, *vinco*, *надвисивати*; **ὠνόμαζεν** — 3sg ind ipf act, ὀνομάζω *appello*, *звати*, *називати*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **εἰς** — + acc, *in*, *у*; **παρά** — + dat, *apud*, *код*; **πρός** — + acc, *ad*, *за*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Athenienses trirēmes in Asiam mittēbant.* **ii.** *Apud Persas satrăpae (satrăpes) pŏpŭlum injuria afficiēbant.* **iii.** *Lacedaemonii arte bellĭca Athenienses vincēbant.* **iv.** *Hippias Athēnas sapientiae prytanēum appellābat.* v. *Spartāni in bello Tyrtaei modos canēbant.*

П р е в о д : **1.** *Атињани су слали трирреме у Азију.* **2.** *Код Персијанаца сатрапи су злостављали народ.* **3.** *Лакедемоњани су надвисивали Атињане ратним умијећем.* **4.** *Хипија је називао Атину пританејем мудрости.* **5.** *Спартанци су у рату пјевали маршеве Тиртеја* (*Тиртејеве маршеве*).

ВЈЕЖБА λδ΄. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ πολέμιοἳ παντοῖᾰ βέλη ἔρριπτον. **β′** Ἐξήταζεν ὁ στρατηγὸς τὸ στράτευμᾰ ἐν τῷ πεδίῳ. **γ′** Οἱ ἡμέτεροἳ πρόγονοἳ ἑκόντες προΰβαινον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. **δ′** Ὁ Ξενοφῶν τῷ Κύρῳ ὡς ἐθελοντὴς συνεστράτευεν. **ε′** Οἱ Ἕλληνες τοῖς τῶν νεκρῶν στόμασῐν ὀβολὸν ἐνέβαλλον, ναῦλον τοῦ Χάρωνος.

П о ј а в е : парафраза грч. ἑκόντες προΰβαινον и лат. *volentes progrediebantur*, тј. срп. *радо су ишли*; ***апозиција***, у грч. ὀβολὸν ἐνέβαλλον, ναῦλον τοῦ Χάρωνος, која се на латински преводи такође апозицијом (*obŏlum Charōn(t)is naulum inserēbant*) а на српски помоћу ријечи *као* или *за* (*убацивали су обол као бродарину за Харона*).

А н а л и з а : Именице: **βέλη** — acc npl, βέλος *telum*, *стријела*; **ἐθελοντὴς** — nom msg, ἐθελοντής *miles voluntarius*, *добровољац*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **Κύρῳ** — dat msg, Κῦρος *Cyrus*, *Кир*; **ναῦλον** — acc nsg, ναῦλον *naulum*, *бродарина*; **νεκρῶν** — gen mpl, νεκρός *mortuus*, *мртвак*; **Ξενοφῶν** — nom msg, Ξενοφῶν *Xenŏphon*, *Ксенофонт*; **ὀβολὸν** — acc msg, ὀβολός *obŏlus*, *обол*; **πεδίῳ** — dat nsg, πεδίον *campus*, *равница*, *долина*; **πολέμιοἳ** — nom mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **πολεμίους** — acc mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **πρόγονοἳ** — nom mpl, πρόγονοἳ *majōres*, *преци*; **στόμασῐν** — dat npl, στόμᾰ *ōs*, *уста*; **στράτευμᾰ** — acc nsg, στράτευμᾰ *exercĭtus*, *војска*; **στρατηγὸς** — nom msg, στρατηγός *dux*, *војсковођа*, *заповједник*; **Χάρωνος** — gen msg, Χάρων *Charon*, *Харон*. Придјеви: **ἑκόντες** — nom mpl, ἑκών *volens*, *рад*; **παντοῖᾰ** — acc npl, παντοῖος *varius*, *свакојак*, *различит*. Замјенице: **ἡμέτεροἳ** — nom mpl, ἡμέτερος *noster*, *наш*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὸ** — acc nsg, τὸ; **τοῖς** — dat nsg, τὸ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῷ** — dat nsg, τὸ. Глаголи: **ἐνέβαλλον** — 3pl ind ipf act, ἐμβάλλω *insĕro*, *убацивати*; **ἐξήταζεν** — 3sg ind ipf act, ἐξετάζω *exercĭtus recensum instituo*, *прегледати*; **ἔρριπτον** — 3pl ind ipf act, ῥίπτω *jacto*, *бацати*; **προΰβαινον** — 3pl ind ipf act, προβαίνω *progredior*, *ићи (напријед)*; **συνεστράτευεν** — 3sg ind ipf act, συστρατεύω *in bellum proficiscor (una) cum*, *ратовати (заједно) са*. Прилози: **ὡς** — *ut*, *као*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **ἐπὶ** — + acc, *contra*, *према*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Hostes varia tela jactābant.* **ii.** *Dux in campo in campo exercĭtus recensum instituēbat.* **iii.** *Majōres nostri contra hostes volentes progrediebantur.* **iv.** *Xenŏphon (una) cum Cyro in bellum miles ut voluntarius proficiscebātur.* **v.** *Mortuōrum orĭbus Graeci obŏlum Charōn(t)is naulum inserēbant.*

П р е в о д : **1.** *Непријатељи су бацали свакојаке стријеле.* **2.** *Војсковођа је прегледао војску на равници.* **3.** *Наши преци су радо ишли против непријатеља.* **4.** *Ксенофонт је као добровољац ратовао (заједно) са Киром.* **5.** *Грци су у уста мртвака убацивали обол као бродарину Харона* (*Харонову бродарину*, *бродарину за Харона*).

ВЈЕЖБА λε΄. Анализирај и преведи: **α′** Ἐκ παίδων εἰθιζόμην τὰ Ἑλληνικὰ γράμματᾰ σπουδάζειν. **β′** Οἱ Ἀθηναῖοἳ συνελέγοντο ἐν Πυκνὶ καὶ ἐνταῦθᾰ ἐβουλεύοντο. **γ′** Ὑπὸ τῶν Φοινίκων ἀποικίαἳ ἐξεπέμποντο εἰς πολλὰς χώρᾱς. **δ′** Πάντων τῶν Ἑλλήνων τῶν μαθημάτων καὶ τῶν τεχνῶν μάλιστᾰ ἐπεμέλοντο οἱ Ἀθηναῖοἳ.

Г р а д и в о : промјена имперфекта медиопасивног тематских глагола (*GGJ*, §231–233).

П о ј а в е : ***парафраза*** грч. ἐκ παίδων, тј. лат. *a puĕro* и срп. *од малих ногу*; ***рекција*** грч. гл. σπουδάζω (+acc) која се разликује од рекције лат. гл. *studeo* (+dat) и срп. гл. *бавити се* (+int) и грч. гл. ἐπεμέλοντο (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *studeo* (+dat) и срп. *бавити се* (+int).

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναῖοἳ** — nom mpl, Ἀθηναῖοἳ *Athenienses*, *Атињани*; **ἀποικίαἳ** — nom fpl, ἀποικίᾱ *colonia*, *колонија*; **γράμματᾰ** — acc npl, γράμματᾰ *littĕrae*, *књижевност*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **μαθημάτων** — gen npl, μάθημᾰ *studium*, *научено*, *учење*, *наука*; **Πυκνὶ** — dat fsg, Πνύξ *Pnyx*, *Пникс*; **τεχνῶν** — gen fpl, τέχνη *ars*, *умијеће, занат*; **Φοινίκων** — gen mpl, Φοίνῐξ *Poenus*, *Феничанин*; **χώρᾱς** — acc fpl, χώρᾱ

terra, земља, крај. Придјеви: **Ἑλληνικά** — acc npl, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*; **παίδων** — gen mpl / fpl, παῖς *puer, puella* pl *liběri, дјечак, дјевојчица,* pl *дјеца*; **πάντων** — gen mpl, πᾶς *omnis, сав*; **πολλάς** — acc fpl, πολύς *multus, мног*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — acc npl, τό; **τῶν** — gen fpl, ἡ; **τῶν** — gen mpl, ὁ; **τῶν** — gen npl, τό. Глаголи: **ἐβουλεύοντο** — 3pl ind ipf mp, βουλεύω *consilia agĭto, вијећати*; **εἰθιζόμην** — 1sg ind ipf mp, ἐθίζω *soleo, имати обичај*; **ἐξεπέμποντο** — 3pl ind ipf mp, ἐκπέμπω *emitto, одашиљати*; **ἐπεμέλοντο** — 3pl ind ipf mp, ἐπιμέλομαῐ *studeo, бавити се*; **σπουδάζειν** — inf praes act, σπουδάζω *studeo, бавити се*; **συνελέγοντο** — 3pl inf ipf act, συλλέγω *convenio, скупљати*. Прилози: **ἐνταῦθᾰ** —*ibi, ондје*; **μάλιστᾰ** — *potissĭmum, највише*. Предлози: **εἰς** — + acc, *in, у*; **εκ** — + gen, *ab, од*; **ἐν** — + dat, *in, у*. Везници: **καί** — *et, -que, и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *A puĕro littĕris Graecis studēre solēbam*. **ii.** *Athenienses in Pycne conveniebāntur et ibi consilia agitābant*. **iii.** *Coloniae a Poenis in multas terras emittebantur*. **iv.** *Studiis artibusque omnium Graecōrum Athenienses potissĭmum studēbant*.

П р е в о д : **1.** *Од малих ногу имао сам обичај да се бавим грчком књижевношћу*. **2.** *Атињани су се скупљали на Пниксу и ондје вијећали*. **3.** *Феничани су одашиљали колоније у многе крајеве*. **4.** *Од свих Грка Атињанин су се највише бавили наукама и умијећима*.

ВЈЕЖБА λϛ´. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ Εἵλωτες τοῖς Σπαρτιάταις τὴν γῆν εἰργάζοντο. **β′** Οἱ Ῥωμαῖοῐ ἐν πολλαῖς μάχαις τῶν Καρχηδονίων περιεγίγνοντο. **γ′** Οἱ ἡμέτεροῐ πρόγονοῐ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾰν πολλάκῐς πρὸς τοὺς πολεμίους μαχόμενοῐ σωτῆρες τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίᾱς ἐγίγνοντο. **δ′** Ἐν ταῖς κώμαις ηὐλίζοντο οἱ στρατιῶταῐ.

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. περιγίγνομαῐ (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *supĕro, vinco* (+acc) и срп. гл. *надвладавати, побјеђивати* (+acc); ***парафраза*** грч. κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλαττᾰν, тј. лат. *terra marique* и срп. *на земљи и на мору*.

А н а л и з а : Именице: **γῆν** — acc fsg, γῆ *terra, земља*; **Εἵλωτες** — nom mpl, Εἵλως *Helos* (*Helōta*), *Хелот*; **ἐλευθερίᾱς** — gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; **θάλαττᾰν** — acc fsg, θάλαττᾰ *mare, море*; **Καρχηδονίων** — gen mpl, Καρχηδόνιος *Carthaginiensis, Картажанин*; **κώμαις** — dat fpl, κώμη *vicus, село*; **μάχαις** — dat fpl, μάχη *pugna, битка*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; **πολεμίους** — acc mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*; **πρόγονοῐ** — nom mpl, πρόγονοῐ *majōresi, преци*; **Ῥωμαῖοῐ** — nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus, Римљанин*; **Σπαρτιάταις** — dat mpl, Σπαρτιάτης *Spartānus, Спартанац*; **στρατιῶταῐ** — nom mpl, στρατιώτης *miles, војник*; **σωτῆρες** — nom mpl, σωτήρ *servātor, спасилац*. Придјеви: **πολλαῖς** — dat fpl, πολύς *multus, мног*. Замјенице: **ἡμέτεροῐ** — nom mpl, ἡμέτερος *noster, наш*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐγίγνοντο** — 3pl inf ipf mp, γίγνομαῐ *fio, бивати, постајати*; **εἰργάζοντο** — 3pl ind ipf mp, ἐργάζομαῐ *colo, обрађивати*; **ηὐλίζοντο** — 3pl ind ipf mp, αὐλίζομαῐ *pernocto, ноћити*; **μαχόμενοῐ** — nom mpl pt praes mp, μάχομαῐ *pugno, борити се*; **περιεγίγνοντο** — 3pl ind ipf mp, περιγίγνομαῐ *supĕro, vinco, надвладавати, побјеђивати*. Прилози: **πολλάκῐς** — *saepe, често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in, у*; **κατά** — + acc, *per, no*; **πρός** — + acc, *contra, против*. Везници: **καί** — *et, -que, и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Helōtae Spartānis terram colēbant*. **ii.** *Romāni in multis pugnis Chartaginienses superābant*. **iii.** *Majōres nostri terra marique saepe contra hostes pugnantes patriae & libertātis servatores facti sunt*. **iv.** *Milĭtes in vicis (ruri) pernoctābant*.

П р е в о д : **1.** *Хелоти су Спартанцима обрађивали земљу*. **2.** *Римљани су у многим биткама надвладавали Картажане*. **3.** *Наши преци су постали спасиоци отаџбине и слободе често се борећи против непријатељâ и на земљи и мору*. **4.** *Војници су ноћили у селима*.

ВЈЕЖБА VIII. Μετάφραζε: **i.** *Raro homĭnes sorte sua contenti erant*. **ii.** *Demosthĕnes & Cicĕro clari oratōres erant*. **iii.** *Graeci & Romāni mortuos cremābant aut sepeliēbant*. **iv.** *Graeci in Ponto Euxīno multas colonias habēbant*.

А н а л и з а : Именице: ***Cicĕro*** — Κικέρων; ***colonia*** — ἀποικίᾱ; ***Demosthĕnes*** — Δημοσθένης; ***Graecus*** — Ἕλλην; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***orātor*** — ῥήτωρ; ***Pontus Euxīnus*** — Εὔξεινος πόντος; ***Romānus*** — Ῥωμαῖος; ***sors***, *v. contentus*. Придјеви: ***clarus*** — ἔνδοξος; ***contentus*** (*sorte sua* ~) — αὐτάρκης; ***mortuus*** — νεκρός; ***multus*** — πολύς. Замјенице: ***suus***, *v. contentus*. Бројеви: ***cremo*** — κατακαίω; ***habeo*** — ἔχω; ***sepelio*** — καταθάπτω; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***raro*** — ὀλιγάκῐς. Предлози: ***in*** — ἐν. Везници: ***aut*** — ἤ; ***et*** — καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ι ς : **α΄** Ὀλιγάκις οἱ ἄνθρωποι αὐτάρκεις ἦσαν. **β΄** Ὁ Δημοσθένης καὶ ὁ Κικέρων ἔνδοξοι ῥήτορες ἦσαν. **γ΄** Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι κατέκαιον ἢ κατέθαπτον τοὺς νεκρούς. **δ΄** Οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πολλὰς ἀποικίας εἶχον. (Πολλαὶ ἀποικίαι τοῖς Ἕλλησιν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ ἦσαν.)

ВЈЕЖБА IX. Метáфразе: *DE MAGISTRATĬBUS ROMĀNIS. Duo consŭles rem publĭcam administrābant & in bello exercĭtum ducēbant. Praetōres jus dicēbant. Aedīles annonamque curābant & ludos annuos parābant. Quaestōres aerarium custodiēbant. Censōres mores civium observābant.*

А н а л и з а : Именице: ***aerarium*** — таμиеῖον; ***aedīlis*** — ἀγορανόμος; ***annōna*** — σῖτος; ***bellum*** — πόλεμος; ***censor*** — τιμητής; ***civis*** — πολίτης; ***consul*** — ὕπατος; ***exercĭtus*** — στρατιά; ***jus***, *v. dicere*; ***ludus*** — ἀγών; ***magistrātus*** — πολιτευόμενος; ***mos*** — τρόπος; ***praetor*** — ἀστυνόμος; ***quaestor*** — ταμίας; ***res publĭca*** — κοινόν. Придjеви: ***annuus*** — ἐνιαύσιος; ***Romānus*** — Ῥωμαϊκός. Бројеви: ***duo*** — δύο. Глаголи: ***aministro*** — πολιτεύομαι; ***curo*** — ἐπιμέλειᾶν ἔχω; ***custodio*** — φυλάττω; ***dico*** (*jus* ~) — τὰ δίκαια ὁρίζω; ***duco*** — ἄγω; ***observo*** — παραφυλάττω. Предлози: ***de*** — περί. Везници: ***et*** — καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ι ς : ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΕΥΟΜΕΝΩΝ. Δύο ὑπάτω ἐπολιτεύοντο τὸ κοινὸν καὶ ἐν τῷ πολέμῳ ἦγον τὴν στρατιάν. Οἱ δ᾽ ἀστυνόμοι τὰ δίκαιᾶ ὥριζον (= парафраза). Οἱ δ᾽ ἀγορανόμοι ἐπιμέλειᾶν τοῦ σίτου εἶχον (= парафраза) καὶ παρεσκευάζοντο τοὺς ἐνιαυσίους ἀγῶνᾶς. Οἱ δὲ ταμίαι τὸ ταμιεῖον ἐφύλαττον. Οἱ δὲ τιμηταὶ τοὺς τῶν πολιτῶν τρόπους παρεφύλαττον.

ВЈЕЖБА 8. Метáфразе: **1.** *Атињани бираху сваке године девет архоната, а Римљани два конзула.* **2.** *Код старих народа робови су тешко живјели; зато су често дизали устанке.* **3.** *Критија и Алкибијад не слушаху ријечи Сократове.* **4.** *Грци оснивaху многе колоније.* **5.** *У борби смо спремно пратили вођу.* **6.** *Пеоњани бацаху мртве у баре.*

Анализа: Именице: ***Алкибијад*** — Ἀλκιβιάδης; ***архонт*** — ἄρχων; ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***бара*** —λίμνη; ***борба*** — μάχη; ***вођа*** — ἡγεμών; ***година*** — ἐνιαυτός; ***Грк*** — Ἕλλην; ***живот*** — βίος; ***колонија*** — ἀποικίᾶ; ***конзул*** — ὕπατος; ***Критија*** — Κριτίᾶς; ***народ*** — δῆμος; ***Пеоњани*** — Παίονες; ***ријеч*** — λόγος; ***Римљанин*** — Ῥωμαῖος; ***роб*** — δοῦλος; ***Сократ*** — Σωκράτης. Придjеви: ***многе*** — πολύς; ***мртав*** — νεκρός; ***стар*** — παλαιός; ***сваки*** — ἕκαστος; **тежак** — χαλεπός. Бројеви: ***два*** — δύο; ***девет*** — ἐννέᾰ. Глаголи: ***бацати*** — βάλλω; ***бирати*** — ἐκλέγω; ***дизати устанке*** — στασιάζω; ***живјети*** — βίον ἄγω; ***оснивати*** (*колоније*) — ἐκπέμπω; ***пратити*** — ἕπομαῖ; ***слушати*** — πείθομαῖ. Прилози: ***спремно*** — προθύμως; ***често*** — πολλάκῖς. Предлози: ***код*** — παρὰ; ***у*** — ἐν (gdje), εἰς (kamo). Везници: ***и*** — καί; ***зато*** — διότῖ. Речце: ***не*** — οὐ.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ι ς : **α΄** Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἑκάστου ἔτους (κατ᾽ ἐνιαυτὸν) ἐξέλεγον τοὺς ἐννέᾰ ἄρχοντᾶς, οἱ δὲ Ῥωμαῖοῖ τοὺς δύο ὑπάτους. **β΄** Παρὰ παλαιοῖς δήμοις οἱ δοῦλοῖ χαλεπὸν βίον ἦγον· διότῖ πολλάκῖς ἐστασίαζον . **γ΄** Ὁ Κριτίᾶς καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης τοῖς τοῦ Σωκράτους λόγοις οὐκ ἐπείθοντο. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*), у τοῖς τοῦ Σωκράτους λόγοις; ***негација οὐκ***, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἐπείθοντο; ***рекција*** грч. гл. πείθομαῖ (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **δ΄** Οἱ Ἕλληνες πολλὰς ἀποικίᾶς ἐξέπεμπον. **ε΄** Ἐν τῇ μάχῃ τῷ ἡγεμόνῖ προθύμως εἱπόμεθᾰ. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ἕπομαῖ (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *пратити* (+acc).) **ϛ΄** Οἱ Παίονες τοὺς νεκροὺς εἰς λίμνᾶς ἐβαλλον.

ВЈЕЖБА λζ΄. Анализирај и преведи: **α΄** Ἐμοὶ μὲν τὰ μαθήματᾰ, σοὶ δὲ ἡ μουσικὴ ἀρέσκει. **β΄** Ἡμεῖς μὲν γράφομεν, ὑμεῖς δὲ παίζετε. **γ΄** Ὁ ἀδελφός μου καὶ ὁ πάππος σου φίλοι εἰσὶν ἀρχαῖοι· δεῖ οὖν καὶ ἡμᾶς φίλους εἶναι. **δ΄** Ἡμᾶς μὲν τὰ ἡμέτερα, ὑμᾶς δὲ τὰ ὑμέτερα εὐφραίνει.

Г р а д и в о : личне замјенице (*GGJ*, §205–206); присвојне замјенице (*GGJ*, §210).

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у φίλοι εἰσίν; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјеницеу предикатном полижају, у ἀδελφός μου и πάππος σου; ***енклиза***, у ἀδελφός μου и πάππος σου; ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у δεῖ καὶ ἡμᾶς φίλους εἶναι, који се на латински

преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet et nos amīcos esse*) а на српски изричном реченицом (*треба да и ми будемо пријатељи*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ ἡμέτερα … τὰ ὑμέτερα εὐφραίνει; ***супстантивизација*** грч. τὰ ἡμέτερα, τὰ ὑμέτερα, тј. срп. *наша својина.*

А н а л и з а : Именице: **ἀδελφός** — nom msg, ἀδελφός *germānus*, (*рођени*) *брат*; **μαθήματᾰ** — nom npl, μάθημᾰ, *studium*, *учење*, *наука*; **μουσική** — nom fsg, μουσική *musĭca*, *музика*; **πάππος** — nom msg, πάππος *avus*, *дјед*; **φίλοι** — nom mpl, φίλος *amīcus*; **φίλους** — acc mpl, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **ἀρχαῖοι** — nom mpl, ἀρχαῖος *antīquus*, *стар*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **τά** — nom npl, τό. Замјенице: **ἐμοί** — dat, ἐγώ *ego*, *ja*; **ἡμᾶς** — acc, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **ἡμεῖς** — nom, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **ἡμέτερα** — nom npl, ἡμέτερος *noster*, *наш*; **μου** — gen, ἐγώ *ego*, *ja*; **σοί** — dat, σύ *tu*, *ти*; **σου** — gen, σύ *tu*, *ти*; **ὑμᾶς** — acc, ὑμεῖς *vos*, *ви*; **ὑμεῖς** — nom, ὑμεῖς *vos*, *ви*; **ὑμέτερα** — nom npl, ὑμέτερος *vester*, *ваш*. Глаголи: **ἀρέσκει** — 3sg ind praes act, ἀρέσκω *placeo*, *свиђати се*; **γράφομεν** — 1pl ind praes act, γράφω *scribo*, *писати*; **δεῖ** — 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *треба*; **εἶναι** — inf praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **εἰσίν** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **εὐφραίνει** — 3sg ind praes act, εὐφραίνω *delecto*, *веселити*; **παίζετε** — 2pl ind praes act, παίζω *ludo*, *играти се*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **οὖν** — *ergo*, *стога*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mihi studia, tibi autem musĭca placet*. **ii.** *Nos scribĭmus, vos autem ludĭtis*. **iii.** *Germānus meus avusque tuus antiqui sunt amici*: *ideo oportet et nos amīcos esse*. **iv.** *Nos nostra, vos autem vestra delectant*.

П р е в о д : **1.** *Мени се свиђа учење, а теби музика.* **2.** *Ми пишемо, а ви се играте*. **3.** *Мој брат и твој дјед су стари пријатељи; треба стога да и ми будемо пријатељи*. **4.** *Нас весели наша својина, а вас ваша*.

Вјежба λη΄. Анализирај и преведи: Περι Σωκρατους. Σωκράτης ὅτ᾽ ἐσκώπτετο ἐπὶ τῇ δυσγενείᾳ ὑπ᾽ ἀνθρώπου εὐγενοῦς μέν, πονηροῦ δὲ καὶ ἀμαθοῦς, ἔλεγεν· Ἐμοί μὲν τὸ γένος ὄνειδος, σὺ δὲ τῷ γένει.

А н а л и з а : Именице: **ἀνθρώπου** — gen msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **γένει** — dat nsg, γένος *genus*, *род*; **γένος** — nom nsg, γένος *genus*, *род*; **δυσγενείᾳ** — nom fsg, δυσγένειᾰ *locus humĭlis*, *неславно поријекло*; **Σωκράτης** — nom msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*; **Σωκράτους** — gen msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*. Придјеви: **ἀμαθοῦς** — gen msg, ἀμαθής *ignārus*, *неук*; **εὐγενοῦς** — gen msg, εὐγενής *nobĭlis*, *nobĭli genĕre ortus*, *племенит*; **ὄνειδος** — nom msg, ὄνειδος *dedĕcus*, *срамота*; **πονηροῦ** — gen msg, πονηρός *pravus*, *опак*. Замјенице: **ἐμοί** — dat sg, ἐγώ *ego*, *ja*; **σύ** — nom sg, σύ *tu*, *ти*. Члан: **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τῷ** — dat nsg, τό. Глаголи: **ἔλεγεν** — 3sg ind ipf act, λέγω *dico*, *рећи*, *казати*; **ἐσκώπτετο** — 3sg ind ipf mp, σκώπτω *illūdo*, *ругати се*. Предлози: **ἐπί** — + dat, *de*, *propter*, *ob*, *ради*, *поради*; **περί** —+ gen, *de*, *o*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτε** — *cum*, *када*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : *De Socrăte*. *Socrătes, cum a* (*quodam*) *viro nobĭli genĕre orto sed pravo ignaroque illuderētur se humĭli genĕre ortum esse* (= парафраза), *dicēbat: Mihi genus dedĕcus* (*sc. est*), *tu autem geněri* (*sc. tuo dedĕcus es*).

П р е в о д : *О Сократу*. *Сократ, када му се племенит али опак и неук човјек ругао ради неславног поријекла, рекао је*: ’*Мени* (*sc. је*) *род срамота* (*на срамоту*), *а ти* (*sc. си*) *пак* (*sc. свом*) *роду* (*sc. срамота*) (*на срамоту*)’.

Вјежба 9. Μετάφραζε: **1.** *Зар ти није стало до отаџбине*? *Мени је особито стало до моје отаџбине*. **2.** *И ја, и ти, и сви ми требамо праведно радити*. **3.** *Твој друг вјежба у палестри*. **4.** *Ја вам говорим истину, а ви ме не слушате*. **5.** *Филозоф Бијант говораше*: ’*Све своје носим са собом* (*у себи*)’. **6.** *Наша домовина има радишне и ваљане грађане*. **7.** *Пословица је* Данас мени, сутра теби. **8.** *Слава наших предака је велика*.

А н а л и з а : Именице: ***Бијант*** — Βίᾱς; ***домовина*** — πατρίς; ***друг*** — φίλος; ***отаџбина*** — πατρίς; ***палестра*** — παλαίστρᾱ; ***пословица*** — παροιμίᾱ; ***предак*** — πρόγονος; ***слава*** — δόξα; ***филозоф*** — φιλόσοφος. Придјеви: ***ваљан*** — χρηστός; ***велик*** — μέγας; ***радишан*** — σπουδαιός; ***сав*** — πᾶς. Замјенице: ***ви*** — ὑμεῖς; ***ја*** — ἐγώ; ***ми*** — ἡμεῖς; ***мој*** — ἐμός; ***наш*** — ἡμέτερος; ***ти*** — σύ; ***твој*** — σός. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***вјежбати*** — γυμνάζω; ***говорити*** — λέγω; ***говорити истину*** — ἀληθεύω; ***имати*** — ἔχω; ***носити*** — φέρω; ***радити*** — πράττω; ***слушати*** — ἀκούω; ***стало ми је*** — μέλει μοι; ***треба*** — δεῖ. Прилози: ***данас*** — τήμερον; ***особито*** — σφόδρα; ***праведно*** — δικαίως; ***сутра*** — αὔριον. Предлози: ***у*** — ἐν. Везници: ***а*** — μέν … δέ; ***и*** — καί. Речце: ***зар*** — ἆρᾰ; ***не*** — οὐ.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῐ ς : **α′** Ἆρ᾽ οὐ μέλει σοι τῆς πατρίδος; Ἔμοιγε σφόδρα μέλει τῆς ἐμῆς πατρίδος (τῆς πατρίδος μου). (П о ј а в е : ***елизија***, у ἆρ᾽ οὐ, од ἆρᾰ οὐ; ***енклиза***, у μέλει σοι; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у τῆς πατρίδος μου.) **β′** Καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ πάντᾰς ἡμᾶς δεῖ δικαίως πράττειν. (П о ј а в е : ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у καὶ ἐμὲ καὶ σὲ καὶ πάντᾰς ἡμᾶς δεῖ πράττειν, који уводи гл. δεῖ.) **γ′** Ὁ φίλος σου ἐν τῇ παλαίστρᾳ γυμνάζει. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ὁ φίλος σου; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ φίλος σου.) **δ′** Ἐγὼ μὲν πρὸς ὑμᾶς ἀληθεύω, ὑμεῖς δέ οὐκ ἀκούετέ μου. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ἀληθεύω (πρός +acc) која се разликује од рекције срп. узраза *говорити истину* (+ dat) и грч. гл. ἀκούω (+gen) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc); ***енклиза***, у ἀκούετέ μου.) **ε′** Βίᾱς ὁ φιλόσοφος ἔλεγεν· Πάντᾰ τὰ ἐμὰ σὺν ἐμαυτῷ φέρω. (П о ј а в е : ***супстантивизација*** грч. πάντᾰ τὰ ἐμὰ (= лат. *omnia mea*), тј. срп. *све своје*, *сву својину*.) **ς′** Ἡ ἡμετέρᾱ πατρὶς (πατρὶς ἡμῶν) τοὺς πολίτᾱς ἔχει σπουδαιοὺς καὶ χρηστούς. (Τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδῐ (πατρίδῐ ἡμῶν) εἰσῐ σπουδαιοὶ καὶ χρηστοὶ πολῖταῐ.) (По ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у πατρὶς ἡμῶν) **ζ′** Παροιμίᾱ ἐστίν· τήμερον μὲν ἐμοί, αὔριον δὲ σοί. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у παροιμίᾱ ἐστίν.) **η′** Τὸ τῶν ἡμετέρων προγόνων (προγόνων ἡμῶν) κλέος μέγᾰ ἐστίν. (Појаве: ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у προγόνων ἡμῶν; ***ортотонација енклитке***, у μέγᾰ ἐστίν.)

ВЈЕЖБА λθ΄. Анализирај и преведи: **α′** Ὁ σοφὸς ἐν ἑαυτῷ (αὑτῷ) πάντᾰ τὰ χρήματᾰ φέρει. **β′** Ἐγὼ μὲν τὰ ἐμαυτοῦ πράττω, σὺ δὲ τὰ σεαυτοῦ (σαυτοῦ). **γ′** Οὐδὲν ἀεὶ ταὐτὸ μένει. **δ′** Δαρεῖος μεταπέμπεταῐ τὸν Κῦρον ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ αὐτὸν σατράπην ἐκλέγει. **ε′·** Ὁ οἶκος αὐτοῦ καλός ἐστῐν. **ς′** Αὐτὸς ὁ στρατηγὸς καὶ οἱ ἄλλοῐ στρατιῶταῐ ἐν τῷ αὐτῷ στρατοπέδῳ διαμένουσῐν. **ζ′** Ὁ διδάσκαλος ἡμῶν δίκαιός ἐστῐ καὶ ἀγαθός, ἀλλὰ σκληρός. **η′** Οἱ ἄνθρωποῐ ἀλλήλων πολὺ διαφέρουσῐ τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ ῥώμῃ καὶ σώματος μεγέθει. **θ′** Εὐκλείδης λέγει· Τὰ τῷ αὐτῷ ἴσᾰ καὶ ἀλλήλοις ἐστὶν ἴσᾰ.

Г р а д и в о : замјеница αὐτός (*GGJ*, §207); повратне замјенице (*GGJ*, §208–209); исказивање припадности (*GGJ*, §211); реципрочна замјеница (*GGJ*, §212).

П о ј а в е : ***супстантивизација*** грч. ὁ σοφὸς, тј. лат. *sapiens*, срп. *мудар човјек*, грч. τὰ ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ (лат. *mea*, *tua*), тј. срп. *моје*, *твоје ствари*; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τὰ ἐμαυτοῦ и τὰ σεαυτοῦ (σαυτοῦ); ***краза***, у ταὐτὸ, од τὸ αὐτό; ***замјеница αὐτός*** у атрибутном положају (= *idem*, *исти*), у ταὐτὸ (= τὸ αὐτό), ἐν τῷ αὐτῷ στρατοπέδῳ; ***члан у функцији исказивања присвојности***, у ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, тј. лат. *a provincia eius*, тј. срп. *из његове области*; ***замјеница αὐτός*** *is*, *он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у αὐτὸν, αὐτοῦ; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у αὐτὸν σατράπην ἐκλέγει, који се на латински преводе такође поможу два акузатива (*eum satrăpam (satrăpem) creat*) а на српкски помоћу акузатива и инструментала (*чини га сатрапом*); ***замјеница αὐτός*** *is*, *он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у αὐτόν; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у οἶκος αὐτοῦ и ὁ διδάσκαλος ἡμῶν; ***еннклиза***, у καλός ἐστῐν, δίκαιός ἐστῐν; ***замјеница αὐτός*** у предикатном положају (= *ipse*, *сам*), у αὐτὸς ὁ στρατηγὸς; ***датив начина*** (*datīvus modi*), у τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ ῥώμῃ καὶ σώματος μεγέθει, који се на латински преводи аблативом (*virtūte, robŏre, & corpŏris magnitudĭne*) а на српски инструменталом (*храброшћу*, *снагом и величином тијела*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ τῷ αὐτῷ ἴσᾰ ἐστίν.

А н а л и з а : Именице: **ἀνδρείᾳ** — dat fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *храброст*; **ἄνθρωποῐ** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρχῆς** — gen fsg, ἀρχή *provincia*, *област*; **Δαρεῖος** — nom msg, Δαρεῖος *Darīus*, *Дарије*; **διδάσκαλος** — nom msg, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **Εὐκλείδης** — nom msg, Εὐκλείδης *Euclīdes*, *Еуклид*; **Κῦρον** — acc msg, Κῦρος *Cyrus*, *Кир*; **μεγέθει** — dat nsg, μέγεθος *magnitūdo*, *величина*; **οἶκος** — nom msg, οἶκος *domus*, *familia*, *кућа*, *породица*; **ῥώμῃ** — dat fsg, ῥώμη *robur*, *снага*; **σατράπην** — acc msg, σατράπης *satrăpa* (*satrăpes*), *сатрап*; **στρατηγός** — nom msg, στρατηγός *dux*, *војсковођа*; **στρατιῶταῐ** — nom msg, στραιώτης *miles*, *војник*; **στρατοπέδῳ** — dat nsg, στρατόπεδον *castra*, *логор*; **σώματος** — gen nsg, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **χρήματᾰ** — acc npl, χρήματᾰ *suum*, *својина*, *имовина*. Придјеви: **ἀγαθός** — nom msg, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **ἄλλοῐ** — nom mpl, ἄλλος *alius*; **δίκαιος** — nom msg, δίκαιος *aequus*, *праведан*; **ἴσᾰ** — nom npl, ἴσος *aequālis*, *једнак*; **καλός** — nom msg, καλός *pulcher*, *лијен*; **πάντᾰ** — acc npl, πᾶς *omnis*, *сав*; **σοφός** — nom msg, σοφός *sapiens*, *мудар*; **σκληρός** — nom msg, σκληρός *строг*, *sevērus*. Замјенице: **ἀλλήλοις** — dat npl, ἀλλήλων *inter se*, *alius alium*, *један други*; **ἀλλήλων** — dat mpl, ἀλλήλων *inter se*,

alius alium, *један други*; **αὐτό** —nom nsg, αὐτός *idem*, *исти*; **αὐτόν** — acc msg, αὐτός *is*, *он*; **αὐτός** — nom msg, αὐτός *ipse*, *сам*; **αὐτοῦ** — gen msg, αὐτός *is*, *он*; **αὐτῷ** — dat nsg, αὐτός *idem*, *исти*;; **ἑαυτῷ** (**αὐτῷ**) — dat msg, ἑαυτοῦ *sui*, *ce*; **ἐγὼ** — nom sg, ἐγώ *ego*; **ἐμαυτοῦ** — gen msg, ἐμαυτοῦ *mei*, *ce*; **ἡμῶν** — gen pl, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **οὐδέν** — nom nsg, οὐδείς *nemo* (*nihil*), *нико* (*ништа*); **σεαυτοῦ** (**σαυτοῦ**) — gen msg, σεαυτοῦ *tui*, *ce*; **σὺ** — nom sg, σύ *tu*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τά** — acc npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τόν** — acc msg, ὁ; **τῷ** — dat nsg, τό. Глаголи: **διαμένουσϊ** — 3pl ind praes act, διαμένω *permaneo*, *остајати*; **διαφέρουσϊ** — 3pl ind praes act, διαφέρω *differo*, *разликовати се*; **ἐκλέγει** — 3sg ind praes act, ἐκλέγω *creo*, *чинити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *profiteor*; **μένει** — 3sg ind praes act, μένω *maneo*, *остајати*; **μεταπέμπεταϊ** — 3sg ind praes mp, μεταπέμπομαϊ *слати по*, *arcesso*; **πράττω** — 1sg ind praes act, πράττω *facio*, *радити*; **φέρει** — 3sg ind praes act, φέρω *fero*, *носити*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*, *заувијек*; **πολύ** —*multum*, *много*. Предлози: **ἀπό** — + gen, *a*, *од*, *из*; **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Sapiens omnia sua in se* (*secum*) *portat*. **ii.** *Ego mea facio, tu autem tua* (sc. *facis*). **iii.** *Nihil perpetuo idem manet*. **iv.** *Darīus Cyrum a provincia eius arcessit eumque satrăpam (satrăpem) creat*. **v.** *Domus ejus pulchra est*. **vi.** *Ipse dux &* (*alii*) *milites in isdem castris permănent*. **vii.** *Magister noster aequus et bonus est, sed sevērus*. **viii.** *Homĭnes inter se virtūte, robŏre, & corpŏris magnitudĭne multum differunt*. **ix.** *Euclīdes dicit: Quae cum eōdem aequantur* (= парафраза) *& inter se aequa(bi)lia sunt*.

П р е в о д : **1.** *Мудар човјек сву имовину носи у себи*. **2.** *Ја радим своје ствари, а ти* (*sc. радиш*) *своје*. **3.** *Ништа* (*не*) *остаје заувијек исто*. **4.** *Дарије шаље по Кира из његове области и чини га сатрапом*. **5.** *Његова кућа је лијепа*. **6.** *Сам војсковођа и* (*остали*) *војници остају у истом логору*. **7.** *Наш учитељ је праведан и добар, али строг*. **8.** *Људи се једни од других много разликују храброшћу, снагом и величином тијела*. **9.** *Еуклид каже: 'Оно што је једнако истом једнако је и једно другом'*. (Нпр. 1 + 1 = 2; 4 - 2 = 2; 1 + 1 = 4 - 2.)

Вјежба X. Μετάφραζε: **i.** *Spartăce, memoria tui aeterna est*. **ii.** *Labor tuus, mi discipŭle, laudalibĭlis est*. **iii.** *Patria nostra ligno abundat*. **iv.** *Hamilcar eiusque filius Hannĭbal Romanōrum hostes erant*. **v.** *Adulatorĭbus non credĭmus; verba eōrum fallacia sunt*. **vi.** *Fabŭlae Aesōpi pulchrae sunt; puĕri eas libenter legunt*.

А н а л и з а : Именице: ***adulātor*** — κόλαξ; ***Aesōpus*** —Αἴσωπος; ***discipŭlus*** — μαθητής; ***fabŭla*** — μῦθος; ***filius*** — υἱός; ***Hamilcar*** — Ἀμίλκᾶς; ***Hannĭbal*** — Ἀννίβᾶς; ***hostis*** — πολέμιος; ***labor*** — πόνος; ***lignum*** — ξύλον; ***memoria*** — μνήμη; ***patria*** — πατρίς; ***puer*** — παῖς; ***Romanus*** — Ῥωμαῖος; ***Spartăcus*** — Σάρτακος; ***verbum*** — ἔπος. Придјеви: ***aeternus*** — αἴωνιος; ***fallax*** — δολερός; ***laudabĭlis*** — ἐπαινετός; ***pulcher*** — καλός. Замјенице: ***is*** — αὐτός; ***meus*** — ἐμός, μου; ***noster*** — ἡμέτερος, ἡμῶν; ***tu*** — σύ; ***tuus*** — σός, σου. Глаголи: ***abundo*** — περισσεύω; ***credo*** — πιστεύω; ***lego*** — ἀναγιγνώσκω; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***libenter*** — ἑκών. Речце: ***non*** — οὐ.

М е т ά φ р а σ ĭ ς : **α΄** Ὦ Σπάρτακε, ἡ μνήμη σου αἰωνιᾶ ἐστίν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μνήμη σου; ***ортотонација енклитике***, у αἰωνιᾶ ἐστίν; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ἡ μνήμη σου.) **β΄** Ὁ σὸς πόνος, ὦ μαθητά μου, ἐπαινετός ἐστῐ́ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μαθητά μου и ἐπαινετός ἐστῐ́ν; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὦ μαθητά μου.) **γ΄** Ἡ πατρὶς ἡμῶν περισσεύει τῷ ξύλῳ. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ἡ πατρὶς ἡμῶν; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῷ ξύλῳ.) **δ΄** Ὁ Ἀμίλκᾶς καὶ ὁ υἱός αὐτοῦ Ἀννίβᾶς τῶν Ῥωμαίων (или τοῖς Ῥωμαίοις) πολέμιοῐ̆ ἦσαν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ υἱός αὐτοῦ.) **ε΄** Τοῖς κόλαξῐ̆ν οὐ πιστεύομεν· τὰ ἔπη αὐτῶν δολερά ἐστῐ́ν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у τὰ ἔπη αὐτῶν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ́ τρέχει), у τὰ ἔπη ἐστῐ́ν.) **ϛ΄** Οἱ τοῦ Αἰσώπου μῦθοῐ̆ καλοί εἰσῐ́ν· οἱ παῖδες ἑκόντες ἀναγιγνώσκουσῐ̆ν αὐτούς. (П о ј а в е : ***енклиза***, у καλοί εἰσῐ́ν.)

Вјежба 10. Μετάφραζε: **1.** *Мало људи позна себе*: *своје врлине и своје мане*. **2.** *Војници, ваш живот бијаше напоран, али славан*! **3.** *Само име Хомерово је гласовито!* **4.** *Спартанци и Атињанин често се бораху једни против других*. **5.** *Мој отац даје синовима примјер врлине*. **6.** *Онај који греши себи греши*.

А н а л и з а : Именице: ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***војник*** — στρατιώτης; ***врлина*** — ἀρετή; ***живот*** — βίος; ***име*** — ὄνομᾰ; ***мана*** — ἁμάρτημᾰ; ***примјер*** — παράδειγμᾰ; ***син*** — υἱός; ***Спартанац*** — Σπαρτιάτης; ***Хомер*** — Ὅμηρος. Придјеви: ***гласовит*** — ὀνομαστός; ***напоран*** — ἐπίπονος; ***сам*** — αὐτός; ***славан*** — εὐκλεής. Замјенице: ***ваш*** — ὑμέτερος, ὑμῶν; ***један други*** — ἀλλήλων; ***мој*** — ἐμός, μου; ***себе*** — ἑαυτοῦ; ***свој*** — ἑαυτοῦ. Глаогли: ***бити*** — εἰμί; ***борити се*** — μάχομαῐ; ***грешити*** — ἁμαρτάνω; ***давати*** — παρέχω; ***познавати*** — γιγνώσκω. Прилози: ***често*** — πολλάκῐς. Везници: ***али*** — ἀλλά; ***и*** — καί.

М е т а ф р а с ῐ́ с : **α′** Οἱ ὀλίγοῐ γιγνώσκουσῐ̓ν ἑαυτούς· τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς καὶ τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματᾰ́. (П о ј а в е : ***супстантивизација*** (и ***парафраза***) грч. οἱ ὀλίγοῐ, тј. срп. *мало људи*; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τὰς ἑαυτῶν ἀρετὰς и τὰ ἑαυτῶν ἁμαρτήματᾰ́.) **β′** Ὦ στρατιῶταῖ, ὁ βίος ὑμῶν (ὁ ὑμέτερος βίος) ἐπίπονος ἦν ἀλλὰ εὐλεής. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ βίος ὑμῶν.) **γ′** Ὁμήρου αὐτὸ τὸ ὄνομᾰ́ ὀνομαστόν ἐστῐ́ν. (П о ј а в е : ***замјеница*** **αὐτός** у предикатном положају (= *сам*, *ipse*), у αὐτὸ τὸ ὄνομᾰ́; ***енклиза***, у ὀνομαστόν ἐστῐ́ν.) **δ′** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ καὶ οἱ Ἀθηναῖοῐ̓ πρὸς ἀλλήλους πολλάκῐς ἐμάχοντο. **ε′** Ὁ πατήρ μου τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς παρέχει τὸ τῆς ἀρετῆς παράδειγμᾰ́. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у ὁ πατήρ μου; ***енклиза***, у πατήρ μου; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τοῖς ἑαυτοῦ υἱοῖς.) **ϛ′** Ὁ ἁμαρτάνων εἰς ἑαυτόν ἁμαρτάνει. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ἁμαρτάνω εἰς (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *грешити* (+dat).)

Вјежба μ´. Анализирај и преведи: Ταυρος και αιγες. Ταῦρος διωκόμενος ὑπὸ λέοντος καταφεύγει εἰς σπήλαιον. Ἐν σπηλαίῳ ἦσᾰν αἶγες ἄγριαῖ· τυπτόμενος δὲ ὑπ᾽ αὐτῶν ὁ ταῦρος καὶ κερατιζόμενος ἔλεγεν· Οὐχ ὑμᾶς δείδων ἀνέχομαῖ, ἀλλὰ τὸν πρὸ τοῦ σπηλαίου.

П о ј а в е : ***елизија***, у ὑπ᾽ αὐτῶν, од ὑπὸ αὐτῶν; ***замјеница*** **αὐτός** *is*, *он*, у функцији личне замјенице 3 лица, у ὑπ᾽ αὐτῶν; ***негација*** **οὐχ**, која овако гласи изсред аспирате и хака, у οὐχ ὑμᾶς.

А н а л и з а : Именице: **αἶγες** — nom fpl, αἴξ *capra*, *коза*; **λέοντος** — gen msg, λέων *leo*, *лав*; **σπήλαιον** — acc nsg, σπήλαιον *specus*, *пећина*; **σπηλαίου** — gen nsg, σπήλαιον *specus*, *пећина*; **σπηλαίῳ** — dat nsg, σπήλαιον *specus*, *пећина*; **ταῦρος** — nom msg, ταῦρος *taurus*, *бик*. Придјеви: **ἄγριαῖ** — nom fpl, ἄγριος *ferus*, *дивљи*. Замјенице: **αὐτῶν** — gen mpl, αὐτός *is*, *он*; **ὑμᾶς** — acc pl, ὑμεῖς *vos*, *ви*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen nsg, τό. Глаголи: **ἀνέχομαῖ** — 1sg ind praes mp, ἀνέχομαῖ *obdūro*, *држати се*, *трпјети*; **δείδων** — nom msg pt praes act, δείδω *timeo*, *плашити се*; **διωκόμενος** — nom msg pt praes mp, διώκω *persequor*, *прогонити*; **ἔλεγεν** — 3sg ind ipf act, λέγω *inquam*, *рећи*, *казати*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **καταφεύγει** — 3sg ind praes act, καταφεύγω *confugio*, *бјежати*; **κερατιζόμενος** — nom msg pt praes mp, κερατίζω *cornĭbus tundo*, *роговима набадати*; **τυπτόμενος** — nom msg pt praes mp, τύπτω *ferio*, *ударати*. Предлози: **εἰς** — + acc, *in*, *у*; **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **πρό** — + gen, *prae*, *пред*, *испред*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*; **οὐ** — *non*, *не*.

Т р а н с л а т и о : TAURUS CAPRAEQUE. Taurus a leōne persecūtus in specum confŭgit. In specu caprae ferae erant. Ab iis vero verberātus & cornĭbus tunsus (tussus) taurus inquiēbat: Obdūro non vestri sed illīus prae specu timĭdus (= парафраза).

П р е в о д : *БИК И КОЗЕ. Бик којег прогони лав бјежи у пећину. У пећини су биле дивље козе; а бик којег оне ударају и набадају роговима каже* (*бик, изударан и изборен, рече*): *'Држим се (трпим ово) плашећи се оног испред пећине, не вас'*.

Вјежба μα´. Анализирај и преведи: **α′** Ἐν τῇ μάχῃ τὸ τῶν Ἑλλήνων σύνθημᾰ́ ἦν τόδε· Ζεὺς σωτὴρ καὶ Νίκη. **β′** Ταύτην τὴν γνώμην ἔχω ἔγωγε. **γ′** Τούτους μὲν τοὺς μαθητὰς διὰ τὴν σπουδὴν θαυμάζομεν, ἐκείνους δὲ διὰ τὴν ἀργίᾱν ψέγομεν. **δ′** Τοιοῦτον συνεργὸν ὡς σύ, ὦ φίλε, ἔχειν βούλομαῖ. **ε′** Ἐν ταῖς τῶν γεωργῶν οἰκίαις εἰσίν αἶγες, βόες, καὶ ἄλλᾰ̓ τοιαῦτᾰ̓ ζῷᾰ́.

Г р а д и в о : показне замјенице (*GGJ*, §213–214).

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).

А н а л и з а : Именице: **αἶγες** — nom fpl, αἴξ *capra*, *коза*; **ἀργίᾱν** — acc fsg, ἀργίᾱ *socordia*, *лењост*; **βόες** — nom fpl, βοῦς *bos*, *говедо*; **γεωργῶν** — gen fpl, γεωργός *rustĭcus*, *земљорадник*, *ратар*; **γνώμην** — acc fsg, γνώμη *sententia*, *мисао*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **Ζεὺς** — nom msg, Ζεύς *Juppĭter*, *Зевс*; **ζῷᾰ́** — nom

npl, ζῷον *anĭmal*, *животиња*; **οἰκίαις** — dat fpl, οἰκίᾱ *domus*, *кућа*; **μαθητάς** — acc fpl, μαθητής *discipŭlus*, *ученик*; **μάχῃ** — dat fsg, μάχη *pugna*, *битка*; **Νίκη** — nom fsg, Νίκη *Victoria*, *Ника*; **σπουδήν** — acc fsg, σπουδή *sedulĭtas*, *марљивости*; **συνεργόν** — acc msg, συνεργός *socius*, *помоћник*; **σύνθημᾰ** — nom nsg, σύνθημᾰ *signum*, *лозинка*; **σωτὴρ** — nom msg, σωτὴρ *servātor*, *спасилац*, *спаситељ*; **φίλε** — voc msg, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **ἄλλᾰ** — nom npl, ἄλλος *alius*, *други*. Замјенице: **ἔγωγε** — nom sg, ἔγωγε *egŏmet*, *ја сам*; **ἐκείνους** — acc msg, ἐκεῖνος *ille*, *онај*; **σύ** — nom sg, σύ *tu*, *ти*; **ταὐτην** — acc fsg, οὗτος *iste*, *тај*; **τόδε** — nom nsg, ὅδε *hic*, *овај*; **τοιαῦτᾰ** — nom npl, τοιοῦτος *talis*, *istiusmŏdi*, *такав*; **τοιοῦτον** — acc msg, τοιοῦτος *talis*, *istiusmŏdi*, *такав*; **τούτους** — acc mpl, οὗτος *iste*, *maj*. Члан: **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; τὸ — nom nsg, τὸ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **βούλομαῖ** — 1sg ind praes mp, βούλομαῖ *volo*, *хтјети*, *жељети*; **εἰσί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχειν** — inf praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἔχω** — 1sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ψέγομεν** — 1pl ind praes act, ψέγω *vitupĕro*, *корити*. Прилози: **ὡς** — *ut*, *као*, *попут*. Предлози: **διὰ** — + acc, *gratia*, *causa*, *ради*, *због*; **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, *vero*, ø … *а* Узвици: **ὦ** — *o*, *о*.

T r a n s l a t i o : **i.** *In pugna hoc erat Graecōrum signum: Juppĭter servator & Victoria.* **ii.** *Istam sententiam egŏmet habeo.* **iii.** *Istos discipŭlos sedulitātis gratia mirāmur, illos vero socordiae causa vituperāmus.* **iv.** *Talem socium ut tu, amīce,* (*es*) *habēre volo.* **v.** *In rusticōrum domĭbus sunt caprae, boves & alia istiusmŏdi animalia.*

П р е в о д : **1.** *У бици ово је била лозинка Грка* (*грчка лозинка*): *Зевс спасилац и Ника*. **2.** *Ту мисао имам и ја сам*. (*Тако и ја мислим*.) **3.** *Тим ученицима дивимо се ради марљивости, а оне коримо због лењости*. **4.** *Желим имати помоћника попут тебе*, (*о*) *пријатељу*. **5.** *У кућама земљорадника* (*земљорадничким кућама*) *налазе се козе, говеда и друге такве животиње*.

Вјежба μβ΄. Анализирај и преведи: **α′** Θαυμαστόν ἐστῐ τὸ κράτος τοῦ ἡλίου, ὅς πάντᾰ ταῖς ἀκτῖσῐν αὐξάνει καὶ πάλῐν μαραίνει. **β′** Τῆς Βαβυλῶνος τὸ μέσον ποταμὸς διείργει, ᾧ ὄνομά ἐστῐν Εὐφράτης. **γ′** Τοὺς Ἀθηναίους θαυμάζομεν, οἵ ἐν ταῖς ἐν Μαραθῶνῐ καὶ Σαλαμῖνῐ μάχαις τῆς Ἑλλάδος σωτῆρες ἦσᾰν. **δ′** Εὐδαίμονές εἰσῖν οἱ ἄνθρωποῖ, οἷς φίλοῖ πολλοὶ καὶ πιστοί εἰσῖν. **ε′** Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ λέγει· ὃ βούλεταῖ, τοῦτ᾽ ἕκαστος καὶ οἴεταῖ. **ϛ′** Ἃ πράττειν οὐκ ἔξεστῖν, ταῦτᾰ οὐδὲ λέγειν ἔξεστῖν. **ζ′** Οἷος ὁ τρόπος, τοιοῦτος καὶ ὁ λόγος, οἷος δ᾽ ὁ λόγος, τοιαῦτᾰ καὶ τὰ ἔργᾰ. **η′** Ὅσοῖ ἄνθρωποῖ, τοσαῦταῖ γνῶμαῖ.

Г р а д и в о : односна замјеница (*GGJ*, §215–216).

П о ј а в е : ***енклиза***, у θαυμαστόν ἐστῖν, ὄνομά ἐστῖν, εὐδαίμονές εἰσῖν и πιστοί εἰσῖν; ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); ***присвојни датив*** (*dativus possessīvus*), у οἷς φίλοῖ πολλοὶ καὶ πιστοί εἰσῖν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*quibus amīci multi fidelesque sunt*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*који имају многе вјерне пријатеље*); ***парафраза*** грч. φίλοῖ πολλοὶ καὶ πιστοί и лат. *amīci multi fidelesque*, тј. срп. *многи вјерни пријатељи*, гдје, уз грч. придјев πολύς, одн. лат. *multus* није потребно преводити καί, одн. *et*; ***конгруенција*** nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у ταῦτᾰ οὐδὲ ἔξεστῖν; ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔξεστῖν.

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναίους** — acc mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis*, *Атињанин*; **ἀκτῖσῐν** — dat fpl, ἀκτίς *radius*, *зрак*; **ἄνθρωποῖ** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **Βαβυλῶνος** — gen fsg, Βαβυλών *Babўlon*, *Вавилон*; **γνῶμαῖ** — nom fpl, γνώμη *sententia*, *мисао*, *ћуд*; **Δημοσθένης** — nom msg, Δημοσθένης *Demosthĕnes*, *Демостен*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ἔργᾰ** — nom npl, ἔργον *opus*, *дјело*; **Εὐφράτης** — nom msg, Εὐφράτης *Euphrātes*, *Еуфрат*; **ἡλίου** — gen msg, ἥλιος *sol*, *сунце*; **κράτος** — nom nsg, κράτος *potentia*, *снага*; **λόγος** — nom msg, λόγος *sermo*, *verbum*, *говор*; **Μαραθῶνῐ** — dat msg, Μαραθών *Marăthon*, *Маратон*; **μάχαις** — dat fpl, μάχη *proelium*, *битка*; **μέσον** — acc nsg, μέσον *medium*, *средина*; **ὄνομᾰ** — nom nsg, ὄνομᾰ *nomen*, *име*; **ποταμὸς** — nom msg, ποταμός *flumen*, *ријека*; **ῥήτωρ** — nom msg, ῥήτωρ *orātor*, *бесједник*; **Σαλαμῖνῐ** — dat fsg, Σαλαμίς *Salămis* (*Salamīna*), *Саламина*; **σωτῆρες** — nom mpl, σωτὴρ *servātor*, *спасилац*, *спаситељ*; **τρόπος** — nom msg, τρόπος *mos*, *начин*, *обичај*; **φίλοῖ** —nom mpl, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **εὐδαίμονες** — nom mpl, εὐδαίμων *beātus*, *срећан*; **θαυμαστόν** — nom nsg, θαυμαστός *mirabĭlis*, *чудесан*, *диван*; **πάντᾰ** — acc npl, πᾶς *omnis*, *сав*; **πιστοί** — nom mpl, πιστός *fidēlis*, *вјеран*, *поуздан*; **πολλοί** — nom mpl, πολύς *multus*, *мног*. Замјенице: **ἅ** — nom npl, ὅς *qui*, *који*; **ἕκαστος** — nom msg, ἕκαστος *uterque*, *utervis*, *сваки*; **ὅ** — acc nsg, ὅς *qui*, *који*; **οἵ** — nom

mpl, ὅς *qui*, *koji*; **οἷος** — nom msg, οἷος *qualis*, *kakav*; **οἷς** — dat msg, ὅς *qui*, *koji*; **ὅς** —nom msg, ὅς *qui*, *koji*; **ὅσοἳ** — nom mpl, ὅσος *quot*, *kolik*; **ταῦτᾰ́** — nom mpl, οὗτος *iste*, *taj*; **τοιαῦτᾰ́** — nom npl, τοιοῦτος *talis*, *takav*; **τοιοῦτος** — nom msg, τοιοῦτος *talis*, *takav*; **τοσαῦταῖ** — nom fpl, τοσοῦτος *tot*, *tolik*; **τοῦτο** — nom nsg, οὗτος *iste*, *taj*; **ᾧ** — dat msg, ὅς *qui*, *koji*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τό; **τὸ** — acc nsg, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ. Глаголи: **αὐξάνει** — 3sg ind praes act, αὐξάνω *augeo*, *повећавати*; **βούλεταῖ** — 1sg ind praes mp, βούλομαῖ *volo*, *хтјети*, *жељети*; **διείργει** — 3sg ind praes act, διείργω *scindo*, *дијелити*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔξεστῐ́(ν)** — 3sg ind praes act, ἔξεστῐν *licet*, *слободно*, *дозвољено је*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰ́ν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **λέγειν** — inf praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **μαραίνει** — 3sg ind praes act, μαραίνω *macĕro*, *уништавати*; **οἴεταῖ** — 3sg ind praes mp, οἴομαῖ *credo*, *мислити*; **πράττειν** — inf praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*. Прилози: **πάλῐν** — *rursum*, *опет*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *apud*, *у*, *код*. Везници: **καὶ** — *et*, *-que*, *и*; **οὐδέ** — *nec*, *ни*, *нити*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mirābĭlis est potentia solis qui omnia radiis auget et tum macĕrat*. **ii.** *Medium Babylōnis (mediam Babylōnem) scindit flumen cui nomen est Euphrātes*. **iii.** *Mirāmur Athenienses qui in proeliis apud Marathōna & Salamīna (Salamīnem, Salamīnam) Graeciae servatōres erant*. **iv.** *Beāti sunt homines quibus amīci multi fidelesque sunt*. **v.** *Demosthĕnes ille orātor dicit*: *Quae quisque vult, ea et credit* (= парафраза). **vi.** *Quod facĕre non licet, dicĕre quoque non licet*. **vii.** *Qualis mos, talis sermo; qualis autem sermo, talia & opĕra*. **viii.** *Quot homĭnes* (*capĭta*), *tot sententiae*.

П р е в о д : **1.** *Чудесна је снага сунца које зрацима све повећава и онда* (*sc. то*) *уништава*. **2.** *Средину Вавилиона дијели ријека* (*Вавилон надвоје дијели ријека*) *којој је име Еуфрат*. **3.** *Дивимо се Атињанима који су у биткама код Маратона и Саламине били спасиоци Грчке*. **5.** *Срећни су људи који имају многе вјерне пријатеље*. **6.** *Бесједник Демостен казује*: ‘*Оно што* (*sc. ко*) *жели, то свако и мисли* (*вјерује*)’. **7.** *Оно што није дозвољено радити, то није дозвољено ни говорити*. **8.** *Какав је начин, такав је и говор*; *какав је пак говор, таква су и дјела*. **9.** *Колико људи, толико мишљења* (*ћуди*).

ВЈЕЖБА μγ΄. Анализирај и преведи: **α′** Τίνος τὸ βιβλίον ἐστίν; **β′** Ζῷά τινᾰ́ οἴκους ὑπὸ τῆς γῆς ἔχει. **γ′** Ἡ σωφροσύνη ἐστὶ ἡδονῶν τινων καὶ ἐπιθυμιῶν ἐγκράτειᾰ́. **δ′** Μέρη ἄττᾰ (= τινὰ) τῆς γῆς γεωμετρικοῖς εἰκάζεταῖ σχήμασῖν. **ε′** Σπαρτιάτης τῖς ἔλεγεν· Ἡμεῖς οὐ πυνθανόμεθᾰ́ ὁπόσοῖ, ἀλλὰ ὅπου εἰσὶν οἱ πολέμιοῖ; **ϛ′** Πόθεν ἥκεις καὶ ποῖ βαδίζεις; Ποῦ οἱ φίλοῖ εἰσίν; **ζ′** Τίσι τῶν πολιτῶν Ἀριστείδης οὐ φίλος ἦν; **η′·** Βούλομαί σοι λέγειν, ἃ ὁ κοινὸς ἑκατέρου φίλος ἡμῶν περί σου ἔλεγεν. **θ′** Τίς οὕτω ῥᾴθυμός ἐστῐν, ὅστῐς οὐ μετέχει τούτου τοῦ ἀγῶνος.

Г р а д и в о : упитна и неодређена замјеница (*GGJ*, §217–218); корелативне замјенице (*GGJ*, §219); корелативни прилози (*GGJ*, §221–222).

П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) упитне замјенице, у τίνος ἐστίν; ***енклиза***, у ζῷά τινᾰ́, ἡδονῶν τινων, Σπαρτιάτης τῖς, βούλομαί σοι, περί σου и ῥᾴθυμός ἐστῐν; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ́ τρέχει), у ζῷά τινᾰ́ ἔχει, μέρη ἄττᾰ (= τινὰ) εἰκάζεταῖ; ***ортотонација енклитике***, у σωφροσύνη ἐστίν и μέρη τινά; ***неодређена релативна замјеница*** у функцији индиректне упитне замјенице, у ὁπόσοῖ; ***неодређена релативни прилог*** у функцији индиректног упитног прилога, у ὅπου; ***партививни генитив*** (*genitivus paritīvus*), ὁ κοινὸς ἑκατέρου φίλος ἡμῶν, који се на латински преводи такође партитивним генитивом (*utriusque nostrum familiāris*); ***неодређена релативна замјеница*** у функцији генералног релатива, у ὅστῐς οὐ μετέχει; ***парафраза*** грч. ὅστῐς οὐ μετέχει τούτου τοῦ ἀγῶνος, тј. лат. *quin istīus certamĭnis partĭceps sit* и срп. *да не би учествовао у том такмичењу*.

А н а л и з а : Именице: **ἀγῶνος** — gen msg, ἀγών *certāmen*, *такмичење*; **Ἀριστείδης** — nom msg, Ἀριστείδης *Aristīdes*, *Аристид*; **βιβλίον** — nom nsg, βιβλίον *libellus*, *књига*, *књижица*; **ἐγκράτειᾰ́** — nom fsg, ἐγκράτειᾰ *temperantia*, *суздржљивост*, *суздржавање*; **ἐπιθυμιῶν** — gen fpl, ἐπιθυμίᾱ *libīdo*, *пожуда*, *жеља*; **γῆς** — gen fsg, γῆ *terra*, *земља*; **ζῷα** — nom npl, ζῷον *anĭmal*, *животиња*; **ἡδονῶν** — nom fpl, ἡδονή *voluptas*, *наслада*, *ужитак*; **μέρη** — nom npl, μέρος *pars*, *дио*; **οἴκους** — acc msg, οἶκος *domicilium*, *дом*; **πολέμιοῖ** — nom mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **πολιτῶν** — gen mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **Σπαρτιάτης** — nom msg, Σπαρτιάτης *Spartānus*, *Спартанац*; **σχήμασῖν** — dat npl, σχῆμᾰ́ *figura*, *лик*; **σωφροσύνη** — nom fsg, σωφροσύνη *prudentia*, *разборитост*;

φίλοῖ — nom mpl, φίλος *amīcus*, *familiāris*; **φίλος** — nom msg, φίλος *amīcus*, *familiāris*, *пријатељ*. Придјеви: **γεωμετρικοῖς** — dat npl, γεωμετρικός *geometrĭcus*, *геометријски*; **κοινὸς** — nom msg, κοινός *commūnis*, *заједнички*; **ῥᾴθυμός** — nom msg, ῥᾴθυμός *socors*, *лакомислен*; **φίλος** — nom msg, φίλος *carus*, *мио*, *драг*. Замјенице: **ἅ** — acc npl, ὅς *qui*, *који*; **ἄττᾰ** — nom npl, τὶς *alĭqui*, *quidam*, *неко*, *неки*; **ἑκατέρου** — gen msg, ἕκατερος *uterque*, *utervis*, *сваки* (*од двојице*); **ἡμεῖς** — nom pl, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **ἡμῶν** — gen pl, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **ὁπόσοῖ** — nom mpl, ὁπόσος *quantus*; **ὅστῐς** — nom msg, ὅστῐς *quisquis*, *quicumque*; **σοι** — dat sg, σὐ *tu*; **σου** — gen sg, σὐ *tu*, *ти*; **τινὰ** — nom npl, τὶς *quidam*, *неко*, *неки*; **τίνος** — gen csg, τίς *qui*(*s*), *ко(ји)*; **τινῶν** — gen fpl, τὶς *quidam*; **τίς** — nom csg, τίς *qui*(*s*), *ко(ји)*; **τὶς** — nom csg, τὶς *alĭquis*, *alĭqui*, *quidam*; **τίσι** — dat cpl, τίς *qui*(*s*), *ко(ји)*; **τούτου** — gen msg, οὗτος *iste*, *maj*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **βαδίζεις** — 2sg ind praes act, βαδίζω *eo*, *иђи*; **βούλομαῖ** — 1sg ind praes mp, βούλομαῖ *volo*, *желети*, *хтјети*; **εἰκάζεταῖ** — 3sg ind praes act, εἰκάζομαῖ *ad similitudĭnem fingor*, *поређивати се*; **εἰσί**(**ν**) — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔλεγε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, λέγω *dico*, *говорити*; **ἐστί**(**ν**) — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἥκεις** — 2sg ind praes act, ἥκω *veni*, *долазити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγειν** — inf praes act, λέγω *dico*, *рећи*; **μετέχει** — 3sg ind praes act, μετέχω *partĭceps sum*, *учествовати*; **πυνθανόμεθᾰ́** —1pl ind praes mp, πυνθάνομαῖ *rŏgo*, *питати*. Прилози: **ὅπου** — *ubi*, *где*; **οὕτω** — *adeo*, *tam*, тако; **πόθεν** — *unde*, *одакле*; **ποῖ** —*quo*, *камо*, *куда*; **ποῦ** — *ubi*, *где*. Предлози: **περί** — + gen, *de*, *о*; **ὑπό** — + gen, *sub*, *под*, *испод*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Cujus* (*sc. hic*) *libellus est?* **ii.** *Quaedam animalia domicilia sub terra habent* (*domicilia subterranea habent*). (*Quibusdam animalĭbus sunt domicilia subterranea.*) **iii.** *Prudentia quarundam voluptātum libidinumque temperantia est.* **iv.** *Quaedam terrae partes ad figūrārum geometrĭcārum similitudĭnem finguntur.* **v.** *Quidam Spartānus dicebat: Nos non rogāmus quanti sed ubi sint hostes*? **vi.** *Unde venīsti & quo is? Ubi sunt amīci?* **vii.** *Quibus* (*quis*) *civĭbus Aristīdes carus non erat?* **viii.** *volo tibi dicĕre quae utriusque nostrum familiāris de te dicēbat.* **ix.** *Quis adeo socors est quin istīus certamĭnis partĭceps sit?*

П р е в о д : **1.** *Од кога је* (*sc. ово*) *књига*? (*Чија је ово књига*?) **2.** *Неке животиње имају дом* (*станују*) *испод земље*. **3.** *Разборитост је суздржавање од неких ужитака и пожуда*. **4.** *Неки дијелови земље поређују се са геометријским ликовима*. **5.** *Неки Спартанац говораше*: *'Ми не питамо колики* (*sc. су непријатељи*) (*колико има непријатеља*) *него гдје су'*. **6.** *Одакле долазиш и камо* (*куда*) *идеш*? *Гдје су пријатељи*? **7.** *Којим грађанима Аристид није био мио*? **8.** *Желим ти рећи шта је заједнички пријатељ нас обојице* (*заједнички наш пријатељ*) *причао о теби*. **9.** *Ко је тако лакомислен да не би учествовао у том такмичењу*?

Вјежба XI. Μετάφραζε: **i.** *Fructus eorundem agrōrum non semper ītdem sunt.* **ii.** *Cives ejusdem rei publicae eisdem legĭbus parent.* **iii.** *Homĭnes sibi libenter ignoscunt.* **iv.** *Bonis nocet, qui mălis parcit.* **v.** *Cujus uxor Helĕna erat*? *Menelāi, Spartae regis.*

А н а л и з а : Именице: ***ager*** — ἀγρός; ***civis*** — πολίτης; ***fructus*** — καρπός; ***Helĕna*** — Ἑλένη; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***lex*** — νόμος; ***Menelāus*** — Μενέλεως; ***res publica*** — κοινόν; ***rex*** — βασιλεύς; ***Sparta*** — Σπάρτη; ***uxor*** — γυνή. Придјеви: ***bonus*** — ἀγαθός; ***mălus*** — κακός. Замјенице: ***idem*** — αὐτός; ***qui*** — ὅς; ***quis*** — τίς; ***sui*** — ἑαυτοῦ. Глаголи: ***ignosco*** — συγγιγνώσκω; ***noceo*** — βλάπτω; ***parceo*** — φείδομαῖ; ***pareo*** — πείθομαῖ; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***semper*** — ἀεί; ***libenter*** — ἑκών. Речце: ***non*** — οὐ.

М е т ά φ р а σ ĭ ς : **α΄** Οἱ τῶν αὐτῶν ἀγρῶν καρποί οὐκ ἀεὶ ταὐτοί εἰσῐ́ν. **β΄** Οἱ πολῖταῖ τοῦ αὐτοῦ κοινοῦ τοῖς αὐτοῖς νόμοις πείθονταῖ. **γ΄** Οἱ ἄνθρωποῖ ἑκόντες συγγιγνώσκουσῐ́ν ἑαυτοῖς. **δ΄** Τοῖς ἀγαθοῖς βλάπτει, ὅς τῶν κακῶν φείδεταῖ. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. φείδομαῖ (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *parceo* (+dat).) **ε΄** Τίνος γυνή ἡ Ἑλένη ἦν; Μενέλεω, τοῦ τῆς Σπάρτης βασιλέως.

Вјежба 11. Μετάφραζε: **1.** *Ови дјечаци су синови мог пријатеља.* **2.** *Они људи су разборити (разборити су људи) који увијек храбро подносе несрећу.* **3.** *Ко*(*ји*) *се у рату буни против заповједника, тај се буни против свог (сопственог) спаса.* **4.** *Зар немаш све што ти је потребно*? **5.** *Какво мишљење имаш, ученичe, о Спартаку*? **6.** *Кому се више дивите, Спартаку или Леониди*? **7.** *Како се зовеш*? (*Шта ти је име*?) **8.** *Неки од*

грчких мудраца смрт држе највећим злом. **9.** *Ко је тако луд да* (*који год*) *не жели теби бити пријатељ*?

А н а л и з а : Именице: ***Грк*** — Ἕλλην; ***дјечак*** — παῖς; ***заповједник*** — στρατηγός; ***зло*** — κακόν; ***име*** — ὄνομᾰ; ***Леонида*** — Λεωνίδᾱς; ***људи*** — ἄνθρωποῐ; ***мишљење*** — γνώμη; ***мудрац*** — σοφός; ***несрећа*** —συμφορά; ***пријатељ*** — φίλος; ***рат*** — πόλεμος; ***разборит*** — σώφρων; ***син*** — υἱός; ***смрт*** — θάνατος; ***Спартак*** — Σπάρτακος; ***спас*** — σωτηρίᾱ; ***ученик*** — μαθητής. Придјеви: ***луд*** — μῶρος; ***највећи*** — μέγιστος; ***потребан*** — ἀναγκαῖος; ***сав*** — πᾶς. Замјенице: ***какав*** — ποῖος; ***ко*** — τίς; ***који*** — ὅς; ***који год*** — ὅστῐς; ***мој*** — ἐμός, μου; ***неки*** — τὶς; ***овај*** — ὅδε; ***свој*** — ἑαυτοῦ; ***тај*** — οὗτος; ***ти*** — σύ; ***шта*** — τί. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***бунити се*** — στασιάζω; ***држати*** — νομίζω; ***жељети*** — βουλομαῖ; ***имати*** — ἐχω; ***подносити*** — φέρω. Прилози: ***више*** — μᾶλλον; ***тако*** — οὕτω; ***увијек*** — ἀεί; ***храбро*** — ἀνδρείως. Предлози: ***против*** — πρός. Везници: ***или*** — ἤ. Речце: ***зар*** — ἆρ᾽ οὐ; ***не*** — οὐ.

М е т а ф р а с ӣ с : **α′** Οἵδε οἱ παῖδες υἱοί εἰσῐ τοῦ φίλου μου (τοῦ ἐμοῦ φίλου). (П о ј а в е : ***енклиза***, у υἱοί εἰσῐ; ***именички предикат***, у υἱοί εἰσῐ τοῦ φίλου μου, у којем у грчком обично не стоји члан; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у τοῦ φίλου μου.) **β′** Σώφρονές εἰσῐν ἄνθρωποῐ οἵ ἀεὶ ἀνδρείως φέρουσῐ τὴν συμφοράν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у σώφρονές εἰσῐν.) **γ′** Ὅς ἐν τῷ πολέμῳ στασιάζει πρὸς τὸν στρατηγόν, οὗτος στασιάζει καὶ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίᾱν. (П о ј а в е ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίᾱν.) **δ′** Ἆρ᾽ οὐκ ἔχεις πάντα ἅ σοι ἀναγκαῖά ἐστῐν; (П о ј а в е : ***елизија***, у Ἆρ᾽ οὐ, од ἆρᾰ οὐ; ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔχεις; ***енклиза***, у ἅ σοι и ἀναγκαῖά ἐστῐν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg, у ἅ ἐστῐν.) **ε′** Ὦ μαθητά, ποίᾱν γνώμην περὶ Σαρτάκου ἔχεις; (Ὦ μαθητά, ποίᾱ γνώμη σοι περὶ Σπαρτάκου ἐστίν;) **ϛ′·** Τίνᾰ μᾶλλον θαυμάζετε· τὸν Σπάρτκον ἢ τὸν Λεωνίδᾱν; (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).) **ζ′** Ὄνομά σοι τί ἐστῐν; (Појаве: енклиза, у ὄνομά σοι и τί ἐστῐν.) **η′** Ἑλληνικῶν σοφῶν τινες τὸν θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσῐν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у σοφῶν τινες; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у θάνατον μέγιστον κακὸν νομίζουσῐν.) **θ′** Τίς οὕτω μῶρός ἐστῐν, ὅστῐς οὐ βούλεταῐ σοὶ φίλος εἶναῐ; (П о ј а в е : ***енклиза***, у μῶρός ἐστῐν; ***неодређена релативна замјеница*** у функцији генералног релатива, у ὅστῐς οὐ βούλεταῐ; ***парафраза*** грч. ὅστῐς οὐ βούλεταῐ σοὶ φίλος εἶναῐ, тј. срп. *да не жели теби бити пријатељ*.)

ВЈЕЖБА μδ΄. Анализирај и преведи: **α′** Ἡ δύναμῐς πολλάκῐς ἐστὶν ἀρχὴ καὶ αἰτίᾱ ὕβρεῶς. **β′** Πόσεῶς καὶ βρώσεῶς πολλάκῐς οἱ ἄνθρωποῐ δοῦλοί εἰσῐν. **γ′·** Ἄνθρωπος φύσει πολιτικὸν ζῷον. **δ′** Ὕβρῐς ὕβρῐν τίκτει. **ε′** Ἐν συχναῖς τῆς Ἑλλάδος πόλεσῐν ἀκροπόλεις ἦσᾰν. **ϛ′** Οἱ μὲν πολέμιοῐ πολλάκῐς, αἱ δὲ στάσεις ἀεὶ διαφθείρουσῐ τὰς πόλεις. **ζ′** Οἱ ἀετοὶ τοῖς ὄφεσῐ πολέμιοί εἰσῐν. **η′** Τῆς πόλεῶς ψυχὴ οἱ νόμοῐ εἰσίν. **θ′** Ἀναξαγόρᾱς λέγει τὴν σελήνην οἰκήσεις ἔχειν. **ι′** Τοῖς μάντεσῐ οὐ πιστεύομεν.

Г р а д и в о : промјена именица *i*- і *u*-основа са превојем (*GGJ*, §165–172).

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у πολλάκῐς ἐστίν и νόμοῐ εἰσίν; ***енклиза***, у δοῦλοί εἰσῐν и πολέμιοί εἰσῐν; ***датив начина*** (*datīvus modi*), у φύσει, који се на латински преводи аблативом (*natūra*) а на српски инструменталом или помоћу предлог по и локатива (*по природи*); ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у πολιτικὸν ζῷόν (*sc.* ἐστῐν); ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у λέγει τὴν σελήνην οἰκήσεις ἔχειν, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*dicit lunam habitacŭla habēre*) а на српски изричном реченицом (*казује да мјесец има насеља*).

А н а л и з а : Именице: **ἀετοί** — nom mpl, ἀετός *aquĭla*, *орао*; **αἰτίᾱ** — nom fsg, αἰτίᾱ *causa*, *узрок*; **ἀκροπόλεις** — nom fpl, ἀκρόπολῐς *arx*, *акрополь*; **Ἀναξαγόρᾱς** — nom msg, Ἀναξαγόρᾱς *Anaxagŏras*, *Анаксагора*; **ἄνθρωποῐ** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἄνθρωπος** — nom msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρχή** — nom fsg, ἀρχή *principium*, *почетак*; **βρώσεῶς** — gen fsg, βρῶσῐς *esus*, *јело*; **δοῦλοι** — nom mpl, δοῦλος *servus*, *роб*; **δύναμῐς** — nom fsg, δύναμῐς *vis*, *моћ*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **ζῷον** — nom nsg, ζῷον *anĭmal*, *животиња*; **οἰκήσεις** — acc fpl, οἴκησῐς *habitacŭlum*, *насеље*; **ὄφεσῐ** — dat mpl, ὄφῐς *vipĕra*, *змија*; **μάντεσῐ** — dat mpl, μάντῐς *hariŏlus*, *врач*; **νόμοῐ** — nom mpl, νόμος *lex*, *закон*; **πολέμιοῐ** — nom mpl, πολέμιος *hostis*, *inimīcus*, *непријатељ*; **πόλεις** — acc fpl, πόλῐς *urbs*, *civĭtas*, *град*, *држава*; **πόλεσῐν** — dat fpl, πόλῐς *urbs*, *civĭtas*, *град*, *држава*; **πόλεῶς** — gen fsg, πόλῐς *urbs*, *civĭtas*, *град*, *држава*; **πόσεῶς** — gen fsg, πόσῐς *potus*, *пиће*; **σελήνην** — acc

fsg, σελήνη *luna*, *мјесец*; **στάσεις** — nom fsg, στάσῐς *seditio*, *устанак*; **ὕβρεῶς** — gen fsg, ὕβρῐς *superbia*, *обијест*; **ὕβρῐν** — acc fsg, ὕβρῐς *superbia*, *обијест*; **ὕβρῐς** — nom fsg, ὕβρῐς *superbia*, *обијест*; **φύσει** — dat fsg, φύσῐς *natūra*, *природа*, *нарав*; **ψυχή** — nom fsg, ψυχή *anĭma*, *душа*. Придјеви: **πολέμιοῖ** — nom mpl, πολέμιος *inimīcus*, *непријатељски*; **πολιτικόν** — nom nsg, πολιτικός *politĭcus*; **συχναῖς** — dat fpl, συχνός *multus*, *мног*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τάς** — acc fpl, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ. Глаголи: **διαφθείρουσῐ̈** — 3pl ind praes act, διαφθείρω *deleo*, *perdo*, *уништавати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχειν** — inf praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *dico* *говорити*, *казивати*; **πιστεύομεν** — 1pl ind praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*; **τίκτει** — 3sg idn praes act, τίκτω *pario*, *genero*, *рађати*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*; **πολλάκῐς** —*saepe*, *често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *vero*, ø … *a*; οὐ — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vis saepe principum & causa superbiae est.* **ii.** *Homĭnes saepe potus esusque servi sunt* (*potui esuique serviunt*, *oboedientes sunt*). **iii.** *Homo natūra anĭmal politĭcum.* **iv.** *Superbia superbiam genĕrat.* **v.** *Multis in Graeciae urbĭbus arces erant.* **vi.** *Inimīci saepe, seditiōnes vero semper urbes perdunt.* **vii.** *Aquĭlae vipĕris inimīcae sunt.* **viii.** *Leges civitātis anĭma sunt.* **ix.** *Anaxagŏras dicit lunam habitacŭla habēre.* **x.** *Hariŏlis non credĭmus.*

П р е в о д : **1.** *Моћ је често почетак и узрок обијести.* **2.** *Људи су често робови хране и пића.* **3.** *Човјек* (*sc. је*) *по нарави политичка животиња.* **4.** *Обијест рађа обијест.* **5.** *У многим грчким градовима налазили су се акрополи.* **6.** *Непријатељи уништавају градове често, а устанци увијек.* **7.** *Орлови су змијама непријатељи.* **8.** *Закони су душа града.* **9.** *Анаксагора казује да мјесец има насеља.* **10.** *Не вјерујемо пророцима.*

ВЈЕЖБА ме´. Анализирај и преведи: **α′** Ὁ ἰχθῦς ἐκ τῆς κεφαλῆς ὄζει. **β′** Παροιμίᾱ ἐστίν· ἰχθῦν νήχεσθαῐ̈ διδάσκεις. **γ′** Οἱ παράσιτοῐ̈ ὡς μύες εἰσίν. **δ′** Τοῖς μυσὶ μάχη ποτὲ ἦν πρὸς τοὺς βατράχους. **ε′** Ἡ γῆ βότρῡς τίκτει. **ϛ′** Ἡ θάλαττᾰ παντοίους ἰχθῦς ἔχει. **ζ′** Ἐν συχνοῖς τῆς Ἑλλάδος ἄστεσῐν ἀθλητῶν ἀνδριάντες ἦσᾰν. **η′** Οἱ Ἕλληνες λόγχᾱς ἔχουσῐ̈ πεντεκαίδεκᾰ πήχεων. **θ′** Οἱ γεωργοὶ συὶ βαλάνους τροφὴν πορίζουσῐν. **ι′** Οἱ τῶν ποταμῶν ἰχθύες τοῖς τῆς θαλάττης ἰχθύσῐν οὐκ εἰσὶν ὅμοιοῐ̈.

Г р а д и в о : промјена именица *и*-основа без превоја (*GGJ*, §173).

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у παροιμίᾱ ἐστίν, μύες εἰσίν, μάχη ποτέ и οὐκ εἰσίν; ***присвојни датив*** (*dativus possessīvus*), у μυσὶ μάχη ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*murĭbus proelium erat*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*мишеви су имали бој*); ***апозиција***, у грч. βαλάνους τροφὴν πορίζουσῐν, која се на латински преводи такође апозицијом (*glandes pabŭlum suppedĭtant*) а на српски помоћу ријечи *као* или *за* (*дају жирове као храну*); ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ εἰσὶν.

А н а л и з а : Именице: **ἀθλητῶν** — gen mpl, ἀθλητής *athlēta*, *атлета*; **ἀνδριάντες** — nom mpl, ἀνδριάς *monumentum*, *споменик*, *кип*; **ἄστεσῐν** — dat npl, ἄστῠ *oppĭdum*, *град*; **βαλάνους** — acc fpl, βάλανος *glans*, *жир*; **βατράχους** — acc mpl, βάτραχος *rana*, *жаба*; **βότρῡς** — acc mpl, βότρῡς *uva*, *грозд*; **γεωργοί** — nom mpl, γεωργός *agricŏla*, *земљорадник*; **γῆ** — nom fsg, γῆ *terra*, *земља*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **θάλαττᾰ** — nom fsg, θάλαττᾰ *mare*, *море*; **θαλάττης** — gen fsg, θάλαττᾰ *mare*, *море*; **ἰχθύες** — nom mpl, ἰχθῦς *piscis*, *риба*; **ἰχθῦν** — acc msg, ἰχθῦς *piscis*, *риба*; **ἰχθῦς** — nom msg, ἰχθῦς *piscis*, *риба*; **ἰχθῦς** — acc mpl, ἰχθῦς *piscis*, *риба*; **ἰχθύσῐν** — dat mpl, ἰχθῦς *piscis*, *риба*; **κεφαλῆς** — gen fsg, κεφαλή *caput*, *глава*; **λόγχᾱς** — acc fpl, λογχή *hasta*, *копље*; **μάχη** — nom fsg, μάχη *proelium*, *бој*; **μύες** — nom mpl, μῦς *mus*, *миш*; **μυσί** — dat mpl, μῦς *mus*, *миш*; **παράσιτοῐ̈** — nom mpl, παράσιτος *parasītus*, *паразит*; **παροιμίᾱ** — nom fsg, παροιμίᾱ *sententia*, *пословица*; **πήχεων** — gen mpl, πῆχῦς *cubĭtum*, *лакат*; **ποταμῶν** — gen mpl, ποταμός *flumen*, *ријека*; **συί** — dat csg, σῦς *sus*, *свиња*; **τροφήν** — acc fsg, τροφή *pabulum*, *храна*. Придјеви: **ὅμοιοῐ̈** — nom mpl, ὅμοιος *simĭlis*, *сличан*; **παντοίους** — acc mpl, παντοῖος *varius*, *свакојак*, *различит*; **συχνοῖς** — dat nsg, συχνός *multus*, *мног*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Бројеви: **πεντεκαίδεκᾰ** — num card, πεντεκαίδεκᾰ *quindĕcim*, *петнаест*. Глаголи: **διδάσκεις** — 2sg ind praes act, διδάσκω *doceo*, *подучавати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἔχουσῐ̈** — 3pl ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **νήχεσθαῐ̈** — inf praes mp, νήχω *n(at)o*, *пливати*; **ὄζει** — 3sg ind praes act, ὄζω *oleo*, *смрдјети*; **πορίζουσῐν** — 3pl ind praes act, πορίζω *suppedĭto*, *пружати*, *давати*; **τίκτει** — 3sg ind praes act, τίκτω *pario*, *рађати*. Прилози: **ποτέ** — *olim*,

једном; **ὡς —** *quasi*, *као*, *попут*. Предлози: **ἐκ —** + gen, *e*, *a*, *из*, *од*; **ἐν —** + dat, *in*, *у*; **πρὸς —** + acc, *in*, *contra*, *против*. Речце: **οὐ —** *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Piscis a capĭte olet.* **ii.** *Sententia est* piscem n(at)āre doces. **iii.** *Parasīti velut mures sunt.* **iv.** *Murĭbus olim contra ranas proelium erat.* **v.** *Terra uvas genĕrat.* **vi.** *Mare varios pisces habet.* **vii.** *Multis in Graeciae oppĭdis athletārum monumenta erant.* **viii.** *Graeci hastas quinděcim cubitōrum habent.* (*Graecis hastae quinděcim cubitōrum sunt*.) **ix.** *Agricŏlae sui glandes pabŭlum suppedĭtant*. **x.** *Fluminum pisces maris piscĭbus simĭles non sunt.*

П р е в о д : **1.** *Риба смрди од главе*. **2.** *Пословица је* учиш рибу пливати (да плива). **3.** *Паразити су попут мишева*. **4.** *Мишеви су једном имали бој против жаба*. **5.** *Земља рађа гроздове* (*грожђе*). **6.** *Море има свакојаке рибе*. **7.** *У многим градовима Грчке* (*грчким градовима*) *налазили су се споменици атлета*. **8.** *Грци имају копља од петнаест лаката*. **9.** *Земљорадници свињи дају жирове као храну*. **10.** *Ријечне рибе нису сличне морским рибама*.

ВЈЕЖБА μς΄. Анализирај и преведи: **α′** Βραχὺς ὁ βίος, βραχεῖᾶ ἡ ἡδονὴ ἐστῖν. **β′** Τὸν τραχὺν ἵππον τῷ χαλινῷ μετάγομεν. **γ′** Τῶν βραχειῶν καὶ μακρῶν λυπῶν μόνον φάρμακον ὁ χρόνος ἐστίν. **δ′** Οἱ μὲν ἵπποῖ ταχεῖς, οἱ δὲ ὄνοῖ βραδεῖς εἰσῖν. **ε′** Τὸ μεταβάλλειν ἡδύ. **ς′** Θρασέος ἀνδρὸς πολλάκῖς θρασεῖς καὶ οἱ λόγοῖ. **ζ′** ῾Η ἀηδὼν φωνὴν ἡδεῖᾶν καὶ γλυκεῖᾶν ἔχει. **η′** Οὐ πιστεύομεν τοῖς γλυκέσῖ λόγοις ἀλλὰ τοῖς χρησίμοις. **θ′** ῾Η κακῶν φιλίᾱ ἐν βραχεῖ χρόνῳ διαλύεταῖ.

Г р а д и в о : промјена придјева *и*-основа са превојем (*GGJ*, §165–172).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἡδονὴ ἐστῖν и βραδεῖς εἰσῖν ***ортотонација енклитике***, у χρόνος ἐστίν; ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῷ χαλινῷ, који се преводи на латински аблативом (*habēna*) а на српски инструменталом (*уздом*); ***супстантивизација***, у грч. τὸ μεταβάλλειν, тј. лат. *mutatio* и срп. *промјена*; ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у τὸ μεταβάλλειν ἡδύ (*sc.* ἐστῖν); ***објектни генитив***, у ἡ κακῶν φιλίᾱ, који се на латински преводи такође објектним генитивом (*mălorum amor*) или помоћу erga и акузатива (*amor erga măla*) а на српски помоћу *према* и датива (*љубав према злу*).

А н а л и з а : Именице: **ἀηδών** — nom csg, ἀηδών *luscinia*, *славуј*; **ἀνδρός** — gen msg, ἀνήρ *vir*, *муж*, *човјек*; **βίος** — nom msg, βίος *vita*, *живот*; **ἡδονή** — nom fsg, ἡδονή *delectatio*, *ужитак*; **ἵπποῖ** — nom mpl, ἵππος *equus*, *коњ*; **ἵππον** — acc msg, ἵππος *equus*, *коњ*; **κακῶν** — gen npl, κακόν *mălum*, *зло*; **λόγοῖ** — nom mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λόγοις** — dat mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **λυπῶν** — gen fpl, λύπη *dolor*, *бол*, *жалост*; **ὄνοῖ** — nom mpl, ὄνος *asĭnus*, *магаре*, *магарац*; **φάρμακον** — nom nsg, φάρμακον *remedium*, *лијек*; **φιλίᾱ** — nom fsg, φιλίᾱ *amor*, *љубав*; **φωνήν** —acc fsg, φωνή *vox*, *глас*; **χαλινῷ** — dat msg, χαλινός *habēna*, *узда*; **χρόνος** — nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*, *рок*; **χρόνῳ** — dat msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*. Придјеви: **βραδεῖς** — nom mpl, βραδύς *tardus*, *спор*; **βραχεῖ** —dat msg, βραχύς *brevis*, *кратак*; **βραχεῖᾶ** — nom fsg, βραχύς *brevis*, *кратак*; **βραχειῶν** — gen fpl, βραχύς *brevis*, *кратак*; **βραχὺς** — nom msg, βραχύς *brevis*, *кратак*; **γλυκεῖᾶν** — acc fsg, γλυκύς *dulcis*, *сладак*; **γλυκέσῖ** — dat mpl, γλυκύς *dulcis*, *сладак*; **ἡδεῖᾶν** — acc fsg, ἡδύς *suavis*, *dulcis*, *сладак*, *угодан*; **ἡδύ** — nom nsg, ἡδύς *suavis*, *dulcis*, *сладак*, *угодан*; **θρασεῖς** — nom mpl, θρασύς *audax*, *храбар*; **θρασέος** — gen msg, θρασύς *audax*, *храбар*; **μακρῶν** — gen fpl, μακρός *longus*, *дуг*, *дугачак*; **μόνον** — nom nsg, μόνος *solus*, *једини*; **ταχεῖς** — nom mpl, ταχύς *velox*, *брз*; **τραχὺν** — acc msg, τραχύς *ferox*, *жестоk*, *љут*; **χρησίμοις** — dat mpl, χρήσιμος *frugālis*, *честит*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи : **διαλύεταῖ** — 3sg ind praes mp, διαλύω *dissolvo*, *разрјешавати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστὶν** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **μεταβάλλειν** — inf praes act, μεταβάλλω *muto*, *мијењати*; **μετάγομεν** — 1pl ind praes act, μετάγω *ago*, *водити*; **πιστεύομεν** — 1pl ind praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*, *уздати се у*. Прилози: **πολλάκῖς** — *saepe*, *често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Brevis vita, brevis delectatio.* **ii.** *Equum ferōcem habēna agĭmus.* **iii.** *Longōrum breviumque dolōrum solum remedium tempus est.* **iv.** *Equi velōces, asĭni autem tardi sunt.* **v.** *Mutatio suavis* (*sc. est*). (*Mutatio placet*.) **vi.** *Verba audacis viri saepe* (*sc. et ipsa*) *audacia sunt.* **vii.** *Luscinia vocem habet suāvem dulcemque.* **viii.** *Non credĭmus suavĭbus sed frugalĭbus verbis.* **ix.** *Mălōrum amor brevi* (*tempŏre*) *dissolvĭtur.*

П р е в о д : **1.** *Кратак* (*sc. је*) *живот, кратак* (*sc. је*) *ужитак*. **2.** *Љутог коња водимо уздом*. **3.** *Вријеме је једини лијек кратких и дугачких боли* (*за кратке и дугачке боли*). (*За кратке и дугачке боли једини лијек је вријеме*.) **4.** *Коњи су брзи, а*

магарци спори. **5.** *Промјена* (*sc. је*) *угодна*. **6.** *Ријечи одважног човјека су често* (*sc. и саме*) *одважне*. **7.** *Славуј има угодан и сладак глас*. **8.** *Не вјерујемо слатким* (*ласкавим*) *ријечима него честитим*. (*Не вјерујемо ласкавим него честитим ријечима.*) (*Не уздамо се у ласкаве него у честите ријечи.*) **9.** *Љубав према злу разрјешава се у кратком року*.

ВЈЕЖБА 12. Μετάφραζε: **1.** *У дубоким ријекама има* (*јест*) *велико мноштво риба*. **2.** *Богатство без разборитости нестално је благо*. **3.** *Коријени одгоја су горки, а плодови слатки*. **4.** *Дивимо се брзим арапским коњима* (*брзим коњима Арапâ*). **5.** *Неправда је увијек узрок устанка*. **6.** *Каријци се боре и сјекирама*. **7.** *На атинском акрополу* (*акрополу Атине*) *бијаше лијеп храм богиње Атене*. **8.** *Човјек животиње надвисује разумом*. **9.** *Живот је кратак, а наука дуготрајна*. **10.** *Срамотно је у боју напуштати* (*бојни*) *ред*. **11.** *Хелени жртвују Еринијама црне овце*. **12.** *Зли грађани устанцим и свађама уништавају државу*.

А н а л и з а : Именице: ***акрополь*** — ἀκρόπολῐς; ***Арапин*** — Ἄρᾰψ; ***Атена*** — Ἀθηνᾶ; ***Атина*** — Ἀθῆναῐ; ***благо*** — κτῆμᾰ; ***богатство*** — πλοῦτος; ***богиња*** — θεά; ***грађанин*** — πολίτης; ***држава*** — πόλῐς; ***живот*** — βίος; ***животиња*** — ζῷον; ***Еринија*** — Ἐρινύς; ***Каријац*** — Κάρ; ***коњ*** — ἵππος; ***коријен*** — ῥίζᾰ; ***мноштво*** (*sc.* велико) — ἀφθονίᾱ; ***наука*** — μάθησῐς; ***неправда*** — ἀδικίᾱ; ***овца*** — πρόβατον, οἷς; ***одгој*** — παιδείᾱ; ***плод*** — καρπός; ***разборитост*** — φρόνησῐς; ***разум*** — φρόνησῐς; ***ред*** (*sc. бојни*) — τάξῐς; ***риба*** — ἰχθῦς; ***ријека*** — ποταμός; ***свађа*** — ἔρῐς; ***сјекира*** — πέλεκυς; ***устанак*** — στάσῐς; ***узрок*** — αἰτίᾱ; ***Хелен*** — Ἕλλην; ***храм*** — νεώς; ***човјек*** — ἄνθρωπος. Придјеви: ***бојни***, *v. ред*; ***брз*** — ταχύς; ***дубок*** — βαθύς; ***дуготрајан*** — μακρός; ***зао*** — κακός; ***кратак*** — βραχύς; ***лијеп*** — καλός; ***нестално*** — ἀβέβαιος; ***сладак*** — γλυκύς; ***срамотан*** — αἰσχρός; ***црн*** — μέλᾶς. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***борити се*** — μάχομαῐ; ***горак*** — πικρός; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***жртвоавати*** — θύω; ***надвисивати*** — ὑπερέχω; ***напуштати*** — λείπω; ***уништавати*** — διαφθείρω. Прилози: ***увијек*** — ἀεί. Предлози: ***без*** — ἄνευ; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί.

М е т а ф р а с и ̆ с : **α′** Ἐν τοῖς βαθέσῐ ποταμοῖς τῶν ἰχθύων ἀφθονίᾱ ἐστίν. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ἀφθονίᾱ ἐστίν.) **β′** Ὁ πλοῦτος ἄνευ τῆς φρονήσεῶς ἀβέβαιόν ἐστῐ̆ κτῆμᾰ̆. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀβέβαιόν ἐστῐ̆ν.) **γ′** Παιδείᾱς αἱ μὲν ῥίζαῐ̈ πικραί, οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς. (П о ј а в е : ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у γλυκεῖς sc. εἰσῐ̆ν.) **δ′** Θαυμάζομεν τοὺς ταχεῖς τῶν Ἀράβων ἵππους. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).) **ε′** Ἡ ἀδικίᾱ ἀεὶ τῆς στάσεῶς αἰτίᾱ ἐστίν. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у αἰτίᾱ ἐστίν.) **ϛ′** Οἱ Κᾶρες καὶ τοῖς πελέκεσῐ̈ μάχονταῐ̈. **ζ′** Ἐν τῇ τῶν Ἀθηνῶν ἀκροπόλει καλὸς ἦν νεὼς Ἀθηνᾶς τῆς θεᾶς. **θ′** Ὁ ἄνθρωπος τῇ φρόνησῐ̈ (τῶν ἄλλων) ζῴων ὑπερέχει. (Појаве: ***рекција*** грч. гл. ὑπερέχω (+gen & dat) која се разликује од рекције срп. гл. *надвисивати* (+acc & int); датив начина (*datīvus modi*), у τῇ φρόνησῐ̆.) **η′** Βραχὺς μὲν ὁ βίος, μακρὰ δὲ ἡ μάθησίς ἐστῐ̆ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у μάθησίς ἐστῐ̆ν.) **ι′** Αἰσχρόν ἐστῐ̆ν τὴν τάξῐ̆ν ἐν μάχῃ λείπειν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у αἰσχρόν ἐστῐ̆ν.) **ια′** Οἵ Ἕλληνες Ἐρινύσῐ̈ τὰ μέλανᾰ̈ πρόβατᾰ̈ (τὰς μελαίνᾱς οἷς) θύουσῐ̆ν. **ιβ′** Οἱ κακοὶ πολῖταῐ̈ ταῖς στάσεσῐ̈ καὶ ταῖς ἔρισῐ̈ τὴν πόλῐ̆ν διαφθείρουσῐ̆ν.

ВЈЕЖБА μζ΄. Анализирај и преведи: **α′** Ἀχιλλεὺς Θέτιδος παῖς ἦν καὶ Πηλέως. **β′** Οἱ γονεῖς ἐπιστήμονᾰ̈ς παῖδᾰ̈ς στέργουσῐ̆ν. **γ′** Οἱ γεωργοὶ συχνὰς ἀγέλᾱς τρέφουσῐ̈ βοῶν καὶ οἰῶν καὶ συῶν. **δ′** Ὁ τῶν Λακεδαιμονίων βασιλεὺς πρὸ τῆς μάχης θύει τοῖς θεοῖς βοῦν καὶ σῦν καὶ οἶν. **ε′** Τῷ Ἀχιλλεῖ φίλος πιστὸς ἦν Πάτροκλος. **ϛ′** Αἱ γρᾶες τέρπονταῐ̈ μύθους τοῖς παισὶ λέγουσαῐ̈. **ζ′** Οἱ λέοντες τοῖς βουσὶ νύκτωρ ἐπιβουλεύσῐ̆ν. **η′** Ἔστῐ̆ τῶν νεανιῶν καὶ τοῖς γέρουσῐ̈ καὶ ταῖς γραυσὶ ἀξίᾱς τιμὰς ἀπονέμειν. **θ′** Ὦ Ἀχιλλεῦ, τῆς σῆς ἀρετῆς δόξᾰ̈ ἀθάνατός ἐστῐ̆ν.

Г р а д и в о : промјена именица *eu*-основа (*GGJ*, §175–179); промјена именица других основа на дифтонг (*GGJ*, §180–186).

П о ј а в е : ***присвојни датив*** (*dativus possessīvus*), у τῷ Ἀχιλλεῖ φίλος πιστὸς ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*Achilli amicus fidēlis erat*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*Ахилеј има вјерног пријатеља*); ***ортотонација енклитике***, у ἔστῐ̆ τῶν…; ***парафраза*** грч. ἔστῐ̆ τῶν νεανιῶν +inf и лат. *est juvĕnum* +inf, тј. срп. *дужност је младића да*; ***енклиза***, у ἀθάνατός ἐστῐ̆ν

А н а л и з а : Именице: **ἀγέλᾱς** — acc fpl, ἀγέλη *armentum*, *стадо*; **ἀρετῆς** — gen fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **Ἀχιλλεῖ** — dat msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **Ἀχιλλεῦ** — voc msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **Ἀχιλλεύς** — nom msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **βασιλεύς** — nom msg, βασιλεύς *rex*, *краљ*; **βοῦν** — acc cpl, βοῦς *bos*, *говедо*; **βουσί** — dat mpl, βοῦς *bos*, *во*; **γέρουσῐ̈** — dat mpl, γέρων *senex*, *старица*; **γεωργοί** — nom mpl, γεωργός *agricŏla*, *rustĭcus*, *земљорадник*; **γονεῖς** — nom mpl, γονεύς *parens*, *родитељ*; **γρᾶες** — nom fpl, γραῦς *anus*, *старица*; **γραυσί** — dat fpl, γραῦς *anus*, *старица*; **δόξᾰ** — nom fsg, δόξᾰ *gloria*, *слава*; **θεοῖς** — dat mpl, θεός *deus*, *бог*; **Θέτιδος** — gen fsg, Θέτῐς *Thetis*, *Тетида*; **Λακεδαιμονίων** — gen mpl, Λακεδαιμόνιοῐ̈ *Spartāni*, *Лакедемоњанин*; **λέοντες** — nom mpl, λέων *leo*, *лав*; **μάχης** — gen fsg, μάχη *proelium*, *бој*; **μύθους** — acc msg, μῦθος *fabŭla*, *прича*; **νεανιῶν** — gen mpl, νεανίᾱς *juvĕnis*, *младић*; **οἶν** — acc csg, οἶς *ovis*, *ован*, *овца*; **οἰῶν** — gen cpl, οἶς *ovis*, *ован*, *овца*; **παῖδᾰς** — acc mpl, παῖς *puer*, *filius*, pl *lĭbĕri*, *дјечак*, *син*, pl *дјеца*; **παῖς** — nom msg, παῖς *puer*, *filius*, pl *lĭbĕri*, *дјечак*, *син*, pl *дјеца*; **παισί** — dat mpl, παῖς *puer*, *filius*, pl *lĭbĕri*, *дјечак*, *син*, pl *дјеца*; **Πάτροκλος** — nom msg, Πάτροκλος *Patroclus*, *Патрокло*; **Πηλέως** — gen msg, Πηλεύς *Peleus*, *Пелеј*; **σῦν** — acc csg, σῦς *sus*, *свиња*; **συῶν** — gen cpl, σῦς *sus*, *свиња*; **τιμάς** — acc fpl, τιμή *honor*, *част*; **φίλος** — nom msg, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **ἀθάνατος** — nom fsg, ἀθάνατος *immortālis*, *бесмртан*; **ἀξῑ̈ᾶς** — acc fpl, ἄξιος *aequus*, *дужан*; **ἐπιστήμονᾰ̓ς** — acc mpl, ἐπιστήμων *intellĭgens*, *паметан*; **πιστός** — nom msg, πιστός *fidēlis*, *вјеран*; **συχνάς** — acc fpl, συχνός *multus*, *мног.* Замјенице: **σῆς** — gen fsg, σός *tuus*, *твој*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀπονέμειν** — inf praes act, ἀπονέμω *assigno*, *указивати*; **ἐπιβουλεύσῐ̈ν** — 3pl ind praes act, ἐπιβουλεύω *insidias paro*, *спремати засједу*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **θύει** — 3sg ind praes act, θύω *immŏlo*, *жртвовати*; **λέγουσαῐ̈** — nom fpl pt praes act, λέγω *narro*, *причати*; **στέργουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, στέργω *amo*, *волети*; **τέρπονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, τέρπω *delecto*, *радовати*; **τρέφουσῐ̈** — 3pl ind praes act, τρέφω *pasco*, *пасти*. Прилози: **νύκτωρ** — *noctu*, *ноћу*. Предлози: **πρό** — + gen, *ante*, *прије*, *уочи*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Achilles filius Thetĭdis Peleique erat.* **ii.** *Parentes libĕros intelligentes amant.* **iii.** *Rustĭci multa boumque suumque oviumque armenta pascunt.* **iv.** *Lacedaemoniōrum rex ante proelium deis* (*diis, dis*) *bovem, suem ovemque* (= *suovetaurilia*) *immŏlat.* **v.** *Achilli amīcus fidēlis Patroclus erat.* **vi.** *Anus libĕris fabŭlas narrantes delectantur.* **vii.** *Leōnes bubus (bobus) noctu insidias parant.* **viii.** *Est juvĕnum et senĭbus anĭbus aequos honōres assignāre.* **ix.** *O Achille(s), gloria tuae virtūtis immortālis est.*

П р е в о д : **1.** *Ахилеј је био син Тетиде и Пелеја.* **2.** *Родитељи воле паметну дјецу.* **3.** *Земљорадници пасу многа стада говеда, свиња и оваца.* **4.** *Краљ Лакедемоњана (лакедемонски краљ) уочи боја жртвује боговима говедо, свињу и овцу.* **5.** *Ахилеј има Патрокла за вјерног пријатеља.* **6.** *Старице се радују причајући приче дјеци.* **7.** *Лавови ноћу спремају засједе воловима.* **8.** *Дужност је младића да и старцима и старицама указују дужне части.* **9.** *О Ахилеју, слава твоје врлине бесмртна је.*

ВЈЕЖБА μη΄. Анализирај и преведи: **α′** Ὀδυσσεὺς ἦν συχνὸν χρόνον παρὰ Καλυψοῖ. **β′** Περὶ Ἀχιλέως τοῦ ἥρωος ᾄδει Ὅμηρος. **γ′** Ὁ ἀγαθὸς παῖς τοὺς πάτρωᾰς καὶ τοὺς μήτρωᾰς θεραπεύει. **δ′** Ἡ ἠχὼ πολλάκῐ̈ς τοὺς ἀνθρώπους ψεύδει. **ε′** Τὴν τῶν ἡρώων ἀνδρεῖᾱν ἀεὶ θαυμάζομεν. **ϛ′** Ἥρωσῐ̈ν ἀγάλματά ἐστῐ̈ν ἐν Ὀλυμπίᾳ. **ζ′** Πλάτων τὰς χαριέσσᾱς Σαπφοῦς ᾠδὰς μάλᾰ θαυμάζει· διὸ τὴν Σαπφὼ δεκάτην Μοῦσᾰν λέγει. **η′** Οἱ δμῶες βίον χαλεπὸν ἄγουσῐ̈ν. **θ′** Πειθοῖ καὶ λόγῳ τὰς ἔχθρᾱς διαλύομεν.

П о ј а в е : ***акузатив времена*** (*accusatīvus tempŏris*), у συχνὸν χρόνον, који се на латински такође преводи акузативом (*multum tempus*) а на српски такође акузативом (*много времена*); ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat); ***присвојни датив*** (*dativus possessīvus*), у ἥρωσῐ̈ν ἀγάλματά ἐστῐ̈ν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*heroĭbus Olympiae monumenta erant*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*јунаци имају споменике*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у ἀγάλματά ἐστῐ̈ν; ***енклиза***, у ἀγάλματά ἐστῐ̈ν; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν Σαπφὼ δεκάτην Μοῦσᾰν λέγει, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Sappho decĭmam Musam appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала *(назива Сапфо десетом Музом*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγάλματᾰ** — nom npl, ἄγαλμᾰ *monumentum*, *споменик*; **ἀνδρείᾱν** — acc msg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *храброст*; **ἀνθρώπους** — acc mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **Ἀχιλέῶς** — gen msg, Ἀχιλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **βίον** — acc msg, βίος *vita*, *живот*; **δμῶες** — nom mpl, δμώς *servus*, *роб*, *слуга*; **ἔχθρᾱς** — acc fpl, ἔχθρᾱ *inimicitia*, *непријатељство*; **ἥρωος** — nom msg, ἥρως *heros*, *херој*, *јунак*; **ἥρωσῐ̃ν** — dat mpl, ἥρως *heros*, *херој*, *јунак*; **ἡρώων** — gen mpl, ἥρως *heros*, *херој*, *јунак*; **ἠχώ** — nom fsg, ἠχώ *echo*, *ехо*, *јека*; **Καλυψοῖ** — dat fsg, Καλυψώ *Calypso*, *Калипсо*; **λόγῳ** — dat msg, λόγος *verbum*, *ријеч*; **μήτρωᾶς** — acc mpl, μήτρως *avuncŭlus* (sc. *maternus*), *ујак*; **Μοῦσᾰ̓ν** — acc fsg, Μοῦσᾰ *Musa*, *Муза*; **Ὀδυσσεύς** — nom msg, Ὀδυσσεύς *Ulixes*, *Одисеј*; **Ὀλυμπίᾳ** — dat fsg, Ὀλυμπίᾱ *Olympia*, *Олимпија*; **Ὅμηρος** — nom msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хомер;* **παῖς** — nom msg, παῖς *puer*, *дјечак*; **πάτρωᾶς** — acc mpl, πάτρως *patruus*, *стриц*; **πειθοῖ** — dat fsg, πειθώ *suadēla*, *увјеравање*; **Πλάτων** — nom msg, Πλάτων *Plato*, *Платон*; **Σαπφοῦς** — gen fsg, Σαπφώ *Sappho*, *Сапфо*; **Σαπφώ** — nom fsg, Σαπφώ *Sappho*, *Сапфо*; **χρόνον** — acc msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*; **ᾠδᾶς** — acc fpl, ᾠδή *carmen*, *пјесма*. Придјеви: **ἀγαθός** — nom msg, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **συχνόν** — acc msg, συχνός *multus*, *много*; **χαλεπόν** — acc msg, χαλεπός *durus*, *тежак*; **χαριέσσᾱς** — acc fpl, χαρίεις *lepĭdus*, *љубак*, *мио*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τᾰ́ς** — acc fpl, ἡ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Бројеви: **δεκάτην** — acc fsg num ord, δέκατος *decĭmus*, *десети*. Глаголи: **ἄγουσῐ̓(ν)** — 3pl ind praes act, ἄγω *ago*, *водити*; **ᾄδει** — 3sg ind praes act, ᾄδω *cano*, *њевати*; **διαλύομεν** — 1pl ind praes act, διαλύω *dissolvo*, *разрјешавати*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **θαυμάζει** — 3sg ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **θαυμάζομεν** — 1pl ind praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **θεραπεύει** — 3sg ind praes act, θεραπεύω *colo*, *бринути се за*; **λέγει** — 3sg ind pares act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **ψεύδει** — 3sg ind praes act, ψεύδω *fallo*, *варати*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*; **μᾶλᾰ̓** — *valde*, *врло*, *веома*; **πολλᾰ́κῐ̑ς** — *saepe*, *често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*; **παρά** — + dat, *apud*, *код*; **περί** — + gen, *de*, *о*. Везници: **διό** — *qua de causa*, *quamobrem*, *зато*, *стога*; **καί** — *et*, *-que*, *и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Ulixes multum tempus* (*diu*) *apud Calypso(nem) erat.* **ii.** *Homērus de Achille illo herōe canit.* **iii.** *Puer bonus patruos & avuncŭlos curat.* **iv.** *Echo saepe homĭnes fallit.* **v.** *Herōum virtūtem semper mirāmur.* **vi.** *Heroĭbus Olympiae monumenta erant.* **vii.** *Plato lepĭda Sapphus carmĭna valde mirătur; quamobrem Sappho decĭmam Musam appellat.* **viii.** *Servi vitam duram agunt.* **ix.** *Suadēla verbisque* (= парафраза) *inimicitias dissolvĭmus.*

П р е в о д : **1.** *Одисеј је био много врмена* (*дуго*) *код Калипсо*. **2.** *Хомер пјева о јунаку Ахилеју*. **3.** *Добар дјечак брине се за стричеве и ујаке*. **4.** *Јека често вара људе*. **5.** *Увијек се дивимо храбрости јунака*. **6.** *Јунаци имају споменике у Олимпији*. **7.** *Платон се веома диви љупким пјесмама Сапфе* (*љупким пјемама Сапфиним*); *због тога назива Сапфо десетом Музом*. **8.** *Робови воде тежак живот*. **9.** *Увјеравањем и ријечју разрјешавамо непријатељства.*

ВЈЕЖБА 13. Μετάφραζε: **1.** *Људи имају ватру од Прометеја*. **2.** *Хомер описује у Одисеји лутања јунака Одисеја*. **3.** *У Коринту бијаше тријем посвећен Јеки*. **4.** *Сапфо, дивимо се твојим пјесмама*. **5.** *Стадо говеда и оваца слиједи пастира*. **6.** *Херојима дугујемо захвалност*. **7.** *Овце дају људима вуну*. **8.** *Говорнии су умјетнии увјеравања.*

А н а л и з а : Именице: ***ватра*** — πῦρ; ***вуна*** — ἔριον; ***говедо*** — βοῦς; ***говорник*** — ῥήτωρ; ***захвалност*** — χάρῐς; ***Јека*** — ἠχώ; ***јунак*** — ἥρως; ***Коринт*** — Κόρινθος; ***лутање*** — πλάνη; ***људи*** — ἄνθρωποῐ̓; ***овца*** — οἶς; ***Одисеј*** — Ὀδυσσεύς; ***Одисеја*** — Ὀδύσσειᾰ́; ***пастир*** — ποιμήν; ***пјесма*** — ᾠδή; ***Прометеј*** — Προμηθεύς; ***Сапфо*** — Σαπφώ; ***стадо*** — ἀγέλη; ***тријем*** — στοά; ***умјетник*** — τεχνίτης; ***увјеравање*** — πειθώ; ***херој*** — ἥρως; ***Хомер*** — Ὅμηρος. Придјеви: ***посвећен*** — ἱερός (+ gen). Замјенице: ***твој*** — σός. Глаголи: ***давати*** — παρέχω; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***дуговати*** — ὀφείλω; ***имати*** — ἔχω; ***описивати*** — συγγράφω; ***слиједити*** — ἕπομαῐ̓. Предлози: ***од*** — ἀπό; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί.

М е т ά φ р а σ ῐ̆ с : **α′** Τὸ πῦρ ἐστῐ̓ν τοῖς ἀνθρώποις ἀπὸ Προμηθέῶς. (П о ј а в е : ***присвојни датив*** (*datīvus possessīvus*), у τὸ πῦρ ἐστῐ̓ν τοῖς ἀνθρώποις; ***енклиза***, у πῦρ ἐστῐ̓ν.) **β′** Ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ ὁ Ὅμηρος συγγράφει τὰς πλάνᾶς Ὀδυσσέῶς τοῦ ἥρωος. **γ′** Ἐν τῇ Κορίνθῳ ἦν ἡ στοὰ ἡ τῆς Ἠχοῦς ἱερά. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. ἱερός (+ gen) која се разликује од рекције срп. *посвећен* (+dat).) **δ′** Ὦ Σαπφοῖ, θαυμάζομεν τὰς ᾠδάς σου. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. *дивити се* (+dat); ***енклиза***, у ᾠδάς σου.) **ε′** Ἡ τῶν βοῶν καὶ οἰῶν ἀγέλη τῷ ποιμένι ἕπεταῐ̓. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. ἕπομαῐ̓ (+dat) која се разликује од рекције срп. *слиједити* (+acc).) **ϛ′** Τοῖς ἥρωσῐ̓ν ὀφείλομεν τὴν χάρῐ̓ν. **ζ′** Αἱ οἷες τοῖς ἀνθρώποις ἔριον παρέχουσῐ̓ν. (Τὰ πρόβατᾰ τοῖς ἀνθρώποις ἔριον παρέχει.) **η′** Οἱ ῥήτορές εἰσῐ̓ τεχνῖταῐ̓ τῆς πειθοῦς. (Појаве: ***енклиза***, у ῥήτορές εἰσῐ̓.)

ВЈЕЖБА μθ΄. Анализирај и преведи: ΠΕΡΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ. Ἀλέξανδρος, Μακεδόνων βασιλεύς, Ἀχιλλέᾱ τὸν Πηλέῶς μάλιστᾰ ἐθεράπευε τῶν παλαιῶν βασιλέων καὶ

ἡρώων· καὶ πολλάκῐς ἔλεγεν· Ὦ εὔδαιμον Ἀχιλλεῦ, ὅτῐ Ὅμηρον ἔχεις κήρυκᾰ καὶ ἑρμηνέᾱ τῆς σῆς ἀνδρείᾱς.

П о ј а в е : ***елипса***, тј. изостанак им. υἱός, у τὸν Πηλέῶς (*sc.* υἱόν); ***апозиција***, у грч. Ὅμηρον ἔχεις κήρυκᾰ καὶ ἑρμηνέᾱ, која се на латински преводи такође апозицијом (*Homērum habes praecōnem interpretemque*) а на српски помоћу ријечи *као* или *за* (*имаш Хомера за гласника и тумача*).

А н а л и з а : Именице: **Ἀλέξανδρος** — nom msg, Ἀλέξανδρος *Alexander*, *Александар*; **Ἀλεξάνδρου** — gen msg, Ἀλέξανδρος *Alexander*, *Александар*; **ἀνδρείᾱς** — gen fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *храброст*; **Ἀχιλλέᾱ** — acc msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*, *Ахилеј*; **Ἀχιλλεῦ** — voc msg, Ἀχιλλεύς *Achilles*; **βασιλεὺς** — nom msg, βασιλεύς *rex*, *краљ*; **βασιλέων** — gen mpl, βασιλεύς *rex*, *краљ*; **ἑρμηνέᾱ** — acc msg, ἑρμηνεύς *interpres*, *тумач*; **ἡρώων** — gen mpl, ἥρως *heros херој*, *јунак*; **κήρυκᾰ** — acc msg, κῆρῠξ *praeco*, *гласник*; **Μακεδόνων** — gen mpl, Μακεδόνες *Macedŏnes*, *Македонци*; **Ὅμηρον** — acc msg, Ὅμηρος *Homērus*, *Хомер*; **Πηλέῶς** — gen msg, Πηλεύς *Peleus*, *Пелеј*. Придјеви: **εὔδαιμον** — voc msg, εὐδαίμων *felix*; **παλαιῶν** — gen mpl, παλαιός *antīquus*, *vetus*, *стар*, *древан*. Замјенице: **σῆς** — gen fsg, σός *tuus*, *твој*. Члан: **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐθεράπευε** — 3sg ind ipf act, θεραπεύω *colo*, *поштовати*; **ἔλεγε(ν)** — 3sg ind ipf act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **ἔχεις** — 2sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*. Прилози: **μάλιστᾰ** — *maxĭme*; **πολλάκῐς** — *saepe*. Предлози: **περὶ** — + gen, *de*, о. Везници: **καὶ** — *et*, *-que*, *u*; **ὅτῐ** — *quia*, *јер*. Узвици: **ὦ** — *o*.

T r a n s l a t i o : *De alexandro*. *Alexander*, *Macedŏnum* (*ille*) *rex*, *Achillem Pelei* (*sc. filium*) *maxĭme reges inter antīquos heroesque colēbat saepeque dicēbat*: *O felix Achille(s), Homērum quia tuae habes praecōnem interpretemque virtūtis*.

П р е в о д : *О Александру*. *Александар, краљ Македонаца* (*македонски краљ*), *највише је од древних краљева поштовао Ахилеја Пелејевог* (*sc. сина*) *и често је казивао*: *'О срећан Ахилеју, јер имаш Хомера за гласника и тумача своје храбрости'*.

Вјежба ν´. Анализирај и преведи: **α′** Τὰς μάχᾱς οἱ ποιηταὶ Ἄρεῶς ἔργᾰ λέγουσῐν. **β′** Οἱ κύνες φύλακες καὶ σωτῆρες προβάτων εἰσίν. **γ′** Τῷ ὕδατῐ τῷ τοῦ ποταμοῦ ἄρδεταῐ ὁ ἀγρός. **δ′** Οἱ δικασταὶ οὐ πιστεύουσῐ μάρτυσῐ ψευδέσῐν. **ε′** Χεὶρ χεῖρα νίπτει. **ϛ′** Ἡ πόλῐς πολλάκῐς ὑπὸ τῶν ποιητῶν νηὶ εἰκάζεταῐ. **ζ′** Ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτα μέρη τοῦ προσώπου ἐστίν. **η′** Ὑπὸ τῶν φυλάκων τὸ στρατόπεδον ἐφυλάττετο ἀσπίσῐ καὶ δόρασῐν. **θ′** Αἱ τῶν Ἰλλυριῶν γυναῖκες ἐν ταῖς μάχαις ἀνδρείως ἐμάχοντο.

П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у τὰς μάχᾱς Ἄρεῶς ἔργᾰ λέγουσῐν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*pugnas Martis opĕra appellant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала *(називају битке Аресовим дјелима*); ***ортотонација енлкитике***, у προβάτων εἰσίν; ***конгруенција*** nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у ὀφθαλμοὶ καὶ ὦτά ἐστῐν (предикат се слаже са ближим субјектом); ***датив начина*** (*datīvus modi*), у ἀσπίσῐ καὶ δόρασῐν, који се на латински преводи аблативом (*scutis et hastis*) а на српски инструменталом или помоћу предлог по и локатива (*штитовима и копљима*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρὸς** — nom msg, ἀγρός *campus*, *поље*; **Ἄρεῶς** — gen msg, Ἄρης *Mars*, *Арес*; **ἀσπίσῐ** — dat fpl, ἀσπίς *scutum*, *штит*; **γυναῖκες** — nom fpl, γυνή *femĭna*, *mulier*, *жена*; **δικασταὶ** — nom mpl, δικαστής *judex*, *судија*; **δόρασῐν** — dat npl, δόρῠ *hasta*, *копље*; **ἔργᾰ** — acc npl, ἔργον *opus*, *дјело*; **Ἰλλυριῶν** — gen mpl, Ἰλλυριοί *Illyrii*, *Илири*; **κύνες** — nom mpl, κύων *canis*, *пас*; **μάρτυσῐ** — dat mpl, μάρτῠς *testis*, *свједок*; **μάχαις** — dat fpl, μάχη *pugna*, *битка*; **μάχᾱς** — acc fpl, μάχη *pugna*, *битка*; **μέρη** — nom npl, μέρος *pars*, *дио*; **νηὶ** — dat fsg, ναῦς *navis*, *лађа*; **ὀφθαλμοί** — nom mpl, ὀφθαλμός *ocŭlus*, *око*; **ποιηταί** — nom mpl, ποιητής *poēta*, *пјесник*; **ποιητῶν** — gen mpl, ποιητής *poēta*, *пјесник*; **πόλῐς** — nom fsg, πόλῐς *urbs*, *civĭtas*, *град*, *држава*; **ποταμοῦ** — gen msg, ποταμός *flumen*, *ријека*; **προβάτων** — gen npl, πρόβατον *ovis*, *овца*; **προσώπου** — gen nsg, πρόσωπον *facies*, *лице*; **στρατόπεδον** — nom nsg, στρατόπεδον *castra*, *логор*; **σωτῆρες** — nom mpl, σωτήρ *salvātor*, *спасилац*; **ὕδατῐ** — dat nsg, ὕδωρ *aqua*, *вода*; **φύλακες** — nom mpl, φύλᾰξ *custos*, *чувар*; **φυλάκων** — gen mpl, φύλᾰξ *custos*, *чувар*; **χείρ** — nom fsg, χεὶρ *manus*, *рука*; **χεῖρα** — acc fsg, χεὶρ *manus*, *рука*; **ὦτα** — nom npl, οὖς *auris*, *уво*. Придјеви: **ψευδέσῐν** — dat mpl, ψευδής *falsus*, *лажан*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **ταῖς** —dat fpl, ἡ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοῦ[1]** — gen msg, ὁ; **τοῦ[2]** — gen nsg, τὸ; **τῷ** — dat nsg, τὸ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄρδεταῐ** — 3sg ind praes mp, ἄρδω *irrĭgo*, *натапати*; **εἰκάζεταῐ** — 3sg ind praes mp, εἰκαζομαῐ *ad similidudinem fingor*, *поређивати се*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐμάχοντο** — 3pl ind ipf mp, μάχομαῐ *pugno*, *борити се*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐφυλάττετο** — 3sg ind

ipf mp, φυλάττω *custodio*, *чувати*; **λέγουσῐ̈ν** — 3pl ind praes act, λέγω *appello*, *звати*, *називати*; **νῐ́πτει** — 3sg ind praes act, νῐ́πτω *lavo*, *мити*, *прати*; **πιστεύουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*. Прилози: **ἀνδρείως** — *strenue*, *храбро*; **πολλάκῐ̈ς** — *saepe*, *често*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Poētae pugnas Martis opĕra appellant.* **ii.** *Canes ovium custōdes et servatores sunt.* **iii.** *Campus flumĭnis aqua irrigātur.* **iv.** *Judĭces testĭbus falsis non credunt.* **v.** *Manus manum lavat.* **vi.** *Civĭtas a poētis ad navis similitudĭnem saepe fingĭtur.* **vii.** *Ocŭli et aures faciēi partes sunt.* **viii.** *Castra a custodĭbus scutis et hastis custodiebantur.* **ix.** *Illyriōrum mulĭĕres strenue pugnābant in pugnis.*

П р е в о д : **1.** *Пјесници називају битке дјелима Ареса* (*Аресовим дјелима*). **2.** *Пси су чувари и спасиоци оваца.* **3.** *Поље се натапа водом ријеке* (*ријечном водом*). **4.** *Судије не вјерују лажним свједоцима.* **5.** *Рука руку мије.* **6.** *Држава се често од пјесника поређује са лађом.* (*Пјесници често поређују државу са лађом.*) **7.** *Очи и уши су дијелови лица.* **8.** *Логор се од стражара чувао штитовима и копљима.* (*Стражари су чували логор штитовима и копљима.*) **9.** *Жене Илира* (*илирске жене*) *храбро су се бориле у биткама.*

ВЈЕЖБА 14. Μετάφραζε: **1.** *Ромул и Рем бијаху синови Аресови* (*синови Ареса*). **2.** *Хомер називаше Зевса оцем и људи и богова*. **3.** *Софокле, још и сада се дивимо твојим трагедијама*. **4.** *Побједа код Саламине Темистоклово је дјело* (*дјело је Темистокла*). **5.** *У луци бијаху многе* (*и*) *лијепе лађе*. **6.** *Ериније држе у рукама бакљу и мач*. **7.** *Атинске луке (луке Атине) бијаху пуне тровесларки и других бродова*. **8**. *Има много прича о филозофу Диогену*. **9.** *Морнари се често хране рибљим месом (месом риба)*. **10.** *Пси су вјерни чувари куће и господара*. **11.** *Хеленске жене (жене Хелена) ношаху до пета дуге хаљине*. **12.** *У бици бијаху грчки хоплити на десном крилу*.

А н а л и з а : Именице: ***Арес*** — Ἄρης; ***Атина*** — Ἀθῆναῐ̈; ***бакља*** — δᾴς; ***битка*** — μάχη; ***бог*** — θεός; ***брод*** — ναῦς; ***господар*** — δεσπότης; ***Грк*** — Ἕλλην; ***Диоген*** — Διογένης; ***дјело*** — ἔργον; ***Ериније*** — Ἐρινύς; ***жена*** — γυνή; ***Зевс*** — Ζεύς; ***крило*** — κέρας; ***кућа*** — οἰκίᾱ; ***лађа*** — ναῦς; ***лука*** — λιμήν; ***људи*** — ἄνθρωποῐ̈; ***мач*** — ξίφος; ***месо*** — κρέᾰ̈; ***морнар*** — ναύτης; ***отац*** — πατήρ; ***пас*** — κύων; ***побједа*** — νίκη; ***прича*** — μῦθος; ***Рем*** — Ῥῆμος; ***риба*** — ἰχθῦς; ***Ромул*** — Ῥωμύλος; ***рука*** — χείρ; ***син*** — υἱός; ***Саламина*** — Σαλαμίς; ***Софокле*** — Σοφοκλῆς; ***Темистокле*** — Θεμιστοκλῆς; ***трагедија*** — τραγῳδίᾱ; ***тровесларка*** — τριήρης; ***филозоф*** — φιλόσοφος; ***хаљина*** — ἐσθής; ***Хелен*** — Ἕλλην; ***Хомер*** — Ὅμηρος; ***хоплит*** — ὁπλίτης; ***чувар*** — φύλᾰξ. Придјеви: ***вјеран*** — πιστός; ***десни*** — δεξιός; ***други*** — ἄλλος; ***дуг до пете*** — ποδήρης; ***лијеп*** — καλός; ***мног*** — πολύς; ***пун*** — πλέως; Замјенице: ***твој*** — σός, σου. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***држати*** — ἔχω; ***имати*** — εἰμί; ***називати*** — ὀνομάζω; ***носити*** — φέρω; ***хранити се*** — τρέφομαῐ̈. Прилози: ***још*** — ἔτῐ̈; ***сад*** — νῦν; ***често*** — πολλάκῐ̈ς. Предлози: ***код*** — παρά, ἐν; ***на*** — ἐπί; ***и*** — περί; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί.

М е т а ф р а σ ῐ̈ ς : **α′** Ῥωμύλος καὶ Ῥῆμος υἱοὶ (υἱεῖς) ἦσᾰν τοῦ Ἄρεῶς. **β′** Ὅμηρος Διᾰ̔ πατέρᾰ̔ θεῶν τε ἀνδρῶν τε ὠνόμαζεν. (П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Διᾰ̔ πατέρᾰ̔ θεῶν τε ἀνδρῶν τε ὠνόμαζεν; ***енклиза***, у θεῶν τε и ἀνδρῶν τε.) **γ′** Ὦ Σοφόκλεις, καὶ νῦν ἔτῐ̈ τὰς τραγῳδίᾱς σου θαυμάζομεν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** личне замјенице у предикатном положају, у τὰς τραγῳδίᾱς σου; ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).) **δ′** Ἡ ἐν Σαλαμῖνῐ̈ νίκη τοῦ Θεμιστοκλέους ἐστὶν ἔργον. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у Θεμιστοκλέους ἐστίν) **ε′** Ἐν τῷ λιμένῐ̈ πολλαὶ καὶ καλαὶ νῆες ἦσᾰν. **ϛ′** Αἱ Ἐρινύες ἐν χεροὶν ἔχουσῐ̈ τὴν δᾳδᾰ̔ καὶ τὸ ξίφος. **ζ′** Οἱ τῶν Ἀθηνῶν λιμένες πλέῳ τῶν τριήρων καὶ ἄλλων νεῶν ἦσᾰν. **η′** Πολλοὶ εἰσῐ̈ν οἱ περὶ Διογένους τοῦ φιλοσόφου μῦθοῐ̈. (Појаве: ***енклиза***, у πολλοὶ εἰσῐ̈ν.) **θ′** Οἱ ναῦταῐ̈ πολλάκῐ̈ς τρέφονταῐ̈ τῷ τῶν ἰχθύων κρέᾳ. **ι′** Οἱ κύνες πιστοὶ εἰσῐ̈ τῆς οἰκίᾱς τε καὶ τοῦ δεσπότου φύλακες. (П о ј а в е : ***енклиза***, у πιστοὶ εἰσῐ̈ν.) **ια′** Αἱ τῶν Ἑλλήνων γυναῖκες ἔφερον τὰς ποδήρεις ἐσθῆτᾰ̈ς. **ιβ′** Οἱ τῶν Ἑλλήνων ὁπλῖταῐ̈ ἐν τῇ μάχῃ ἦσᾰν ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ (κέρατῐ̈).

ВЈЕЖБА να΄. Анализирај и преведи: **α′** Δικαιᾱ̔ γλῶττᾰ̔ ἔχει κράτος μέγᾰ̔. **β′** Οἱ Ἕλληνες πολλῶν καὶ μεγάλων πόλεων οἰκισταὶ ἦσᾰν. **γ′** Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνων βασιλέᾱ μέγᾰν ὀνομάζουσῐ̈ν. **δ′** Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτῐ̈ πάντες οἱ ἄνθρωποῐ̈ φύσει τῆς

ἐπιστήμης ὀρέγονται. **ε′** Δίκαιᾰ λέγοντες πολλοὶ ἄδικᾰ πράττουσῐν. **ς′** Πρὸ ἅπαντος πράγματος βουλεύομεθᾰ.

Г р а д и в о : промјена придјева μέγᾰς и πολύς (*GGJ*, §196).

П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у Ἀλέξανδρον μέγᾰν ὀνομάζουσῐν, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*Alexandrum Magnum appellat*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала *(Александра називају Великим*); ***рекција*** грч. гл. ὀρέγομαῐ̈ (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *appĕto* (+acc) и срп. гл. *тежити за* (+int); ***изричнa реченица***, у ὅτῐ̄ πάντες οἱ ἄνθρωποῐ̈ φύσει τῆς ἐπιστήμης ὀρέγονται, која се на српски такође преводи изричном реченицом (*да сви људи по природи теже за знањем*) а на латински акузативом са инфинитивом (*omnes homĭnes natūra scientiam appetĕre*).

А н а л и з а : Именице : **Ἀλέξανδρον** — acc msg, Ἀλέξανδρος *Alexander*, *Александар*; **ἄνθρωποῐ̈** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **Ἀριστοτέλης** —nom msg, Ἀριστοτέλης *Aristotĕles*, *Аристотел*; **βασιλέᾱ** — acc msg, βασιλεύς *rex*, *краљ*; **γλῶττᾰ** — nom fsg, γλῶττᾰ *lingua*, *језик*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **ἐπιστήμης** — gen fsg, ἐπιστήμη *scientia*, *знање*, *наука*; **κράτος** — acc nsg, κράτος *vis*, *снага*, *сила*; **οἰκισταί** — nom mpl, οἰκιστής *condĭtor*, *оснивач*; **Μακεδόνων** — gen mpl, Μακεδόνες *Macedŏnes*, *Македонци*; **πόλεων** — gen fpl, πόλῐς *urbs*, *civĭtas*, *град*, *држава*; **πράγματος** — gen nsg, πράγμᾰ *res*, *negotium*, *дјело*, *посао*; **φύσει** — dat fsg, φύσῐς *natūra*, *природа*, *нарав*. Придјеви: **ἄδικᾰ** — acc npl, ἄδικος *injustus*, *неправедан*; **ἅπαντος** — gen nsg, ἅπᾶς *omnis*, *сав*, *сваки*; **δικαῐ̈ᾱ** — nom fsg, δίκαιος *justus*, *праведан*; **δίκαιᾰ** — acc npl, δίκαιος *justus*, *праведан*; **μέγᾰ** — acc nsg, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **μεγάλων** — gen fpl, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **μέγᾰν** — acc msg, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **πάντες** — nom mpl, πᾶς *omnis*, *сав*; **πολλοὶ** — nom mpl, πολύς *multus*, *много*; **πολλῶν** — gen fpl, πολύς *multus*, *много*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τόν** — acc msg, ὁ. Глаголи: **βολεύομεθᾰ** — 1pl ind praes mp, βουλεύομαῐ̈ *consilia capio*, *вијећати*, *размишљати*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **λέγοντες** — nom mpl pt praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **ὀνομάζουσῐν** — 3pl ind praes act, ὀνομάζω *appello*, *звати*, *називати*; **ὀρέγονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, ὀρέγομαῐ̈ *appĕto*, *тежити за*; **πράττουσῐν** — 3pl ind praes act, πράττω *facio*, *actĭto*, *радити*, *чинити*. Предлози: **πρό** — + gen, *ante*, *прује*, *уочи*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτῐ̄** — acc + inf, *да*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Lingua justa vim magnam habet*. **ii.** *Graeci multas magnasque civitātes condēbant.* **iii.** *Alexandrum, regem (illum) Macedŏnum, Magnum appellant.* **iv.** *Aristotĕles dicit omnes homĭnes natūra scientiam appetĕre.* **v.** *Multi juste dicentes injuste actĭtant* (= парафраза). **vi.** *Omnia ante negotia consilia capĭmus.*

П р е в о д : **1.** *Праведан језик има велику снагу.* **2.** *Грци су били оснивачи многих великих држава.* **3.** *Александра, краља Македонаца* (*македонског краља*), *називају Великим*. **4.** *Аристотел казује да сви људи по природи теже за знањем*. **5.** *Многи праведно говоре а неправедно поступају* (= парафраза). **6.** *Размишљамо уочи сваког посла.*

ВЈЕЖБА 15. Μετάφραζε: **1.** *Ксеркso бијаше вођа велике војске и краљ читаве Азије*. **2.** *Хелени бијаху оснивачи многих* (*и*) *великих колонија у Јадрану*. **3.** *Лаж је велико зло*. **4.** *Филозоф Хераклит каже*: *'Рат је отац свих ствари'*. **5**. *Свима је познато име Спартака, вође робова*. **6.** *Сви радо (ради) слушају пријатељеву ријеч*. **7.** *Ријеке хране многе* (*и*) *велике рибе*. **8.** *Поразу код Термопила више се дивимо него многим побједама.*

А н а л и з а : Именице : ***Азија*** — Ἀσίᾱ; ***вођа*** — ἡγεμών; ***војска*** — στρατιά; ***зло*** — κακόν; ***име*** — ὄνομᾰ; ***Јадран*** — Ἀδρίᾱς; ***колонија*** — ἀποικίᾱ; ***краљ*** — βασιλεύς; ***Ксеркso*** — Ξέρξης; ***лаж*** — ψεῦδος; ***оснивач*** — οἰκιστής; ***отац*** — πατήρ; ***побједа*** — νίκη; ***пораз*** — ἧττᾰ; ***пријатељ*** — φίλος; ***рат*** — πόλεμος; ***риба*** — ἰχθῦς; ***ријеч*** — λόγος, ἔπος; ***ријека*** — ποταμός; ***роб*** — δοῦλος; ***Спартак*** — Σπάρτκος; ***Термопиле*** — Θερμοπύλαῐ̈; ***филозоф*** — φιλόσοφος; ***Хелен*** — Ἕλλην; ***Хераклит*** — Ἡράκλειτος. Придјеви: ***велик*** — μέγᾰς; ***многи*** — πολύς; ***познат*** — γνώριμος; ***рад*** — ἕκων; ***сав*** — πᾶς; ***читав*** — πᾶς. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***дивити се*** — θαυμάζω; ***казати*** — λέγω; ***слушати*** — πείθομαῐ̈; ***хранити*** — τρέφω. Прилози: ***више*** — μᾶλλον; ***радо***, v. *рад*. Предлози: ***код*** — παρά, ἐν; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἤ.

М е т а́ φ р а с ῐ̆ ς : **α′** Ξέρξης μεγάλης τῆς στρατιᾶς ἦν ἡγεμὼν καὶ πάσης τῆς Ἀσίᾱς βασιλεύς. **β′** Οἱ Ἕλληνες πολλῶν τε καὶ μεγάλων ἀποικιῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ ἦσᾰν οἰκισταί. **γ′** Τὸ ψεῦδος μέγᾰ κακόν ἐστῐ́ν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у κακόν ἐστῐ́ν.) **δ′** Ἡράκλειτος ὁ φιλόσοφος λέγει· πόλεμος πάντων πατήρ. **ε′** Πᾶσῐ̈ γνώριμόν ἐστῐ̀ τὸ ὄνομᾰ Σπαρτάκου, τοῦ τῶν δούλων ἡγεμόνος. (П о ј а в е : ***енклиза***, у γνώριμόν ἐστῐ́ν.) **ς′** Πάντες ἕκοντες

πείθονταΐ τῷ τοῦ φίλου ἔπει. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. πείθομαΐ (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **ζ′** Οἱ ποταμοὶ τρέφουσῖ πολλοὺς καὶ μεγάλους ἰχθῦς. **η′** Μᾶλλον θαυμάζομεν τὴν ἐν ταῖς Θερμοπύλαις ἡττᾰν ἢ πολλᾰ́ς νίκᾱς. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+ dat).)

ВЈЕЖБА νβ´. Анализирај и преведи: **α′** Εἷς ἀνὴρ οὐδεὶς ἀνήρ. **β′** Εἰς πλείστην ἀτυχίᾱν ῥᾳδίως ἐξ ἑνὸς ἁμαρήματος ἐμπίπτομεν. **γ′** Τοῦ Κροίσου τὰ χρήματᾰ τοσαῦτᾰ ἦν, ὅσᾰ οὐδενὸς τῶν πότε ἀνθρώπων. **δ′** Πρωταγόρᾱς λέγει μηδὲν εἶναΐ μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης. **ε′** Τίς ὥρᾱ ἐστίν; Τρεῖς ὧραί εἰσῖν. Ἔστῐ μίᾰ ὥρᾱ καὶ ἡμίσειᾰ. **ϛ′** Ἔφεσος ἀπέχει Σάρδεων τριῶν ἡμερῶν ὁδόν. **ζ′·** Τέτταρές εἰσῖν αἱ τῶν ἐτῶν ὧραῖ· τὸ ἔᾰρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον, ὁ χειμών.

Г р а д и в о : главни бројеви од 1 до 4 (*GGJ*, §223–224).

П о ј а в е : ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у λέγει μηδὲν εἶναΐ μήτε τέχνην ἄνευ μελέτης, μήτε μελέτην ἄνευ τέχνης, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*dicit nullam esse sine exercitatiōne artem nullamque sine arte exercitatiōnem*) а на српски изричном реченицом (*казује да нема умијећа без вјежбе ни вјежбе без умијећа*); ***ортотонација енклитике***, у ὥρᾱ ἐστίν и ἔστῐ μίᾰ; ***енклиза***, у ὧραί εἰσῖν и τέτταρές εἰσῖν; ***рекција*** грч. гл. ἀπέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *absum* (*a* +abl) и срп. изр. *бити удаљен* (*од* +gen); ***акузатив простора*** (*accusatīvus spatii*), у τριῶν ἡμερῶν ὁδόν, који се на латински такође преводи акузативам (*trium diērum iter*) а на српски генитивом (*три дана хода*).

А н а л и з а : Именице: **ἁμαρήματος** — gen nsg, ἁμάρτημᾰ *error*, *погрешка*; **ἀνὴρ** — nom msg, ἀνήρ *vir*, *муж*, *човјек*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *човјек*, pl *људи*; **ἀτυχίᾱν** — acc fsg, ἀτυχίᾱ *infortunium*, *calamĭtas*, *несрећа*, *невоља*; **ἔᾰρ** — nom nsg, ἔᾰρ *ver*, *прољеће*; **ἐτῶν** — gen npl, ἔτος *annus*, *година*; **Ἔφεσος** — nom fsg, Ἔφεσος *Ephĕsus*, *Ефес*; **ἡμερῶν** — gen gpl, ἡμέρᾱ *dies*, *дан*; **θέρος** — nom nsg, θέρος *aestas*, *љето*; **Κροίσου** — gen msg, Κροῖσος *Croesus*, *Крез*; **μελέτην** — acc fsg, μελέτη *exercitatio*, *вјежба*, *вјежбање*; **μελέτης** — gen fsg, μελέτη *exercitatio*, *вјежба*, *вјежбање*; **ὁδόν** — acc fsg, ὁδός *iter*, *пут*; **Πρωταγόρᾱς** — nom msg, Πρωταγόρᾱς *Protagŏras*, *Протагора*; **Σάρδεων** — gen fpl, Σάρδεις *Sardis*, *Сардис*; **τέχνην** — acc fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*; **τέχνης** — gen fsg, τέχνη *ars*, *умијеће*; **φθινόπωρον** — nom nsg, φθινόπωρον *autumnus*, *јесен*; **χειμών** — gen msg, χειμών *hiems*, *зима*; **χρήματᾰ** — nom npl, χρήματᾰ *opes*, *богатство*; **ὥρᾱ** — nom fsg, ὥρᾱ *tempus*, *hora*, *доба*, *сат*; **ὧραῖ** — nom fpl, ὥρᾱ *tempus*, *hora*. Придјеви: **ἡμίσειᾰ** — nom fsg, ἥμισυς *dimidius, половичан*; **πλείστην** — acc msg grad sup, πολύς *multus*, *мног*. Замјенице: **μηδέν** — acc nsg, **μηδείς** *nemo*, *nihil*, *нико*, *ништа*; **ὅσᾰ** — nom npl, ὅσος *quantus*, *колик*; **οὐδείς** — nom msg, οὐδείς *nullus*, *ниједан*; **οὐδενός** — gen msg, οὐδείς *nullus*, *ниједан*; **τίς** —nom fsg, τίς *qui*, *који*; **τοσαῦτᾰ** — nom npl, τοσαῦτος *tantus*, *толик*. Бројеви: **εἷς** — nom msg num card, εἷς *unus*, *један*; **ἑνός** — gen msg num card, εἷς *unus*, *један*; **μίᾰ** — nom fsg num card, εἷς *unus*, *један*; **τέτταρες** — nom fpl, τέτταρες *quattuor*, *четири*; **τρεῖς** — nom fpl, τρεῖς *tres*, *три*; **τριῶν** — gen fpl, τρεῖς *tres*, *три*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **τὰ** — nom npl, τό; **τὸ** — nom nsg, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ; **τῶν** — gen npl, τό. Глаголи: **ἀπέχει** — 3sg ind praes act, ἀπέχω *absum*, *бити удаљен*; **εἶναΐ** — inf praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐμπίπτομεν** — 3pl ind ipf act, ἐμπίπτω *incĭdo*, *упадати*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *говорити*, *казивати*. Прилози: **πότε** — *quando*, *када*; **ῥᾳδίως** —*facile*, *лако*. Предлози: **ἄνευ** — + gen, *sine*, *без*; **εἰς** — + acc, *in*, *у*; **ἐξ** — + gen, *e*, *из*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **μήτε** — *neque*, *нити*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Vir unus, vir nullus.* **ii.** *Facĭle uno ex errōre in plurĭmam calamitātem incidĭmus.* **iii.** *Croesi opes tantae erant quantae homĭnum nemĭnis umquam* (*sc. erant*). **iv.** *Protagŏras dicit nullam esse sine exercitatiōne artem neque ullam sine arte exercitatiōnem.* **v.** *Quota hora* (= парафраза) *est? –Tertia hora* (= парафраза) *est. –Prima & dimidia* (= парафраза) *hora est.* **vi.** *Ephĕsus trium diērum iter a Sardĭbus abest.* **vii.** *Quattuor sunt anni tempŏra: ver, aestas, autumnus, hiems.*

П р е в о д : **1.** *Један човјек, ниједан човјек*. **2.** *Лако из једне погрешке упадамо у премногу невољу* (*премноге невоље*). **3.** *Богатство Креза* (*Крезово богатство*) *било је толико колико нико* (*други*) *од људи није* (*sc.* имао) (*ниједан други човјек није имао*). **4.** *Протагора казује да ни умијеће без вјежбе није ништа нити вјежба без умијећа* (*да нема умијећа без вјежбе нити вјежбе без умијећа*). **5.** *Колико је сати* (= парафраза)? *–Три су сата. –Један и по сат је*. **6.** *Ефес је удаљен од Сардиса три дана пута* (*хода*). **7.** *Четири су доба година* (*годишња доба*): *прољеће*, *љето*, *јесен*, *зима*.

ВЈЕЖБА νγ΄. Анализирај и преведи: **α′** Ἡ δραχμὴ ἦν ἕξ ὀβολῶν, ἡ δὲ μνᾶ ἑκατὸν δραχμῶν, τὸ δὲ τάλαντον ἑξήκοντᾰ μνῶν. **β′** Ὁ τῶν Ἀθηναίων ἐνιαυτὸς ἦν δώδεκᾰ μηνῶν ἢ τριακοσίων πεντήκοντᾰ τεττάρων ἡμερῶν· ἦν οὖν ὁ μὴν εἴκοσῑν ἐννέᾰ ἢ τριάκοντᾰ ἡμερῶν. **γ′** Ἡ Εὔβοιᾰ μῆκος ἔχει σταδίων χιλίων. **δ′** Αἱ πυραμίδες ἀπέχουσῐ τῆς Μέμφιδος στάδιᾰ ἑκατὸν καὶ εἴκοσῐ, τοῦ δὲ Νείλου πέντε καὶ τετταράκοντᾰ. **ε′** Ὀλυμπιὰς ἦν χρόνος τεττάρων ἐτῶν ἢ πεντήκοντᾰ μηνῶν Ἑλληνικῶν. **ϛ′** Δύο ἦσᾰν οἱ Διόσκουροῐ, τρεῖς δὲ αἱ Χάριτες, τρεῖς καὶ αἱ Μοῖραῐ, ἐννέᾰ δὲ αἱ Μοῦσαῐ, δώδεκᾰ δὲ οἱ μεγάλοῐ θεοί.

Г р а д и в о : главни бројеви од 5 до 1000 (*GGJ*, §223–224).

П о ј а в е : ***генитив цијене*** (*genitīvus pretii*), у ἕξ ὀβολῶν, ἑκατὸν δραχμῶν, ἑξήκοντᾰ μνῶν, који се на латински преводи аблативом (*sex obŏlis, centum drachmis, sexaginta minis*) а на српски генитивом (*шест обола, сто драхми, а шездесет мина*); ***рекција*** грч. гл. ἀπέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *absum* (*a* +abl) и срп. изр. *бити удаљен* (*од* +gen); ***акузатив простора*** (*accusatīvus spatii*), у στάδιᾰ ἑκατὸν καὶ εἴκοσῐ и (*sc.* στάδιᾰ) πέντε καὶ τετταράκοντᾰ, који се на латински такође преводи акузативом (*tadia centum & viginti*, (*sc. stadia*) *quinque & quadraginta*) а на српски генитивом (*сто двадесет стадија, четрдесет пет* (*sc. стадија*));

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναίων** — gen mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis*, *Атињанин*; **Διόσκουροῐ** — nom mpl, Διόσκουροῐ *Dioscūri*, *Диоскури*; **δραχμή** — nom fsg, δραχμή *drachma*, *драхма*; **δραχμῶν** — gen fpl, δραχμή *drachma*, *драхма*; **ἐνιαυτός** — gen msg, ἐνιαυτός *annus*, *година*; **ἐτῶν** — gen npl, ἔτος *annus*, *година*; **Εὔβοιᾰ** — nom fsg, Εὔβοιᾰ *Euboea*, *Еубеја*; **ἡμερῶν** — gen fpl, ἡμέρᾱ *dies*, *дан*; **θεοί** — nom mpl, θεός *deus*, *бог*; **Μέμφιδος** — gen fsg, Μέμφῐς *Memphis*, *Мемфис*; **μῆκος** — acc nsg, μῆκος *longitūdo*, *дужина*; **μήν** — nom msg, μήν *mensis*, *мјесец*; **μηνῶν** — gen mpl, μήν *mensis*, *мјесец*; **μνᾶ** — nom fsg, μνᾶ *mina*, *мина*; **μνῶν** — gen fpl, μνᾶ *mina*, *мина*; **Μοῖραῐ** — nom fpl, Μοῖρᾰ *Parca*, *Суђаја*; **Μοῦσαῐ** — nom fpl, Μοῦσᾰ *Musa*, *Муза*; **Νείλου** — gen msg, Νεῖλος *Nilus*, *Нил*; **ὀβολῶν** — gen mpl, ὄβολος *obŏlus*, *обол*; **Ὀλυμπιάς** — nom fsg, Ὀλυμπιάς *Olympias*, *олимпијада*; **πυραμίδες** — nom fpl, πυραμίς *pyrămis*, *пирамида*; **στάδιᾰ** — acc npl, στάδιον *stadium*, *стадиј*; **σταδίων** — gen npl, στάδιον *stadium*, *стадиј*; **τάλαντον** — nom nsg, τάλαντον *talentum*, *таленат*; **Χάριτες** — nom fpl, Χάρις *Gratia*, *Харита*; **χρόνος** — nom msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*. Придјеви: **Ἑλληνικῶν** — gen mpl, Ἑλληνικός *Graecus*, *грчки*; **μεγάλοῐ** — nom mpl, μέγᾰς *magnus*, *велик*. Бројеви: **δύο** — nom du, δύο *duo*, *два*; **δώδεκᾰ** — num card, δώδεκᾰ *duodĕcim*, *дванаест*; **εἴκοσῐν** — num card, εἴκοσῐν *viginti*, *двадесет*; **ἑκατόν** — num card, ἑκατόν *centum*, *сто*; **ἐννέᾰ** — num card, ἐννέᾰ *novem*, *девет*; **ἕξ** — num card, ἕξ *sex*, *шест*; **ἑξήκοντᾰ** — num card, ἑξήκοντᾰ *sexaginta*, *шездесет*; **πέντε** — num card, πέντε *quinque*; **πεντήκοντᾰ** — num card, πεντήκοντᾰ *quinquaginta*, *педесет*; **τετταράκοντᾰ** — num card, τετταράκοντᾰ *quadraginta*, *четрдесет*; **τεττάρων** — gen npl num card, τέτταρες *quattuor*, *четири*; **τρεῖς** — nom fpl num card, τρεῖς *tres*, *три*; **τριάκοντᾰ** — num card, τριάκοντᾰ *triginta*, *тридесет*; **τριακοσίων** — gen fpl num card, τριακόσιοῐ *trecenti*, *триста*; **χιλίων** — gen npl num card, χίλιοῐ *mille*, *хиљаду*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τὸ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mp, ὁ. Глаголи: **ἀπέχουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ἀπέχω *absum*, *бити удаљен*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*. Везници: **ἤ** — *aut*, *vel*, *или*; **καί** — *et*, *-que*, *и*; **οὖν** — *igĭtur*, *стога*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Drachma erat (constābat) sex obŏlis, mina centum drachmis, talentum autem sexaginta minis.* **ii.** *Atheniensium annus erat* (*sc. tempus, spatium*) *duodĕcim mensium aut trecentōrum quinquaginta quattuor diērum; igĭtur mensis erat* (*sc. tempus, spatium*) *undetriginta vel triginta diērum.* **iii.** *Euboea longitudĭnem habet milium stadiorum* (*in longitudĭnem stadia mille patet*). **iv.** *Pyramĭdes a Memphĭde stadia centum & viginti absunt, a Nilo autem* (*sc. stadia*) *quinque & quadraginta.* **v.** *Olympias tempus quattuor annōrum vel quinquaginta mensium Graecōrum erat.* **vi.** *Duo erant Dioscūri, tres Gratiae; tres quoque Parcae, novem Musae, duodĕcim vero dei* (*dii, di*) *magni.*

П р е в о д : **1.** *Драхма је била* (*стајала*) *шест обола, мина сто драхми, а таленат шездесет мина.* **2.** *Година Атињана* (*атињанска година*) *била је* (*sc. вријеме*) *од дванаест мјесеци или триста педесет и четири дана*; *мјесец је стога био* (*sc. вријеме*) *двадесет девет или тридесет дана.* **3.** *Еубеја има дужину хиљаду стадија* (*протеже се хиљаду стадија у дужину*). **4.** *Пирамиде су удаљене од Мемфиса сто двадесет стадија, а од Нила четрдесет пет* (*sc. стадија*). **5.** *Олимпијада је била вријеме од четири године или педесет грчких мјесеци.* 6. *Диоскура било је два, Харита три, Суђаја такође три, Муза девет, а великих богова дванаест.*

Вјежба νδ΄. Анализирај и преведи: **α′** Πρῶτος βασιλεὺς τῶν Ῥωμαίων ἦν Ῥωμύλος, δεύτερος Ποµπίλιος Νουµᾶς, τρίτος Τύλλος Ὡστίλιος, τέταρτος Ἄγκος Μάρκιος, πέµπτος Ταρκύνιος Πρῖσκος, ἕκτος Σέρβιος Τύλλιος, ἕβδοµος καὶ ἔσχατος Ταρκύνιος Ὑπερήφανος. **β′** Δεκάτῳ ἔτει τοῦ πολέµου οἱ Ἕλληνες λαµβάνουσῐ̈ καὶ ἀνακαίουσῐ̈ τὴν Τροίᾱν. **γ′** Γίγνεταῐ̈ Πλάτων ὀγδόῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυµπιάδῐ̈. **δ′** Ἡ Σόλωνος ἀκµὴ ἦν ἀµφὶ τὴν τετταρακοστὴν ἕκτην Ὀλυµπιάδᾰ̄.

Градиво: редни бројеви (*GGJ*, §223–224).

Појаве: ***датив времена*** (*datīvus tempŏris*), у декάτῳ ἔτει и ὀγδόῃ καὶ ὀγδοηκοστῇ Ὀλυµπιάδῐ̈, који се на латински преводи аблативом времена (*decĭmo anno*, *octāva & octogesĭma Olympiăde*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*десете године*, (*sc. за вријеме*) *осамдесет осме олимпијаде*).

Анализа: Именице: **Ἄγκος** — nom msg, Ἄγκος *Ancus*, *Анко*; **ἀκµή** — nom fsg, ἀκµή *flos aetatis*, *цвијет доба*; **βασιλεύς** — nom msg, βασιλεύς *rex*, *краљ*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **ἔτει** — dat nsg, ἔτος *annus*, *година*; **Μάρκιος** — nom msg, Μάρκιος *Marcius*, *Марције*; **Νουµᾶς** — nom msg, Νουµᾶς *Numa*, *Нума*; **Ὀλυµπιάδᾰ̄** — acc fsg, Ὀλυµπιάς *Olympias*, *олимпијада*; **Ὀλυµπιάδῐ̈** — dat fsg, Ὀλυµπιάς *Olympias*, *олимпијада*; **Πλάτων** — nom msg, Πλάτων *Plato*, *Платон*; **πολέµου** — gen msg, πόλεµος *bellum*, *рат*; **Ποµπίλιος** — nom msg, Ποµπίλιος *Pompilius*, *Помпилије*; **Πρῖσκος** — nom msg, Πρῖσκος *Priscus*, *Приско*; **Ῥωµαίων** — gen mpl, Ῥωµαῖος *Romānus*, *Римљанин*; **Ῥωµύλος** — nom msg, Ῥωµύλος *Romŭlus*, *Ромул*; **Σέρβιος** — nom msg, Σέρβιος *Servius*, *Сервије*; **Σόλωνος** — gen msg, Σόλων *Solo(n)*, *Солон*; **Ταρκύνιος** — nom msg, Ταρκύνιος *Tarquinius*, *Тарквиније*; **Τροίᾱν** — acc fsg, Τροίᾱ *Troja*, *Троја*; **Τύλλος** — nom msg, Τύλλος *Tullus*, *Туло*; **Τύλλιος** — nom msg, Τύλλιος *Tullius*, *Тулије*; **Ὑπερήφανος** — nom msg, Ὑπερήφανος *Superbus*, *Охоли*; **Ὡστίλιος** — nom msg, Ὡστίλιος *Hostilius*, *Хостилије*. Придјеви: **ἔσχατος** — nom msg, ἔσχατος *ultĭmus*, *посљедњи*. Бројеви: **δεκάτῳ** — dat nsg, δέκατος *decĭmus*, *десети*; **δεύτερος** — nom msg, δεύτερος *secundus*, *други*; **ἕβδοµος** — nom msg, ἕβδοµος *septĭmus*, *седми*; **ἕκτην** — acc fsg, ἕκτος *sextus*, *шести*; **ἕκτος** — nom msg, ἕκτος *sextus*, *шести*; **ὀγδόῃ** — dat fsg, ὄγδοος *octāvus*, *осми*; **ὀγδοηκοστῇ** — dat fsg, ὀγδοηκοστός *octogesĭmus*, *осамдесети*; **πέµπτος** — nom msg, πέµπτος *quintus*, *пети*; **πρῶτος** — nom msg, πρῶτος *primus*, *први*; **τέταρτος** — nom msg, τέταρτος *quartus*, *четврти*; **τετταρακοστήν** — acc fsg, τετταρακοστός *quadragesĭmus*, *четрдесети*; **τρίτος** — nom msg, τρίτος *tertius*, *трећи*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀνακαίουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, ἀνακαίω *incendo*, *палити*; **γίγνεταῐ̈** — 3sg ind praes mp, γίγνοµαῐ̈ *fio*, *nascor*, *бивати*, *рађати се*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰµί *sum*, *бити*; **λαµβάνουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, λαµβάνω *sumo*, *capio*, *узимати*, *освајати*. Предлози: **ἀµφί** — *circa*, *око*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*.

Translatio: **i.** *Primus rex Romanōrum erat Romŭlus, secundus Numa Pompilius, tertius Tullus Hostilius, quartus Ancus Marcius, quintus Tarquinius Priscus, sextus Servius Tullius, septĭmus & ultĭmus Tarquinius Superbus.* **ii.** *Decĭmo belli anno Graeci Trojam capiunt & incedunt.* **iii.** *Plato nascĭtur octāva & octogesĭma Olympiăde.* **iv.** *Solonis flos aetatis erat circa quadragesĭmam sextam Olympiădem.* (*Solo(n) floruit circa quadragesĭmam sextam Olympiădem.*)

Превод: **1.** *Први краљ Римљана* (*римски краљ*) *био је Ромул, други Нума Помпилије, трећи Туло Хостилије, четврти Анко Марције, пети Тарквиније Приско, шести Сервије Тулије, седми и посљедњи Тарквиније Охоли*. **2.** *Десете године рата Грци освајају Трој и пале* (*sc. је*). **3.** *Платон се рађа* (*родио*) (*sc. за вријеме*) *осамдесет осме олимпијаде*. **4.** *Цвијет Солоновог доба био је око четрдесет шесте олимпијаде*. (*Солон је цвјетао око четрдесет шесте олимпијаде*.)

Вјежба νε΄. Анализирај и преведи: **α′** Ὁ ψευδὴς ἄνθρωπος οὐχ ἁπᾶξ, ἀλλὰ πολλάκῐ̈ς ψεύδεταῐ̈. **β′** Δὶς καὶ τρὶς τὸ καλόν, τὸ δὲ κακὸν µηδὲ ἅπᾶξ. **γ′** Τὰ δὶς τέτταρά ἐστῐ̈ ὀκτώ· πόσᾰ̄ ἐστὶ τὰ τρὶς πέντε, πόσᾰ̄ δὲ τὰ πεντάκῐ̈ς ἑπτά; **δ′** Τίκτουσῐ̈ν αἱ περιστεραὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ δεκάκῐ̈ς, τινὲς δὲ καὶ ἐνδεκάκῐ̈ς. **ε′** Τῷ ἑβδόµῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τοῦ βίου οἱ νέοῐ̈ Ῥωµαῖοῐ̈ ἀποβάλλουσῐ̈ τὴν περιπόρφυρον ἐσθῆτᾰ̄.

Градиво: припошки бројеви (*GGJ*, §223–224).

Појаве: ***негација* οὐχ**, која овако гласи испред аспирате, у οὐχ ἅπᾶξ; ***конгруенција*** nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ̄ τρέχει), у τὰ δὶς τέτταρά ἐστῐ̈ν и πόσᾰ̄ ἐστίν; ***енклиза***, у τέτταρά ἐστῐ̈ν; ***ортотонација енклитике***, у πόσᾰ̄ ἐστίν и

τινὲς δέ; ***генитив времена*** (*genitīvus tempŏris*), у τοῦ ἐνιαυτοῦ, који се на латински преводи аблативом (*anno*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*током године*); ***датив времена*** (*datīvus tempŏris*), у τῷ ἑβδόμῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, који се на латински преводи аблативом времена или помоћу прилошког израза (*in septĭmo decĭmo anno*) а на српски генитивом или помоћу прилошког израза (*у седамнаестој години*).

А н а л и з а : Именице: **ἄνθρωπος** — nom msg, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*; **βίου** — gen msg, βίος *vita*, *живот*; **ἐνιαυτοῦ** — gen msg, ἐνιαυτός *annus*, *година*; **ἐσθῆτᾰ** — acc fsg, ἐσθής *vestis*, *toga*, *одијело*, *тога*; **ἔτει** — dat nsg, ἔτος *annus*, *година*; **νέοῐ** — nom mpl, νέος *juvĕnis*, *младић*и; **περιστεραὶ** — nom fpl, περιστερά *columba*, *голуб*; Придјеви: **κακόν** — nom nsg, κακός *mălus*, *зао*, *лош*; **καλόν** — nom nsg, καλός *bonus*, *добар*; **περιπόρφυρον** — acc fsg, περιπόρφυρος *praetext(at)us*, *пурпуран*, *гримизан*; **Ῥωμαῖοῐ** — nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus*, *римски*; **ψευδής** — nom msg, ψευδής *mendax*, *лажљив*. Замјенице: **πόσᾰ** — nom npl, πόσος *quotus*, *колик*; **τινές** — nom mpl, τὶς *quidam*, *неки*. Бројеви: **ἅπᾰξ** — adv num, ἅπαξ *semel*, *једном*, *један пут*; **δεκάκῐς** —adv num, δεκάκις *decies*, *десет пута*; **δεκάτῳ** — dat nsg num ord, δέκατος *decĭmus*, *decĕmi*; **δὶς** — adv num, δὶς *bis*, *два пута*; **ἑβδόμῳ** — dat nsg num ord, ἕβδομος *septĭmus*, *седми*; **ἐνδεκάκῐς** — adv num, ἐνδεκάκις *undecies*, *једанаест пута*; **ἑπτά** — num card, ἑπτά *septem*, *седам*; **ὀκτώ** — num card, ὀκτώ *octo*, *осам*; **πεντάκῐς** — num ord, πεντάκις *quinquies*, *пет пута*; **πέντε** — num card, πέντε *quinque*, *пет*; **τέτταρᾰ** — nom npl, τέτταρες *quattuor*, *четири*; **τρὶς** — adv num, τρὶς *ter*, *три пута*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῷ** — nom nsg, τό. Глаголи: **ἀποβάλλουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ἀποβάλλω *abjicio*, *одбацивати*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **τίκτουσῐν** — 3pl ind praes act, τίκτω *pario*, *рађати*; **ψεύδεταῐ̈** — 3sg ind praes mp, ψεύδομαῐ̈ *mentior*, *лагати*. Прилози: **πολλάκῐς** — *saepe*, *често*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*; **μηδέ** — *neque*, *ни*. Речце: **δέ** — *autem*, *vero*, *a*, *пак*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Mendax homo non semel sed saepe mentītur.* **ii.** *Bonum bis terque, mălum ne semel quidem*! **iii.** *Bis quaterna sunt octo; quota sunt ter quina, quota autem quinquies septēna?* **iv.** *Columbae anno decies pariunt, quaedam vero et undecies.* **v.** *In septĭmo decĭmo vitae anno juvĕnes Romāni togam praetextam abjiciunt.* (*Juvĕnes Romāni septĭmum decĭmum annum agentes togam praetextam abjiciunt.*)

П р е в о д : **1.** *Лажљив човјек* (*лажов*) *не лаже једном него често*. **2.** *Добро два и три пута, зло ни једном*! **3.** *Два пута петири је осам*; *колико је три пута пет, колико пак пет пута седам*? **4.** *Голубови током године рађају и десет пута, неки и једанаест пута*. **5.** *У седамнаестој години живота римски младићи одбацују гримизну тогу*.

Вјежба XII. Μετάφραζε: **i.** *Discipŭlus legit*: *V*, *X*, *L*, *C*, *D*, *M*, *XXVIII*, *LXIX*, *MCM*. **ii.** *Lucrum unīus saepe est damnum alterīus*. **iii.** *Quota hora est*? *Octāva*. **iv.** *In singŭlis legionĭbus denae cohortes erant*. **v.** *Annus trecentos sexaginta quinque aut trecentos sexaginta sex dies habet*. **vi.** *Saecŭlum est spatium centum annōrum*. **vii.** *In exercĭtu Alexandri Magni duodĕcim milia Macedŏnum erant*.

А н а л и з а : Именице: ***Alexander*** — Ἀλέξανδρος; ***annus*** — ἐνιαυτός; ***cohors*** — λόχος; ***damnum*** — βλάβη; ***dies*** — ἡμέρᾱ; ***discipŭlus*** — μαθητής; ***exercĭtus*** — στρατιά; ***hora*** — ὥρᾱ; ***legio*** — φάλᾰγξ; ***lucrum*** — κέρδος; ***Macedones*** — Μακεδόνες; ***saecŭlum*** — αἰών; ***spatium*** — χρόνος. Придјеви: ***magnus*** — μέγᾰς; ***quotus*** — πόσος (τὶς). Замјенице: ***alter*** — ἄλλος. Бројеви: ***centum*** — ἑκατόν; ***deni*** — δέκᾰ; ***duodĕcim*** — δώδεκᾰ; ***mille*** — χίλιοῐ̈; ***octāvus*** — ὄγδοος; ***quinque*** — πέντε; ***sex*** — ἕξ; ***sexaginta*** — ἑξήκοντᾰ; ***singŭli*** — ἕκαστος; ***trecenti*** — τριακόσιοῐ̈; ***unus*** — εἷς. Глаголи: ***habeo*** — ἔχω; ***lego*** — ἀναγιγνώσκω; ***sum*** — εἰμί. Прилози: ***saepe*** — πολλάκῐς. Предлози: ***in*** — ἐν. Везници: ***aut*** — ἤ

М е т а ф р а σ ῐ́ ς : **α΄** Ὁ μαθητὴς ἀναγιγνώσκει· ε΄, ι΄, ν΄, ρ΄, φ΄, ,α, κη΄, ξθ΄, ,αϡ΄. **β΄** Τὸ κέρδος τοῦ ἑνὸς πολλάκῐς ἐστὶ βλάβη τοῦ ἄλλου. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у πολλάκῐς ἐστίν.) **γ΄** Τίς ὥρᾱ ἐστίν (= парафраза); Εἰσὶν ὀκτὼ ὧραῐ̈ (= парафраза). (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ὥρᾱ ἐστίν и εἰσίν.) **δ΄** Ἐν τῇ ἑκάστῃ φάλαγγῐ̈ (= парафраза) ἦσᾰν δέκᾰ λόχοῐ̈. **ε΄** Ὁ ἐνιαυτὸς ἔχει τριακοσίᾱς ἑξήκοντᾰ πέντε ἢ τριακοσίᾱς ἑξήκοντᾰ ἓξ ἡμέρᾱς. **ϛ΄** Ὁ αἰὼν ἐστῐ̀ (*sc.* χρόνος) ἑκατὸν ἐνιαυτῶν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у αἰὼν ἐστῖν.) **ζ΄** Ἐν τῇ στρατιᾷ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου μῠριοῐ̈ καὶ δισχίλιοῐ̈ (= парафраза) Μακεδόνες ἦσᾰν.

Вјежба XIII. Μετάφραζε: **i.** *Apud Romānos primo mensis diēi nomen erat Kalendae*. **ii.** *Cohors decĭma pars legiōnis Romānae erat*. **iii.** *Quota sunt bis quina*? *Decem*. **iv.** *Ter terna sunt novem*, *quater quaterna sunt sedĕcim*.

А н а л и з а : Именице: ***dies*** — ἡμέρᾱ; ***cohors*** — λόχος; ***Kalendae*** — Καλάνδαῐ; ***legio*** — φάλᾰγξ; ***mensis*** — μείς; ***nomen*** — ὄνομᾰ; ***Rōmānus*** — Ῥωμαῖος; ***pars*** — μέρος. Придјеви: ***quotus*** — πόσος; ***Rōmānus*** — Ῥωμαϊκός. Бројеви: ***bis*** — δίς; ***decem*** — δέκᾰ; ***decĭmus*** — δέκατος; ***novem*** — ἐννέᾰ; ***quater*** — τετράκῐς; ***quaterni*** — τέτταρες; ***quini*** — πέντε; ***primus*** — πρῶτος; ***sedĕcim*** — ἑκκαίδεκᾰ; ***ter*** — τρίς; ***terni*** — τρεῖς. Глаголи: ***sum*** — εἰμί. Предлози: ***apud*** — παρά.

М е т ά φ р а σ ĭ ς : **α΄** Παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ ὄνομᾰ τῆς πρώτης (= парафраза) ἡμέρᾱς τοῦ μηνός ἦν Καλάνδαῐ. **β΄** Ὁ λόχος ἦν δέκατον μέρος τῆς Ῥωμαϊκῆς φάλαγγος. **γ΄** Πόσᾰ ἐστὶ τὰ δὶς πέντε; Δέκᾰ. (П о ј а в е : ***енклиза***, у πόσᾰ ἐστίν; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у πόσᾰ ἐστίν.) **δ΄** Τὰ τρὶς τρία ἐστὶν ἐννέᾰ, τὰ δὲ τέτρακῐς τέτταρᾰ ἑκκαίδεκᾰ. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у τρία ἐστίν; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ τρὶς τρία ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 16. Μετάφραζε: **1.** *Више волим једног вјерног пријатеља него хиљаду ласкаваца*. **2.** *Мудрац Епикур казује*: *’Ни из чега ништа* (*sc. не постаје*). **3.** *Кербер, чувар у Хаду, има једно тијело, а три главе*. **4.** *Колико је десет пута десет*? *Десет пута десет је сто*. **5.** *Дан је тридесети дио мјесеца, а мјесец дванаести дио године*. **6.** *Колико је сати*? (*Који је сат*?) *–Дванаест*. **7.** *Платеја је од Тебе удаљена седамдесет стадија*. **8.** *Дарије, четврти персијски краљ, краљеваше тридесет и шест година*.

А н а л и з а : Именице: ***глава*** — κεφαλή; ***година*** — ἐνιαυτός, ἔτος; ***дан*** — ἡμέρᾱ; ***Дарије*** — Δαρεῖος; ***дио*** — μέρος; ***Епикур*** — Ἐπίκουρος; ***Кербер*** — Κέρβερος; ***краљ*** — βασιλεύς; ***ласкавац*** — κόλᾰξ; ***мјесец*** — μήν; ***мудрац*** — σοφός; ***Персијанац*** — Πέρσης; ***Платеја*** — Πλάταιαῐ; ***пријатељ*** — φίλος; ***стадиј*** — στάδιον; ***Теба*** — Θῆβαῐ; ***тијело*** — σῶμᾰ; ***Хад*** — Ἅιδης; ***чувар*** — φύλᾰξ. Придјеви: ***вјеран*** — πιστός; ***колик*** — πόσος. Замјенице: ***нико*** (***ништа***) — οὐδείς, μηδείς. Бројеви: ***дванаест*** — δώδεκᾰ; ***дванаести*** — δωδέκατος; ***десет*** — δέκᾰ; ***десет пута*** — δεκάκῐς; ***један*** — εἷς; ***седамдесет*** — ἑβδομήκοντᾰ; ***сто*** — ἑκατόν; ***три*** — τρεῖς; ***тридесет*** — τριάκοντᾰ; ***тридесети*** — τριακοστός; ***хиљаду*** — χίλιοῐ; ***четврти*** — τέταρτος; ***шест*** — ἕξ. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***бити удаљен*** — ἀπέχω; ***вољети*** (***више***) — μᾶλλον βούλομαῐ; ***имати*** — ἔχω; ***казати*** — λέγω; ***краљевати*** — βασιλεύω. Предлози: ***из*** — ἐκ; ***од*** — ἀπό; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἤ.

М е т ά φ р а σ ĭ ς : **α΄** Μᾶλλον βούλομαῐ ἕνα φίλον πιστὸν ἢ χιλίους κόλακᾶς. **β΄** Ἐπίκουρος ὁ σοφὸς λέγει· Ἐκ τοῦ μηδενὸς μηδέν. **γ΄** Κέρβερος, ὁ ἐν Ἅιδῃ φύλᾰξ, ἓν τὸ σῶμᾰ, τρεῖς δὲ κεφαλὰς ἔχει. **δ΄** Πόσᾰ ἐστὶ τὰ δεκάκῐς δέκᾰ; Τὰ δεκάκῐς δέκᾰ ἐστὶ ἑκατόν. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у πόσᾰ ἐστίν и τὰ δεκάκῐς δέκᾰ ἐστίν; ***ортотонација енклитике***, у πόσᾰ ἐστίν и δέκᾰ ἐστίν.) **ε΄** Ἡ μὲν ἡμέρᾱ ἐστὶ τριακοστὸν μέρος τοῦ μηνός, ὁ δὲ μὴν δωδεκατὸν μέρος τοῦ μηνὸς. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ἡμέρᾱ ἐστίν.) **ϛ΄** Τίς ὥρᾱ ἐστίν; δώδεκᾰ (*sc.* ὧραι εἰσῐ́ν). (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ὥρᾱ ἐστίν; ***енклиза***, у ὧραι εἰσῐ́ν.) **ζ΄** Αἱ Πλαταιαὶ ἀπέχουσῐ̀ τῶν Θηβῶν στάδιᾰ ἑβδομήκοντᾰ. (П о ј а в е : ***акузатив простора*** (*accusatīvus spatii*), у στάδιᾰ ἑβδομήκοντᾰ.) **η΄** Δαρεῖος, τέταρτος ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, ἐβασίλευε ἔτη ἕξ καὶ τριάκοντᾰ. (П о ј а в е : ***акузатив времена*** (*accusatīvus tempŏris*), у ἔτη ἕξ καὶ τριάκοντᾰ.)

ВЈЕЖБА νϛ΄. Анализирај и преведи: ΠΑΙΣ ΨΕΥΣΤΗΣ. Παῖς τῐ̃ς ἐν τῷ λειμῶνῐ̀ ποίμνην νέμει. Παίζειν μὲν ἐθέλει, ἀλλ᾽ οὐκ ἔχει ἑταίρους. Πῶς οὖν διατρίβει τὸν χρόνον; Κραυγάζει ἰσχυρῶς· Λύκος, λύκος. Προστρέχουσῐ̀ μὲν οἱ γεωργοί, λύκον δὲ οὐχ εὑρίσκουσῐ́ν. Δὶς καὶ τρὶς τῷ παιδὶ ἔθος ἦν παράγειν τοὺς γεωργούς. Τὸ δὲ τελευταῖον ἀληθῶς ἥκει λύκος. Πάλῐ́ν ὁ παῖς ἰσχυρῶς κραυγάζει· Λύκος, λύκος, οἱ δὲ γεωργοὶ οὐ πιστεύουσῐ́ν. Νομίζουσῐ̀ γάρ, ὅτι ὁ παῖς πάλῐ́ν παράγει αὐτούς. Καὶ ὁ λύκος πολλὰ πρόβατᾰ εὐκόλως διαφθείρει.

П о ј а в е : ***енклиза***, у παῖς τῐ̃ς; ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред аспирате, у οὐκ ἔχει; ***негација*** **οὐχ**, која овако гласи испред аспирате, у οὐχ εὑρίσκουσῐ́ν; ***присвојни датив*** (*dativus possessīvus*), у τῷ παιδὶ ἔθος ἦν, који се на латински такође преводи дативом присвојним (*mos erat puero*) а на српски обично помоћу гл. *имати* (*имао обичај*); ***изрична реченица***, у τι ὁ παῖς πάλῐ́ν παράγει αὐτούς, која се на српски такође преводи изричном реченицом (*да их дјечак опет вара*) а на латински акузативом са инфинитивом (*puerum eos fallĕre*).

А н а л и з а : Именице: **γεωργοί** — nom mpl, γεωργός *rustĭcus*; **γεωργούς** — acc mpl, γεωργός *agricŏla*, *rustĭcus*, *земљорадник*, *ратар*; **ἔθος** — nom nsg, ἔθος *обичај*, *mos*; **ἑταίρους** — acc mpl, ἑταῖρος *amīcus*, *друг*; **λειμῶνῐ** — dat mg, λειμών *pratum*, *ливада*; **λύκον** — acc msg, λύκος *lupus*, *вук*; **λύκος** — nom msg, λύκος *lupus*; **παιδί** — dat msg, παῖς *puer*; **παῖς** — nom msg, παῖς *puer*, *дјечак*; **ποίμνην** — acc fsg, ποίμνη *grex*, *стадо*; **πρόβατᾰ** — acc npl, πρόβατον *ovis*, *овца*; **χρόνον** — acc msg, χρόνος *tempus*, *вријеме*; **ψευστὴς** — nom msg, ψευστὴς *mendax*, *лажов*. Придјеви: **πολλά** — acc npl, πολύς *multus*, *мног*; **τελευταῖον** — acc nsg, τελευταῖος *potrēmus*, *посљедњи*. Замјенице: **αὐτούς** — acc mpl, αὐτός *ipse*, *idem*, *is*; **τὶς** — nom msg, τὶς *quidam*, *неки*. Бројеви: **δὶς** — adv num, δὶς *bis*, *два пута*; **τρὶς** — adv num, τρὶς *ter*, *три пута*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὸ** — acc nsg, τὸ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ. Глаголи: **διατρίβει** — 3pl ind praes act, διατρίβω *contĕro*, *проводити*; **διαφθείρει** — 3sg ind praes act, διαφθείρω *perdo*, *neco*, *убијати*; **ἐθέλει** — 3sg ind praes act, ἐθέλω *volo*, *жељети*; **εὑρίσκουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, εὑρίσκω *invenio*, *налазити*; **ἔχει** — 3sg ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἥκει** — 3sg ind praes act, ἥκω *adsum*, *долазити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **κραυγάζει** — 3sg ind praes act, κραυγάζω *clamo*, *викати*; **νέμει** — 3sg ind praes act, νέμω *pasco*, *пасти*; **νομίζουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, νομίζω *puto*, *мислити*, *сматрати*; **παίζει** — 3sg ind praes act, παίζω *ludo*, *jocor*, *играти се*, *шалити се*; **παράγει** — 3sg ind praes act, παράγω *tradūco*, *fallo*; **παράγειν** — inf praes act, παράγω *tradūco*, *fallo*; **πιστεύουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, πιστεύω *credo*; **προστρέχουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, προστρέχω *accuro*, *venio*, *долазити трком*. Прилози: **ἀληθῶς** — *vere*, *re vera*, *заиста*; εὐκόλως — *expedite*, *facile*; **ἰσχυρῶς** — *vehementer*, *јако*; **πάλῐν** — *denuo*, *rursum*, *опет*; **πῶς** — *quomodo*, *како*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*, *на*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **γάρ** — *enim*, *наиме*; **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅτι** — acc + inf, *да*; **οὖν** — *ergo*, *дакле*. Речце: **δὲ** — *at*, a: **μέν** … **δὲ** — ø … *autem*, ø … *a*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : PUER MENDAX. *Puer quidam gregem in prato pascit. Ludĕre vult, sed amīcos non habet* (*amīcis caret*). *Quomŏdo ergo tempus contĕrit? Vehementer clamat*: *Lupus*, *lupus*! *Rustĭci autem accurunt, sed lupum non inveniunt.* (*Rustĭci autem accurentes lupum non inveniunt.*) *Bis terque mos erat puero* (*solēbat puer*) *rustĭcos fallĕre. Postremo autem re vera adest lupus. Denuoque vehementer clamat puer*: *Lupus*, *lupus*! *Rustĭci autem* (*sc. puero*) *non credunt. Putant enim puerum se fallĕre* (*se a puero falli*). *Multasque oves lupus facĭle necat.*

П р е в о д : ЛАЖЉИВИ ДЈЕЧАК. *Неки дјечак пасе стадо на ливади. Жели се играти* (*да се игра*), *али нема другове. Како дакле проводи вријеме? Јако* (*гласно*) *виче*: *'Вук, вук!' Земљорадници долазе трком, али вука не налазе. Дјечак је имао обичај варати* (*обичавао варати*, *обично варао*) *земљораднике* (*sc. по*) *два, три пута. Напосљетку заиста долази вук. Дјечак опет снажно* (*гласно*) *виче*: *'Вук, вук!' Земљорадници пак не вјерују* (*sc. дјечаку*). *Наиме, мисле да их дјечак опет вара. А вук лако убија многе овце.*

ВЈЕЖБА νζ΄. Анализирај и преведи: **α΄** Σοφὸς Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ᾽ Εὐριπίδης, ἀνδρῶν δὲ πάντων Σωκράτης σοφώτατος. **β΄** Μηδὲν τοῖς πολίταις ἐλευθερίᾱς τιμιώτερόν ἐστῐν. **γ΄** Φίλος μὲν Πλάτων, ἀλλὰ φιλτέρᾱ ἡ ἀλήθειᾰ. **δ΄** Τῶν Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος παίδων πρεσβύτερος ἦν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος. **ε΄** Οἱ κόρακες πάντων ὀρνίθων μελάντατοί εἰσῐν. **ϛ΄** Τῇ τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίᾳ οἱ νεώτεροῐ παιδεύονταῐ. **ζ΄** Χρὴ τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σωφρονεστέρου διδάσκεσθαῐ. **η΄·** Κῦρος αἰδημονέστερος τῶν ἡλικιωτῶν ἦν. **θ΄** Ὁ ὑπὲρ τῆς πατρίδος θάνατος παρὰ πᾶσῐ ἀνθρώποις εὐκλεέστατος νομίζεταῐ.

Г р а д и в о : компарација придјева (*GGJ*, §197–199).

П о ј а в е : ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у σοφός (*sc.* ἐστῐ) Σοφοκλῆς и φίλος μὲν Πλάτων ἐστίν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у ἐλευθερίᾱς τιμιώτερόν и αἰδημονέστερος τῶν ἡλικιωτῶν, који се на латински обично преводи аблативом (*libertāte carius, suis aequalĭbus verecundior*) а на српски помоћу прилошког израза (*вредније од слободе*, *скромнији од својих вршњака*); ***енкликза***, у τιμιώτερόν ἐστῐν и μελάντατοί εἰσῐν; ***датив начина*** (*datīvus modi*), у τῇ τῶν γεραιτέρων ἐμπειρίᾳ, који се на латински преводи аблативом (*seniōrum experientia*) а на српски инструменталом (*искуством старијих*); ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у χρὴ τὸν ἀμαθέστερον ὑπὸ τοῦ σωφρονεστέρου διδάσκεσθαῐ, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet imperitiōrem a sapientiōre docēri*) а на српски изричном реченицом (*треба да се невичнији подучава од мудријег*).

А н а л и з а : Именице : **ἀλήθειᾰ** — nom fsg, ἀλήθειᾰ *verĭtas*, *истина*; **ἀνδρῶν** — gen mpl, ἀνήρ *vir*, *човјек*, *муж*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *vir*, *homo*, *човјек*, pl *људи*; **Ἀρταξέρξης** — nom msg, Ἀρταξέρξης *Artaxerxes*, *Артаксеркс*о; **Δαρείου** — gen msg, Δαρεῖος *Darīus*, *Дарије*; **ἐλευθερίᾱς** — gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas*, *слобода*; **ἐμπειρίᾳ** — dat fsg, ἐμπειρίᾱ *experientia*, *искуство*; **Εὐριπίδης** — nom msg, Εὐριπίδης *Euripĭdes*, *Еурипид*; **ἡλικιωτῶν** — gen mpl, ἡλικιώτης *aequālis*, *вршњак*; **θάνατος** — nom msg, θάνατος *mors*, *смрт*; **κόρακες** — nom mpl, κόρᾰξ *corvus*, *гавран*; **Κῦρος** — nom msg, Κῦρος *Cyrus*, *Кир*; **ὀρνίθων** — gen mpl, ὄρνῐς *avis*, *птица*; **παίδων** — gen mpl, παῖς *puer*, *filius*, *дјечак*, *син*, pl *дјеца*; **Παρυσάτιδος** — gen fsg, Παρύσατῐς *Parysătis*, *Парисатида*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria*, *отаџбина*; **Πλάτων** — nom msg, Πλάτων *Plato*, *Платон*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **Σοφοκλῆς** — nom msg, Σοφοκλῆς *Sophocles*, *Софокле*; **Σωκράτης** — nom msg, Σωκράτης *Socrătes*, *Сократ*. Придјеви: **αἰδημονέστερος** — nom msg grad comp, αἰδήμων *verecundus*, *скроман*; **ἀμαθέστερον** — acc mpl grad comp, ἀμαθής *imperītus*, *неук*, *невичан*; **γεραιτέρων** — gen mpl grad comp, γεραιός *senex*, *стар*; **εὐκλεέστατος** — nom msg grad comp, εὐκλεής *celeber*, *славан*; **μελάντατοί** — nom mpl grad sup, μέλᾱς *ater*, *niger*, *црн*; **νεώτεροῖ** — nom mpl grad comp, νέος *juvĕnis*, *млад*; **νεώτερος** — nom msg grad comp, νέος *juvĕnis*, *млад*; **πάντων** — gen mpl, πᾶς *omnis*, *сав*; **πᾶσῖ** — dat mpl, πᾶς *omnis*, *сав*; **πρεσβύτερος** — nom msg grad com, πρέσβῦς *senex*, *стар*; **σοφός** — nom msg, σοφός *sapiens*, *мудар*; **σοφώτατος** — nom msg grad sup, σοφός *sapiens*, *мудар*; **σοφώτερος** — nom msg grad comp, σοφός *sapiens*, *мудар*; **σωφρονεστέρου** — gen msg grad comp, σώφρων *prudens*, *sapiens*, *разборит*, *мудар*; **τιμιώτερον** — nom nsg grad comp, τίμιος, *carus*, *вриједан*, *цијењен*; **φίλος** — nom msg, φίλος *amīcus*, *мио*, *драг*; **φιλτέρᾱ** — nom fsg grad comp, φίλος *amīcus*, *мио*, *драг*. Замјенице: **μηδέν** — nom nsg, μηδείς *nemo* (*nihil*), *нико* (*ништа*). Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; τῇ — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **διδάσκεσθαῐ̈** — inf praes mp, διδάσκω *doceo*, *образовати*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **νομίζεταῐ̈** — 3sg ind praes mp, νομίζω *existĭmo*, *сматрати*; **παιδεύονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, παιδεύω *edūco*, *erudio*, *образовати*; **χρή** — 3sg ind praes act, χρή *oportet*, *треба*. Предлози: **παρά** — + dat, *apud*, *код*; **ὑπέρ** — + gen, *pro*, *за*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, и. Речце: **δέ** — *autem*, *vero*, *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Sapiens* (*sc. est*) *Sophocles, sapientior Euripĭdes, omnium vero homĭnum sapientissĭmus Socrătes.* **ii.** *Civĭbus nihil libertāte carius est.* **iii.** *Amīcus Plato sed magis amīca verĭtas.* **iv.** *Inter Darīi Parysatĭdisque libĕros* (= парафраза) *major natu erat Artaxerxes, minor autem Cyrus.* **v.** *Omnĭbus ex avĭbus* (= парафраза) *nigerrĭmi sunt corvi.* **vi.** *Juniōres seniōrum experientia eruduntur.* **vii.** *Oportet imperitiōrem a sapientiōre docēri.* **viii.** *Cyrus suis aequalĭbus verecundior erat.* **ix.** *Celeberrĭma apud omnes* (*homĭnes*) *mors ducĭtur patriae salvandae dedĭta* (= парафраза).

П р е в о д : **1.** *Мудар* (*sc. је*) *Софокле*, *мудрији Еурипид*, *а од свих људи најмудрији Сократ*. **2.** *Грађанима ништа није вреднije од слободе*. **3.** *Драг* (*sc. ми је*) *Платон*, *али* (*sc. ми је*) *дража истина*. **4.** *Од дјеце Дарије и Парисатиде* (*Даријеве и Парисатидине дјеце*) *старији био је Артаксеркso*, *а млађи Кир*. **5.** *Гаврани су од свих птица најцрнији*. **6.** *Млађи се образују искуством старијих*. **7.** *Треба да се невичнији подучава од мудријег* (*да мудрији подучава невичнијег*). **8.** *Кир је био скромнији од својих вршњака*. **9.** *Код свих људи најславнијом се сматра смрт за одтаџбину*.

ВЈЕЖБА νη΄. Анализирај и преведи: **α′** Ταχὺς ὁ ἔλαφος, θάττων δ᾽ ὁ ἄνεμος, τάχιστος δ᾽ ὁ νοῦς. **β′** Οὐδὲν τῷ ἐλευθέρῳ ἀνθρώπῳ ἔχθιόν ἐστῐν ἢ ἡ δουλοσύνη. **γ′** Ὅμηρος Ἀχιλλέᾱ καλλίω καὶ θάττω οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡρώων ἁπάντων εἶναῐ̈ λέγει. **δ′** Οἱ λαγῲ θάττους εἰσὶ πολλῶν θηρίων. **ε′** Τί κάλλιον καὶ ἥδιον τῆς πατρίδος ἐστίν; **ϛ′** Οἱ προδόταῐ̈ πολὺ ἐχθίονές εἰσῖν ἢ οἱ πολέμιοῐ̈. **ζ′** Ἡ μὲν σοφίᾱ πάντων κάλλιστόν ἐστῐν, ἡ δὲ ἀμαθίᾱ πάντων αἴσχιστον.

Г р а д и в о : компарација придјева (*GGJ*, §200–201).

П о ј а в е : ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у таχύς (*sc.* ἐστῐν) ὁ ἔλαφος; ***енклиза***, у ἔχθιόν ἐστῐν, οὐδὲν ἐστῐν ἐχθίονές εἰσῐν и κάλλιστόν ἐστῐν; ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у Ἀχιλλέᾱ καλλίω καὶ θάττω οὐ μόνον Πατρόκλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἡρώων ἁπάντων εἶναῐ̈ λέγει, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*Achillem pulchriōrem celerioremque esse non solum Patroclo sed omnĭbus quoque heroĭbus esse dicit*) а на српски изричном реченицом (*казује да је Ахилеј љепши и бржи не само од Патрокла него и од свих хероја скупа*); ***ортотонација енклитике***, у θάττους εἰσίν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у καλλίω καὶ θάττω Πατρόκλου / τῶν ἡρώων ἁπάντων, θάττους πολλῶν θηρίων и κάλλιον καὶ ἥδιον τῆς πατρίδος, који се на латински обично преводи аблативом (*pulchriōrem celerioremque Patroclo / omnĭbus*

heroĭbus, multis animalĭbus celeriōres, patria pulchrius dulciusque) а на српски помоћу прилошког израза (*љепши и бржи од Патрокла / од свих хероја скупа, бржи од многих животиња, љепше и слађе од домовине*).

А н а л и з а : Именице: **ἀμαθίᾱ** — nom fsg, ἀμαθίᾱ *ignorantia, незнање*; **ἄνεμος** — nom msg, ἄνεμος *ventus, вјетар*; **ἀνθρώπῳ** — dat msg, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **Ἀχιλλέᾱ** — acc msg, Ἀχιλλεύς *Achilles, Ахилеј*; **δουλοσύνη** — nom fsg, δουλοσύνη *servĭtus, ропство*; **ἔλαφος** — nom msg, ἔλαφος *cervus, јелен*; **ἡρώων** — gen mpl, ἥρως *heros, хероj, јунак*; **θηρίων** — gen mpl, θηρίον *animal, животиња*; **λαγῴ** — nom mpl, λαγώς *lepus, зец*; **νοῦς** — nom msg, νοῦς *mens, intellectus, ум, разум*; **Ὅμηρος** — nom msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; **Πατρόκλου** — gen msg, Πάτροκλος *Patroclus, Патрокло*; **πολέμιοῐ** — nom mpl, πολέμιος *hostis, непријатељ*; **προδόταῐ** — nom mpl, προδότης *prodĭtor, издајица*; **σοφίᾱ** — nom fsg, σοφίᾱ *sapientia, мудрост*. Придјеви: **αἴσχιστον** — nom nsg, αἰσχρός *turpis, срамотан*; **ἁπάντων** — gen mpl, ἅπᾱς *omnis, сав* (*скупа*); **ἐλευθέρῳ** — dat msg, ἐλεύθερος *liber, слободан*; **ἔχθιον** — nom nsg grad comp, ἐχθρός *odiōsus, мрзак*; **ἐχθίονές** — nom mpl grad comp, ἐχθρός *odiōsus, мрзак*; **ἥδιον** — nom nsg, ἡδύς *dulcis, suavis, сладак, угодан*; **θάττους** — nom msg grad comp, ταχύς *celer, брз*; **θάττω** — acc msg grad comp, ταχύς *celer, брз*; **θάττων** — nom msg grad comp, ταχύς *celer, брз*; **κάλλιον** — nom nsg grad comp, καλός *pulcher, лијеп*; **κάλλιστόν** — nom nsg grad sup, καλός *pulcher, лијеп*; **καλλίω** — acc msg grad comp, καλός *pulcher, лијеп*; **πάντων** — gen npl, πᾶς *omnis, сав*; **πολλῶν** — gen npl, πολύς *multus, мног*; **τάχιστος** — nom msg grad sup, ταχύς *celer, брз*; **ταχύς** — nom msg, ταχύς *celer, брз*. Замјенице: **οὐδέν** — nom nsg, οὐδείς *nemo* (*nihil*), *нико* (*ништа*); **τί** — nom nsg, τίς κο (*шта*). Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **εἶναῐ** — inf praes act, εἰμί *sum, бити*; **εἰσί(ν)** — 3pl ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἐστί(ν)**— 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **λέγει** — 3sg ind praes act, λέγω *казивати*. Прилози: **πολύ** — *multum, много*. Везници: **ἤ** — *quam, него*; **καί** — *et, -que, и*; **οὐ μόνον** … **ἀλλὰ καί** — *non solum … sed etiam, не само … него и*. Речце: **δέ** — *vero, a*; **μέν** … **δέ** — *ø … vero, ø … a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Celer* (*sc. est*) *cervus, celerior ventus, celerrĭmus vero intellectus.* **ii.** *Homĭni libĕro nihil servitūte odiosius.* **iii.** *Homērus Achillem pulchriōrem celerioremque esse non solum Patroclo sed omnĭbus quoque heroĭbus esse dicit.* **iv.** *Lepŏres multis animalĭbus celeriōres sunt.* **v.** *Quid est patria pulchrius dulciusque?* **vi.** *Proditōres odiosiōres sunt quam hostes.* **vii.** *Omnium rerum sapientia pulcherrĭma est, turpissĭma autem omnium rerum ignorantia.*

П р е в о д : **1.** *Брз* (sc. *је*) *јелен, бржи вјетар, а најбржи ум.* **2.** *Слободном човјеку ништа није мрскије од ропства.* **3.** *Хомер казује да је Ахилеј љепши и бржи не само од Патрокла него и од свих хероја скупа.* **4.** *Зечеви су бржи од многих животиња.* **5.** *Шта је љепше и слађе од домовине?* **6.** *Издајице су много мрскији него непријатељи.* **7.** *Мудрост је најљепша од свих ствари, а неукост најсрамотнија од свих ствари.*

ВЈЕЖБА 17. Μετάφραζε: **1.** *Менандар каже: 'Најљепше је имање људима образовање'.* **2.** *Фаларис, акрагантски тиранин, био је врло окрутан.* **3.** *Свим добрим грађанима* (*код свих добрих грађана*) *отаџвина је најдража.* **4.** *Многи људи* (*многи*) *сматраху Креза најбогатијим и најсрећнијим од свих краљева.* **5.** *Најдубље ријеке су најспорије.* **6.** *Јелени су бржи него зечеви.* **7.** *Спартанци бијаху ратоборнији од Атињана.* **8.** *Краљу Кодру бијаше домовина милија од живота.* **9.** *Закони Миноса (Миносови закони) бијаху најстарији.* **10.** *Млађи треба да поштује старије.* (pass.)

А н а л и з а : Именице: ***Акрагантињани*** — Ἀκραγαντῖνοῐ; ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***грађанин*** — πολίτης; ***домовина*** — πατρίς; ***живот*** — βίος; ***закон*** — νόμος; ***зец*** — λαγώς; ***имање*** — κτῆμᾰ; ***јелен*** — ἔλαφος; ***Кодро*** — Κόδρος; ***краљ*** — βασιλεύς; ***Крез*** — Κροῖσος; ***људи*** — ἄνθρωποῐ; ***Менандар*** — Μένανδρος; ***Минос*** — Μίνως; ***образовање*** — παιδείᾱ; ***отаџбина*** — πατρίς; ***ријека*** — ποταμός; ***Спартанци*** — Σπαρτιάτης; ***Фаларис*** — Φάλαρῐς. Придјеви: ***богат*** — πλούσιος; ***брз*** — ταχύς; ***добар*** — ἀγαθός; ***драг*** — φίλος; ***дубок*** — βαθύς; ***лијеп*** — καλός; ***мио*** — φίλος; ***млад*** — νέος; ***мног*** — πολύς; ***окрутан*** — ὠμός; ***ратоборан*** — μάχιμος; ***сав*** — ἅπᾱς; ***спор*** — βραδύς; ***срећан*** — εὐδαίμων; ***старији*** — πρεσβύτερος. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***казати*** — λέγω; ***поштовати*** — θεραπεύω; ***сматрати*** — νομίζω; ***треба*** — χρή. Везници: ***и*** — καί.

М е т ά φ ρ α σ ῐ ς : **α'** Μένανδρος λέγει· τὸ κάλλιστον κτῆμᾰ ἀνθρώποις ἐστὶ παιδείᾱ. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ἀνθρώποις ἐστίν.) **β'** Φάλαρῐς, ὁ τῶν Ἀκραγαντίνων τύραννος, ὠμότατος ἦν. **γ'** Παρὰ πᾶσῐ ἀγαθοῖς πολίταις ἡ πατρίς ἐστῐ φιλτάτη (μάλιστᾰ φίλη). (П о ј а в е : ***енклиза***, у πατρίς ἐστῐν.) **δ'** Οἱ πολλοὶ πάντων βασιλέων Κροῖσον πλουσιώτατον καὶ ἐυδαιμονέστατον ἐνόμιζον. (П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Κροῖσον πλουσιώτατον καὶ ἐυδαιμονέστατον ἐνόμιζον.) **ε'**

Βαθύτατοῖ οἱ ποταμοὶ βραδύτατοί εἰσῖν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у βραδύτατοί εἰσῖν.) **ϛ′** Οἱ ἔλαφοι θάττονές εἰσῖ (θάττους εἰσὶ) τῶν λαγών. (П о ј а в е : ***енклиза***, у θάττονές εἰσῖν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у θάττονές (θάττους) τῶν λαγών.) **ζ′** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ μαχιμώτεροῖ ἦσᾰν τῶν Ἀθηναίων. (П о ј а в е : ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у μαχιμώτεροῖ τῶν Ἀθηναίων.) **η′** Κόδρῳ τῷ βασιλεῖ πατρὶς ἦν φιλτέρᾱ (μᾶλλον φίλη) ἢ ὁ βίος. **θ′** Οἱ τοῦ Μίνω νόμοῖ παλαίτατοῖ (παλαιότατοῖ) ἦσᾰν. **ι′** Χρὴ τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τοῦ νεωτέρου θεραπεύεσθαῖ. (П о ј а в е : ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у χρὴ τοὺς πρεσβυτέρους ὑπὸ τοῦ νεωτέρου θεραπεύεσθαῖ.)

ВЈЕЖБА νθ΄. Анализирај и преведи: **α′** Βέλτιόν ἐστῖν ἀποθνῃσκειν ἢ διὰ παντὸς βίου δουλεύειν. **β′** Οἱ Ἕλληνες ἐνομίζοντο ἀμείνους καὶ κρείττους εἶναῖ πάντων βαρβάρων. **γ′** Πενέστατοῖ ἦσᾰν οἱ βέλτιστοῖ τῶν Ἑλλήνων. **δ′** Συμβουλεύω μὴ τὰ ἥδιστᾰ, ἀλλὰ τὰ βέλτιστᾰ τοῖς πολίταις. **ε′** Χαλεπὸν ἄρχεσθαῖ ὑπὸ χείρονος. **ϛ′** Ἡ Ἰνδικὴ πλείστους καὶ μεγίστους ἐλέφαντᾰς ἐκτρέφει.

Г р а д и в о : компарација придјева (*GGJ*, §202).

П о ј а в е : ***енклиза***, у βέλτιόν ἐστῖν; ***номинатив са инфинитивом*** (*nominatīvus cum infinitīvo*), у οἱ Ἕλληνες ἐνομίζοντο ἀμείνους καὶ κρείττους εἶναῖ πάντων βαρβάρων, који се на латински преводи такође номинативом са инфинитивом (), а на српски изрзичном реченицом коју уводи безлични глагол (*цијени се да су Грци бољи и јачи од свих варвара*); ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у ἀμείνους καὶ κρείττους πάντων; ***елипса***, тј. изиостанак гл. εἰμί, у χαλεπὸν (*sc.* ἐστῖν) ἄρχεσθαῖ.

А н а л и з а : Именице: **βαρβάρων** — gen mpl, βάρβαρος *barbărus*, *варварин*; **βίου** — gen msg, βίος *vita*, *живот*; **ἐλέφαντᾰς** — acc mpl, ἐλέφᾱς *ĕlĕphans*, *слон*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **Ἰνδική** — nom fsg, Ἰνδική *India*, *Индија*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грђанин*. Придјеви: **ἀμείνους** — nom mpl grad comp, ἀγαθός *bonus*, *добар* (*нудоредно добар*); **βέλτιόν** — nom nsg grad comp, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **βέλτιστᾰ** — acc npl grad sup, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **βέλτιστοῖ** — nom mpl grad sup, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **ἥδιστᾰ** — acc npl grad sup, ἡδύς *dulcis*, *jucundus*, *сладак*, *угодан*; **κρείττους** — nom mpl grad comp, ἀγαθός *bonus*, *добар* (*јак*); **μεγίστους** — acc mpl grad sup, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **παντὸς** — gen msg, πᾶς *omnis*, *сав*, *читав*; **πάντων** — gen mpl, πᾶς *omnis*, *сав*, *читав*; **πενέστατοῖ** — nom mpl grad sup, πένης *pauper*, *сиромашан*; **πλείστους** — acc mpl grad su, πολύς *multus*, *мног*; **χαλεπὸν** — nom nsg, χαλεπός *molestus*, *тежак*; **χείρονος** — gen msg comp grad, κακός *mălus*, *лош*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — acc npl, τό; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus*. Глаголи: **ἀποθνῃσκειν** — inf praes act, ἀποθνῄσκω *morior*, *мријети*; **ἄρχεσθαῖ** — inf praes mp, ἄρχομαῖ *sub imperio esse, regi*, *бити под влашћу*; **δουλεύειν** — inf praes act, δουλεύω *servio*, *робовати*; **ἐκτρέφει** — 3sg ind praes act, ἐκτρέφω *nutrio*, *отхрањивати*, *гајити*; **ἐνομίζοντο** — 3pl ind ipf mp, νομίζω *existĭmo*, *цијенити*; **εἶναῖ** — inf praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **συμβουλεύω** — 1sg ind praes act, συμβουλεύω *suadeo*, *савјетовати*. Предлози: **διὰ** — + gen, *per*, *кроз*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μή** — *ne*, *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Melius est mori quam totam per vitam servīre.* **ii.** *Graeci omnĭbus barbăris meliōres & viribuse praestantiōres* (= парафраза) *esse existimantur.* **iii.** *Graecōrum optĭmi erant pauperrĭmi.* **iv.** *Civĭbus suadeo non jucundissĭma sed optĭma.* **v.** *Molestum est a deteriore regi.* **vi.** *India plurĭmos maximosque elephantes nutrit.*

П р е в о д : **1.** *Боље је мријети него читав живот робовати*. **2.** *Цијени се да су Грци бољи и јачи од свих варвара.* **3.** *Најбољи од Грка* (*најбољи Грци*) *били су* (*они*) *сиромашни*. **4.** *Грађанима савјетујем не оно најслађе него оно најбоље*. **5.** *Тешко је бити под влашћу лошијег*. **6.** *Индија гаји највише слонова, и то највећих* (= парафраза).

ВЈЕЖБА ξ΄. Анализирај и преведи: **α′** Μεῖζον κακὸν τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἔστῖ τῆς ἀδικίᾱς. **β′** Οἱ πλεῖστοῖ τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων τὸν ἥλιον ἐσέβοντο. **γ′** Ἐλάττω κακὰ πάσχουσῖν οἱ ἄνθρωποῖ ἐνίοτε ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἢ ὑπὸ τῶν φίλων. **δ′** Οἱ Ἕλληνες ἐν τῇ ἐν Μαραθῶνῖ μάχῃ πολὺ μείονες ἦσᾰν τῶν Περσῶν· ἀλλὰ καὶ μεγίστη δύναμῖς τῇ ἀρετῇ εἴκει. **ε′** Χρὴ τοὺς παῖδᾰς σπεύδειν ἐπὶ τὰ βελτίω.

Г р а д и в о : компарација придјева (*GGJ*, §202).

П о ј а в е : ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у μεῖζον τῆς ἀδικίᾱς и μείονες τῶν Περσῶν; ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред аспирате, у οὐκ ἔστῐν; ***ортотонација енклитике***, у οὐκ ἔστῐν; ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у χρὴ τοὺς παῖδᾰς σπεύδειν ἐπὶ τὰ βελτίω, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*oportet puĕros ad meliōra properāre*) а на српски изричном реченицом (*треба да дјечаци пожуре ка бољим бољим стварима*).

А н а л и з а : Именице: **ἀδικίᾱς** — gen fsg, ἀδικίᾱ *injustitia*, *неправда*; **ἄνθρωποῖ** — nom mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρετῇ** — dat fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **δύναμῐ̆ς** — nom fsg, δύναμῐ̆ς *vis*, *сила*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus*, *Грк*; **ἐχθρῶν** — gen mpl, ἔχθρός *inimīcus*, *непријатељ*; **ἥλιον** — acc msg, ἥλιος *sol*, *сунце*; **κακά** — acc npl, κακόν *mălum*, *зло*; **κακόν** — nom nsg, κακόν *mălum*, *зло*; **Μαραθῶνῐ̆** — dat msg, Μαραθών *Marăthon*, *Маратон*; **μάχῃ** — dat fsg, μάχη *proelium*, *битка*; **παῖδᾰς** — acc mpl, παῖς *puer*, *дјечак*; **Περσῶν** — gen mpl, Πέρσης *Persa*, *Персијанац*; **φίλων** — gen mpl, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **βελτίω** — acc npl grad comp, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **ἐλάττω** — acc npl grad comp, ὀλίγος *paucus*, *мален*; **μεγίστη** — nom fsg grad sup, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **μεῖζον** — nom nsg grad sup, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **μείονες** — nom mpl graf comp, μικρός *parvus*, *мален* (*малобројан*); **παλαιῶν** — gen mpl, παλαιός *vetus*, *стар*, *древан*; **πλεῖστοῖ** — nom mpl grad sup, πολύς *multus, plerusque*, *много*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰ** — acc npl, τό; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τὸν** — acc msg, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **εἴκει** — 3sg ind praes act, εἴκω *cedo*, *попуштати*; **ἐσέβοντο** — 3pl ind ipf mp, σέβομαῐ̈ *adōro*, *поштовати*; **ἐστὶ(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **πάσχουσῐ̀ν** — 3pl ind praes act, πάσχω *patior*, *accĭdit mihi*, *трпјети*, *догађати се*; **σπεύδειν** — inf praes act, σπεύδω *propero*, *журити*, *пожурити*; **χρὴ** — verb impers, χρή *oportet*, *треба*. Прилози: **ἐνίοτε** — *aliquando*, *каткад*; **πολὺ** — *multum*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*, *код*; **ἐπί** — + acc, *ad*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Malum injustitia majus hominĭbus non est.* **ii.** *Plerīque veterum solem adorābant.* **iii.** *Pauciōra per inimīcos quam per amīcos hominĭbus aliquando accĭdunt mălа.* **iv.** *In proelio Marathonio Graeci multo pauciōres erant quam Persae; sed cedit maxĭma quoque vis virtūti.* **v.** *Oportet puĕros ad meliōra properāre.*

П р е в о д : **1.** *За људе нема већег зла од неправде.* **2.** *Највећи број* (= парафраза) *древних људи поштовао је сунце.* **3.** *Каткад људи трпе мање зла* (= парафраза) *од непријатеља него од пријатеља.* **4.** *У бици код Маратона Грци су били много малобројнији од Персијанаца; али и највећа сила попушта врлини* (*пред врлином*). **5.** *Треба да дјечаци пожуре ка бољим стварима.*

Вјежба XIV. Μετάφραζε: **i.** *Celer est cervus, celerior sagitta, ventus celerrĭmus.* **ii.** *Exempla sunt utiliōra quam praecepta.* **iii.** *Nestor sapientior est Agamemnŏne.* **iv.** *Huic pŏpŭlo mors est carior servitūte.* **v.** *Lacedaemonii fortissĭmi & audacissĭmi omnium Graecōrum erant.* **vi.** *Nomen Spartăci celeberrĭmum est.* **vii.** *Facillĭmum est aliēna vitia vituperāre.* **viii.** *Regĕre rem publĭcam dificillĭma ars est.*

А н а л и з а : Именице: ***Agamemnon*** — Ἀγαμέμνων; ***ars*** — τέχνη; ***cervus*** — ἔλαφος; ***exemplum*** — παράδειγμᾰ; ***Graecus*** — Ἕλλην; ***Lacedaemonius*** — Σπαρτιάτης; ***mors*** — θάνατος; ***Nestor*** — Νέστωρ; ***nomen*** — ὄνομᾰ; ***pŏpŭlus*** — δῆμος; ***praeceptum*** — ἄκουσμᾰ́; ***res publĭca*** — κοινόν; ***sagitta*** — ἰός; ***servĭtus*** — δουλεῖᾱ; ***Spartăcus*** — Σπάρτακος; ***ventus*** — ἄνεμος; ***vitium*** — ἁμάρτημᾰ́. Придјеви: ***aliēnus*** — ἀλλότριος; ***audax*** — θρασύς; ***carus*** — φίλος; ***celĕber*** — εὐκλεής; ***celer*** — ταχύς; ***difficĭlis*** — χαλεπός; ***facĭlis*** — ῥᾴδιος; ***fortis*** — ἀνδρεῖος; ***omnis*** — πᾶς; ***sapiens*** — σοφός; ***utĭlis*** — χρήσιμος. Замјенице: ***hic*** — ὅδε. Глаголи: ***sum*** — εἰμί; ***rego*** — πολιτεύομαῐ̈; ***vitupĕro*** — ψέγω. Прилози: ***quam*** — ἤ. Везници: ***et*** — καί.

М е т ά φ р а σ ĭ ς : **α΄** Ταχὺς ὁ ἔλαφος, θάττων δ᾽ ὁ ἰός, τάχιστος δ᾽ ὁ ἄνεμος. **β΄** Τὰ παραδείγματᾰ́ χρησιμώτερά ἐστῐ̀ν ἢ τὰ ἀσκούσματᾰ́. (П о ј а в е : ***енклиза***, у χρησιμώτερά ἐστῐ̀ν; ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ παραδείγματά ἐστῐ̀ν.) **γ΄** Ὁ Νέστωρ σοφώτερός ἐστῐ̀ τοῦ Ἀγαμέμνονος. (П о ј а в е : ***енклиза***, у σοφώτερός ἐστῐ̀ν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у σοφώτερος τοῦ Ἀγαμέμνονος.) **δ΄** Τῷδε τῷ δήμῳ ὁ θάνατος φίλτερος (μᾶλλον φίλος, φιλίων, φιλαίτερος, φιλώτερος) τῆς δουλείᾱς ἐστίν. (П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у δουλείᾱς ἐστίν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у φίλτερος (μᾶλλον φίλος, итд.) τῆς δουλείᾱς.) **ε΄** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ ἥσᾰν ἀνδρειότατοῖ καὶ θρασύτατοῖ πάντων τῶν Ἑλλήνων. **ϛ΄** Τὸ τοῦ Σπαρτάκου ὄνομᾰ́ εὐκλεέστατόν ἐστῐ̀ν. (П о ј а в е : ***елатив***, εὐκλεέστατόν; ***енклиза***, у εὐκλεέστατόν ἐστῐ̀ν.) **ζ΄** Ῥᾴστόν ἐστῐ̀ τὰ

ἀλλότριᾰ ἁμαρτήματᾰ ψέγειν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ῥᾴστόν ἐστῐ́ν.) **η΄** Τὸ πολιτεύεσθαῐ̈ χαλεπωτάτη τέχνη ἐστίν. (П о ј а в е : ***супстантивизација***, у τὸ πολιτεύεσθαι; ***ортотонација енклитике***, у τέχνη ἐστίν.)

ВЈЕЖБА 18. Μετάφραζε: **1.** *Живот робова у Риму бијаше гори него у Атини*. **2.** *Ахилеј бијаше најљепши, најбржи и најјачи од свих јунака код Троје*. **3.** *Персијанци сматраху Кира од свих у свему најбољим*. **4.** *Најбољи су они грађани који хоће радити*. **5.** *Нема већег зла од безвлађа*. **6.** *Најгори и најодвратнији су издајице домовине*. **7.** *Лакше је заповиједати него слушати*. **8.** *Људи, најлакши и најбржи пут до врлине је храброст*.

А н а л и з а : Именице: ***Атина*** — Ἀθῆναῐ̈; ***Ахилеј*** — Ἀχιλλεύς; ***безвлађе*** — ἀναρχίᾱ; ***грађанин*** — πολίτης; ***домовина*** — πατρίς; ***живот*** — βίος; ***зло*** — κακόν; ***издајица*** — προδότης; ***јунак*** — ἥρως; ***Кир*** — Κῦρος; ***људи*** — ἄνθρωποῐ̈; ***Персијанац*** — Πέρσης; ***пут*** — ὁδός; ***Рим*** — Ῥώμη; ***роб*** — δοῦλος; ***Троја*** — Τροίᾱ; ***храброст*** — ἀνδρείᾱ. Придјеви: ***брз*** — ταχύς; ***велик*** — μέγᾰς; ***добар*** — ἀγαθός; ***лак*** — ῥᾴδιος; ***лијеп*** — καλός; ***лош*** —κακός; ***одвратан*** — αἰσχρός; ***сав*** — πᾶς, ἅπᾶς. Глаголи: ***бити*** — εἰμί; ***заповиједати*** — κελεύω; ***радити*** — πράττω; ***слушати*** — πείθομαῐ̈; ***сматрати*** — νομίζω; ***хтјети*** — θέλω. Прилози: ***него*** — ἤ. Предлози: ***до*** — εἰς; ***код*** — πρός; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί. Речце: ***не*** — οὐ.

М е т а́ ф р а σ ῐ̆ ς : **α΄** Ὁ τῶν δούλων βίος χείρων ἦν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἢ ἐν ταῖς Ἀθήναις. **β΄** Πάντων τῶν ἡρώων τῶν πρὸς τῇ Τροίᾳ Ἀχιλλεὺς ἦν κάλλιστος, τάχιστος καὶ κράτιστος. **γ΄** Οἱ Πέρσαῐ̈ Κῦρον πάντων πάντᾰ βέλτιστον ἐνόμιζον. (П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у Κῦρον βέλτιστον ἐνόμιζον; ***акузатив обзира*** (*accusatīvus limitatiōnis*), у πάντᾰ βέλτιστον.) **δ΄** Βέλτιστοῐ̈ πολῖταῐ εἰσῐ́ν οἱ θέλοντες πράττειν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у πολῖταῐ εἰσῐ́ν.) **ε΄** Μεῖζον κακὸν οὐκ ἔστῐ τῆς ἀναρχίᾱς. (П о ј а в е : ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἔστῐ́ν; ***ортотонација енклитике***, у οὐκ ἔστῐ́ν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у μεῖζον τῆς ἀναρχίᾱς.) **ς΄** Χείριστοι καὶ αἴσχιστοί εἰσῐ́ν οἱ τῆς πατρίδος προδόταῐ̈. (П о ј а в е : ***енклиза***, у αἴσχιστοί εἰσῐ́ν.) **ζ΄** Ῥᾴόν ἐστῐ κελεύειν ἢ πείθεσθαῐ̈. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ῥᾴόν ἐστῐ́ν.) **η΄** Ὦ ἄνθρωποῐ̈, ἡ ῥᾴστη καὶ ταχίστη ὁδὸς εἰς τὴν ἀρετήν ἐστῐ́ν ἀνδρείᾱ. (П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀρετήν ἐστῐ́ν.)

ВЈЕЖБА ξα΄. Анализирај и преведи: **α΄** Ἀνδρείως μάχονταῐ̈ οἱ πολῖταῐ̈· περὶ γὰρ σωτηρίᾱς ὁ ἀγὼν ἐστῐ́ν. **β΄** Παροιμίᾱ ἐστίν· Σπεῦδε βραδέως. **γ΄** Πρέπει τῷ μαθητῇ σαφῶς καὶ ἀκριβῶς λέγειν. **δ΄** Οἱ δικασταί ἰσχυρῶς κολάζουσῐ̈ τοὺς ἄδικᾰ̈ πράττοντᾰ̈ς. **ε΄** Ῥᾷον εὑρίσκομεν τὰ εἰς τὸ σῶμα ἢ τὰ εἰς τὴν ψυχὴν χρήσιμᾰ̈. **ς΄** Οἱ ἔλαφοῐ̈ θᾶττον τρέχουσῐ̈ τῶν λαγῶν, οἱ δὲ λέοντες τάχιστᾰ̈. **ζ΄** Μᾶλλον ἀπέχομεν τῶν κολάκων ἢ τῶν ἐχθρῶν.

Г р а д и в о : образовање и компарација прилога (*GGJ*, §204).

П о ј а в е : ***енклиза***, у ἀγὼν ἐστῐ́ν; ***ортотонација енклитике***, у παροιμίᾱ ἐστίν; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у θᾶττον τῶν λαγῶν.

А н а л и з а : Именице: **ἀγών** — nom msg, ἀγών *certāmen*, *борба*; **δικασταί** — nom mpl, δικαστής *judex*, *судија*; **ἔλαφοῐ̈** — nom mpl, ἔλαφος *cervus*, *јелен*; **ἐχθρῶν** — gen mpl, ἐχθρός *inimīcus*, *непријатељ*; **κολάκων** — gen mpl, κόλᾰξ *adulātor*, *ласкавац*; **λαγῶν** — gen mpl, λαγώς *lepus*, *зец*; **λέοντες** — nom mpl, λέων *leo*, *лав*; **μαθητῇ** — dat msg, μαθητής *discipŭlus*, *ученик*; **παροιμίᾱ** — nom fsg, παροιμίᾱ *sententia, пословица*; **πολῖταῐ̈** — nom mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **σῶμα** — acc nsg, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **σωτηρίᾱς** — gen fsg, σωτηρίᾱ *salus*, *спас*; **ψυχήν** — acc fsg, ψυχή *anĭma*, *душа*. Придјеви: **ἄδικᾰ̈** — acc npl, ἄδικος *injustus*, *неправедан*; **χρήσιμᾰ̈** — acc npl, χρήσιμος *utĭlis*, *користан*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — acc npl, τό; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τό** — acc nsg, τό; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀπέχομεν** — 1pl ind praes act, ἀπέχω *absum*, *држати се даље*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **εὑρίσκομεν** — 1pl ind praes act, εὑρίσκω *invenio*, *налазити*; **κολάζουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, κολάζω *punio*, *кажњавати*; **λέγειν** — inf praes act, λέγω *loquor*, *говорити*; **μάχονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, μάχομαῐ̈ *pugno*, *борити се*; **πράττοντᾰ̈ς** — acc mpl pt praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*; **πρέπει** — 3sg ind praes act, πρέπει *decet*, *пристоји се*, *доликује*; **σπεῦδε** — 2sg ipv praes act, σπεύδω *festīno*, *пожурити*; **τρέχουσῐ̈(ν)** — 3pl ind praes act, τρέχω *curro*, *трчати*. Прилози: **ἀκριβῶς** — *accurāte*, *тачно*; **ἀνδρείως** — *strenue*, *храбро*; **μᾶλλον** — *potius*, *радије*; **βραδέως** — *lente*, *полако*; **θᾶττον** —

celerius, *брже*; **ἰσχυρῶς** — *vehementer*, *severissĭme*, *оштро*, *строго*; **ῥᾷον** — *facilius*, *лакше*; **σαφῶς** — *clare*, *јасно*; **τάχιστᾰ** — *celerrĭme*, *најбрже*. Предлози: **εἰς** — + acc, *ad*, *ка*; **περί** — + gen, *de*, *о*. Везници: **γάρ** — *enim*, *наиме*; **ἤ** — *quam*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Cives strenue pugnant; est enim pro salūte certāmen.* **ii.** *Sententia est*: *Festīna lente.* **iii.** *Decet discipŭlum clare & accurāte loqui* (= парафраза). **iv.** *Judĭces malefĭcos* (= парафраза) *severissĭme puniunt.* **v.** *Facilius invenīmus illa quae corpŏri quam illa quae anĭmae prosunt* (= парафраза). **vi.** *Cervi currunt celerius quam lepŏres, leōnes autem celerrĭme.* **vii.** *Potius ab adulatorĭbus quam ab inimīcis absumus.*

П р е в о д : **1.** *Грађани се храбро боре*; *наиме*, *води се борба за спас* (= парафраза). **2.** *Пословица је* пожури полако. **3.** *Ученику доликује да говори јасно и тачно*. **4.** *Судије строго кажњавају оне који чине неправду* (*злочинце*). **5.** *Лакше налазимо оно што користи тијелу него оно* (*што користи*) *души* (= парафраза). **6.** *Јелени трче брже од зечева*, *а лавови најбрже*. **7.** *Радије се држимо даље од ласкаваца него од непријатеља.*

Вјежба XV. Μετάφραζε: **i.** *Bonus medĭcus bene sanat.* **ii.** *Milĭtes nostri strenue pugnant.* **iii.** *Lingua interdum severius vulnĕrat quam gladius.* **iv.** *Constanti labōre multas difficultātes facillĭme superāmus.* **v.** *Lucretius poēta Epicūri philosophiam pulcherrĭme expōnit.* **vi.** *Bone magister, verbis tuis libenter parēmus.*

А н а л и з а : Именице: ***difficultas*** — χαλεπότης; ***Epicūrus*** — Ἐπίκουρος; ***gladius*** — μάχαιρᾰ; ***labor*** — πόνος; ***lingua*** — γλῶττᾰ; ***Lucretius*** — Λουκρήτιος; ***magister*** — διδάσκαλος; ***medĭcus*** — ἰατρός; ***miles*** — στρατιώτης; ***philosophia*** — φιλοσοφίᾱ; ***poēta*** — ποιητής; ***verbum*** — ἔπος. Придјеви: ***bonus*** — ἀγαθός, καλός; ***constans*** — βέβαιος; ***multus*** — πολύς. Замјенице: ***noster*** — ἡμέτερος, ἡμῶν; ***tuus*** — σός, σου. Глаголи: ***expōno*** — διεξέρχομαῐ; ***pareo*** — πείθομαῐ; ***pugno*** — μάχομαῐ; ***sano*** — ὑγιάζω; ***supĕro*** — ὑπερέχω; ***vulnĕro*** —τιτρώσκω. Прилози: ***bene*** — ἀγαθῶς, καλῶς; ***facile*** — ῥᾳδίως; ***interdum*** — ἐνίοτε; ***libenter*** — ἑκών; ***pulchre*** — καλῶς; ***quam*** — ἤ; ***sevēre*** — σπουδαίως; ***strenue*** — ἀνδρείως.

М е т ά φ р а σ ῐ ς : **α΄** Ὁ καλὸς ἰατρὸς καλῶς ὑγιάζει. **β΄** Οἱ ἡμέτεροῐ στρατιῶταῐ ἀνδρείως μάχονταῐ. **γ΄** Ἡ γλῶττᾰ ἐνίοτε τιτρώσκει σπουδαίοτερον ἢ ἡ μάχαιρᾰ. **δ΄** Τῷ βεβαίῳ πόνῳ ῥᾷστᾰ τῶν πολλῶν χαλεποτήτων ὑπερέχομεν. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. ὑπερέχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *supero* (+acc).) **ε΄** Λουκρήτιος ὁ ποιητὴς κάλλιστᾰ διεξέρχεταῐ τὴν τοῦ Ἐπικούρου φιλοσοφίᾱν. **ς΄** Ὦ ἀγαθὲ διδάσκαλε, ἑκόντες τοῖς λόγοις σου πειθόμεθᾰ. (П о ј а в е : ***енклиза***, у λόγοις σου; ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) личне замјенице у предикатном положају, у τοῖς λόγοις σου.)

Вјежба 19. Μετάφραζε: **1.** *Добра дјеца радо слушају родитеље*. **2.** *Зликовци не спавају нити мирно нити сигурно*. **3.** *Никад се Римљани не бораху храбрије него код Кане*. **4.** *У животу марљивост највише вриједи*. **5.** *Честити људи лакше подносе смрт него нечастан живот*. **6.** *Кажу да клевета трчи од свега најбрже*. **7.** *Људи спознају туђе погрешке лакше и боље него сопствене.*

А н а л и з а : Именице: ***дијете*** — παῖς; ***живот*** — βίος; ***зликовац*** — κακοῦργος; ***Кана*** — Κάνναῐ; ***клевета*** — διαβολή; ***људи*** — ἄνθρωποῐ; ***марљивост*** — φιλεργίᾱ; ***погрешка*** — ἁμάρτημᾰ; ***Римљанин*** — Ῥωμαῖος; ***родитељ*** — γονεύς; ***смрт*** — θάνατος. Придјеви: ***добар*** — ἀγαθός; ***нечастан*** — ἄτιμος; ***сав*** — πᾶς; ***сопствен*** — ἴδιος; ***туђ*** — ἀλλότριος; ***честит*** — ἐσθλός. Глаголи: ***борити се*** — μάχομαῐ; ***вриједјети*** — ἰσχύω; ***казати*** — λέγω; ***подносити*** — φέρω; ***слушати*** — πείθομαῐ; ***спавати*** — καθεύδω; ***спознавати*** — γιγνώσκω; ***трчати*** — τρέχω. Прилози: ***боље*** — βέλτιον; ***лакше*** — ῥᾷον; ***радо*** — ἑκών; ***мирно*** — ἥσυχον; ***најбрже*** — τάχιστᾰ; ***највише*** — μάλιστᾰ; ***никад*** — οὐδλεποτε; ***сигурно*** — ἀσφαλῶς; ***храбрије*** — ἀνδρειότερον. Предлози: ***код*** — ἐν; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἤ; ***нити … нити*** — οὔτε … οὔτε.

М е т ά φ р α σ ῐ ς : **α΄** Οἱ ἀγαθοὶ παῖδες ἕκοντες πείθονταῐ τοῖς γονεῦσῐν. (П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. πείθομαῐ (+ dat) која се разликује од рекције срп. гл. *слушати* (+acc).) **β΄** Οἱ κακοῦργοῐ οὐ καθεύδουσῐν οὔτε ἥσυχον οὔτε ἀσφαλῶς. **γ΄** Οἱ Ῥωμαῖοῐ οὐδέποτε ἀνδρειότερον ἐμάχοντο ἢ ἐν τῇ ἐν Κάνναις μάχῃ. **δ΄** Ἐν τῷ βίῳ ἡ φίλεργίᾱ μάλιστᾰ ἰσχύει. **ε΄** Οἱ ἐσθλοὶ ῥᾷον φέρουσῐ τὸν θάνατον ἢ τὸν βίον ἄτιμον. **ς΄** Λέγουσι τὴν διαβολὴν πάντων τάχιστᾰ τρέχειν. (П о ј а в е : ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у λέγουσι τὴν διαβολὴν τρέχειν.) **ζ΄** Οἱ ἄνθρωποῐ ῥᾷον καὶ βέλτιον γιγνώσκουσῐν τὰ ἀλλότριᾰ ἁμαρτήματᾰ ἢ τὰ ἴδιᾰ.

Вјежба ξβ΄. Анализирај и преведи: **α′** Πάντες τοὺς σοφοὺς ἄνδρᾶς τιμῶσῐν. **β′** Αἱ τῶν Σπαρτιατῶν μητέρες ἐκέλευον τοὺς παῖδᾶς ἢ νικᾶν ἢ τελευτᾶν. **γ′** Οἱ ἡμέτεροῐ στρατιῶταῐ μαχόμενοῐ πρὸς τοὺς πολεμίους οὐδὲν ἄλλο ἠρεύνων πλὴν τὴν σωτηρίᾱν τῆς πατρίδος. **δ′** Ὁ ἡγεμὼν μετὰ τὴν μάχην εἴᾱ τοὺς στρατιώτᾱς καθεύδειν.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -άω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента активног стегнутих тематских глагола на -άω (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***објектни генитив***, у σωτηρίᾱν τῆς πατρίδος, који се на латински преводи такође објектним генитивом (*patriae salūtem*) а на српски помоћу ријечи типа као *за* или *према* (*спас за отаџбину*); ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у εἴᾱ τοὺς στρατιώτᾱς καθεύδειν, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*milites dormīre sinēbat*) а на српски изричном реченицом (*пуштао је војнике да спавају*).

А н а л и з а : Именице: **ἄνδρᾶς** — acc mpl, ἀνήρ *vir*, *муж*, *човјек*; **ἡγεμὼν** — nom msg, ἡγεμών *dux*, *војсковођа*; **μάχην** — acc fsg, μάχη *pugna*, *битка*; **μητέρες** — nom fpl, μητήρ *mater*, *мати*, *мајка*; **παῖδᾶς** — acc mpl, παῖς *puer*, *filius*, *дјечак*, *син*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria*, *отаџбина*, *домовина*; **πολεμίους** — acc mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **Σπαρτιατῶν** — gen mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Спартанац*; **στρατιῶταῐ** — nom mpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **στρατιώτᾱς** — acc fpl, στρατιώτης *miles*, *војник*; **σωτηρίᾱν** — acc fsg, σωτηρίᾱ *salus*, *спас*. Придјеви: **πάντες** — nom mpl, πᾶς *omnis*, *сав*; **σοφούς** — acc mpl, σοφός *sapiens*, *мудар*. Замјенице: **ἄλλο** — acc nsg, ἄλλος *alius*, *други*; **ἡμέτεροῐ** — nom mpl, ἡμέτερος *noster*, *наш*; **οὐδέν** — acc nsg, οὐδείς *nemo* (*nihil*), *нико* (*ништа*). Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **εἴᾱ** — 3sg ind ipf act, ἐάω *sino*, *пуштати*; **ἐκέλευον** — 3pl ind ipf act, κελεύω *jubeo*, *заповиједати*; **ἠρεύνων** — 3pl inf ipf act, ἐρευνάω *quaero*, *тражити*; **καθεύδειν** — inf praes act, καθεύδω *dormio*, *спавати*; **νικᾶν** — inf praes act, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **μαχόμενοῐ** — nom mpl pt praes mp, μάχομαῐ *pugno*, *борити се*; **τελευτᾶν** — inf praes act, τελευτάω *morior*, *мријети*; **τιμῶσῐν** — 3pl ind praes act, τιμάω *honōro*, *поштовати*. Предлози: **μετὰ** — + acc, μετά *post*, *након*; **πλὴν** — + acc, *praeter*, *осим*; **πρὸς** — + acc, *contra*, *против*. Везници: **ἢ** — *aut*, *или*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Omnes sapientes viros honōrant.* **ii.** *Lacedaemoniōrum matres filios aut vincĕre aut mori jubēbant.* **iii.** *Milĭtes nostri contra hostes pugnantes nihil aliud praeter patriae salūtem quarēbant.* **iv.** *Post pugnam dux milites dormīre sinēbat.*

П р е в о д : **1.** *Сви поштујемо мудре људе*. **2.** *Матере Спартанаца* (*спартанске матере*) *заповиједале су да им синови или побјеђују или мрију*. **3.** *Наши војници који су се борили против непријатеља ништа друго нису тражили осим спаса за отаџбину*. **4.** *Након битке војсковођа је пуштао војнике да спавају*.

Вјежба ξγ΄. Анализирај и преведи: **α′** Οἱ Πέρσαῐ ἐν μάχῃ ἅρμασῐ δρεπανηφόροις ἐχρῶντο. **β′** Ἄρης διαφερόντως ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν Θρᾳκῶν. **γ′** Ὁ ἐλέφᾱς τῷ μυκτῆρῐ χρῆταῐ ὥσπερ χειρί. **δ′** Ὁπόσᾰ φάρμακᾰ οὐκ ἰᾶταῐ, σίδηρος ἰᾶταῐ, ὅσᾰ σίδηρος οὐκ ἰᾶταῐ, πῦρ ἰᾶται, ὅσᾰ δὲ πῦρ οὐκ ἰᾶταῐ, ταῦτᾰ χρὴ νομίζειν ἀνίατᾰ. **ε′·** Ἀνδρείου ἐστὶ μὴ ἡττᾶσθαῐ.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -άω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих глагола тематских на -άω (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у ἅρμασῐ δρεπανηφόροις и τῷ μυκτῆρῐ, који се преводи на латински аблативом (*currĭbus falcatis*, *proboscĭde*) а на српски инструменталом (*српоносним колима*); ***негација*** **οὐκ**, која овако гласи испред вокала, у οὐκ ἰᾶταῐ; ***конгруенција*** nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у φάρμακᾰ οὐκ ἰᾶταῐ; ***ортотонација енклитике***, у ἀνδρείου ἐστίν.

А н а л и з а : Именице **Ἄρης** — nom msg, Ἄρης *Mars*, *Арес*; **ἅρμασῐ** — dat npl, ἅρμᾰ *currus*, *кола*; **ἐλέφᾱς** — nom msg, ἐλέφᾱς *elĕphans*, *слон*; **Θρᾳκῶν** — gen mpl, Θρᾷξ *Thrax*, *Трачанин*; **μάχῃ** — dat fsg, μάχη *pugna*, *битка*; **μυκτῆρῐ** — dat msg, μυκτήρ *proboscis*, *сурла*; **Πέρσαῐ** — nom mpl, Πέρσης *Persa*, *Персијанац*; **πῦρ** — nom nsg,

πῦρ *ignis*, *ватра*; **σίδηρος** — nom msg, σίδηρος *ferrum*, *гвожђе*; **φάρμακᾰ** — nom npl, φάρμακον *remedium*, *лијек*; **χειρί** — dat fsg, χείρ *manus*, *рука*. Придјеви: **ἀνδρείου** — gen msg, ἀνδρεῖος *fortis*, *храбар*; **ἀνίατᾰ** — acc npl, ἀνίατος *insanabĭlis*, *неизљечив*; **δρεπανηφόροις** — dat npl, δρεπανηφόρος *falcatus*, *српоносан*. Замјенице: **ὁπόσᾰ** — acc npl, ὁπόσος *quantus*, *колик*; **ὅσᾰ** — acc npl, ὅσος *quantus*, *колик*; **ταῦτᾰ** — acc npl, οὗτος *iste*, *taj*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐτιμᾶτο** — 3sg ind ipf mp, τιμάω *honōro*, *поштовати*; **ἐχρῶντο** — 3pl ind ipf mp, χράομαῐ *utor*, *служити се*; **ἡττᾶσθαῐ̆** — inf praes mp, ἡττάομαῐ̆ *vincor*, *бити поражен*; **ἰᾶταῐ̆** — 3sg ind praes mp, ἰάομαῐ̆ *sano*, *curo*, *лијечити*; **νομίζειν** — inf praes act, νομίζω *puto*, *сматрати*; **χρὴ** — verb impers, χρή *oportet*, *треба*; **χρῆταῐ̆** — 3sg ind praes mp, χράομαῐ̆ *utor*, *служити се*. Прилози: **διαφερόντως** — *maxime*, *особито*; **ὥσπερ** — *velut*, *као*, *попут*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*; **μή** — *ne*, *non*, *не*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Persae in pugna currĭbus falcatis utebantur.* **ii.** *Mars a Thracĭbus maxime honorabātur.* **iii.** *Elĕphans proboscĭde velut manu utĭtur.* **iv.** *Quae remediis non sanantur, ferro sanantur; quae ferro non sanantur, igni sanantur; quae autem igni non sanantur, insanabilia putanda sunt* (= парафраза). **v.** *Fortis est non vinci* (*nemĭni inferior esse*).

П р е в о д : **1.** *Персијанци су се у бици служили српоносним колима.* **2.** *Арес се особито поштовао од Трачана.* (*Трачани су особито поштовали Ареса.*) **3.** *Слон се служи сурлом као руком* (*попут руке*). **4.** *Оно што лијекови не лијече, лијечи гвожђе; оно што гвожђе не лијечи, лијечи ватра; а оно што ватра не лијечи, то треба сматрати неизљечивим.* **5.** *Одлика храброг* (*човјека*) *је да се не да поразити.*

ВЈЕЖБА 20. Μετάφραζε: **1.** *Храбар војник и себи и домовини стиче бесмртну славу.* **2.** *Сви поштујемо храброг и одважног мужа.* **3.** *И ћутећи често грешимо.* **4.** *Природу побјеђујемо науком.* **5.** *Аристоник бијаше поштован од свих робова и сиромашних грађана.* **6.** *Многи стари народи пуштаху да мртваци буду несахрањени.* **7.** *Често је боље ћутати него говорити.* **8.** *Велика је част бити поштован од честитих* (*људи*).

А н а л и з а : Именице: ***Аристоник*** — Ἀριστόνικος; ***војник*** — στρατιώτης; ***грађанин*** — πολίτης; ***домовина*** — πατρίς; ***мртвац*** — νεκρός; ***муж*** — ἀνήρ; ***наука*** — ἐπιστήμη; ***природа*** — φύσῐς; ***роб*** — δοῦλος; ***слава*** — δόξᾰ; ***част*** — τιμή; Придјеви: ***бесмртан*** — ἀθάνατος; ***велик*** — μέγᾰς; ***добар*** — ἀγαθός; ***мног*** — πολύς; ***несахрањен*** — ἄθαπτος; ***одважан*** — θρασύς; ***сав*** — πᾶς; ***сиромашан*** — πένης; ***стар*** — παλαιός; ***храбар*** — ἀνδρεῖος; ***честит*** — ἐσθλός. Замјенице: ***себе*** — ἑαυτοῦ. Глаогли: ***бити*** — εἰμί; ***говорити*** — λέγω; ***грешити*** — ἁμαρτάνω; ***побјеђивати*** — νικάω; ***поштовати*** — τιμάω; ***пуштати*** — ἐάω; ***стицати*** — κτάομαῐ̆; ***ћутати*** — σιγάω. Прилози: ***често*** — πολλάκῐς. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἤ.

М е т а́ ф р а з и с : **α′** Ὁ ἀνδρεῖος στρατιώτης ἀθάνατον κτᾶταῐ̆ δόξᾰν καὶ ἑαυτῷ καὶ τῇ ἑαυτοῦ πατρίδῐ̆. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τῇ ἑαυτοῦ πατρίδῐ̆.) **β′** Πάντες τιμῶμεν τὸν θρασὺν καὶ ἀνδρεῖον ἄνδρᾰ. **γ′** Πολλάκῐς ἁμαρτάνομεν καὶ σιγῶντες. **δ′** Τὴν φύσῐν τῇ ἐπιστήμῃ νικῶμεν. **ε′** Ἀριστόνικος ἐτιμᾶτο ὑπὸ πάντων δούλων καὶ πενήτων πολιτῶν. **ϛ′** Πολλὰ παλαιὰ ἔθνη εἴᾱ τοὺς νεκροὺς ἀθάπτους εἶναῐ̆. **ζ′** Πολλάκῐς βέλτιόν ἐστῐ̆ σιγᾶν ἢ λέγειν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у βέλτιόν ἐστῐ̆ν.) **η′** Μεγάλη τιμή ἐστῐ̆ τιμᾶσθαι ὑπὸ τῶν ἐσθλῶν. (П о ј а в е : ***енклиза***, у τιμή ἐστῐ̆ν.)

ВЈЕЖБА ξδ΄. Анализирај и преведи: Διονυσίου κόλᾰξ τῐ̆ς βλέπων τὸν τύραννον μετά τινων φίλων γελῶντᾰ̆ καὶ αὐτὸς ἐγέλᾱ. Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Διονυσίου, διὰ τί οὐκ ἀκούων τῶν λεγομένων γελᾷ, ἔλεγεν· Ὑμῖν πιστεύω τὰ λεγόμενᾰ̆ γελοῖᾰ εἶναῐ̆.

П о ј а в е : ***енклиза***, у κόλᾰξ τῐ̆ς и μετά τινων; ***апсолутни генитив*** (*genitivus absolūtus*), у Ἐρωτῶντος δὲ τοῦ Διονυσίου, који се на латински преводи аблативом апсолутним или одговарајућом зависном реченицом (*cum autem rogasset Dionysius*) а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је пак Дионисије питао*); ***акузатив са инфинитивом*** (*accusatīvus cum infinitīvo*), у πιστεύω τὰ λεγόμενᾰ̆ γελοῖᾰ̆ εἶναῐ̆, који се на латински преводи такође акузативом са инфинитивом (*credo dicta risu digna esse*) а на српски изричном реченицом (*Вјерујем да је оно о чему се прича смијешно*).

А н а л и з а : Именице: **Διονυσίου** — gen msg, Διονύσιος *Dionysius*, *Дионисије*; **κόλᾰξ** — nom msg, κόλᾰξ *adsentātor*, *ласкавац*; **τύραννον** — acc msg, τύραννος *tyrannus*, *тиранин*; **φίλων** — gen mpl, φίλος *amīcus*, *familiāris*, *пријатељ*. Придјеви: **γελοῖᾰ̆** — acc npl, γελοῖος *risu dignus*, *смијешан*. Замјенице: **αὐτός** — nom msg, αὐτός *ipse*, *сам*; **τί** — acc nsg, τῐ̆ς *quis* (*quid*), *ко* (*шта*); **τινῶν** — gen mpl, τῐ̆ς *quidam*, *неки*; **τὶς** — nom msg, τῐ̆ς

quidam, *неки*; **ὑμῖν** — dat, ὑμεῖς *vos*, *ви*. Члан: **τά** — acc npl, τό; **τόν** — acc msg, ὁ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῶν** — gen npl, τό. Глаголи: **ἀκούων** — nom msg pt praes act, ἀκούω *audio*, *чути*; **βλέπων** — nom msg pt praes act, βλέπω *video*, *гледати*; **γελᾷ** — 3sg ind praes act, γελάω *rideo*, *смијати се*; **γελῶντᾰ** — acc msg pt praes act, γελάω *rideo*, *смијати се*; **εἶναῐ** — ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἐγέλᾱ** — 3sg ind ipf act, γελάω *rideo*, *смијати се*; **ἔλεγεν** — 3sg ind ipf act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **ἐρωτῶντος** — gen msg pt praes act, ἐρωτάω *rogo*, *питати*; **λεγόμενᾰ** — acc npl pt praes mp, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **λεγομένων** — gen npl pt praes mp, λέγω *dico*, *говорити*, казивати; **πιστεύω** — 1sg ind praes act, πιστεύω *вјеровати*, *credo*. Предлози: δία — + acc *gratia*, *causa*, *ради*, *због*; **μετά** — + gen, *cum*, *са*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **δέ** — *autem*, *а*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : *Dionysii adsentator quidam tyrannum videns cum quibusdam familiarĭbus ridēre ipse quoque ridet. Cum autem Dionysius (eum) rogasset, quare eōrum sermōnem non audiens* (*eōrum sermōnis expers*) *ridēret,* (*adsentator*) *dixit: Vobis credo dicta risu digna esse.*

П р е в о д : *Неки ласкавац Дионисија* (*неки Дионисијев ласкавац*) *гледајући тиранина како се смије са неким пријатељима и сам се насмија. Када* (*га*) *је пак Дионисије питао, због чега се смије не чујући о чему се прича,* (*ласкавац*) *рече*: *'Вјерујем вам да је оно о чему се прича смијешно'*.

ВЈЕЖБА ξε΄. Анализирај и преведи: **α′** Μιᾶ χελιδὼν τὸ ἔαρ οὐ ποιεῖ. **β′** Εἰρήνη μὲν δοκεῖ μέγᾰ ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναῐ, ὁ δὲ πόλεμος μέγᾰ κακόν. **γ′** Οἱ Ῥωμαῖοῐ τὰ μὲν μαθήματᾰ ἠμέλουν, τὰ δὲ πολεμικὰ μάλᾰ σπουδαίως ἔπραττον. **δ′** Ἀρχὴ τοῦ νικᾶν τὸ θαρρεῖν. **ε′** Ὁ ἀδικῶν ἑαυτὸν ἀδικεῖ κακὸν ἑαυτὸν ποιῶν. **ϛ′** Οἱ μεγαλόφρονες τύραννοι τλήμονᾰς ποιοῦσῐ τοὺς πολίτᾱς. **ζ′** Νοσούσης τῆς πόλεῶς νοσοῦσῐ καὶ οἱ πολῖταῐ.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -έω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента активног стегнутих тематских глагола на -έω (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***супстантивизација***, у грч. τοῦ νικᾶν и τὸ θαρρεῖν, тј. лат. *victoriae* и *audacia* и срп. *побједе* и ***елипса***, тј. изостанак гл. εἰμί, у ἀρχὴ τοῦ νικᾶν (*sc.* ἐστῐ́) τὸ θαρρεῖν; *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*se malum faciens*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала (*чинећи себе злим*); ***апсолутни генитив*** (*genitivus absolūtus*), у νοσούσης τῆς πόλεῶς, који се на латински преводи аблативом апсолутним (*civitāte aegrotante*) или одговарајућом зависном реченицом а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је држава болесна*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγαθόν** — nom nsg, ἀγαθόν *bonum*, *добро*; **ἀνθρώποις** — dat mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀρχὴ** — nom fsg, ἀρχή *initium*, *почетак*; **ἔαρ** — acc nsg, ἔαρ *ver*, *пролеће*; **εἰρήνη** — nom fsg, εἰρήνη *pax*, *мир*; **κακόν** — nom nsg, κακόν *mălum*, *зло*; **μαθήματᾰ** — acc npl, μάθημᾰ *studium*, *учење*, *наука*; **πολεμικά** — acc npl, πολεμικόν *ars militaria*, *војничко умијеће*; **πόλεμος** — nom msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πόλεῶς** — gen fsg, πόλῐς *civĭtas*, *држава*; **πολῖταῐ** — nom mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **πολίτᾱς** — acc mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*; **Ῥωμαῖοῐ** — nom mpl, Ῥωμαῖος *Romānus*, *Римљанин*; **τύραννοι** — nom mpl, τύραννος *tyrannus*, *тиранин*; **χελιδὼν** — nom fsg, χελιδών *hirundo*, *ласта*. Придјеви: **κακόν** — acc msg, κακός *mălus*, *зао*; **μέγᾰ** — nom nsg, μέγᾰς *magnus*, *велик*; **μεγαλόφρονες** — nom mpl, μεγαλόφρων *superbus*, *охол*; **τλήμονᾰς** — acc mpl, τλήμων *patiens*, *miser*, *издржљив*, *јадан*. Замјенице: **ἑαυτόν** — acc msg, ἑαυτοῦ *sui*, *себе*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — acc npl, τό; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τό** — acc nsg, τό; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῦ** — gen nsg, τό; **τούς** — acc mpl, ὁ. Бројеви: **μιᾶ** — nom fsg, εἷς *unus*, *један*. Глаголи: **ἀδικεῖ** — 3sg ind praes act, ἀδικέω *injuriam facio*, *неправду чинити*; **ἀδικῶν** — nom msg pt praes act, ἀδικέω *injuriam facio*, *неправду чинити*; **δοκεῖ** — 3sg ind praes act, δοκέω *videor*, *чинити се*; **εἶναῐ** — ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἔπραττον** — 3sg ind ipf act, πράττω *facio*, *чинити*, *радити*; **ἠμέλουν** — 3pl ind ipf act, ἀμελέω *neglĭgo*, *curam non do*, *занемаривати*; **θαρρεῖν** — inf praes act, θαρρέω *audax sum*, *бити храбар*; **νικᾶν** — inf praes act, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **νοσούσης** — gen fsg pt praes act, νοσέω *aegrōto*, *бити болестан*; **νοσοῦσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, νοσέω *aegrōto*, *бити болестан*; **ποιεῖ** — 3sg ind praes act, ποιέω *facio*, *чинити*, *радити*; **ποιοῦσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ποιέω *facio*, *чинити*, *радити*; **ποιῶν** — nom msg pt praes act, ποιέω *facio*, *чинити*, *радити*. Прилози: **μάλᾰ** — *valde*, *врло*; **σπουδαίως** — *diligenter*, *марљиво*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **οὐ** — *non*, *не*; **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø … *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Una hirundo ver non facit.* **ii.** *Pax hominĭbus magnum bonum esse vidētur, bellum autem magnum mălum.* **iii.** *Romāni studia negligēbant artĭbusque militariis diligentissime studēbant.* **iv.** *Initium victoriae audacia.* **v.**

Homo injustus se malum faciens sibi injuriam facit. **vi.** *Tyranni magnanĭmi cives patientes faciunt.* **vii.** *Civitāte aegrotante aegrōtant et cives.*

П р е в о д : **1.** *Једна ласта не чини пролеће.* **2.** *Чини се да је мир за људе велико добро, а рат велико зло.* **3.** *Римљани су науку занемаривали, а врло су радо радили војничко умијеће (а врло су се радо бавили војничким умијећем).* **4.** *Почетак побједе је храброст.* **5.** *Онај који чини неправду неправду чини себи чинећи себе злим.* **6.** *Охоли тирани чине грађане издржљивима.* **7.** *Kada je država bolesna i građani su болесни.*

Вјежба ξζ΄. Анализирај и преведи: **α′** Ὅλη ἡ γῆ κοσμεῖταῐ̈ ταῖς ἀνθρωπίναις τέχναις. **β′** Αἱ τέχναῐ̈ τὴν φύσῐν μιμοῦνταῐ̈. **γ′** Οἱ νόμοῐ̈ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελοῦνταῐ̈. **δ′** Καὶ δοῦλοῐ̈ καὶ ἐλεύθεροῐ̈ ἀγαθῶν δέονταῐ̈. **ε′** Παρὰ τοῖς Ἕλλησῐ̈ν οἱ τῆς πατρίδος εὐεργέταῐ̈ ἐν πρυτανείῳ δημοσίᾳ ἐσιτοῦντο.

Г р а д и в о : промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -ἐω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих тематских глагола на -ἐω (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у ταῖς ἀνθρωπίναις τέχναις, који се преводи на латински аблативом (*artibus humānis*) а на српски инструменталом (*људским умијећима*); ***рекција*** грч. гл. ἐπιμελέομαῐ̈ (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *appĕto* (+acc) и срп. гл. *бринути се за* (+acc) и грч. гл. δέομαῐ̈ (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *peto* (+acc) и срп. гл. *тражити* (+acc).

А н а л и з а : Именице: **γῆ** — nom fsg, γῆ *terra, orbis terrārum, земља*; **δοῦλοῐ̈** — nom mpl, δοῦλος *servus, роб*; **Ἕλλησῐ̈ν** — dat mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **εὐεργέταῐ̈** — nom mpl, εὐεργέτης *benefĭcus, добročинитељ*; **κοινοῦ** — gen nsg, κοινόν *res publica, држава*; **νόμοῐ̈** — nom mpl, νόμος *lex, закон*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria, отаџбина, домовина*; **πρυτανείῳ** — dat nsg, πρυτανεῖον *prytanēum, пританеј*; **τέχναῐ̈** — nom fpl, τέχνη *ars, умијеће*; **τέχναις** — dat fpl, τέχνη *ars, умијеће*; **φύσῐν** — acc fsg, φύσῐς *natūra, природа*. Придјеви: **ἀγαθοῦ** — gen nsg, ἀγαθός *bonus, добар*; **ἀγαθῶν** — gen npl, ἀγαθός *bonus, добар*; **ἀνθρωπίναις** — dat fpl, ἀνθρώπινος *humanus, људски*; **ἐλεύθεροῐ̈** — nom mpl, ἐλεύθερος *liber, слободан*; **ὅλη** — nom fsg, ὅλος *totus, universus, цио*. Члан: **αἱ** — nom fpl, ἡ; **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τοῦ** — gen nsg, τό. Глаголи: **δέονταῐ̈** — 3pl ind praes mp, δέομαῐ̈ *rogo, peto, тражити, жељети*; **ἐπιμελοῦνταῐ̈** — 3pl ind praes mp, ἐπιμελέομαῐ̈ *curo, бринути се за*; **ἐσιτοῦντο** — 3pl ind ipf mp, σιτέω *edo, vescor, јести, хранити се*; **κοσμεῖταῐ̈** — 3sg ind praes mp, κοσμέω *orno, китити*; **μιμοῦνταῐ̈** — 3pl ind praes mp, μιμέομαῐ̈ *imĭtor, опонашати*. Прилози: **δημοσίᾳ** — *publĭce, sumptu publĭco, о јавном трошку*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in, у*; **παρὰ** — + dat, *apud, код*. Везници: **καί** — *et, -que, и*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Totus terrārum orbis artibus humānis ornātur.* **ii.** *Artes natūram imitantur.* **iii.** *Leges rei publĭcae bonum curant.* **iv.** *Et servi & liberi bona petunt.* **v.** *Apud Graecos patriae benefĭci publĭco sumptu vescebantur in prytanēo.*

П р е в о д : **1.** *Цијела земља китиси се људским умијећима.* **2.** *Умијећа опонашају природу.* **3.** *Закони се брину за добро државе.* **4.** *И робови и слободни (људи) желе добре ствари.* **5.** *Код Грка добročинитељи отаџбине хранили су се о јавном трошку у пританеју.*

Вјежба ξζ΄. Анализирај и преведи: Διογένης, ὀδυρομένου τινὸς ἐπεὶ ἐπὶ ξένης ἔμελλε τελευτᾶν, ἔλεγεν· Τί ὀδύρει (ὀδύρῃ), ὦ μάταιε; Πανταχόθεν γὰρ ἡ ὁδὸς ἐστῖν ἡ αὐτὴ εἰς Ἅιδου.

П о ј а в е : ***ортотонација енклитике***, у ὀδυρομένου τινός; ***апсолутни генитив*** (*genitivus absolūtus*), у ὀδυρομένου τινὸς, који се на латински преводи аблативом апсолутним или одговарајућом зависном реченицом (*cum aliquis lamentarētur*) а на српски одговарајућом зависном реченицом (*када је неко јадиковао*); ***елипса***, тј. изиостанак им. γῆ и δόμος или οἶκος, у ἐπὶ ξένης (*sc.* γῆς) и εἰς Ἅιδου (*sc.* δόμον / οἶκον); ***енклиза***, у ὁδός ἐστῖν.

А н а л и з а : Именице: **Ἅιδου** — gen msg, Ἅιδης *infĕri, Хад*; **Διογένης** — nom msg, Διογένης *Diogĕnes, Диоген*; **μάταιε** — voc msg, μάταιος *inasānus, луд*; **ὁδός** — nom fsg, ὁδός *via, пут*. Придјеви: **ξένης** — gen fsg, ξένος *aliēnus, peregrīnus, туђ*. Замјенице: **αὐτὴ** — nom fsg, αὐτός *idem, истu*; **τί** — acc nsg, τίς *quis* (*quid*), *ко* (*шта*); **τινὸς** — gen msg, τὶς *aliquis, неко*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ. Глаголи: **ἔλεγεν** — 3sg ind ind ipf act, λέγω *dico, рећи, казивати*; **ἔμελλε** — 3sg ind ipf act, μέλλω *futūrus sum, хоћу*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ὀδύρει** — 2sg ind

praes mp, ὀδύρομαῐ *lamentor*, *јадиковати*; **ὀδυρομένου** — gen msg pt praes mp, ὀδύρομαῐ *lamentor*, *јадиковати*; **τελευτᾶν** — inf praes act, τελευτάω *morior*, *мријети*. Прилози: **πανταχόθεν** — *undĭque*, *одасвуд*. Предлози: **εἰς** — + acc, *in*, *ad*, *у*, *ка*; **ἐπί** — + gen, *supra*, *in*, *на*, *у*. Везници: **γάρ** — *enim*, *наиме*; **ἐπεί** — *quia*, *јер*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*.

T r a n s l a t i o : *Diogĕnes, cum aliquis lamentarētur quia in* (*sc. terra*) *peregrīna moritūrus erat* (*esset*), *dixit*: *O insāne, quid, insāne, lamentāris? Eadem enim ad infĕros undĭque est* (*ducit*) *via*.

П р е в о д : *Диоген, када је неко јадиковао јер ће мријети (је требало да умре) на туђој* (*sc. земљи*), *рече*: *'Лудаче, шта јадикујеш? Одасвуд је, наиме, исти пут у Хад'*.

Вјежба 21. Μετάφραζε: **1.** *Људи у давнини становаху у пећинама*. **2.** *Хелени су Персијанце мрзјели и презирали*. **3.** *Кир опсједаше Милет и на копну и на мору*. **4.** *Атињани особито љубљаху и поштоваху Перикла* (act и pass). **5.** *Жеља за слободом чинила је Грке храбријима од Персијанаца*. **6.** *И непријатељи презиру издајице домовине*. **7.** *Зец се плаши своје сјене*.

А н а л и з а : Именице: ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***Грк*** — Ἕλλην; ***домовина*** — πατρίς; ***жеља*** — ἐπιθυμίᾱ; ***зец*** — λαγώς; ***издајица*** — προδότης; ***Кир*** — Κῦρος; ***копно*** — γῆ; ***људи*** — ἄνθρωποῐ; ***Милет*** — Μίλητος; ***море*** — θάλαττᾰ; ***непријатељ*** — πολέμιος; ***Перикле*** — Περικλῆς; ***Персијанац*** — Πέρσης; ***пећина*** — ἄντρον; ***сјена*** — σκιά; ***слобода*** — ἐλευθερίᾱ; ***Хелен*** — Ἕλλην. Придјеви: ***храбар*** — ἀνδρεῖος. Замјенице: ***свој*** — ἑαυτοῦ. Глаголи: ***љубити*** — φιλέω; ***мрзјети*** — μισέω; ***опсједати*** — πολιορκέω; ***плашити се*** — φοβέομαῐ; ***поштовати*** — τιμάω; ***презирати*** — καταφρονέω; ***становати*** — οἰκέω; ***чинити*** — ποιέω. Прилози: ***особито*** — διαφερόντως. Предлози: ***на*** — ἐν, κατά; ***у*** — ἐν. Везници: ***и*** — καί. Изрази: ***у давнини*** — τὸ πάλαι.

М е т а́ ф р а с й ς : **α′** Οἱ ἄνθρωποῐ τὸ πάλαι ᾤκουν ἐν τοῖς ἄντροις. **β′** Οἱ Ἕλληνες ἐμίσουν καὶ κατεφρόνουν τοὺς Πέρσᾱς. **γ′** Ὁ Κῦρος ἐπολιόρκει τὴν Μίλητον κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. **δ′** Οἱ Ἀθηναῖοῐ διαφερόντως ἐφίλουν καὶ ἐτίμων τὸν Περικλέᾱ. Ὁ Περικλῆς διαφερόντως ἐτιμᾶτο καὶ ἐφιλεῖτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων. **ϛ′** Ἡ τῆς ἐλευθερίᾱς ἐπιθυμίᾱ ἐποίει τοὺς Ἕλληνᾶς ἀνδρειοτέρους τῶν Περσῶν. (П о ј а в е : ***објектни генитив***, у ἡ τῆς ἐλευθερίᾱς ἐπιθυμίᾱ; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἐποίει τοὺς Ἕλληνᾶς ἀνδρειοτέρους; ***генитив поређења*** (*genitīvus comparatiōnis*), у ἀνδρειοτέρους τῶν Περσῶν.) **ζ′** Καὶ οἱ πολέμιοῐ καταφρονοῦσι τοὺς τῆς πατρίδος προδότᾱς. **η′** Ὁ λαγὼς φοβεῖται τὴν ἑαυτοῦ σκιάν. (П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τὴν ἑαυτοῦ σκιάν.)

Вјежба ξη΄. Анализирај и преведи: Οἱ Ἑρμαι. Οἱ Ἀθηναῖοῐ οὐ μόνον Ἀθηνᾶν, ἀλλὰ καὶ Ἑρμῆν ἐτίμων, πολλαχοῦ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ εἰκόνες Ἑρμοῦ ἦσᾰν, ἃς οἱ Ἀθηναῖοῐ ἐκάλουν Ἑρμᾶς. Ἐν Ἀθήναις καὶ στοὰ ἦν, ἣ τῶν Ἑρμῶν στοὰ ἐκαλεῖτο. Ἐν ταύτῃ τῇ στοᾷ οἱ Ἀθηναῖοῐ τὰς ἑαυτῶν νίκᾱς κατὰ βαρβάρων ἐν γῇ καὶ ἐν θαλάττῃ ἔγραφον.

П о ј а в е : ***присвојни генитив*** (*genitīvus possessīvus*) повратне замјенице у атрибутном положају, у τὰς ἑαυτῶν νίκᾱς.

А н а л и з а : Именице: **Ἀθηναῖοῐ** — nom mpl, Ἀθηναῖος *Atheniensis*, *Атињанин*; **Ἀθήναις** — dat fpl, Ἀθῆναῐ *Athenae*, *Атина*; **Ἀθηνᾶν** — acc fsg, Ἀθηνᾶ *Athena*, *Атена*; **Ἀττικῇ** — dat fsg, Ἀττικὴ *Attĭca*, *Атика*; **βαρβάρων** — gen fpl, βάρβαρος *barbărus*, *варварин*; **γῇ** — dat fsg, γῆ *terra*, *земља*, *копно*; **εἰκόνες** — nom fpl, εἰκών *imāgo*, *лик*, *кип*; **Ἑρμαῖ** — nom mpl, Ἑρμαῖ *herma*, *херма*; **Ἑρμᾶς** — acc mpl, Ἑρμαῖ *herma*, *херма*; **Ἑρμῆν** — acc msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Ермес*; **Ἑρμοῦ** — gen msg, Ἑρμῆς *Mercurius*, *Хермес*; **Ἑρμῶν** — gen mpl, Ἑρμαῖ *herma*, *херма*; **θαλάττῃ** — dat fsg, θάλαττᾰ *mare*, *море*; **νίκᾱς** — acc fpl, νίκη *victoria*, *побједа*; **στοά** — nom fsg, στοά *portĭcus*, *тријем*; **στοᾷ** — dat fsg, στοά *portĭcus*, *тријем*. Замјенице: **ἅς** — acc pl, ὅς *qui*, *који*; **ἑαυτῶν** — gen mpl, ἑαυτοῦ *sui*, *себе*; **ἥ** — nom fsg, ὅς *qui*, *који*; **ταύτῃ** — dat fsg, οὗτος *iste*, *maj*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῶν** — gen fpl, ἡ. Глаголи: **ἔγραφον** — 3pl ind ipf act, γράφω *scribo*, *pingo*, *биљежити*; **ἐκαλεῖτο** — 3sg ind ipf mp, καλέω *voco*, *appello*; **ἐκάλουν** — 3pl inf ipf act, καλέω *voco*, *appello*, *звати*, *називати*; **ἐτίμων** — 3pl ind ipf act, τιμάω *honōro*, *поштовати*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦσᾰν** — 3pl ind ipf act, εἰμί *sum*, *бити*. Прилози: **πολλαχοῦ** — *multis in locis*, *по много мјеста*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **κατά** — + gen, *contra*, *против*, *над*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*; **οὐ μόνον** … **ἀλλὰ καί** — *non solum* … *sed etiam*, *не само* … *него и*.

Translatio: *HERMAE. Athenienses non solum Athēnam sed etiam Mercurium honorābant. Multis in locis in Attĭca* (*multis* in *Attĭcae locis*) *imagĭnes Mercurii erant quas Athenienses hermas appellābant. Athēnis et portĭcus erat quae hermarum portĭcus appellabātur. Ista in portĭcu Athenienses victorias suas contra barbăros terra marique pingēbant.*

Превод: *ХЕРМЕ. Атињани су поштовали не само Атену него и Хермеса, а кипови Хермеса* (*Хермесови кипови*) *које су Атињани називали хермама налазили су се по многим мјестима у Атици. У Атини је постојао и тријем који се звао тријем херми. На том тријему Атињани су биљежили своје побједе над барбарима на копну и на мору.*

ВЈЕЖБА ξθ΄. Анализирај и преведи: **α΄** Ὁμόνοιᾰ βεβαιοῖ τὰς πόλεις. **β΄** Οἱ νόμοῐ ζημιοῦσῐ τοὺς ἀδικοῦντᾰς. **γ΄** Ὅμηρος ὡμοίου τοῖς φύλλοις τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. **δ΄** Οἱ Ἕλληνες δάφνῃ καὶ φοίνικῐ τοὺς νικῶντᾰς ἐστεφάνουν. **ε΄** Ὁ χρυσὸς πολλῶν βροτῶν ψυχὰς δουλοῖ.

Градиво: промјена индикатива презента активног и имперфекта активног стегнутих тематских глагола на -όω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента активног стегнутих тематских глагола на -όω (*GGJ*, §243–244).

Појаве: ***рекција*** грч. гл. ὁμοιόω (+acc i dat) која се разликује од рекције лат. гл. *confĕro* (+acc *cum* +abl) и срп. гл. *поређивати* (+acc *са* +int).

Анализа: Именице: **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo, vir, човјек*; **βροτῶν** — gen mpl, βροτός *mortālis, смртник*; **γένος** — acc nsg, γένος *genus, род*; **δάφνῃ** — dat fsg, δάφνη *laurus, ловор*; **Ἕλληνες** — nom mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **νόμοῐ** — nom mpl, νόμος *lex, закон*; **Ὅμηρος** — nom msg, Ὅμηρος *Homērus, Хомер*; **ὁμόνοιᾰ** — nom fsg, ὁμόνοιᾰ *concordia, слога*; **πόλεις** — acc fpl, πόλῐς *civĭtas, држава*; **φοίνικῐ** — dat fsg, φοῖνῐξ *palma, палма*; **φύλλοις** — dat npl, φύλλον *folium, лист*; **χρυσὸς** — nom msg, χρυσός *aurum, злато*; **ψυχάς** — acc fpl, ψυχή *anĭma, душа*. Придјеви: **πολλῶν** — gen mpl, πολύς *multus, мног.* Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰς** — acc fpl, ἡ; **τὸ** — nom nsg, τό; **τοῖς** — dat npl, τό; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἀδικοῦντᾰς** — acc mpl pt praes act, ἀδικέω *injuriam facio, чинити неправду*; **βεβαιοῖ** — 3sg ind praes act, βεβαιόω *firmo, јачати*; **δουλοῖ** — 3sg ind praes act, δουλόω *servum reddo, facio*; **ἐστεφάνουν** — 3pl ind ipf act, στεφανόω *corōno, крунисати*; **ζημιοῦσῐ** — 3pl ind praes act, ζημιόω *multo, кажњавати*; **νικῶντᾰς** — acc mpl pt praes act, νικάω *vinco, побјеђивати*; **ὡμοίου** — 3sg ind ipf act, ὁμοιόω *confĕro, поређивати*. Везници: **καί** — *et, -que, и*.

Translatio: **i.** *Concordia civitātes firmat.* **ii.** *Leges puniunt illos qui injuriam faciunt* (*injuriosos puniunt*). **iii.** *Homērus cum foliis homĭnum genus* (*genus humānum*) *conferebat.* **iv.** *Graeci victōres lauro et palma coronābant.* **v.** *Aurum anĭmos multōrum mortalium servos facit.*

Превод: **1.** *Слога јача државе.* **2.** *Закони кажњавају оне који чине неправду.* **3.** *Хомер је поређивао род људи* (*људски род*) *са лишћем.* **4.** *Грци су побједнике крунисали ловором и палмом.* 5. *Злато роби душе многих смртника.*

ВЈЕЖБА ο΄. Анализирај и преведи: **α΄** Ὑπὸ τῶν σοφῶν ὁ μὲν λόγος ὡμοιοῦτο τῷ ἀργύρῳ, ἡ δὲ σιγὴ τῷ χρυσῷ. **β΄** Οἱ Λακεδαιμόνιοῐ τὰς κεφαλὰς στεφανούμενοῐ εἰς μάχην προσήρχοντο. **γ΄** Οἱ δοῦλοῐ ὑπὸ τῶν δεσποτῶν ἐμαστιγοῦντο. **δ΄** Κακόν ἐστῐ τῶν ἀρίστων γνώμαις ἐναντιοῦσθαῐ. **ε΄** Οἱ τῶν Σπαρτιατῶν παῖδες νομίμως περὶ Ἀρτέμιδος βωμὸν μαστιγοῦνταῐ.

Градиво: промјена индикатива презента медиопасивног и имперфекта медиопасивног стегнутих тематских глагола на -όω (*GGJ*, §243–244); инфинитив и партицип презента медиопасивног стегнутих тематских глагола на -όω (*GGJ*, §243–244).

Појаве: ***акузатив обзира*** (*accusatīvus limitatiōnis*), у τὰς κεφαλὰς στεφανούμενοῐ, који се на латински преводи аблативом (*capitibus coronātis*) а на српски помоћу израза *с обзиром на* (*крунисани с обзиром на главе, крунисаних глава*); ***енклиза***, у κακόν ἐστῐν.

Анализа: Именице: **ἀργύρῳ** — dat msg, ἄργυρος *argentum, сребро*; **Ἀρτέμιδος** — gen fsg, Ἄρτεμῐς *Artĕmis, Артемида*; **βωμὸν** — acc msg, βωμός *ara, жртвеник*; **γνώμαις** — dat fpl, γνώμη *sententia, consilium, мишљење*; **δεσποτῶν** — gen mpl, δεσπότης *domĭnus, erus, господар*; **δοῦλοῐ** — nom mpl, δοῦλος *servus, роб*; **κεφαλὰς** — acc fpl, κεφαλή *caput, глава*; **Λακεδαιμόνιοῐ** — nom mpl, Λακεδαιμόνιοῐ *Lacedaemonii, Спартанац*; **λόγος** — nom

msg, λόγος *verbum*, *sermo*, *говор*; **μάχην** — acc fsg, μάχη *pugna*, *proelium*, *борба*, *битка*; **παῖδες** — nom mpl, παῖς *puer*, pl *liběri* *дјечак*, pl *дјеца*; **σιγή** — nom fsg, σιγή *silentium*, *ћутање*; **Σπαρτιατῶν** — gen mpl, Σπαρτιάτης *Spartānus*, *Lacedaemonius*, *Спартанац*; **χρυσῷ** — dat msg, χρυσός *aurum*, *злато*. Придјеви: **ἀρίστων** — gen mpl grad sup, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **κακόν** — nom nsg, κακός *mălus*, *лош*, *зао*; **σοφῶν** — gen mpl, σοφός *sapiens*, *мудар*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τάς** — acc fpl, ἡ; **τῷ** — dat msg, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐμαστιγοῦντο** — 3pl ind ipf mp, μαστιγόω *verbĕro*, *бичевати*; **ἐναντιοῦσθαῖ** — inf praes mp, ἐναντιόομαῖ *resisto*, *противити се*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **μαστιγοῦνταῖ** — 3pl ind praes mp, μαστιγόω *verbĕro*, *бичевати*; **προσήρχοντο** — 3pl ind ipf mp, προσέρχομαῖ *adeo*, *eo ad*, *иђи у*; **στεφανούμενοῖ** — nom mpl pt praes mp, στεφανόω *corōno*, *крунисани*; **ὡμοιοῦτο** — 3pl inf ipf mp, ὁμοιόω *confĕro*, *поређивати*. Прилози: **νομίμως** — *legitĭme*, *законито*. Предлози: **εἰς** — + acc, *ad*, *in*, *у*; **περί** — + acc, *circum*, *circa*, *око*. Речце: **μέν** … **δέ** — ø … *autem*, ø…. *a*.

T r a n s l a t i o : **i.** *A sapientĭbus sermo cum argento confertur, silentium autem cum auro.* **ii.** *Lacedaemonii capitĭbus coronātis in proelium ibant.* **iii.** *Servi ab eris verberabantur.* **iv.** *Mălum est optimōrum consiliis resistĕre.* **v.** *Lacedaemoniōrum liběri legitĭme Dianae circum aram verberantur.*

П р е в о д : **1.** *Мудри поређују говор са сребром, а ћутање са златом.* **2.** *Спартанци су ишли у битку крунисаних глава.* **3.** *Господари су бичеали робове.* **4.** *Лоше је противити се мишљењима најбољих.* **5.** *Дјеца Спартанаца* (*спартанска дјеца*) *законито су се бичевала око жртвенка Артемиде* (*око Артемидиног жртвеника*).

Вјежба XV. Μετάφραζε: **i.** *Miles Romānus in pugna gladio impĕtum faciēbat.* **ii.** *Nauta etiam in procellis navĭgat.* **iii.** *Insŭlas Dalmatiae amāmus.* **iv.** *Hanc urbem pulcherrĭma monumenta ornant.* **v.** *Canis timĭdus vehementius latrat quam mordet.* **vi.** *Periclis temporĭbus Athenae pulcherrĭmis monumentis ornabantur.* **vii.** *Ipsi hostes proditōrem patriae contemnunt.* **viii.** *Concordia patriam firmat.* **ix.** *Labōres homĭnes firmat.* **x.** *Victor inclĭte, patriam libĕras & servas.*

А н а л и з а : Именице: ***Athenae*** — Ἀθῆναῖ; ***canis*** — κύων; ***concordia*** — ὁμόνοιᾰ; ***Dalmatia*** — Δαλματῐᾱ; ***gladius*** — μάχαιρᾰ; ***hostis*** — πολέμιος; ***impĕtus***, *v. facio*; ***insŭla*** — νῆσος; ***miles*** — στρατιώτης; ***monumentum*** — μνημεῖον; ***nauta*** — ναύτης; ***patria*** — πατρίς; ***Pericles*** — Περικλῆς; ***procella*** — θύελλᾰ; ***prodĭtor*** — προδότης; ***pugna*** — μάχη; ***tempus*** — χρόνος; ***urbs*** — πόλῐς; ***victor*** — νικητής. Придјеви: ***inclĭtus*** — ἔνδοξος; ***pulcher*** — καλός; ***Romanus*** — Ῥωμαϊκός; ***timĭdus*** — δειλός. Замјенице: ***hic*** — ὅδε; ***ipse*** — αὐτός. Глаголи: ***amo*** — φιλέω; ***contemno*** — καταφρονέω; ***facio*** (***impetum***) — ἐφορμάω; ***firmo*** — βεβαιόω; ***latro*** — ὑλακτέω; ***libĕro*** — ἐλευθερόω; ***mordeo*** — δάκνω; ***navĭgo*** — πλέω; ***orno*** — κοσμέω; ***servo*** — φυλάττω. Прилози: ***etiam*** — καί; ***vehementer*** — σφοδρῶς. Предлози: ***in*** — ἐν.

М е т а́ ф р а з и ̆ с : **α΄** Ὁ Ῥωμαϊκὸς στρατιώτης ἐν τῇ μάχῃ ἐφώρμᾱ τῇ μαχαίρᾳ. (П о ј а в е : ***инструментални датив*** (*datīvus instrumenti*), у τῇ μαχαίρᾳ.) **β΄** Ὁ ναύτης καὶ ἐν ταῖς θυέλλαις πλεῖ. **γ΄** Τὰς τῆς Δαλματῐᾶς νήσους φιλοῦμεν. **δ΄** Τήνδε τὴν πόλῐν τὰ κάλλιστᾰ μνημεῖᾰ κοσμεῖ. (П о ј а в е : ***конгруенција*** nom npl ca 3sg глагола (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ μνημεῖᾰ κοσμεῖ.) **ε΄** Ὁ δειλὸς κύων σφοδρότερον ὑλακτεῖ ἢ δάκνει. **ϛ΄** Ἐπὶ Περικλέους (sc. χρόνῳ) αἱ Ἀθῆναῖ τοῖς καλλίστοις μνημείοις ἐκοσμοῦντο. **ζ΄** Αὐτοὶ οἱ πολέμιοῖ τοῦ τῆς πατρίδος προδότου (или τὸν τῆς πατρίδος προδότην) καταφρονοῦσῐν. **η΄** Ἡ ὁμόνοιᾰ τὴν πατρίδᾰ βεβαιοῖ. **θ΄** Ὁ πόνοῖ τοὺς ἀνθρώπους βεβαιοῦσῐν. **ι΄** Ὦ κλυτὲ νικητά, τὴν πατρίδᾰ ἐλευθεροῖς καὶ φυλάττεις.

Вјежба 22. Μετάφραζε: **1.** *Слога државу јача, а неслога упропаштава.* **2.** *Персијски краљ Кир многе је народе поробио.* **3.** *Код старих народа робови се врло окрутно кажњаваху.* **4.** *Рат пустоши поља, уништава градове и умножава патње.* **5.** *Дјечаке у Спарти бичеваху код Артемидина жртвеника.* **6.** *Храброст Атињана јачала је град.*

А н а л и з а : Именице: ***Артемида*** — Ἄρτεμῐς; ***Атињанин*** — Ἀθηναῖος; ***град*** — πόλῐς; ***дјечак*** — παῖς; ***држава*** — πόλῐς; ***жртвеник*** — βωμός; ***Кир*** — Κῦρος; ***краљ*** — βασιλεύς; ***народ*** — ἐθνός, δῆμος; ***неслога*** — διαφορά; ***патња*** — πάθος; ***Персијанац*** — Πέρσης; ***поље*** — ἀγρός; ***рат*** — πόλεμος; ***роб*** — δοῦλος; ***слога*** — ὁμόνοιᾰ; ***Спарта*** — Σπάρτη; ***храброст*** — ἀνδρεῖᾱ. Придјеви: ***атински*** — Ἀθηναῖος; ***многи*** — πολύς; ***окрутан*** — ὠμός;

стар — παλαιός. Глаголи: ***бичевати*** — μαστιγόω; ***јачати*** — βεβαιόω; ***кажњавати*** — ζημιόω; ***поробити*** — δουλόω; ***пустошити*** — ἐρεμόω; ***умножавати*** — πολλαπλασιόω; ***уништавати*** — διαφθείρω; ***упропаштавати*** — διαφθείρω. Предлози: ***код*** — παρά; ***у*** — ἐν. Везници: ***а*** — μέν … δέ; ***и*** — καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῐ ς : **α′** Ἡ μὲν ὁμόνοιᾰ τὴν πόλιν βεβαιοῖ, ἡ δὲ διαφορὰ διαφθείρει. **β′** Κῦρος, ὁ τῶν Περσῶν βασιλεύς, πολλὰ ἔθνη ἐδουλοῦτο. **γ′** Παρὰ τοῖς παλαιοῖς (*sc.* δήμοις) οἱ δοῦλοῐ ὠμότατᾰ ἐζημιοῦντο. **δ′** Ὁ πόλεμος τοὺς ἀγροὺς ἐρημοῖ, τὰς πόλεις διαφθείρει, καὶ τὰ πάθη πολλαπλασιοῖ. **ε′** Ἐν τῇ Σπάρτῃ ἐμαστίγουν τοὺς παῖδᾰς παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμόν. **ϛ′** Ἡ τῶν Ἀθηναίων ἀνδρειᾱ τὴν πόλῐν ἐβεβαίου.

ВЈЕЖБА оа´. Анализирај и преведи: **α′** Πείθεσθε, ὦ παῖδες, τοῖς πατράσῐ καὶ ταῖς μητράσῐν. **β′** Ὦ νεανίαῐ, μὴ δουλεύετε τῇ γαστρί. **γ′** Ὦ θύγατερ, περίμενε τὴν τῆς μητρὸς ἐπιστολήν. **δ′** Τοῖς μάντεσῐ μὴ πιστεύετε. **ε′** Μὴ πιστεύετε, ὦ νεανίαι, τοῖς γλυκέσῐ λόγοις. **ϛ′** Ὦ δικασταί, μὴ πιστεύετε μάρτυσῐ ψευδέσῐν. **η′** Μὴ πᾶσῐ πίστευε πάντᾰ. **θ′** Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστᾰ, ἀλλὰ τὰ βέλτιστᾰ τοῖς πολίταις.

Г р а д и в о : императив презента активног и медиопасивног тематских глагола (*GGJ*, §231–233).

П о ј а в е : ***рекција*** грч. гл. πείθομαῐ (+dat) и лат. гл. *pareo* (+dat) која се разликује од рекције срп. гл. слушати (+acc).

А н а л и з а : Именице: **γαστρί** — dat fsg, γαστήρ *venter*, *стомак*; **δικασταί** — voc mpl, δικαστής *judex*, *судија*; **ἐπιστολήν** — acc fsg, ἐπιστολή *epistŏla*, *писмо*; **θύγατερ** — voc fsg, θυγάτηρ *filia*, *кћи*; **λόγοις** — dat mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **μάντεσῐ** — dat mpl, μάντῐς *hariŏlus*, *врач*, *пророк*; **μάρτυσῐ** — dat mpl, μάρτῠς *testis*, *свједок*; **μητράσῐν** — dat fpl, μήτηρ *mater*, *мајка*; **μητρὸς** — gen fsg, μήτηρ *mater*, *мајка*; **νεανίαῐ** — nom mpl, νεανιᾱς *juvĕnis*, *младић*; **παῖδες** — nom mpl, παῖς *puer*, pl *liběri*, *дјечак*, pl *дјеца*; **πατράσῐ** — dat mpl, πατήρ *pater*, *отац*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis*, *грађанин*. Придјеви: **βέλτιστᾰ** — acc npl grac sup, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **γλυκέσῐ** — dat mpl, γλυκύς *suavis*, *сладак*; **ἥδιστᾰ** — acc npl grad sup, ἡδύς *dulcis*, *jucundus*, *сладак*, *угодан*; **πάντᾰ** — acc npl, πᾶς *omnis*, *сав*, *сваки*; **πᾶσῐ** — dat mpl, πᾶς *omnis*, *сав*, *сваки*; **ψευδέσῐν** — dat mpl, ψευδής *medax*, *falsus*, *лажљив*, *лажан*. Члан: **τά** — acc npl, τό; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ. Глаголи: **δουλεύετε** — 2pl ipv praes act, δουλεύω *servio*, *робовати*; **πείθεσθε** — 2pl ipv praes mp, πείθομαῐ *pareo*, *слушати*; **περίμενε** — 2sg ipv praes act, περιμένω *expecto*, *чекати*; **πίστευε** — 2sg ipv praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*; **πιστεύετε** — 3pl ipv praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*; **συμβούλευε** — 2sg ipv praes act, συμβουλεύω *consŭlo*, *suadeo*, *савјетовати*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μή** — *ne*, *не*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Patrĭbus & matrĭbus*, *o liběri*, *parēte*! **ii.** *Ventri*, *o juvĕnes*, *nolīte servīre*! **iii.** *Tuae epistŏlam matris*, *o filia*, *expecta*! **iv.** *Hariŏlis nolīte credĕre*! **v.** *Verbis suavĭbus*, *o juvĕnes*, *nolīte credĕre*! **vi.** *O judĭces*, *testĭbus falsis nolīte credĕre!* **vii.** *Ne omnĭbus omnia credas*! **viii.** *Civĭbus optĭma, non jucundissĭma, suade*!

П р е в о д : **1.** *Дјецо, слушајте очеве и мајке*! **2.** *Младићи, не робујте стомаку* (*не будите робови стомака*)! **3.** *Кћери, чекај писмо мајке* (*мајчино писмо*)! **4.** *Не вјерујте пророцима*! **5.** *Младићи, не вјерујте слатким ријечима*! **6.** Судије, *не вјерујте лажним свједоцима*! **7.** *Не вјеруј свакому све* (*с обзиром на све*)! **8.** *Грађанима не савјетуј* (*оно*) *најугодније него* (*оно*) *најбоље*!

ВЈЕЖБА об´. Анализирај и преведи: **α′** Ὦ παῖδες, τὴν Ἑλληνικὴν γραμματικὴν σπουδαίως μανθάνετε. **β′** Μνημονεύω σου, ὦ φίλε, πανταχοῦ καὶ μνημόνευέ μου ἀεί. **γ′** Μὴ εἴκετε ταῖς αἰσχραῖς ἡδοναῖς· αὗταῐ γὰρ τὴν ψυχὴν διαφθείρουσῐν. **δ′** Πείθεσθε, ὦ πολῖταῐ, τοῖς νόμοις τῆς πατρίδος· ἄνευ γὰρ τούτων οὐκ ἔστῐν ἡ πόλῐς. **ε′** Θαυμάζετε Σπάρτακον, οὗ ἡ ἀνδρειᾱ μεγίστη ἦν. **ϛ′** Ἔστε ἄξιοῐ τῆς ἐλευθερίᾱς, ἣν ἔχετε, ὦ πολῖταῐ. **ζ′** Οἱ παῖδες ἀεὶ ἀληθευόντων.

П о ј а в е : ***генитив сјећања*** (*genitīvus memoriae*), у μνημονεύω σου и μνημόνευέ μου, који се на латински и српски преводи такође генитивом; ***енклиза***, у μνημόνευέ μου; ***ортотонација енклитике***, у οὐκ ἔστῐν; ***негација* οὐκ**, која гласи управо овако испред вокала, у οὐκ ἔστῐν; ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. *miror* (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. *дивити се* (+dat).

А н а л и з а : Именице: **ἀνδρείᾱ** — nom fsg, ἀνδρείᾱ *virtus, храброст*; **γραμματικήν** — acc fsg, γραμματική *grammatĭca, граматика*; **ἐλευθερίᾱς** — gen fsg, ἐλευθερίᾱ *libertas, слобода*; **ἡδοναῖς** — dat fsg, ἡδονή *voluptas, наслада, ужитак*; **νόμοις** — dat mpl, νόμος *lex, закон*; **παῖδες**— nom mpl, παῖς *puer, дјечак*, pl *lĭběri, дјеца*; **παῖδες** — voc mpl, *puer, дјечак*, pl *lĭběri, дјеца*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria, домовина, отаџбина*; **πόλῐς** — nom fsg, πόλῐς *civĭtas, држава*; **πολῖταῐ** — nom mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Σπάρτακον** — acc msg, Σπάρτακος *Spartăcus, Спартак*; **φίλε** — voc msg, φίλος *amīcus, пријатељ*; **ψυχήν** — acc fsg, ψυχή *anĭma, душа*. Придјеви: **αἰσχραῖς** — dat fpl, αἰσχρός *imprŏbus, срамотан*; **ἄξιοῐ** — non mpl, ἄξιος *dignus, достојан*; **μεγίστη** — nom fsg grad sup, μέγᾰς *magnus, велик*; **Ἑλληνικήν** — acc fsg, Ἑλληνικός *Graecus, грчки*. Замјенице: **αὗταῐ** — nom fpl, οὗτος *iste, maj*; **ἥν** — acc fsg, ὅς *qui, коју*; **μου** — gen, ἐγώ *ego, ја*; **οὗ** — gen msg, ὅς *qui, коју*; **σου** — gen, σύ *tu, ти*; **τούτων** — gen mpl, οὗτος *iste, maj*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ. Глаголи: **ἀληθευόντων** — 3pl ipv praes act, ἀληθεύω *vera dico, казивати истину*; **διαφθείρουσῐ̓ν** —3pl ind praes act, διαφθείρω *perdo, уништавати*; **εἴκετε** — 2pl ipv praes act, **εἴκω**, εἶκον, *cedo, узмицати, попуштати*; **ἔστε** — 2pl ipv praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἐστί(ν)** — 3sg ind praes act, εἰμί *sum, бити*; **ἔχετε** — 2pl ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦν** — 3sg ind ipf act, εἰμί *sum, бити*; **θαυμάζετε** — 2pl ipv praes act, θαυμάζω *miror, дивити се*; **μανθάνετε** — 2pl ipv praes act, μανθάνω *disco, учити*; **μνημόνευε** — 2sg ipv praes act, μνημονεύω *memor sum, сјећати се*; **μνημονεύω** — 1sg ind praes act, μνημονεύω *memor sum, сјећати се*; **πείθεσθε** — 2pl ipv praes act, πείθομαῐ̓ *pareo, покоравати се*. Прилози: **ἀεί** — *semper, увијек*; **πανταχοῦ** — *omni in re, посвуда*; **σπουδαίως** — *sedŭlo, марљиво*. Предлози: **ἄνευ** — *sine, без*. Везници: **γάρ** — *enim, наиме*; **καί** — *et, -que, и*. Речце: **μή** — *ne, не*; **οὐ** — *non, не*. Узвици: **ὦ** — *o*.

T r a n s l a t i o : **i.** *O puĕri, grammatĭcam Graecam sedŭlo discĭte*! **ii.** *Omni in re, amĭce, memor sum tui & tu quoque semper memor esto mei*! **iii.** *Nolīte cedĕre imprŏbis voluptatĭbus; istae enim anĭmam perdunt*. **iv.** *Parēte, o cives, patriae legĭbus; civĭtas enim sine illis non est*. **v.** *Miramĭni Spartăcum cujus fortitūdo maxĭma erat*. **vi.** *O cives, digni este libertātis, quam habētis* (*quae vobis est*). **vii.** *Puĕri semper vera dicunto*.

П р е в о д : **1.** *Дјецо, марљиво учите грчку граматику*! **2.** *Посвуда те се сјећам, пријатељу, и ти се мене увијек сјећај*! **3.** *Не попуштајте срамотним ужицима; они наиме уништавају душу*. **4.** *Грађани, покоравајте се законима своје отаџбине; без њих наиме нема државе*. **5.** *Дивите се Спартаку, кога је* (*чија је*) *храброст била највећа*. **6.** *Грађани, будите достојни слободе коју имате* (*уживате*)! **7.** *Нека дјеца вазда казују истину*.

ВЈЕЖБА ογ΄. Анализирај и преведи: ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΣΟΦΩΝ. Κλεόβουλος· Τὰ δίκαιᾰ κρῖνε. Κακολογίᾱς ἀπέχου. — Σόλων· Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτῐς λύπην τίκτει. Μὴ ψεύδου, ἀλλ᾽ ἀλήθευε. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστᾰ, ἀλλὰ τὰ βέλτιστᾰ τοῖς πολίταις. Ἀλήθειᾰν ἀνέχου. — Χίλων· Πρεσβύτερον σέβου. Νόμοις πείθου. Αἰσχρὰ φεῦγε. — Πιττακός· Μὴ μεθύσκου. — Θαλῆς· Δίδασκε καὶ μάνθανε τὸ ἄμεινον. Μὴ πᾶσῐ πίστευε. — Βίᾱς· Ἄκουε πολλά. — Περίανδρος· Πρᾶττε δίκαιᾰ. Κακίᾱς ἀπέχου. Ὁμόνοιᾰν δίωκε. Θνῇσκε ὑπὲρ πατρίδος.

А н а л и з а : Именице: **ἀλήθειᾰν** — acc fsg, ἀλήθειᾰ *verĭtas, истина*; **ἀποφθέγματα** — nom npl, ἀπόφθεγμᾰ *dictum, изрека*; **Βίᾱς** — nom msg, Βίᾱς *Bias, Бијант*; **Θαλῆς** — nom msg, Θαλῆς *Thales, Талес*; **ἡδονήν** — acc fsg, ἡδονή *voluptas, ужитак, наслада*; **κακίᾱς** — gen fsg, κακίᾱ *malitia, dedĕcus, злоба, поквареност*; **κακολογίᾱς** — gen fsg, κακολογίᾱ *obtrectatio, клевета*; **Κλεόβουλος** — nom msg, *Cleobūlus, Клеобул*; **λύπην** — acc fsg, λύπη *dolor, жалост, бол*; **νόμοις** — dat mpl, νόμος *lex, закон*; **ὁμόνοιᾰν** — acc fsg, ὁμόνοιᾰ *concordia, слога*; **πατρίδος** — gen fsg, πατρίς *patria, домовина, отаџбина*; **Περίανδρος** — nom msg, Περίανδρος *Periander, Перијандар*; **Πιττακός** — nom msg, Πιττακός *Pittăcus, Питак*; **πολίταις** — dat mpl, πολίτης *civis, грађанин*; **Σόλων** — nom msg, Σόλων *Solo(n), Солон*; **σοφῶν** — gen mpl, σοφός *sapiens, мудрац*; **Χίλων** — nom msg, Χίλων *Chilo, Хилон*. Придјеви: **αἰσχρά** — acc npl, αἰσχρός *imprŏbus, сирамотан*; **ἄμεινον** — acc nsg grad comp, ἀγαθός *bonus, добар*; **βέλτιστᾰ** — acc npl grad sup, ἀγαθός *bonus, добар*; **δίκαιᾰ** — acc npl, δίκαιος *justus, праведан*; **ἥδιστᾰ** — acc npl grad sup, ἡδύς *dulcis, jucundus, сладак, угодан*; **πᾶσῐ** — dat mpl, πᾶς *omnis, сав, сваки*; **πολλά** — acc npl, πολύς *multus, много*; **πρεσβύτερον** — acc msg grad comp, πρεσβύτερος *senior, старији*. Бројеви: **ἑπτά** — num card, *septem, седам*. Замјенице: **ἥτῐς** — nom fsg, ὅστις *quivis, коју* (*год*). Члан **τά** — acc npl, τό; **τό** — acc nsg, τό; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἄκουε** — 2sg ipv praes act, ἀκούω *audio, слушати*; **ἀλήθευε** — 2sg ipv praes act, ἀληθεύω *vera dico, казивати истину*; **ἀνέχου** — 2sg ipv praes mp, ἀνέχω *extollo*; **ἀπέχου** — 2sg ipv praes mp, ἀπέχω *absum, бити даклеко, држати се даље*; **δίδασκε** — 2sg ipv praes act, διδάσκω *doceo, подучавати*; **δίωκε** — 2sg ipv praes act, διώκω *persequor, studeo, гонити, тежити за*; **θνῇσκε** — 2sg ipv praes act, θνῄσκω *morior, мријети, гинути*; **κρῖνε**

— 2sg ipv praes act, κρίνω *cerno*, *просуђивати*; **μάνθανε** — 2sg ipv praes act, μανθάνω *disco*, *учити*; **μεθύσκου** — 2sg ipv praes mp, μεθύσκω *inebrio*, *опијати се*; **πείθου** — 2sg ipv praes mp, πείθομαῖ *pareo*, *покоравати се*; **πίστευε** — 2sg ipv praes act, πιστεύω *credo*, *вјеровати*; **πρᾶττε** — 2sg ipv praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*; **σέβου** — 2sg ipv praes mp, σέβομαῖ *colo*, *veneror*, *поштовати*; **συμβούλευε** — 2sg ipv praes act, συμβουλεύω *consŭlo*, *suadeo*, *савјетовати*; **τίκτει** — 3sg ind praes act, τίκτω *pario*, *efficio*, *рађати*; **φεῦγε** — 2sg ipv praes act, φεύγω *fugio*, *бјежати*; **ψεύδου** — 2sg ipv praes mp, ψεύδομαῖ *mentior*, *лагати*. Предлози: **ὑπέρ** — *pro*, *за*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μή** — *ne*, *не*.

T r a n s l a t i o : SEPTEM SAPIENTUM DICTA. *Cleobūlus*: *Justa cernĭto*! *Obtrectatiōnem fugĭto*! — *Solo(n)*: *Fugĭto voluptātem quae dolōrem parit. Nolīto mentīri, sed vera dicĭto*! *Civĭbus optĭma, non jucundissĭma, suadēto*! *Veritātem sustinēto*! — *Chilo: seniōrem venerātor*! *Legĭbus parēto*! *Imprŏba fugĭto*! — *Pittăcus: Nolīto inebriāri (ebrius ne sis)*! — *Thales: Docēto & discĭto meliōra*! *Nolīto omnĭbus credĕre*! — *Bias: Multa audīto*! — *Periander: Justitiam facĭto*! *Deděcus fugĭto! Concordiae studēto*! *Pro patria morĕre*!

П р е в о д : ИЗРЕКЕ СЕДАМ (СЕДМОРИЦЕ) МУДРАЦА. *Клеобул*: *'Просуђују* (*оно што је*) *право*! *Држи се даље од клевете*!' — *Солон*: *'Бјежи од којег год ужитка који рађа жалост* (*доводи до жалости*)! *Не лажи него казуј истину*! *Грађанима не савјетуј* (*оно*) *најугодније него* (*оно*) *најбоље*! *Држи се истине*!' — *Хилон*: *'Поштуј старијег*! *Покоравај се закону*! *Бјежи од срамотних ствари*!' — *Питак*: *'Не опијај се*!'. — *Талес*: *'Подучавај и учи оно што је боље*! *Не вјеруј свакому* (*свему*)! *'* — *Бијант*: *'Слушај многе ствари*!' — *Перијандар*: *'Чини оно што је праведно*! *Држи се даље од покварености*! *Тежи за слогом*! *Гини за отаџбину*!'

ВЈЕЖБА οδ΄. Анализирај и преведи: **α'** Σιγώντων οἱ νεώτεροῖ παρὰ τοῖς πρεσβυτέροις. **β'** Μὴ σε νικάτω κέρδος. **γ'** Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ. **δ'** Μὴ νικᾶσθε ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικᾶτε τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν. **ε'** Εὐλαβεῖσθε τοὺς πονηροὺς καὶ μιμοῖσθε τοὺς ἀγαθούς. **ϛ'** Ζημιοῦτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοὺς προδότᾱς. **ζ'** Ζήλου, ὦ παῖ, τοὺς ἐσθλοὺς καὶ σώφρονᾰς ἄνδρᾰς.

Г р а д и в о : императив презента активног и медиопасивног стегнутих тематских глагола (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***енклиза***, у μή σε.

А н а л и з а : Имение: **ἀγαθῷ** — dat nsg, ἀγαθόν *bonum*, *добро*; **ἄνδρᾰς** — acc mpl, ἀνήρ *vir*, муж, *човјек*; **ἄνδρες** — voc mpl, ἀνήρ *vir*, *муж*, *човјек*; **δικασταί** — voc mpl, δικαστής *judex*, *судија*; **κακόν** — acc nsg, κακόν *mălum*, *зло*; **κακοῦ** — gen nsg, κακόν *mălum*; **κέρδος** — nom nsg, κέρδος *lucri cupidĭtas*, *користољубље*; **παῖ** — voc msg, παῖς *puer*, *дјечак*; **προδότᾱς** — acc mpl, προδότης *prodĭtor*, *издајица*; **φίλους** — acc mpl, φίλος *amīcus*, *пријатељ*. Придјеви: **ἀγαθούς** — acc mpl, ἀγαθός *bonus*, *добар*; **ἐσθλούς** — acc mpl, ἐσθλός *bonus*, *probus*, *добар*, *честит*; **νεώτεροῖ** — nom mpl grad comp, νέος *juvĕnis*, *млад*; **πονηρούς** — acc mpl, πονηρός *mălus*, *лош*, *зао*; **πρεσβυτέροις** — dat mpl grad comp, πρεσβύτερος *senior*, *старији*; **σώφρονᾰς** — acc mpl, σώφρων *prudens*, *разборит*. Замјенице: **σε** — acc, σύ *tu*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τοῖς** — dat mpl, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῷ** — dat nsg, τό. Глаголи: **εὐλαβοῖσθε** — 2pl ipv praes mp, εὐλαβέομαῖ *caveo*; **ζήλου** — 2sg ipv praes mp, ζηλόω *aemŭlor*, *поводити се*; **ζημιοῦτε** — 2pl ipv praes act, ζημιόω *punio*, *кажњавати*; **κτῶ** — 2sg ipv praes mp, κτάομαῖ *стицати*, *acquiro*; **μιμεῖσθε** — 2pl ipv praes mp, μιμέομαῖ *imĭtor*, *опонашати*; **νικᾶσθε** — 2pl ipv praes mp, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **νικᾶτε** — 2pl ipv praes act, νικάω *vinco*; **νικάτω** — 3sg ipv praes act, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **σιγώντων** — 3pl ipv praes act, σιγάω *taceo*, *ћутати*. Прилози: **ταχὺ** — *cito*, *брзо*. Предлози: **παρά** — *prae*, *испред*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *али*; **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μή** — *ne*, *не*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Juniōres prae seniorĭbus tacento*! **ii.** *Nolīto lucri cupiditāte vinci*! **iii.** *Nolīto tibi amīcos cito acquirĕre*! **iv.** *Nolīte mălo vinci, sed mălum bono vincĭte*! **v.** *Mălos cavete, bonos imitamĭni*! **vi.** *Proditōres, o judĭces, punīte*! **vii.** *O puer, probos & prudentes viros aemulāre*!

П р е в о д : **1.** *Нека млађи ћуте испред старијих*! **2.** *Нека те не побјеђује користољубље*! **3.** *Не стичи пријатеље брзо*! **4.** *Не дајте се поразити од зла, него побјеђујте зло оним што је добро*! **5.** *Чувајте се злих и опонашајте добре*! **6.** *Судије, кажњавајте издајице*! **7.** *Дјечаче, поводи се за часним и мудрим мужевима*!

ВЈЕЖБА XVI. Μετάφραζε: **i.** *Festīna lente*! **ii.** *Discipŭli, linguam Graecam diligenter discĭte*! **iii.** *Memoriam exercēto*! **iv.** *Cives patriam servanto*! **v.** *Divĭde & impĕra*!

Анализа: Именице: ***civis*** — полίτης; **discipŭlus** — μαθητής; ***lingua*** — γλῶττᾰ; ***memoria*** — μνήμη; ***patria*** — πατρίς. Придјеви: ***Graecus*** — Ἑλληνικός. Глаголи: ***disco*** — μανθάνω; ***divĭdo*** — διαιρέω; ***exerceo*** — ἀσκέω; ***festīno*** — σπεύδω; ***impĕro*** — βασιλεύω; ***servo*** — φυλάττω. Прилози: ***diligenter*** — σπουδαίως; ***lente*** — βραδέως.

Μετάφρασις: **α΄** Σπεῦδε βραδέως. **β΄** Ὦ μαθηταί, τὴν Ἑλληνικὴν γλῶττᾶν σπουδαίως μανθάνετε. **γ΄** Τὴν μνήμην ἀσκεῖτω. **δ΄** Φυλαττόντων οἱ πολῖταῖ τὴν πατρίδᾰ. **ε΄** Διαίρει καὶ βασίλευε.

Вјежба 23. Μετάφραζε: **1.** *Човјече, нерад сматрај оцем мана*! **2.** *Слушајте савјете разборитих пријатеља*! **3.** *Најприје просуђуј себе, а затим друге*! **4.** *Не вјерујте другима више него сами себи*! **5.** *Савјетуј пријатељу увијек* (*оно*) *што* (*које*) *сматраш најбољим и најљепшим*! **6.** *Дјеца нека увијек указују родитељима дужне части*! **7.** *Млађи нека се одгајају искуством старијих*! **8.** *Грађани нека љубе домовину*!

Анализа: Именице: ***дијете*** — παῖς; ***домовина*** — πατρίς; ***грађанин*** — πολίτης; ***искуство*** — ἐμπειρῐᾱ; ***мана*** — ἁμάρτημᾰ; ***нерад*** — ἀργῐᾱ; ***отац*** — πατήρ; ***пријатељ*** — φίλος; ***родитељ*** — γονεύς; ***савјет*** — βουλή; ***част*** — τιμή; ***човјек*** — ἄνθρωπος. Придјеви: ***добар*** — ἀγαθός; ***дужан*** — ἄξιος; ***лијеп*** — καλός; ***млад*** — νέος; ***разборит*** — σώφρων; ***старији*** — πρεσβύτερος. Замјенице: ***други*** — ἄλλος; ***који*** — ὅς. Глаголи: ***вјеровати*** — πιστεύω; ***указивати*** — παρέχω; ***љубити*** — στέργω; ***одгајати*** — παιδεύω; ***просуђивати*** — κρίνω; ***савјетовати*** — συμβουλεύω; ***слушати*** — ἀκούω; ***сматрати*** — νομίζω. Прилози: ***више*** — μᾶλλον; ***затим*** — ἔπειτᾰ; ***најприје*** — πρῶτον; ***увијек*** — ἀεί. Везници: ***и*** — καί; ***него*** — ἤ. Речце: ***не*** — μή.

Μετάφρασις: **α΄** Ὦ ἄνθρωπε, ἀργίᾱν ἁμαρτημάτων πατέρᾰ νόμιζε. (Појаве: ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у ἀργίᾱν πατέρᾰ νόμιζε.) **β΄** Ἀκούετε τῶν βουλῶν τῶν σωφρόνων φίλων. (Појаве: ***рекција*** грч. гл. ἀκούω (+gen) која се разликује од рекоције срп. гл. *слушати* (+acc).) **γ΄** Πρῶτον μὲν κρῖνε σεαυτόν, ἔπειτᾰ δὲ τοὺς ἄλλους. **δ΄** Μὴ πιστεύετε ἄλλοις μᾶλλον ἢ ὑμῖν αὐτοῖς. **ε΄** Τῷ φίλῳ ἀεὶ συμβούλευε ὃ ἄριστον καὶ κάλλιστον νομίζεις. (Појаве: ***два акузатива***, тј. акузатив предиката са акузативом објекта, у ὃ ἄριστον καὶ κάλλιστον νομίζεις.) **ς΄** Οἱ παῖδες ἀεὶ ἀπονεμόντων τοῖς γονεῦσῐ τὰς ἀξίᾱς τιμάς. **ζ΄** Οἱ νεώτερῦι παιδευέσθων τῇ τῶν πρεσβυτέρων ἐμπειρίᾳ. **η΄** Οἱ πολῖταῖ στεργόντων τὴν πατρίδᾰ.

Вјежба 24. Μετάφραζε: **1.** *Настојте живјети према природи*! **2.** *Судије, издајица домовине нека се строго кажњава*! **3.** *Учениче одупири се погрешкама*! **4.** *Вођа казује војницима*: *'Борити се храбро и ослобађајте домовину*!'

Анализа: Именице: ***вођа*** — ἡγεμών; ***војник*** — στρατιώτης; ***домовина*** — πατρίς; ***издајица*** — προδότης; ***погрешка*** — ἁμάρτημᾰ; ***природа*** — φύσῐς; ***судија*** — δικαστής; ***ученик*** — μαθητής. Глаголи: ***борити се*** — μάχομαῐ̈; ***живјети*** — ζάω; ***кажњавати*** — ζημιόω; ***казивати*** — λέγω; ***настојати*** —πειράομαῐ̈; ***одупирати се*** — ἐναντιόομαῐ̈; ***ослобађати*** — ἐλευθερόω. Прилози: ***строго*** — ἰσχυρῶς; ***храбро*** — ἀνδρείως. Предлози: ***према*** —κατά.

Μετάφρασις: **α΄** Πειρᾶσθε ζῆν κατὰ τὴν φύσῐν. **β΄** Ὦ δικασταί, ὁ τῆς πατρίδος προδότης ἰσχυρῶς ζημιούσθω. **γ΄** Ὦ μαθητά, τοῖς ἁμαρτήμασῐν ἐναντιοῦ. **δ΄** Ὁ ἡγεμὼν λέγει τοῖς στρατιώταις· Ἀνδρείως μάχεσθε καὶ τὴν πατρίδᾰ ἐλευθεροῦσθε.

Вјежба оε΄. Анализирај и преведи: **α΄** Περὶ παίδων θνῄσκωμεν**. β΄** Ἐὰν δίκαιᾰ λέγωμεν, πιστεύετε ἡμῖν. **γ΄** Πράττωμεν, μὴ λέγωμεν. **δ΄** Τοὺς νεανίᾱς οἱ παιδοτρίβαῐ̈ γυμνάζουσῐν, ἵνᾰ ῥᾷον τοὺς πόνους φέρωσῐν. **ε΄** Οἱ ἄνθρωποῐ̈ ὀφθαλμοὺς ἔχουσῐν, ἵνᾰ βλέπωσῐν. **ς΄** Ὅτᾰν ἀγορεύῃς, τὴν ἀλήθειᾰν ἀεὶ λέγε.

Градиво: конјунктив активни тематских глагола (*GGJ*, §231–233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315); употреба конјунктива (*GGJ*, §463).

Појаве: ***адхортативни коњунктив*** (*conjunctīvus adhortatīvus*), у θνῄσκωμεν, πράττωμεν, μὴ λέγωμεν, који се на латински преводи такође конјунктивом (*moriāmur*, *faciāmus*, *ne loquāmur*) а српски императивом (*гинимо*, *радимо*, *не говоримо*); ***финална зависна реченица***, у ἵνᾰ ῥᾷον τοὺς πόνους φέρωσῐν и ἵνᾰ βλέπωσῐν, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut facilius labōres ferant*, *ut spectent*) а на српски

такође намјерном реченицом (*да би лакше подносила невоље*, *да би гледали*); ***хипотетичка зависна реченица*** (евентуални тип, итеративни подтип), у ἐὰν δίκαιᾰ λέγωμεν, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (реални тип) (*si nos justa dicĭmus*) а на српски такође хипотетичком реченицом (*ако казујемо истину*); ***временска*** (***хипотетичка***, ***евентуална***) ***зависна реченица***, у ὅτᾰν ἀγορεύῃς, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iteratīvum*) (*cum loqueris*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (*када год казујеш*).

А н а л и з а : Именице: **ἀλήθειᾰν** — acc fsg, ἀλήθειᾰ *verum*, *истина*; **ἄνθρωποῐ** — nom mpl, ἄθνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **νεανίᾱς** — acc mpl, νεανίᾱς *juvĕnis*, *младић*; **ὀφθαλμούς** — acc mpl, ὀφθαλμός *ocŭlus*, *око*; **παιδοτρίβαῐ** — nom mpl, παιδοτρίβης *magister*, *учитељ гимнастике*; **παίδων** — gen mpl, παῖς *дјечак*, pl *дјеца*, *puer*, pl *lĭbĕri*; **πόνους** — acc mpl, πόνος *labor*, *невоља*. Замјенице: **ἡμῖν** — dat, ἡμεῖς *nos*, *ми*. Придјеви: **δίκαιᾰ** — acc npl, δίκαιος *justus*, *праведан*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὴν** — acc fsg, ἡ; **τοὺς** — acc mpl. Глаголи: **ἀγορεύῃς** — 2sg subj praes act, ἀγορεύω *dico*, *казивати*; **βλέπωσῐ(ν)** — 3pl subj praes act, βλέπω *specto*, *гледати*; **γυμνάζουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, γυμνάζω *exerceo*, *вјежбати*; **ἔχουσῐ(ν)** — 3pl ind praes act, ἔχω *habeo*, *имати*; **θνήσκωμεν** — 1pl subj praes act, θνήσκω *morior*, *гинути*; **λέγε** — 2sg ipv praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **λέγωμεν** — 1pl subj praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **πιστεύετε** — 2pl ind (ipv) praes act, πιστεύω *credo*, *fido*, *вјеровати*; **πράττωμεν** — 1pl subj praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*; **φέρωσῐ(ν)** — 3pl subj praes act, φέρω *fero*, *носити*, *подносити*. Предлози: **περί** — + gen *de*, *o*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*; **ῥᾷον** — comp, *facilius*, *лакше*. Везници: **ἐάν** — *si*, *ако*; **ἵνᾰ** — *ut*, *да*; **ὅτᾰν** — *cum* (*si*), *кад* (*год*). Речце: **μή** — *не*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Ob lĭbĕros moriāmur*! **ii.** *Si nos justa dicĭmus*, *vos nobis fidĭtis*. **iii.** *Faciāmus*, *ne loquāmur quidem*. **iv.** *Magistri juvĕnes exercent ut facilius labōres ferant*. **v.** *Homĭnes ocŭlos habent ut spectent*. **vi.** *Cum loqueris, semper dic verum.*

П р е в о д : **1.** *Гинимо због дјеце*! **2.** *Ако казујемо истину, вјерујете нам*. **3.** *Радимо, не говоримо*! **4.** *Учитељи гимнастике вјежбају дјецу да би лакше подносила невоље*. **5.** *Људи имају очи да би гледали*. **6.** *Кад год казујеш, увијек казуј истину.*

Вјежба ος´. Анализирај и преведи: **α´** Πειθώμεθᾰ τῷ ἄρχοντῐ. **β´** Διδασκάλοις ἐγὼ ὅτᾰν πείθωμαῐ, οὐδέ ποτέ μοι μεταμέλει. **γ´** Παυώμεθᾰ τοῦ θορύβου, ἵνᾰ ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς μὴ ψέγῃ. **δ´** Μὴ ὀργίζου, ἐὰν παραχρῆμᾰ τῆς εὐεργεσίᾱς ἡ ἀντίδοσῐς μὴ φαίνηταῐ.

Г р а д и в о : конјунктив медиопасивни тематских глагола (*GGJ*, §231–233).

П о ј а в е : ***адхортативни коњунктив*** (*conjunctīvus adhortatīvus*), у πειθώμεθᾰ и παυώμεθᾰ, који се на латински преводи такође конјунктивом (*pareāmus*, *desistāmus*) а српски императивом (*покоравајмо се*, *заустављајмо буку*); ***временска*** (***хипотетичка***, ***евентуална***) ***зависна реченица***, у διδασκάλοις ἐγὼ ὅτᾰν πείθωμαῐ, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iteratīvum*) (*cum magistris pareo*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (*кад год слушам учитеље*); ***финална зависна реченица***, у ἵνᾰ ὁ διδάσκαλος ἡμᾶς μὴ ψέγῃ, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ne nos magister vitupĕret*) а на српски такође намјерном реченицом (*да нас учитељ не би корио*); ***хипотетичка зависна реченица*** (евентуални тип, итеративни подтип), у ἐὰν παραχρῆμᾰ τῆς εὐεργεσίᾱς ἡ ἀντίδοσῐς μὴ φαίνηταῐ, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (реални тип) (*si non statim beneficentiae retributio ostenditur*) а на српски такође хипотетичком реченицом (*ако се накнада за доброчинство не показује одмаху*); ***рекција*** грч. гл. μεταμέλει μοί koja se razlikuje od rekcije lat. гл. *paenitet me* и срп. гл. *кајем се* и рекција грч. гл. παύω (+gen) и срп. гл. *остављати се* (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *desisto* (+abl).

А н а л и з а : Именице: **ἀντίδοσῐς** — nom fsg, ἀντίδοσῐς *retributio*, *накнада*; **ἄρχοντῐ** — dat msg, ἄρχων *princeps*, *владар*; **διδασκάλοις** — dat mpl, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **διδάσκαλος** — nom msg, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **εὐεργεσίᾱς** — gen fsg, εὐεργεσίᾱ *beneficentia*, *доброчинство*; **θορύβου** — gen msg, θόρυβος *tumultus*, *бука*. Замјенице: **ἐγὼ** — nom, ἐγώ *ego*, *ја*; **ἡμᾶς** — acc, ἡμεῖς *nos*, *ми*; **μοι** — dat, ἐγώ *ego*, *ја*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τῷ** — dat msg, ὁ. Глаголи: **μεταμέλει** — 3sg ind praes act, μεταμέλει μοι *paenĭtet me*, *кајем се*; **ὀργίζου** — 2sg ipv praes mp, ὀργίζομαῐ *irascor*, *срдити се*; **παυώμεθᾰ** — 1pl subj praes mp, παύω *desisto*, *заустављати*; **πείθωμαῐ** — 1sg subj praes mp, πείθομαῐ *pareo*, *покоравам се*; **πειθώμεθᾰ** — 1pl subj praes mp, πείθομαῐ *pareo*, *покоравати се*; **φαίνηταῐ** — 3sg subj praes mp, φαίνω *ostendo*, *показивати*; **ψέγῃ** — 3sg subj praes act, ψέγω *vitupĕro*, *корити*. Прилози: **οὐδέ ποτέ** — *nunquam*, *никад*; **παραχρῆμᾰ** — *statim*, *одмах*. Везници: **ἐάν** — *si*, *ако*; **ἵνᾰ** — *ut* (*ne*), *да не*; **ὅτᾰν** —*cum* (*si*), *кад*. Рјечце: **μή** — *не*, *не*.

Translatio: **i.** *Principi pareāmus.* **ii.** *Cum magistris pareo, numquam me paenitet.* **iii.** *Desistāmus tumultu ne nos magister vitupĕret.* **iv.** *Noli irasci, si non statim beneficentiae retributio ostenditur.*

Превод: **1.** *Покоравајмо се владару*! **2.** *Кад год слушам учитеље, никада се не кајем.* **3.** *Остављајмо се буке, да нас учитељ не би корио.* **4.** *Не срди се, ако се накнада доброчинства* (*за доброчинство*) *не показује одмаху.*

Вјежба оζ΄. Анализирај и преведи: **α΄** Πάντᾰ δεῖ πράττειν, ὅπως νικῶντες σῳζώμεθᾰ. **β΄** Μάχου ἀνδρείως, ὦ στρατιῶτᾰ, ἵνᾰ τοὺς πολεμίους νικᾷς. **γ΄** Οὐ ζῇς, ἵνᾰ ἐσθίῃς, ἀλλ᾽ ἐσθίεις, ἵνᾰ ζῇς. **δ΄** Καλῶς παιδεύετε, ὦ διδάσκαλοῖ, τοὺς παῖδᾰς, ἵνᾰ ὑπ᾽ αὐτῶν τιμᾶσθε. **ε΄** Κᾶν εὐτυχῆτε, μὴ μέγᾰ φρονεῖτε. **ς΄** Μᾶλλον εὐλαβώμεθᾰ τοὺς ψόγους ἢ τοὺς κινδύνους. **ζ΄** Οὐκ ᾄδουσῖν οἱ ὄρνιθες, ὅτᾰν ῥιγῶσῖν.

Градиво: конјунктив активни и медиопасивни стегнутих тематских глагола (*GGJ*, §243–244).

Појаве: ***финална зависна реченица***, у ὅπως νικῶντες σῳζώμεθᾰ, ἵνᾰ τοὺς πολεμίους νικᾷς, ἵνᾰ ἐσθίῃς, ἵνᾰ ζῇς и ἵνᾰ ὑπ᾽ αὐτῶν τιμᾶσθε, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut vincāmus servermurque*, *ut hostes vincas*, *ut edas*, *ut vivas, ut ab iis colamĭni*) а на српски такође намјерном реченицом (*да бисмо победили и спасили се*, *да би победио непријатеље*, *да би јео*, *да би живио*, *да би вас она поштовала*); ***концесивна зависна реченица***, у κᾶν εὐτυχῆτε, која се на латински преводи такође концесивном реченицом (*etiamsi secunda utimĭni fortūna*) а на српски такође концесивном реченицом (*иако сте срећни*); ***адхортативни коњунктив*** (*conjunctīvus adhortatīvus*), у εὐλαβώμεθᾰ, који се на латински преводи такође конјунктивом (*caveāmus*) а српски императивом (*чувајмо се*); ***временска*** (***хипотетичка***, ***евентуална***) ***зависна реченица***, у ὅτᾰν ῥιγῶσῖν, која се на латински хипотетичком или временском реченицом (*cum iteratīvum*) (*cum frigŏre rigent*) а на српски помоћу хипотетичке или временске реченице (*када год зебу*).

Анализа: Именице: **διδάσκαλοῖ** — nom mpl, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*: **κινδύνους** — acc mpl, κίνδυνος *periclum*, *погибао*; **ὄρνιθες** — nom mpl, ὄρνις *avis*, *птица*; **παῖδᾰς** — acc mpl παῖς *puer*, pl *liběri*, *дјечак*, pl *дјеца*; **πολεμίους** —acc mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*; **στρατιῶτᾰ** —voc msg, στρατιώτης *miles*, *војник*; **ψόγους** — acc mpl, ψόγος *vituperatio*, *прекор*. Придјеви: **πάντᾰ** — acc npl, πᾶς *omnis*, *сав*. Замјенице: **αὐτῶν** — gen mpl, αὐτός *is*, *он*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τοὺς** — acc mpl, ὁ. Глаголи: **ᾄδουσῖ(ν)** — 3pl ind praes act, ᾄδω *cano*, *пјевати*; **δεῖ** — 3sg ind praes act, δεῖ *oportet*, *треба*; **ἐσθίεις** — 2sg ind praes act, ἐσθίω *edo*, *jecmi*; **ἐσθίῃς** — 2sg subj paes act, ἐσθίω *edo*, *jecmi*; **εὐλαβώμεθᾰ** — 1pl subj praes act, εὐλαβέομαῖ *caveo*, *чувати се*; **εὐτυχῆτε** — 2pl subj praes act, εὐτυχέω *secunda fortūna utor*, *срећан сам*; **ζῇς** — 2sg subj praes act, ζάω *vivo*, *живјети*; **μάχου** — 2sg ipv praes mp, μάχομαῖ *pugno*, *борити се*; **νικᾷς** — 2sg subj praes act, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **νικῶντες** — nom mpl pt praes act, νικάω *vinco*, *побјеђивати*; **παιδεύετε** — 2 pl ipv praes act, παιδεύω *edūco*, *васпитавати*; **πράττειν** — inf praes act, πράττω *facio*, *радити*, *чинити*; **ῥιγῶσῖ(ν)** — 3pl subj praes act, ῥιγόω *frigŏre rigeo*, *зепсти*; **σῳζώμεθᾰ** — 1pl subj praes act, σῴζω *servo*, *спасавати*; **τιμᾶσθε** — 2pl subj praes act, τιμάω *colo*, *поштовати*; **μέγᾰ φρονεῖτε** — 2pl ipv praes act, μέγᾰ φρονέω *magnos spirĭtus gero*, *охолити се*. Прилози: **ἀνδρείως** — *fortĭter*, *храбро*; **ἢ** — *quam*, *него*; **καλῶς** — *bene*, *добро*; **μᾶλλον** — *potius*, *више*; Везници: **ἀλλά** — *quam*, *него*; **ἵνᾰ** — *ut*, *да*; **κᾶν** — *etiamsi*, *иако*; **ὅπως** — *ut*, *да*; **ὅτᾰν** — *cum* (*si*), *ако*. Узвици: **ὦ** — *o*, *о*. Речце: **μὴ** — *ne*, *не*; **οὐ** — *non*, *не*.

Translatio: **i.** *Omnia facĕre oportet, ut vincentes servērmur* (*ut vincāmus servermurque*). **ii.** *Fortĭter pugna, o miles, ut hostes vincas.* **iii.** *Non, ut edas, vivis; sed, ut vivas, edis.* **iv.** *Magistri, pueros, ut ab iis colamĭni, bene educāte.* **v.** *Etiamsi secunda utimĭni fortūna, spiritus nolīte gerĕre magnos.* **vi.** *Potius vituperatiōnes quam periclla caveāmus.* **vii.** *Aves, cum frigŏre rigent, non canunt.*

Превод: **1.** *Треба радити* (*предузимати*) *све да бисмо победили и спасили се.* **2.** *Војниче, храбро се бори да би победио непријатеље.* **3.** *Не живиш да би јео него једеш да би живио.* **4.** *Учитељи, добро васпитавајте дјецу да би вас она поштовала.* **5.** *Иако сте срећни, не охолите се.* **6.** *Радије се чувајмо прекора него погибли.* **7.** *Птице не пјевају када год зебу* (*када год им је зима*).

Вјежба оη΄. Анализирај и преведи: **α΄** Τίς οὐκ ἂν θαυμάζοι τὴν τῶν Σπαρτιατῶν ἀνδρείᾱν; **β΄** Εἴθε ἀεὶ τὴν ἀληθειᾰ̃ν λέγοις, ὦ παῖ. **γ΄** Εἰ οἱ πολέμιοῖ πλησιάζοιεν, πάντες ἂν τὰ ὅπλᾰ̃ λαμβάνοιμεν καὶ ἐπὶ τοὺς ὅρους τρέχοιμεν. **δ΄** Παύοιο, ὦ μαθητά, τῆς ἀργίᾱς.

Г р а д и в о : оптатив активни и медиопасивни тематских глагола (*GGJ*, §231–233) и атематског глагола εἰμί (*GGJ*, §315); употреба оптатива (*GGJ*, §464–465).

П о ј а в е : ***потенцијал садашњи*** (= оптатив презента са pcl ἄν), у θαυμάζοι, λαμβάνοιμεν, τρέχοιμεν, који се на латински преводи конјунктивом презента (*mirētur*, *capiāmus*, *festinēmus*) а на српским кондиционалом садашњим (*дивио би се*, *зграбили бисмо*, *пожурили бисмо*); ***рекција*** грч. гл. θαυμάζω (+acc) и лат. гл. miror (+acc) која се разликује од рекције срп. гл. дивити се (+dat) и рекција грч. гл. παύω (+gen) и срп. гл. *остављати се* (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *desisto* (+abl); ***оптатив испуњиве жеље*** (= оптатив презента без pcl ἄν), у εἴθε λέγοις и παύοιο, који се на латински преводи конјунктивом презента (*utĭnam dicas*, *desistas*) а на српски глаголским придјевом трпним (*дабогда говорио*, *оставио се*); ***хипотетичка зависна реченица*** (потенцијални тип), у εἰ οἱ πολέμιοἵ πλησιάζοιμεν, која се на латински преводи такође хипотетичком реченицом (потенцијални тип) (*si hostes appropinquent*) а на српски такође хипотетичком реченицом (*ако би се непријатељи приближили*).

А н а л и з а : Именице: **ἀλήθειᾰν** — acc fsg, ἀλήθειᾰ *verum*, *истина*; **ἀνδρείᾱν** — acc fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *храброст*; **ἀργίᾱς** — gen fsg, ἀργίᾱ *socordia*, *лењост*; **μαθητά** — voc msg, μαθητής *discipŭlus*, *ученик*; **ὅπλᾰ** — acc npl, ὅπλον *arma*, *оружје*; **παῖ** — voc msg, παῖς *puer*, pl *lĭbĕri*, *дечак*, pl *дјеца*; **πολέμιοἵ** — nom mpl, πολέμιος *hostis*, *непријатељ*. **Σπαρτιατῶν** — gen mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Спартанац*. Придјеви: **πάντες** — nom mpl, πᾶς *omnis*, *сав*. Замјенице: **τίς** — nom msg, τίς *quis*, *ко*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τὰ** — acc npl, τό; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **θαυμάζοι** — 3sg opt praes act, θαυμάζω *miror*, *дивити се*; **λαμβάνοιμεν** — 1pl opt praes act, λαμβάνω *capio*, *зграбити*; **λέγοις** — 2sg opt praes act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **παύοιο** — 2sg opt praes mp, παύω *desisto*, *оставити се*; **πλησιάζοιεν** — 3pl opt praes act, πλησιάζω *appropinquo*, *приближити се*; **τρέχοιμεν** —1pl opt praes act, τρέχω *festīno*, *пожурити*. Прилози: **ἀεί** — *semper*, *увијек*. Предлози: **ἐπί** — +acc, *ad*, *на*. Везници: **εἰ** — *si*, *ако*; **καί** — *и*, *-que*, *et*. Узвици: **ὦ** — *о*, *о*. Речце: **εἴθε** — *utinam*, *дабогда*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Quis non mirētur Lacedaemoniōrum virtūtem*? **ii.** *O puer* (*mi fili*), *utĭnam verum dicas*! **iii.** *Si hostes appropinquent*, *omnes arma capiāmus & ad limĭtes festinēmus*. **iv.** *Socordia desistas*, *o discipŭle*.

П р е в о д : **1.** *Ко се не би дивио храбрости Спартанаца* (*спартанској храбрости*)? **2.** *Синко, вазда говорио истину*! **3.** *Ако би се непријатељи приближили*, *ми бисмо сви зграбили оружје и пожурили на границе*. **4.** *Учиниче*, *оставио се лењости*!

ВЈЕЖБА οθ΄. Анализирај и преведи: **α΄** Θεμιστοκλῆς ἔλεγεν, ὅτῐ αὐτὸν οὐκ ἐᾧ (ἐᾷη) καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλιτιάδου τρόπαιον. **β΄** Εἴθε πάντες οἱ διδάσκαλοῐ ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατ᾽ ἀξίᾱν τιμῷντο. **γ΄** Τίς οὐκ ἂν φιλοῖ (φιλοίη) τοὺς ἑαυτοῦ γονέᾱς; **δ΄** Οἱ Σπαρτιᾶταῖ φοβούμενοῐ, μὴ οἱ πολῖταῖ ὑπὸ τῶν ξένων διαφθείροιντο, ξενηλασίᾱς ἐποιοῦντο. **ε΄** Εἴθε πάντες τὴν τῶν προγόνων ἀρετὴν ζηλοῖεν. **ϛ΄** Ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσῐς μᾶλλον ἂν ἐκ τῶν ἔργων ἢ ἐκ τῶν λόγων δηλοῖτο. **ζ΄** Ὁ Ξέρξης ἐξεστράτευεν, ἵνᾰ τὴν Ἑλλάδᾰ ὅλην δουλοῖτο.

Г р а д и в о : оптатив активни и медиопасивни стегнутих тематских глагола (*GGJ*, §243–244).

П о ј а в е : ***оптатив испуњиве жеље*** (= оптатив презента без pcl ἄν), у εἴθε τιμῷντο и εἴθε ζηλοῖεν, који се на латински преводи конјунктивом презента (*utĭnam colantur*, *utĭnam aemulentur*) а на српски глаголским придјевом трпним (*дабогда се поштовали*, *дабогда се поводили*); ***потенцијал садашњи*** (= оптатив презента са pcl ἄν), у ἂν φιλοῖ (φιλοίη) и οὐκ ἂν δηλοῖτο, који се на латински преводи конјунктивом презента (*non amet*, *manifestētur*) а на српским кондиционалом садашњим (*не би волио*, *очитовао би се*); ***финална зависна реченица бојазни***, у μὴ οἱ πολῖταῖ ὑπὸ τῶν ξένων διαφθείροιντο, која се на латински преводи реченицом уз *verba timendi* (*ne cives ab his necarentur*) а на српски намјерном реченицом (*да ће ови убити грађане*); ***финална зависна реченица***, у ἵνᾰ τὴν Ἑλλάδᾰ ὅλην δουλοῖτο, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut totam Graeciam in servitūtem redigĕret*) а на српски такође намјерном реченицом (*да би поробио читаву Грчку*).

А н а л и з а : Именице: **ἀνθρώπων** — gen mpl, ἄνθρωπος *homo*, *vir*, *човјек*, pl *људи*; **ἀξίᾱν** — acc fsg, ἀξίᾱ *meritum*, *заслуга*; **ἀρετήν** — acc fsg, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **γονέᾱς** — acc mpl, γονεύς *parens*, *родитељ*; **Ἑλλάδᾰ** — acc fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **διδάσκαλοῐ** — nom mpl, διδάσκαλος *magister*, *учитељ*; **Θεμιστοκλῆς** — nom msg, Θεμιστοκλῆς *Themistocles*, *Темистокле*; **λόγων** — gen mpl, λόγος *verbum*, *ријеч*; **μαθητῶν** — gen mpl, μαθητής *discipŭlus*, *ученик*; **Μιλιτιάδου** — gen msg, Μιλιτιάδης *Militiădes*, *Милитијад*; **ξενηλασίᾱς** — acc fpl, ξενηλασίᾱ

hospĭtum expulsio, прогон странаца; **ξένων** — gen mpl, ξένος *hospes, странац*; **Ξέρξης** — nom msg, Ξέρξης *Xerxes, Ксерксо*; **πολῖταῐ** — nom mpl, πολῖτης *civis, грађанин*; **προγόνων** — gen mpl, πρόγονοῐ *majores, преци*; **Σπαρτιᾶταῐ** — nom mpl, Σπαρτάτης *Lacedaemonius, Спартанац*; **τρόπαιον** — nom nsg, τρόπαιον *tropaeum, споменик*; **φύσῐς** — nom fsg, φύσῐς *natūra, нарав*. Придјеви: **ὅλην** — acc fsg, ὅλος *totus, читав*; **πάντες** — nom mpl, πᾶς *сав, читав*. Замјенице: **αὑτὸν** — acc msg, αὑτοῦ *sui, себе*; **ἑαυτοῦ** — gen msg, ἑαυτοῦ *sui, себе*; **τίς** — nom msg, τίς *quis, ко*. Члан: **ἡ** — nom fsg, ἡ; **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τό** — nom nsg, τό; **τοῦ** — gen msg, ὁ; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **δηλοῖτο** — 3sg opt praes mp, δηλόω *очитовати се, manifesto*; **διαφθείροιντο** — 3pl opt praes mp, διαφθείρω *песо, убити*; **δουλοῖτο** — 3sg opt praes mp, δουλόω *in servitūtem redĭgo, робити*; **ἔλεγεν** — 3sg ind ipf act, λέγω *dico, говорити, казивати*; **ἐξεστράτευεν** — 3sg ind ipf act, ἐκστρατεύω *infesto agmĭne exeo, ићи, кренути на војску*; **ἐποιοῦντο** — 3pl ind ipf mp, ποιέω *facio, чинити, радити*; **ἐῷ** (**ἐῴη**) — 3sg opt praes act, ἐάω *sino, допуштати*; **ζηλοῖεν** — 3pl opt praes act, ζηλόω *aemŭlor, поводити се*; **καθεύδειν** — inf praes act, καθεύδω *dormio, спавати*; **τιμῷντο** — 3pl opt praes act, τιμάω *colo, поштовати*; **φιλοῖ** (**φιλοίη**) — 3sg opt praes act, φιλέω *amo, вољети, љубити*; **φοβούμενοῐ** — nom mpl pt praes act, φοβέω *timeo, metuo, плашити се*. Прилози: **μᾶλλον** — *potius, више*. Предлози: **ἐκ** — + gen, *e, из*; **κατά** — + acc *secundum, по*. Везници: **ἵνᾰ** — *ut, да*; **ὅτῐ** — acc+inf, *да*. Речце: **εἴθε** — *utinam, дабода*; **μή** — *не, не*; **οὐ** — *non, не*.

T r a n s l a t i o : **i.** *Themistocles dixit Militiădis tropaeum se dormīre non sinĕre*. **ii.** (*Utĭnam*) *omnes magistri a discipŭlis merĭto colantur*! **iii.** *Quis suos parentes non amet*? **iv.** *Lacedaemonii hospĭtes expellentes metuēbant, ne cives ab his necarentur*. **v.** (*Utĭnam*) *omnes majōrum virtūtem aemulentur*! **vi.** *Homĭnum natūra potius ex rebus quam ex verbis manifestētur*. **vii.** *Xerxes infesto agmĭne exiit* (*exīvit*) *ut totam Graeciam in servitūtem redigĕret*.

П р е в о д : **1.** *Темистокло је рекао да га Милитијадов споменик не пушта да спава*. **2.** *Дабогда ученици све учитеље поштовали по заслузи*! **3.** *Ко не би волио своје родитеље*? **4.** *Спартанци су прогонили странце плашећи се да ће ови убити грађане*. **5.** *Дабогда се сви поводили за врлином предака*! **6.** *Нарав људи* (*људска нарав*) *више би се очитовала из дјела него из ријечи*. **7.** *Ксерксо је кренуо на војску да би (за се) поробио читаву Грчку*.

ВЈЕЖБА XVIII. Μετάφραζε: **i.** *Nihil faciāmus irāti*! **ii.** *Vivat frater meus*! **iii.** *Utĭnam pŏpŭlus Romānus unam cervĭcem habĕret*! **iv.** *Demosthĕnem perfectum oratōrem facĭle dixĕris*. **v.** *Utĭnam Vercingetŏrix omnes Gallos contra Romānos ducĕret*. **vi.** *Secernantur probi homĭnes ab imprŏbis*! **vii.** *Nimia misericordia commŏtus ne sis*!

А н а л и з а: Именице: ***cervix*** — αὐχήν; ***Demosthĕnes*** — Δημοστθένης; ***frater*** — ἀδελφός; ***Gallus*** — Γαλάτης; ***homo*** — ἄνθρωπος; ***imprŏbus*** — κακός; ***orātor*** — ῥήτωρ; ***misericordia*** — οἶκτος; ***pŏpŭlus*** — δῆμος; ***Romānus*** — Ῥωμαῖος; ***Vercingetŏrix*** — Οὐεργεντόρῐξ. Придјеви: ***irātus*** — ὀργιζόμενος; ***nimius*** — ὑπερβάλλων; ***omnis*** — πᾶς; ***perfectus*** — τέλειος; ***probus*** — ἀγαθός; ***Romānus*** — Ῥωμαϊκός. Замјенице: ***meus*** — ἐμός, μου; ***nihil*** — οὐδέν; ***unus*** — εἷς. Глаголи: ***commoveo*** — κινέω; ***dico*** — λέγω; ***duco*** — ἄγω; ***facio*** — πράττω; ***habĕo*** — ἔχω; ***secerno*** — χωρίζω; ***sum*** — εἰμί; ***vivo*** — ζάω. Прилози: ***facĭle*** — ῥαδίως; ***utĭnam*** — εἴθε. Предлози: ***ab*** — ἀπό; ***contra*** — πρός. Речце: ***ne*** — μή.

М е т ά φ ρ α σ ῐ ς : **α´** Οὐδὲν ὀργίζομενοῐ πράττωμεν. (П о ј а в е : ***адхоратативни конјунктив*** (*conjunctīvus adhortatīvus*), у πράττωμεν.) **β´** Εἴθε ὁ ἀδελφός μου ζῷ (ζῴη). (П о ј а в е : ***конјунктив испуњиве жеље***, у εἴθε ζῷ (ζῴη); ***енклиза***, у ἀδελφός μου.) **γ´** Εἴθε ὁ Ῥωμαϊκὸς δῆμος (ὁ τῶν Ῥωμαίων δῆμος) ἕνα αὐχένα εἴχεν. (Εἴθε τῷ τῶν Ῥωμαίων δήμῳ εἷς αὐχήν ἦν.) (П о ј а в е : ***претерит неиспуњиве жеље***, у εἴθε εἴχεν.) **δ´** Ῥαδίως ἂν τὸν Δημοσθένη(ν) τέλειον ῥήτορᾰ λέγοις. (П о ј а в е : ***потенцијал***, у ἂν λέγοις; ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, тј. τὸν Δημοσθένη(ν) τέλειον ῥήτορᾰ λέγοις.) **ε´** Εἴθε ὁ Οὐεργεντόρῐξ παντὰς τοὺς Γαλάτας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἦγεν. (П о ј а в е : ***претерит неиспуњиве жеље***, тј. εἴθε ἦγεν.) **ς´** Χωρίζοιεν οἱ ἀγαθοὶ ἀπὸ τῶν κακῶν. (П о ј а в е : ***оптатив испуњиве жеље***, у χωρίζοιεν.) **ζ´** Μὴ κινοῖς (κινοίης) τῷ ὑπερβάλλοντῐ οἴκτῳ. (П о ј а в е : ***оптатив испуњиве жеље***, у μὴ κινοῖς (κινοίης).)

ВЈЕЖБА 25. Μετάφραζε: **1.** *Љубимо домовину, покоравајмо се законима*! **2.** *У рату се и жене наоружавају да одбију непријатеље*. **3.** *Сви поштујмо храброг и одважног мужа*! **4.** *Ако ко од војника кад пустоши поља, кажњава се од вође*. **5.** *Дабогда увијек слушали истину*! **6.** *Дабогда увијек поштовали учитеље и родитеље*!

А н а л и з а : Именице: ***вођа*** — στρατηγός; ***војник*** — στρατιώτης; ***домовина*** — πατρίς; ***жена*** — γυνή; ***закон*** — νόμος; ***истина*** — ἀλήθειᾰ; ***муж*** — ἀνήρ; ***непријатељ*** — πολέμιος; ***поље*** — ἀγρός; ***рат*** — πόλεμος; ***родитељ*** — γονεύς; ***учитељ*** — διδάσκαλος. Придјеви: ***одважан*** — θρασύς; ***сав*** — πᾶς; ***храбар*** — ἀνδρεῖος. Замјенице: ***ко*** — τίς. Глаголи: ***кажњавати*** — κολάζω; ***љубити*** — φιλέω; ***наоружавати*** — ὁπλίζω; ***одбити*** — ἀμύνομαῐ; ***покоравати се*** — πείθομαῐ; ***поштовати*** — τιμάω; ***пустошити*** — διαφθείρω; ***слушати*** — ἀκούω. Прилози: ***увијек*** — ἀεί. Предлози: ***у*** — ἐν. Везници: ***ако*** — ἐάν; ***и*** — καί. Узвици: ***дабогда*** — ἔιθε.

М е т ά φ ρ α σ ῐ ς : **α´** Φιλῶμεν τὴν πατρίδᾰ, πειθώμεθᾰ τοῖς νόμοις. (П о ј а в е : ***адхортативни конјунктив*** (*conjunctivus adhortatīvus*), у φιλῶμεν, πειθώμεθᾰ.) **β´** Ἐν τῷ πολέμῳ αἱ γυναῖκες ὁπλίζονταῐ ἵνᾰ τοὺς πολεμίους ἀμύνωνταῐ. (П о ј а в е : ***намјерна реченица***, у ἵνᾰ τοὺς πολεμίους ἀμύνωνταῐ.) **γ´** Πάντες τιμῶμεν τὸν ἀνδρεῖον καὶ θρασὺν ἄνδρᾰ. (П о ј а в е : ***адхортативни конјунктив*** (*conjunctivus adhortatīvus*), у τιμῶμεν.) **δ´** Ἐάν τῐς τῶν στρατιωτῶν διαφθείρῃ τοὺς ἀγρούς, κολάζεταῐ ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ. (П о ј а в е : ***хипотетичка зависна речецница*** (итеративни тип) у, ἐάν τῐς τῶν στρατιωτῶν διαφθείρῃ τοὺς ἀγρούς; ***енклиза***, у ἐάν τῐς.) **ε´** Εἴθε ἀεὶ τὴν ἀλήθειᾰν (τἀληθῆ) ἀκούω. (П о ј а в е : ***оптатив испуњиве жеље***, у εἴθε ἀκούω.) **ς´** Εἴθε ἀεὶ τοὺς διδασκάλους καὶ τοὺς γονέᾱς τιμῷτε. (П о ј а в е : ***оптатив испуњиве жеље***, у εἴθε τιμῷτε.)

ВЈЕЖБА п´. Анализирај и преведи: ΟΙ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΘΕΟΙ. Ὁ Κρόνος υἱεῖς εἶχε τὸν Δίᾰ καὶ τὸν Ποσειδῶνᾰ καὶ τὸν Πλούτωνᾰ. Ζεὺς μὲν ἐπ᾽ οὐρανῷ ναίων παντὸς τοῦ κόσμου ἐβασίλευεν. Ποσειδῶν δὲ τῆς θαλάττης ἦρχε καὶ Πλούτων τοῦ Ἅιδου. Ἀπόλλων δέ, ὁ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς, τῶν τεχνῶν καὶ τῆς ποιήσεῶς εἶχεν ἐπιμέλειᾰν καὶ τὸν τῶν Μουσῶν χορὸν ἦγεν. Ἑρμῆς δὲ τῶν θεῶν ἄγγελος ἦν καὶ τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς ῥήτορᾰς καὶ τοὺς γυμναστὰς ἐθεράπευεν. Ἄρης δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν μαχῶν ἐπιμέλειᾰν εἶχεν. Ἥφαιστος δέ, θεός τοῦ πυρός, χωλὸς τοὺς πόδᾰς, τοῦ Διὸς κεραυνὸν ἐν Λήμνῳ τῇ νήσῳ κατεσκεύαζε μετὰ τῶν Κυκλώπων. Διόνυσον δέ, τὸν τῆς ἀμπέλου πατέρᾰ καὶ τοῦ οἴνου εὑρετήν, οἱ Ἀθηναῖοῐ ἰδίως ἐσέβοντο.

П о ј а в е : ***апозиција***, у грч. Ὅμηρον υἱεῖς εἶχε τὸν Δίᾰ καὶ τὸν Ποσειδῶνᾰ καὶ τὸν Πλούτωνᾰ, која се на латински преводи такође апозицијом (*Jovem, Neptūnum & Plutōnem filios habēbat*) а на српски помоћу ријечи̂ *као* или *за* (*имао је Јупитера, Поосејдона и Плутона за синове*); ***рекција*** грч. гл. βασιλεύω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *rego* (+acc) и срп. гл. *краљевати* (+int) и рекција грч. гл. ἄρχω (+gen) која се разликује од рекције лат. гл. *domĭnor* (+acc) и срп. гл. *владати* (+int); ***елипса***, тј. изиостанак им. υἱός, у ὁ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Λητοῦς (υἱός); ***акузатив обзира*** (*accusatīvus limitatiōnis*), у χωλὸς τοὺς πόδᾰς, који се на латински преводи аблативом (*pedĭbus claudus*) а на српски помоћу израза *с обзиром на*, односно генитивом (*хром с обзиром на ноге, громих ногу*).

А н а л и з а : Именице: **ἄγγελος** — nom msg, ἄγγελος *nuntius, гласник*; **Ἀθηναῖοῐ** — nom mpl, Ἀθηναῖοῐ *Athenienses, Атињани*; **Ἅιδου** — gen msg, Ἅιδης *infĕri, доњи свијет*; **ἀμπέλου** — gen fsg, ἄμπελος *vitis, винова лоза*; **Ἀπόλλων** — nom msg, Ἀπόλλων *Apollo, Аполон*; **Ἄρης** — nom msg, Ἄρης *Mars, Арес*; **γυμναστάς** — acc mpl, γυμναστής *lanista, учитељ гиманастике*; **Δίᾰ** — acc msg, Ζεύς *Juppĭter, Зевс*; **Διόνυσον** — acc msg, Διόνυσος *Bacchus, Дионис*; **Διὸς** — gen msg, Ζεύς *Juppĭter, Зевс*; **Ἑλλήνων** — gen mpl, Ἕλλην *Graecus, Грк*; **ἐμπόρους** — acc mpl, ἔμπορος *mercātor, трговац*; **ἐπιμέλειᾰν** — acc msg, ἐπιμέλειᾰ *cura, брига*; **Ἑρμῆς** — nom msg, Ἑρμῆς *Mercurius, Хермес*; **εὑρετήν** — acc msg, εὑρετής *inventor, изумитељ*; **Ζεύς** — nom msg, Ζεύς *Juppĭter, Зевс*; **Ἥφαιστος** — nom msg, Ἥφαιστος *Vulcānus, Хефест*; **θαλάττης** — gen fsg, θάλαττᾰ *mare, море*; **θεοί** — nom mpl, θεός *deus, бог*; **θεός** — nom msg, θεός *deus, бог*; **θεῶν** — gen mpl, θεός *deus, бог*; **κεραυνόν** — acc msg, κεραυνός *fulmen, муња*; **κόσμου** — gen msg, κόσμος *mundus, свијет*; **Κρόνος** — nom msg, Κρόνος *Saturnus, Крон*; **Κυκλώπων** — gen mpl, Κύκλοψ *Cyclops, киклоп*; **Λήμνῳ** — dat fsg, Λῆμνος *Lemnos, Лемнос*; **Λητοῦς** — gen fsg, Λητώ *Latōna, Лето*; **μαχῶν** — gen fpl, μάχη *pugna, битка*; **Μουσῶν** — gen fpl, Μοῦσᾰ, *Musa, musa*; **νήσῳ** — dat fsg, νῆσος *insŭla, острво*; **οἴνου** — gen msg, οἶνος *vinum, вино*; **οὐρανῷ** — dat msg, οὐρανός *caelum, небо*; **πατέρᾰ** — acc msg, πατήρ *pater, отац*; **Πλούτων** — nom msg, Πλούτων *Pluto, Плутон*; **Πλούτωνᾰ** — acc msg, Πλούτων *Pluto, Плутон*; **πόδᾰς** — acc mpl, πούς *pes, noga*; **ποιήσεῶς** — gen fsg, ποίησῐς *poēsis, пјесништво*; **πολέμου** — gen msg, πόλεμος *bellum, рат*; **Ποσειδῶν** — nom msg, Ποσειδῶν *Neptūnus, Посејдон*; **Ποσειδῶνᾰ** — acc msg, Ποσειδῶν *Neptūnus, Посејдон*; **πυρός** — gen nsg, πῦρ *ignis, ватра*; **τεχνῶν** — gen mpl, τέχνη *ars, умијеће*; **υἱεῖς** — acc mpl, υἱός *filius, син*; **χορόν** — acc msg, χορός *chorus, коло*. Придјеви: **παντός** — gen msg, πᾶς *omnis, сав*; **χωλός** — nom msg, χωλός *claudus, хром*. Члан: **ὁ** — nom msg, ὁ; **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τόν** — acc msg, ὁ;

τοῦ — gen msg, ὁ; **τοῦ** — gen nsg, τό; **τοὺς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ; **τῶν** — gen npl, τό. Глаголи: **ἐβασίλευε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, βασιλεύω *rego*, *краљевати*; **ἐθεράπευε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, θεραπεύω *curo*, *бринути се за*; **εἶχε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἐσέβοντο** — 3sg ind ipf act, σέβομαῖ *colo*, *поштовати*; **ἦγεν** — 3sg ind ipf act, ἄγω *ago*, *водити*; **ἦν** — 3sg ind ipf mp, εἰμί *sum*, *бити*; **ἦρχε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, ἄρχω *domĭnor*, *владати*; **κατεσκεύαζε**(**ν**) — 3sg ind ipf act, κατασκευάζω *fabrĭco*, *правити*; **ναίων** — nom msg pt praes act, ναίω *habĭto*, *становати*. Прилози: **ἰδίως** — *maxĭme*, *нарочито*. Предлози: **ἐν** — +dat *in*, *у*; **ἐπί** — +dat *in*, *на*; **μετά** — +gen *cum*, *са*. Везници: **καί** — *et*, *-que*, *и*. Речце: **μέν** … **δέ** — *ø … autem*, *ø … а*.

T r a n s l a t i o : *GRAECORUM DEI. Saturno filii erant Iuppiter, Neptunus & Pluto. Juppiter in caelo habitabat & omnem mundum regebat. Neptunus mare, Pluto inferos dominabatur. Apollo, Jovis & Latonae ille* (*sc. filius*), *artes et poesim* (*poesin*) *curabat et Musārum chorum agebat* (*ducebat*). *Mercurius deorum nuntius erat*; *mercatores, oratores et lanistas curabat. Mars bellum et pugnas curabat. Vulcanus, ignis ille deus, pedĭbus claudus, Jovis fulmen in insula Lemni (una) cum cyclopibus fabricabat. Bacchum, illum vitis patrem & vini inventorem, Athenienses maxime colebant.*

П р е в о д : *БОГОВИ ГРКА*. (*ГРЧКИ БОГОВИ.*) *Крон је за синове имао Зевса, Посејдона и Плутона. Зевс је становао на небу и краљевао читавим свијетом. Посејдон је владао морем а Плутон доњим свијетом. Аполон,* (*син*) *Зевса и Лете, старао се за умијећа и пјесништво и водио коло муза. Хермес је био гласник богова и бринуо се се трговце, бесједнике и учитеље гимнастике. Арес се старао за рат и битке. Хефест, бог ватре, хромих ногу, са Киклопима је правио Зевсову муњу на острву Лемну. Диониза, оца винове лозе и изумитеља вина, Атињани су нарочито поштовали.*

ВЈЕЖБА πα´. Анализирај и преведи: ΠΕΡΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΩΝ. Οἱ Σπαρτιᾶται τὴν μὲν ἀνδρείᾱν πρώτην πασῶν ἀρετῶν ἐνόμιζον, οἱ δὲ νόμοῖ μᾶλλον ἴσχυον παρ᾽ αὐτοῖς ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσῖ τῆς Ἑλλάδος καὶ σφόδρα ἐπείθοντο αὐτοῖς. Τοὺς γέροντᾶς οὐχ ἧττον ἐθεράπευον ἢ αὐτοὺς τοὺς γονέᾱς. Τοὺς μὲν ἀγροὺς εἰργάζοντο αὐτοῖς οἱ Εἵλωτες, δοῦλοῖ ὄντες τοῦ κοινοῦ, τὰς δὲ τέχνᾱς ἐπετήδευον οἱ ὑπήκοοῖ, περίοικοῖ ὀνομαζόμενοῖ. Αἰσχρὸν γὰρ ἐνόμιζον Σπαρτιᾶταῖ ἄλλᾱς μανθάνειν τέχνᾱς ἢ τὰς πρὸς πόλεμον. Σπάρτη οὐκ εἶχεν οὔτε τείχη οὔτε τάφρους· ἔλεγον γάρ, ὅτῖ Σπάρτῃ τῇ πόλει ἀσφάλειᾰν παρέχοι οὐ τείχη, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνδρῶν σώματᾰ. Ἐμακαρίζετο παρὰ Σπαρτιάταις μᾶλλον εὐκλεὴς θάνατος ἢ βίος εὐτυχής. Οἱ Σπαρτιᾶταῖ τοὺς παῖδᾰς ἐγύμναζον, ὅπως ὕστερον ῥᾷον φέροιεν τοὺς ἐν πολέμῳ πόνους.

П о ј а в е : ***два акузатива***, тј. акузатив објекта са акизативом предиката, у τὴν ἀνδρείᾱν πρώτην πασῶν ἀρετῶν ἐνόμιζον, што се преводи на латински такође помоћу два акузатива (*fortitudĭnem primam inter virtūtes ducēbant*) а на срп. помоћу акузатива и инструментала *(сматрали су храброст сматрали првом од свих врлина*); ***конгруенција*** nom npl са 3sg (τὰ ζῷᾰ τρέχει), у τὰ δὶς τείχη οὐ παρέχοι и σώματᾰ οὐ παρέχοι; ***финална зависна реченица***, у ὅπως ὕστερον ῥᾷον φέροιεν τοὺς ἐν πολέμῳ πόνους, која се на латински преводи такође намјерном реченицом (*ut labōres postea facilius ferant*) а на српски такође намјерном реченицом (*да би касније лакше подносили невоље у рату*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρούς** — acc mpl, ἀγρός *ager*, *поље*; **ἀνδρείᾱν** — acc fsg, ἀνδρείᾱ *virtus*, *храброст*; **ἀνδρῶν** — gen mpl, ἀνήρ *vir*, *човјек*, *муж*; **ἀρετῶν** — gen fpl, ἀρετή *virtus*, *врлина*; **ἀσφάλειᾰν** — acc fsg, ἀσφάλειᾰ *sercurĭtas*, *сигурност*; **βίος** — nom msg, βίος *живот*, *vita*; **γέροντᾰς** — acc mpl, γέρων *senex*, *старац*; **γονέᾱς** — acc mpl, γονεύς *parens*, *родитељ*; **δοῦλοῖ** — nom mpl, δοῦλος *servus*, *роб*; **Εἵλωτες** — nom mpl, Εἵλωτες *Helōtae*, *Хелоти*; **Ἑλλάδος** — gen fsg, Ἑλλάς *Graecia*, *Грчка*; **θάνατος** — nom msg, θάνατος *mors*, *смрт*; **κοινοῦ** — gen nsg, κοινόν *res publĭca*, *држава*; **νόμοῖ** — nom mpl, νόμος *lex*, *закон*; **παῖδᾰς** — acc mpl, παῖς *puer*, pl *libĕri*, *дјечак*, pl *дјеца*; **περίοικοῖ** — nom mpl, περίοικος *perioecus*, *перијек*; **πόλει** — dat fsg, πόλῖς *civĭtas*, *град*, *држава*; **πόλεμον** — acc msg, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πολέμῳ** — dat mpl, πόλεμος *bellum*, *рат*; **πόλεσῖ** — dat fpl, πόλῖς *civĭtas*, *град*, *држава*; **πόνους** — acc mpl, πόνος *labor*, *мука*, *напор*; **Σπάρτη** — nom fsg, Σπάρτη *Sparta*, *Спарта*; **Σπάρτῃ** — dat fsg, Σπάρτη *Sparta*, *Спарта*; **Σπαρτιᾶταῖ** — nom mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Спартанац*; **Σπαρτιάταις** — dat mpl, Σπαρτιάτης *Lacedaemonius*, *Спартанац*; **σώματᾰ** — nom npl, σῶμᾰ *corpus*, *тијело*; **τάφρους** — acc fpl, τάφρος *agger*, *јарак*; **τείχη** — acc npl, τεῖχος *murus*, *бедем*; **τέχνας** — acc fpl, τέχνη *ars*, *умијеће*; **ὑπήκοοῖ** — nom mpl, ὑπήκοος *morigĕrus*, *слуга*. Придјеви: **αἰσχρόν** — acc nsg, αἰσχρός *turpis*, *срамотан*; **ἄλλαις** — dat fpl, ἄλλος *alius*, *други*; **ἄλλᾱς** — acc mpl, ἄλλος *alius*, *други*; **εὐκλεὴς** — nom msg, εὐκλεὴς *gloriōsus*, *славан*;

εὐτυχής — nom msg, εὐτυχής *felix*, *срећан*. Замјенице: **αὐτοῖς** — dat mpl, αὐτός *is*, *он*; **αὐτούς** — acc mpl, αὐτός *is*, *он*. Бројеви: **πρώτην** — acc fsg, πρῶτος *primus*, *први*. Члан: **οἱ** — nom mpl, ὁ; **τά** — nom npl, τό; **ταῖς** — dat fpl, ἡ; **τάς** — acc fpl, ἡ; **τῇ** — dat fsg, ἡ; **τήν** — acc fsg, ἡ; **τῆς** — gen fsg, ἡ; **τοῦ** — gen nsg, τό; **τούς** — acc mpl, ὁ; **τῶν** — gen mpl, ὁ. Глаголи: **ἐγύμναζον** — 3pl ind ipf act, γυμνάζω *exerceo*, *вјежбати*; **ἐθεράπευον** — 3pl ind ipf act, θεραπεύω *colo*, *поштовати*; **εἰργάζοντο** — 3pl inf ipf act, ἔργαζομῐ̈ *colo*, *обрађивати*; **εἶχε**(**ν**) — 3pl ind ipf act, ἔχω *habeo*, *имати*; **ἔλεγον** — 3pl ind ipf act, λέγω *dico*, *говорити*, *казивати*; **ἐμακαρίζετο** — 3pl ind ipf mp, μακαρίζομαῐ̈ *beātus ducor*, *сматрати се срећнијим*; **ἐνόμιζον** — 3pl ind ipf act, νομίζω *puto*, *сматрати*; **ἐπείθοντο** — 3pl ind ipf mp, πείθομαῐ̈ *pareo*, *покоравати се*; **ἐπετήδευον** — 3pl ind ipf act, επιτηδεύω *colo*, *обрађивати*; **ἴσχυον** — 3pl ind ipf act, ἰσχύω *robustus sum*, *јак сам*; **μανθάνειν** — inf praes act, μανθάνω *disco*, *учити*; **ὀνομαζόμενοῐ̈** — nom mpl pt praes mp, ὀνομάζω *voco*, *називати*; **ὄντες** — nom mpl pt praes act, εἰμί *sum*, *бити*; **παρέχοι** — 3sg opt praes act, παρέχω *praebeo*, *пружати*; **φέροιεν** — 3pl ind praes act, φέρω *fero*, *носити*, *подносити*. Прилози: **μᾶλλον** — *magis*, *више*; **ἤ** — *quam*, *него*; **ἧττον** — *inferius*, *слабије*; **ῥᾷον** — *facilius*, *лакше*; **σφόδρα** — *valde*, *веома*; **ὕστερον** — *postea*, *касније*. Предлози: **ἐν** — + dat, *in*, *у*; **παρά** — +acc, *apud*, *код*; **πρός** — +acc, *ad*, *за*, *ка*. Везници: **ἀλλά** — *sed*, *него*; **γάρ** — *enim*, *наиме*; **καί** — *et*, *-que*, *и*; **ὅπως** — *ut*, *да*; **ὅτῐ̆** — acc+inf, *да*; **οὔτε** — *nec*, *neque*, *нити*. Речце: **μέν** … **δέ** — *ø … autem*, *ø … а*; **οὐ** — *non*, *не*.

T r a n s l a t i o : *De Lacedaemoniis. Lacedaemonii fortitudĭnem primam inter virtūtes ducēbant; leges apud eos robustiōres erant quam in aliis Graeciae civitatĭbus &* (*sc. Lacedaemonii*) *eis valde parēbant. Senes curābant non minus quam ipsos parentes. Helōtae, qui rei publĭcae servi erant, agros eis colebant et morigĕri, quibus perioeci* (*perioecōrum*) *nomen erat, artes* (*eis*) *curābant. Lacedaemonii enim putabant turpe esse alias discĕre artes quam illas quae ad bellum pertĭnent* (= парафраза). *Spartae nec muri neque aggĕres erant, sed* (*tantum*) *virōrum corpŏra. Beatior apud Lacedaemonis ducebātur mors gloriōsa quam vita beāta. Lacedemonii libĕros exercēbant ut labōres postea facilius ferant.*

П р е в о д : *О Спартанцима. Спартанци су храброст сматрали првом од свих врлина, а закони су код њих били суровији него у другим градовима Грчке и* (*Спартанци*) *су им се веома покоравали. За старце се нису ништа мање бринули него за саме родитеље. Поља су им обрађивали Хелоти који су били робови државе* (*државни робови*), *а умијећима су се бавили поданици звани перијеци. Наиме, Спартанци су сматрали да је срамотно изучавати вјештине које нису корисне* (= парафраза) *за рат*(*овање*). *Спарта није имала нити бедеме нити јарке; наиме, казивали су да граду Спарти сигурност не пружају бедеми него тијела* (*sc. спартанских*) *мужева. Код Спартанаца се славна смрт сматрала срећнијом од срећног живота. Спартанци су вјежбали своју дјецу да би касније лакше подносили невоље у рату.*

Грчка лексика пролећног семестра

Именице

ἀγαθόν
ἄγαλμᾰ
ἄγγελος
ἀγέλη
Ἄγκος
ἀγρός
ἀγών
ἀδελφός
ἀδικίᾱ
ἀετός
Ἀθηνᾶ
Ἀθῆναῐ
Ἀθηναῖος
ἀθλητής
ἀηδών
Ἅιδης
αἰδώς
αἴξ
αἰτίᾱ
ἀκμή
ἀκτίς
ἀκρόπολῐς
Ἀλέξανδρος
ἀλήθειᾰ
ἄλσος
ἀμαθίᾱ
ἁμάρτημᾰ
ἄμπελος
Ἀναξαγόρᾱς
ἀνδρείᾱ
ἀνδριάς
ἄνεμος
ἄνθρωπος
ἀνήρ
ἀντίδοσῐς
ἀξίᾱ
ἀποικίᾱ
Ἀπόλλων
ἀπόφθεγμᾰ
ἀργίᾱ
ἄργυρος
ἀρετή
Ἄρης
Ἀριστείδης
Ἀριστοτέλης
ἅρμᾰ
Ἀρταξέρξης
Ἄρτεμῐς
ἀρχή
ἄρχων
Ἀσίᾱ
ἀσπίς
ἄστῠ
ἀσφάλειᾰ
Ἀττική
ἀτυχίᾱ
Ἀχιλ(λ)εύς
Βαβυλών
βάλανος
βάρβαρος
βασιλεύς
βάτραχος
βέλος
Βίᾱς
βιβλίον
βίος
βότρῠς
βοῦς
βροτός
βρώσῐς
βωμός
γαστήρ
γένος
γέρων
γεωργός
γῆ
γῆρᾱς
γλῶττᾰ
γνώμη
γονεύς
γράμματᾰ
γραμματική
γραῦς
γυμναστής
γυνή
Δαρεῖος
δάφνη
δένδρον
δεσπότης
δῆμος
Δημοσθένης
διδάκσαλος
δικαστής
Διογένης
Διονύσιος
Διόνυσος
Διόσκουροῐ
δμώς
δόξᾰ
δόρῠ
δοῦλος
δουλοσύνη
δρᾶμᾰ
δραχμή
δύναμῐς
δυσγένειᾰ
ἔᾰρ
ἐγκράτειᾰ
ἐθελοντή
ἔθος

εἰκών
Εἵλως
εἰρήνη
ἔλαφος
ἐλευθερίᾱ
ἐλέφᾱς
Ἑλλάς
Ἕλλην
ἐμβατήριον
ἐμπειρίᾱ
ἔμπορος
Ἐπαμεινώνδᾱς
ἐπιθυμίᾱ
ἐπιμέλειᾰ
ἐπιστήμη
ἐπιστολή
ἔπος
ἔργον
Ἑρμαῖ
Ἑρμῆς
ἑρμηνεύς
ἐσθής
ἑταῖρος
ἔτος
Ἔφεσος
ἔχθρός
Εὔβοιᾰ
εὐεργεσίᾱ
εὐεργέτης
Εὐκλείδης
εὑρετής
Εὐριπίδης
Εὐφράτης
ἔχθρᾱ
ἐχθρός
Ζεύς
ζῷον
ἡγεμών
ἡδονή
ἡλικιώτης
ἥλιος
ἡμέρᾱ
ἥρως
Ἥφαιστος
ἠχώ
θάλαττᾰ
Θαλῆς
θάνατος
Θεμιστοκλῆς
θεός
θέρος
Θέτῐς
θηρίον
θόρυβος
Θρᾷξ
θυγάτηρ
Ἰλλυριοί
Ἰνδικ
ἰός
Ἱππίᾱς
ἵππος
ἰχθῦς
κακίᾱ
κακολογίᾱ
κακόν
Καλυψώ
Καρχηδόνιος
κέρας
κεραυνός
κέρδος
κεφαλή
κῆπος
κῆρῦξ
κίνδυνος
Κλεόβουλος
κοινόν
κόλᾰξ
κόρᾰξ
κόσμος
κράτος
κρέας
Κροῖσος
Κρόνος
κτῆμᾰ
Κύκλοψ
Κῦρος
κύων
κώμη
λαγώς
Λακεδαιμόνιος
λειμών
λέων
Λῆμνος
Λητώ
Λιβύη
λόγος
λογχή
λόγος
λύκος
λύπη
μάθημᾰ
μαθητής
Μακεδόνες
μάντῐς
Μαραθών
Μάρκιος
μάρτῠς
μάχη
μέγεθος
μελέτη
Μέμφῐς
μέρος
μέσον
μῆκος
μήν
μήτηρ
μήτρως
μνᾶ
Μοῖρᾰ
Μοῦσᾰ
μουσική
μῦθος

μυκτήρ
μῦς
ναῦλον
ναῦς
νεανίᾱς
Νεῖλος
νέος
νῆσος
νίκη
Νίκη
νόμος
Νουμᾶς
νοῦς
ξενηλασίᾱ
Ξενοφῶν
ξένος
Ξέρξης
ὀβολός
ὁδός
Ὀδυσσεύς
οἴκησῐς
οἰκίᾱ
οἰκιστής
οἶκος
οἶνος
οἷς
Ὀλυμπίᾱ
Ὀλυμπιάς
Ὅμηρος
ὁμόνοιᾰ
ὄνομᾰ
ὄνος
ὅπλον
ὄρνῐς
ὄρος
οὐρανός
οὖς
ὀφθαλμός
ὄφῐς
παιδοτρίβης
παῖς
πάππος
παράσιτος
παροιμίᾱ
Παρύσατῐς
πατήρ
πατρίς
Πάτροκλος
πάτρως
πεδίον
πειθώ
Περίανδρος
περίοικος
περιστερά
Πέρσης
Πηλεύς
πῆχῦς
Πιττακός
Πλάτων
Πλούτων
Πνύξ
ποίησῐς
ποιητής
ποίμνη
πολεμικόν
πολέμιος
πόλεμος
πόλῐς
πολίτης
Πομπίλιος
πόνος
Ποσειδῶν
πόσῐς
ποταμός
ποῦς
πράγμᾰ
πρέσβῦς
Πρῖσκος
πρόβατον
πρόγονοῐ
προδότης
πρόσωπον
πρυτανεῖον
Πρωταγόρᾱς
πῦρ
πυραμίς
ῥήτωρ
Ῥωμαῖος
Ῥωμύλος
ῥώμη
Σαλαμίς
Σαπφώ
Σάρδεις
σατράπης
σελήνη
Σέρβιος
σιγή
σίδηρος
Σόλων
σοφίᾱ
σοφός
Σοφοκλῆς
Σπάρτακος
Σπάρτη
Σπαρτιάτης
σπήλαιον
σπουδή
στάδιον
στάσῐς
στοά
στόμᾰ
στράτευμᾰ
στρατηγός
στρατιώτης
στρατόπεδον
συνεργός
σύνθημᾰ
σῦς
σχῆμᾰ
Σωκράτης
σῶμᾰ
σωτήρ

σωτηρίᾱ
σωφροσύνη
τάλαντον
Ταρκύνιος
ταῦρος
τάφρος
τεῖχος
τέχνη
τιμή
τριήρης
Τροίᾱ
τρόπαιον
τρόπος
τροφή
Τύλλιος
Τύλλος
τύραννος
Τυρταῖος
ὕβρῐς
ὕδωρ
υἱός
Ὑπερήφανοςž
ὑπήκοος
φάρμακον
φθινόπωρον
φιλίᾱ
φίλος
φοῖνῐξ
Φοίνῐξ
φύλᾰξ
φύλλον
φύσῐς
φωνή
χαλινός
Χάρις
Χάρων
χειμών
χείρ
χελιδών
Χίλων
χορός
χρήματᾰ
χρόνος
χρυσός
χώρᾱ
ψεῦδος
ψόγος
ψυχή
ᾠδή
ὥρᾱ
Ὡστίλιος

Придјеви

ἀγαθός
ἄγριος
ἄδικος
ἀθάνατος
αἰδήμων
αἰσχρός
ἀληθής
ἄλλος
ἀμαθής
ἀνδρεῖος
ἀνθρώπινος
ἀνίατος
ἄξιος
ἅπᾱς
ἁπλοῦς
ἀρχαῖος
ἀσφαλής
ἀφανής
βραδύς
βραχύς
γεραιός
γελοῖος
γεωμετρικός
γλυκύς
δίκαιος
δρεπανηφόρος
ἑκών
ἐλεύθερος
Ἑλληνικός
ἐπίσημος
ἐπιστήμων
εὐγενής
εὐδαίμων
εὐδαίμων
εὐκλεής
εὐτυχής
ἐχθρός
ἡδύς
ἥμισυς
θαυμαστός
θρασύς
ἴσος
κακός
καλός
κοινός
μακρός
μάταιος
μεγαλόφρων
μέγᾰς
μέλᾰς
μικρός
μόνος
νέος
ξένος
ὀλίγος
ὅλος
ὅμοιος
ὄνειδος
ὀνομαστός
παλαιός

παντοῖος
πᾶς
πένης
περιπόρφυρος
πιστός
πολέμιος
πολιτικός
πολύς
πονηρός
πρεσβύτερος
ῥᾴθυμός
σαφής
σκληρός
σοφός
συχνός
σώφρων
ταχύς
τελευταῖος
τίμιος
τλήμων
τραχύς
ὑγιής
φίλος
χαλεπός
χαρίεις
χρήσιμος
χωλός
ψευδής

З а м ј е н и ц е

ἀλλήλων
ἄλλος
αὐτός
αὑτοῦ
ἑαυτοῦ
ἐγώ
ἔγωγε
ἕκαστος
ἕκατερος
ἐκεῖνος
ἐμαυτοῦ
ἡμεῖς
ἡμέτερος
μηδείς
ὅδε
οἷος
ὁπόσος
ὅς
ὅσος
ὅστις
οὐδείς
οὗτος
πόσος
σεαυτοῦ
σός
σύ
τίς
τὶς
τοιοῦτος
τοσοῦτος
ὑμεῖς
ὑμέτερος

Б р о ј е в и

ἅπαξ
δεκάκις
δέκατος
δεύτερος
διακόσιοι
δίς
δύο
δώδεκα
ἕβδομος
εἴκοσιν
εἷς
ἑκατόν
ἕκτος
ἐνδεκάκις
ἐννέα
ἕξ
ἑξήκοντα
ἑπτά
ὀγδοηκοστός
ὄγδοος
ὀκτώ
πέμπτος
πεντάκις
πέντε
πεντεκαίδεκα
πεντήκοντα
πρῶτος
τέταρτος
τετταράκοντα
τετταρακοστός
τέτταρες
τρεῖς
τριάκοντα
τριακόσιοι
τρίς
τρίτος

χίλιοῐ

Глаголи

ἀγορεύω
ἄγω
ἀδικέω
ᾄδω
ἀκούω
ἀληθεύω
ἀμελέω
ἀνακαίω
ἀνέχω
ἀνέχομαῐ̈
ἀπέχω
ἀποβάλλω
ἀποθνῄσκω
ἀπονέμω
ἄρδω
ἀρέσκω
ἄρχομαῐ̈
αὐλίζομαῐ̈
αὐξάνω
βαδίζω
βασιλεύω
βεβαιόω
βλέπω
βουλεύω
βούλομαῐ̈
γελάω
γίγομαῐ̈
γράφω
γυμνάζω
δεῖ
δείδω
δέομαῐ̈
δηλόω
διαλύω
διαμένω
διατρίβω
διαφέρω
διαφθείρω
διδάσκω
διείργω
διώκω
δοκέω
δουλεύω
δουλόω
ἐάω
ἐθέλω
ἐθίζω
εἰκάζομαῐ̈
εἴκω
εἰμί
ἐκλέγω
ἐκπέμπω
ἐκστρατεύω
ἐκτρέφω
ἐμβάλλω
ἐμπίπτω
ἐναντιόομαῐ̈
ἔξεστῐν
ἐξετάζω
ἐπιβουλεύω
ἐπιμέλομαῐ̈
επιτηδεύω
ἐρευνάω
ἐργάζομαῐ̈
ἐρωτάω
ἐσθίω
εὐλαβέομαῐ̈
εὑρίσκω
εὐτυχέω
εὐφραίνω
ἔχω
ἥκω
ἡττάομαῐ̈
ζάω
ζηλόω
ζημιόω
θάλλω
θαρρέω
θαυμάζω
θεραπεύω
θηρεύω
θνῄσκω
θύω
ἵκω
ἰάομαῐ̈
ἵομαῐ̈
ἰσχύω
καθεύδω
καλέω
καλλύνω
κατασκευάζω
καταφεύγω
κελεύω
κερατίζω
κολάζω
κοσμέω
κραυγάζω
κρίνω
λαμβάνω
λέγω
μακαρίζομαῐ̈
μανθάνω
μαραίνω
μαστιγόω
μάχομαῐ̈
μέγᾰ φρονέω
μεθύσκω
μέλλω

μένω
μεταβάλλω
μετάγω
μεταμέλει μο
μεταπέμπομαῖ
μετέχω
μιμέομαῖ
μνημονεύω
ναίω
νέμω
νήχω
νικάω
νίπτω
νομίζω
νοσέω
ὀδύρομαῖ
ὄζω
ὁμοιόω
ὀνομάζω
ὀρέγομαῖ
ὀργίζομαῖ
παίδευω
παίζω
παράγω
παρέχω
πάσχω
παύω
πείθομαῖ
πέμπω
περιγίγνομαῖ
περιμένω
πίνω
πιστεύω
πληαιάζω
ποιέω
πορίζω
πράττω
πρέπει
προβαίνω
προσέρχομαῖ
προστρέχω
πυνθάνομαῖ
ῥιγόω
ῥίπτω
σέβομαῖ
σιγάω
σιτέω
σκώπτω
σπεύδω
σπουδάζω
στέργω
στεφανόω
συλλέγω
συμβουλεύω
συστρατεύω
σφάλλομαῖ
σῴζω
τελευτάω
τέρπω
τίκτω
τιμάω
τρέφω
τρέχω
τύπτω
ὑβρίζω
ὑπερέχω
φαίνω
φέρω
φεύγω
φιλέω
φοβέω
φυλάττω
χράομαῖ
χρή
χρίω
ψέγω
ψεύδομαῖ
ψεύδω

Прилози

ἀεί
ἀκριβῶς
ἀληθῶς
ἀνδρείως
βραδέως
δημοσίᾳ
διαφερόντως
ἐνίοτε
ἐνταῦθᾰ
ἔπειτᾰ
εὐκόλως
ἢ
ἧττον
θᾶττον
ἰδίως
ἰσχυρῶς
καλῶς
μάλᾰ
μάλιστᾰ
μᾶλλον
νομίμως
νύκτωρ
ὅπου
οὔποτε
οὕτω
πάλῐν
πανταχόθεν
πανταχοῦ
παραχρῆμᾰ
πόθεν
ποῖ
πολλάκῐς
πολλαχοῦ

πολύ
ποτέ
ποῦ
πρῶτον
πῶς

ῥᾳδίως
ῥᾷον
σαφῶς
σπουδαίως
σφόδρα

τάχιστᾰ
ταχύ
ὕστερον
ὡς
ὥσπερ

Предлози

ἀμφί — + acc
ἄνευ — + gen
ἀπό — *a*
διά — + gen
διά — + acc
εἰς — + acc
ἐκ — + gen

ἐν — + dat
ἐξ — + gen
ἐπί — + gen, dat
ἐπί — + acc
κατά — + gen
μετά — + gen, acc
παρά — + dat

περί — + gen, acc,
πλήν — + acc
πρό — + gen
πρός — + acc
ὑπέρ — + gen
ὑπό — + gen

Везници

ἀλλά
γάρ
διό
ἐάν
ἐπεί
ἤ
ἤ[2]

ἵνᾰ
καί
κᾶν
μηδέ
μήτε
ὅπως
ὅτᾰν

ὅτε
ὅτῐ
οὐ μόνον … ἀλλὰ καί
οὐδέ
οὔτε
οὖν

Партикуле

δέ
εἴθε

μέν … δέ
μή

οὐ

Узвици

ὦ

Латинска лексика пролећног семестра

Именице

adulātor
aerarium
aedīlis
Aesōpus
Agamemnon
ager
Alexander
annōna
annus
ars
Athenae
bellum
canis
censor
cervix
cervus
Cicĕro
civis
cohors
colonia
concordia
consul
Dalmatia
damnum
Demosthĕnes
dies
difficultas
discipŭlus
Epicūrus
exemplum
exercĭtus
fabŭla
filius
frater
fructus
gladius
Gallus
Graecus
Hamilcar
Hannĭbal
Helĕna
homo
hora
hostis
improbus
insŭla
jus
labor
Lacedaemonius
legio
lex
lignum
lingua
Lucretius
lucrum
ludus
Kalendae
Macedones
magister
magistrātus
medĭcus
memoria
Menelāus
mensis
miles
misericordia
monumentum
mors
mos
nauta
Nestor
nomen
orātor
pars
patria
Pericles
philosophia
poēta
Pontus Euxīnus
pŏpŭlus
praeceptum
praetor
procella
prodĭtor
puer
pugna
quaestor
res publĭca
rex
Romānus
saecŭlum
sagitta
servĭtus
Sparta
Spartăcus
spatium
tempus
urbs
uxor
ventus
verbum
Vercingetŏrix
victor
vitium

Придјеви

aeternus
aliēnus
annuus

audax
bonus
carus
celĕber
celer
clarus
commŏtus
constans
contentus sorte sua
difficĭlis
facĭlis
fallax
fortis
inclĭtus
irātus
laudabĭlis
magnus
mălus
mortuus
multus
nimius
omnis
perfectus
probus
pulcher
quotus
Romānus
sapiens
timĭdus
utĭlis

З а м ј е н и ц е

alter
hic
idem
ipse
is
meus
nihil
noster
qui
quis
sui
suus
tu
tuus

Б р о ј е в и

bis
centum
decem
decĭmus
deni
duo
duoděcim
mille
novem
octāvus
primus
quater
quaterni
quini
quinque
seděcim
sex
sexaginta
singŭli
ter
terni
trecenti
unus

Г л а г о л и

abundo
administro
amo
contemno
credo
cremo
curo
custodio
dico
duco
expōno
facio
facio impetum
firmo
habeo
ignosco
latro
lego
libĕro
mordeo
navĭgo
noceo
observo
orno
parceo

pareo
pugno
rego
sano
secerno
sepelio
servo
sum
supĕro
vitupĕro
vivo
vulnĕro

Прилози

bene
etiam
facĭle
interdum
libenter
pulchre
quam
raro
saepe
semper
sevēre
strenue
utĭnam
vehementer

Предлози

ab
apud
contra
de
in

Везници

aut
et

Речце

non
ne

Српска лексика пролећног семестра

Именице

Азија
Акрагантињани
акропоља
Алкибијад
Арапин
Арес
архонат
Аристоник
Артемида
Атена
Атина
Атињанин
Ахилеј
бакља
бара
безвлађе
Бијант
битка
благо
бог
богатство
богиња
борба
брод
ватра
вођа
војник
војска
врлина
вуна
глава
година
господар
говедо
говорник
град
грађанин
Грк
дан
Дарије
дијете
дио
Диоген
дечак
дело
домовина
друг
држава
дубина
еп
Епикур
Еринија
жеља
жена
живот
животиња
жртвеник
закон
заповједник
захвалност
Зевс
зец
зид
зликовац
зло
имање
име
издајица
истина
Јадран
Јека
јелен
јунак
кацига
Кана
Каријац
Кербер
Кир
клевета
Кодро
колонија
коњ
конзул
копно
коријен
Коринт
краљ
Крез
крило
Критија
Ксеркso
кућа
лађа
лаж
ласкавац
Леонида
лука
лутање
људи
мач
мана
марљивост
Менандар
месо
Милет
Минос
мишљење
мјесец
мноштво
море
морнар
мртвац
мудрац
муж

народ
наука
неправда
непријатељ
нерад
неслога
несрећа
образовање
овца
одгој
Одисеј
Одисеја
оснивач
отац
отаџбина
палестра
пас
пастир
патња
Пеоњани
Перикле
Персијанац
пећина
пјесма
Платеја
плод
побједа
погрешка
поље
пораз
пословица
предак
прича
пријатељ
примјер
природа
Прометеј
пут
разборит
разборитост
разум
рат
ред
Рем
риба
ријеч
ријека
Рим
Римљанин
роб
родитељ
Ромул
рука
Саламина
Сапфо
свађа
син
сјекира
сјена
слава
слобода
слога
смрт
Сократ
Софокле
Спарта
Спартак
Спартанац
спас
стадиј
стадо
судија
Теба
Темистокле
Термопиле
тијело
трагедија
тријем
Троја
тровесларка
увјеравање
узрок
умјетник
устанак
ученик
учитељ
Фаларис
филозоф
Хад
хаљина
Хелен
Хераклит
херој
Хомер
хоплит
храброст
храм
част
човјек
чувар

Придјеви

атински
бесмртан
богат
брз
ваљан
велик
вјеран
властит
гласовит
десни
добар
драг

други
дубок
дуг до пете
дуготрајан
дужан
зао
колик
красан
кратак
лажан
лак
лијеп
лош
луд
мио
млад
мног
мртав
највећи
напоран
непокопан
несрећан
несталан
нечастан
одважан
одвратан
окрутан
племенит
подложан
посвећен
потребан
познат
пун
рад
радишан
разборит
ратоборан
сав
сваки
сиромашан
слаб
славан
сладак
спор
срамотан
срећан
стар
старији
тежак
туђ
храбар
црн
честит
читав

Замјенице

ваш
ви
ја
какав
ко
који
који год
ми
мој
наш
неки
нико (ништа)
овај
сам
свој
себе
тај
твој
ти
шта

Бројеви

десет
десет пута
девет
два
дванаест
дванаести
један
седамдесет
сто
три
тридесет
тридесети
хиљаду
четврти
шест

Глаголи

бацати
бичевати
бирати
бити
бити удаљен
борити се
бранити
бунити се
вјеровати
вјежбати
вољети више
давати
дизати устанке
дивити се
држати1
држати2
горак
говорити
говорити истину
грешити
жељети
живјети
жртвовати
заповиједати
ићи за ким
имати
јачати
кажњавати
казати
краљевати
љубити
мрзјети
надвисивати
називати
наоружавати
напуштати
настојати
носити
одбити
одгајати
одупирати се
опсједати
ослобађати
оснивати
плашити се
побјеђивати
подносити
познавати
покоравати се
поробити
поштовати
презирати
просуђивати
пустошити
пуштати
радити
рећи
ругати се
савјетовати
слушати
сматрати
спавати
стало ми је
становати
стицати
трчати
треба
ћутати
уништавати
упознавати
умножавати
уништавати
упознавати
упропаштавати
хранити
хтјети
чинити

Прилози

боље
више
данас
затим
још
лакше
мирно
најбрже
најприје
највише
никад
особито
праведно
радо
сад
сигурно
спремно
строго
сутра
тако
увијек
храбрије
храбро
често

Предлози

без	***на***	***против***
до	***о***	***у***
из	***од***	
код	***према***	

Везници

а	***да***	***или***
ако	***зато***	***него***
али	***и***	***нити***

Узвици

камо среће

Партикуле

зар
не

ἀγαθόν, -οῦ, τό — *bonum – добро*

ἀγαθός 3 — *bonus, praestans, probus — добар, ваљан*

ἀγάλλομαῐ̈, ἠγαλλόμην — *superbus sum – дичим се*

ἄγαλμᾰ̈, -τος, τό — *monumentum – споменик*

ἄγγελος — *nuntius – гласник*

ἀγέλη, -ης, ἡ — *armentum – стадо*

Ἄγκος, -ου, ὁ — *Ancus – Анко*

ἀγορεύω, ἠγόρευον — *dico – казивати*

ἄγριος 3 — *ferus, agrestis – дивљи*

ἀγρός, -οῦ, ὁ — *ager, campus – поље, њива*

ἄγω, ἦγον — *ago, duco – водим*

ἀγών, -ῶνος, ὁ — *certāmen, pugna – такмичење, борба*

ἀδελφός, -οῦ, ὁ — *frater, germānus — (рођени) брат*

ἀδικέω (ἀδικῶ), ἠδίκεον (ἠδίκουν) — *injuriam facio – неправду чинити*

ἀδικίᾱ, -ᾱς, ἡ — *injustitia – неправда*

ἄδικος 2 — *injustus – неправедан*

ᾄδω, ᾖδον — *cano – њевати*

ἀεί — *semper, perpetuo – увијек, заувијек, вазда*

ἀετός, -οῦ, ὁ — *aquĭla – орао*

ἀηδών, -όνος, ὁ / ἡ — *luscinia – славуј*

ἀήρ, ἀέρος ὁ— *aēr – ваздух*

ἀθάνατος 2 — *immortālis – бесмртан*

Ἀθηνᾶ, -ᾶς, ἡ — *Athena – Атена*

Ἀθῆναῐ̈, -ῶν, αἱ — *Athēnae – Атина*

Ἀθηναῖος, -ου, ὁ— *Atheniensis – Атињанин*

ἀθλητής, -οῦ, ὁ — *athlēta – атлета*

αἰδήμων 2 — *verecundus – стидљив, скроман*

Αἴγυπτος, -ου, ἡ — *Aegyptus – Египат*

Ἅιδης, -ου, ὁ — *Pluto, infĕri – Хад*

αἰδώς, -οῦς, ἡ — *pudor – стид*

αἰθήρ, -έρος, ὁ — *aether – етар*

αἴξ, αἰγός, ἡ — *capra – коза*

αἰσχρός 3 — *imprŏbus, inhonestus, turpis – срамотан, ружан*

αἰτίᾱ, -ᾱς, ἡ — *causa – узрок*

Ἀκαδήμειᾰ̈, -ᾱς, ἡ — *Academia – Академија*

ἀκμή, -ῆς, ἡ — *flos aetatis – цвијет доба*

ἀκόντιον, -ου, τό — *pīlum – копље, џилит*

ἀκούω, ἤκουον — *audio – слушати*

ἀκριβῶς — *accurāte – тачно*

ἄκρος 3 — *summus – највиши*

ἀκτίς, -ῖνος, ἡ — *radius – зрак*

ἀκρόπολῐ̈ς, -εῶς, ἡ — *arx – акропољ*

ἄκων, ἄκουσα, ἄκον — *nolens – нерад*

Ἀλέξανδρος, -ου, ὁ — *Alexander – Александар*

ἀλήθειᾰ̈, -ᾱς, ἡ — *verĭtas, verum – истина*

ἀληθεύω, ἠληθευον — *vera dico – говорити истину*

ἀληθής 2 — *verus – истинит*

ἀληθῶς — *vere, re vera – заиста*

ἀλλά — *sed, at – али, него*

ἀλλάττω, ἤλλαττον — *muto – мијењати*

ἀλλήλων — *inter se, alius alium – један другога, међу собом*

ἄλλος, -η, -ο — *alius – други*

ἀλλότριος 3 — *aliēnus – туђ*

ἅλς, ἁλός, ὁ — *sal – со*

ἄλσος, -ους, τό — *lucus – гај*

ἀμαθής 2 — *imperītus*, *ingārus* – *неук, невичан, неваспитан*

ἀμαθίᾱ, -ᾱς, ἡ — *ignorantia* – *неукост, невaспитање*

ἁμαρτάνω, ἡμάρτανον — *erro* – *грешити*

ἁμάρτημᾰ, -τος, τό — *error* – *погрешка*

ἀμελέω (ἀμελῶ), ἠμέλεον (ἠμέλουν)— *neglĭgo*, *curam non do* – *занемаривати*

Ἀμοργός, -οῦ, ὁ — *Amorgus* – *Аморг*

ἄμπελος, -ου, ἡ — *vitis*, *vinea* – *лоза, виноград*

ἀμφί — +acc, *circa* – +acc, *око, около*

ἀναβαίνω (*sc.* ἐπὶ ἵππον) — (sc. *equum*) *conscendo* – (*sc. коња*), *зајашити*, *узјашити*

ἀναγιγνώσκω, ἀνεγίγνωσκον — *lego* – *читати*

ἀναγκαῖος 3 — *necessarius* – *потребан*

ἀνακαίω, ἀνέκαιον – *incendo* – *палити*

Ἀνακρέων, -οντος, ὁ — *Anacreon* – *Анакреонт*

Ἀναξαγόρᾱς, -ου, ὁ — *Anaxagŏras* – *Анаксагора*

ἀνδρείᾱ, -ᾱς, ἡ — *virtus* – *мужевност, храброст*

ἀνδρεῖος 3 — *virīlis*, *fortis* – *мужеван, храбар*

ἀνδρείως — *virilĭter*, *fortĭter* –*мужевно, храбро*

ἀνδριάς, -άντος, ὁ — *monumentum* – *споменик, кип*

ἀνεξέταστος 2 — *inexaminātus* – *неистражен*

ἄνεμος, -ου, ὁ — *ventus* – *вјетар*

ἀνέχομαῐ̈, ἠνειχόμην — *obdūro* – *држати се, трпјети*

ἀνέχω, ἀνεῖχον — *extollo* – *дизати*

ἄνευ — +gen, *sine* – +*gen, без*

ἀνήρ, ἀνδρός, ὁ — *vir* – *муж, човјек*

ἄνθος, -ους, τό — *flos* — *цвијет*

ἄνθρᾰξ, -κος, ὁ — *carbo* – *угаљ*

ἀνθρώπινος 3 — *humanus* – *људски*

ἄνθρωπος, -ου, ὁ — *homo*, *vir* – *човјек*, pl *људи*

ἀνίατος 2 — *insanabilis* – *неизљечив*

ἀντί — +gen, *pro* – +*gen, мјесто, за, испред*

ἀντίδοσῐς, -εως, ἡ — *retributio* – *накнада*

ἄντρον, -ου, τό — *specus* – *пећина*

ἀξίᾱ, -ᾱς, ἡ — *meritum* – *заслуга*

ἄξιος 3 — *dignus*, *aequus* – *вриједанн, достојан*, *дужан*

ἅπᾰξ – *semel* – *једном*, *један пут*

ἅπᾶς, ἅπασᾰ, ἅπᾰν — *omnis* – *сав, сваки*

Ἀπελλῆς, -οῦ, ὁ — *Apelles* – *Апел*

ἀπέχω, ἀπεῖχον – *absum* – *бити далеко*, *удаљен*, *држати се даље*

ἁπλοῦς 3 — *simplex* – *једнострук, једноставан*

ἀπό — +gen, *a* – +gen, *од*, *из*

ἀποβάλλω, ἀπέβαλλον – *abjicio* – *одбацивати*

ἀποθνῄσκω, ἀπέθνῃσκον – *morior* – *умирати*, *мријети*

ἀποικίᾱ, -ᾱς, ἡ — *colonia* – *колонија*

Ἀπόλλων, -ωνος, ὁ — *Apollo* — *Аполон*

ἀπονέμω, ἀπένεμον — *dispertio*, *assigno* – *дијелити*, *указивати*

ἀποτρέπω, ἀπέτρεπον — *averto* – *одвраћати*

ἀπόφθεγμᾰ, -τος, τό — *dictum* – *изрека*

Ἄραψ, -βος, ὁ — *Arabs* – *Арапин*

ἀργίᾱ, -ᾱς, ἡ — *socordia* – *лењост*

ἄργυρος, -ου, ὁ — *argentum* – *сребро*

ἄρδω, ἦρδον — *irrĭgo – натапати*

ἀρέσκω, ἤρεσκον — *placeo – свиђати се*

ἀρετή, -ῆς, ἡ — *virtus – врлина, храброст*

Ἄρης, -εῶς / -εος, ὁ — *Mars – Арес*

Ἀριστείδης, -ου, ὁ — *Aristīdes – Аристид*

Ἀριστοτέλης, -ους, ὁ — *Aristotĕles – Аристотел*

ἅρμᾰ, -τος, τό — *currus – кола*

Ἀρταξέρξης, -ου, ὁ — *Artaxerxes – Артаксерксо*

Ἄρτεμῐς, -ιδος, ἡ — *Artĕmis – Артемида*

ἀρχαῖος 3 — *antīquus – стар*

ἀρχή, -ῆς, ἡ — *initium, principium, imperium, provincia – почетак, почело, власт, област*

ἄρχομαῐ, ἠρχόμην – *sub imperio esse, regi – бити под влашћу*

ἄρχω, ἦρχον — *domĭnor – владати*

ἄρχων, -οντος, ὁ — *praefectus, princeps – владар*

Ἀσίᾱ, -ᾱς, ἡ — *Asia – Азија*

ἀσπίς, -ίδος, ἡ — *scutum, clipeus – штит*

ἀστήρ, -έρος, ὁ — *stella – звијезда*

ἄστρον, -ου, τό — *sidus, astrum – звијежђе, звијезда*

ἄστῠ, -εῶς, τό — *oppĭdum – град*

ἀσφάλειᾰ, -ᾱς, ἡ — *securĭtas – сигурност*

ἀσφαλής 2 — *tutus – сигуран, безбиједан*

Ἀττική -ῆς, ἡ — *Attĭca – Атика*

ἀτυχίᾱ, -ᾱς, ἡ — *res adversae, infortunium, calamĭtas – несрећа, невоља*

αὐλίζομαῐ, ηὐλιζόμην — *pernocto – ноћити*

αὐξάνω, ηὔξανον — *augeo – повећавати*

αὐτός, -ή, -ό — *idem, ipse, is – сам, исти, он*

ἀφανής 2 — *latens, ignōtus, ignobĭlis – скривен, непознат, неугледан*

ἄφθονος 2 — *copiōsus – обилан*

ἄφρων 2— *imprūdens – неразуман*

ἄχαρις 2 — *ingrātus – незахвалан*

ἀχαριστίᾱ, -ᾱς, ἡ — *anĭmus ingrātus – незахвалност*

Ἀχιλλεύς, -έως, ὁ — *Achilles – Ахилеј*

ἄχρηστος 2 — *inutĭlis – некористан*

Βαβυλών, -ῶνος, ἡ — *Babўlon – Вавилон*

βαδίζω, ἐβάδιζον— *eo, vado, ambŭlo – ићи, ходати*

βάλανος, -ου, ὁ — *glans – жир*

βάρβαρος, -ου, ὁ — *barbărus – варварин*

βασανίζω, ἐβασάνιζον — *probo – кушати*

βάσανος, -ου, ἡ — *coticŭla – камен кушње*

βασίλειᾰ, -ων, τά — *domus regia – двор*

βασιλεύς, -έως, ὁ — *rex – краљ*

βασιλεύω, ἐβασίλευον — *regno – краљевати, владати*

βάτραχος, -ου, ὁ — *rana – жаба*

βεβαιόω (βεβαιῶ), ἐβεβαίοον (ἐβεβαίουν) — *firmo – јачати*

βέλος, -ους, τό — *telum – стријела*

βίᾱ, -ᾱς, ἡ — *vis, robur – сила, снага*

Βίᾱς, -αντος, ὁ — *Bias – Бијант*

βιβλίον, -ου, τό — *libellus – књижица, књига*

βίβλος, -ου, ἡ — *liber – књига*

βίος, -ου, ὁ — *vita* – *живот*

βιωτός 3 — *vivendus* – *вредан живљења*

βλάβη, -ης, ἡ — *noxa* – *штета*

βλάπτω, ἔβλαπτον — *noceo* – *шкодити*

βλέπω, ἔβλεπον — *video*, *specto*, *intueor* – *гледати, видјети, мотрити*

βόειος 3 — *bubŭlus* – *говеђи*

Βοιωτίᾱ, -ᾱς, ἡ — *Boeotia* – *Беотија*

βοῤῥᾶς, -ου, ὁ — *boreas* – *бура, сјеверни вјетар*

βότρῡς, -υος, ὁ — *uva* – *грозд*

βουλεύω, ἐβούλευον – *consilia agĭto*, *capio*, *delib ĕ ro* – *вијећати, размишљати*

βούλομαῐ̈, ἐβουλόμην / ἠβουλόμην — *volo* – *хтјети, жељети*

βοῦς, βοός ὁ / ἡ — *bos*, *vacca* – *говедо, во, крава*

βραδέως — *lente* – *споро, полако*

βραδύς 3 — *tardus* – *спор, полаган*

βραχύς 3 — *brevis* – *кратак*

βροτός, -οῦ, ὁ — *mortālis* – *смртник*

βρῶσῐς, -εῶς, ἡ — *esus* – *храна, јело*

βωμός, -οῦ, ὁ — *ara* – *жртвеник*

γάρ — *enim* – *јер*

γαστήρ, γαστρός, ἡ — *venter* – *трбух, желудац, стомак*

γελάω (γελῶ), ἐγέλαον (ἐγέλων) — *rideo* – *смијати се*

γελοῖος 3 — *risu dignus* – *смијешан*

γένος, -ους, τό — *genus* – *род, племе, врста*

γεραιός 3 — *senex* – *стар*

γέρων, -οντος, ὁ — *senex* – *старац*

γεωμετρικός 3 — *geometrĭcus* – *геометријски, географски*

γεωργός, -οῦ, ὁ — *agricŏla*, *rustĭcus* – *земљорадник, ратар*

γῆ, γῆς, ἡ — *terra*, *orbis terrārum* – *земља, копно*

γῆρᾰς, -ως, τό — *senectus* – *старост*

γίγνομαῐ̈, ἐγιγνόμην — *fio*, *nascor* – *бивати, постајати, рађати се*

γιγνώσκω, ἐγίγνωσκον — *cognosco* – *познајем, увиђати*

γλαῦξ / γλαύξ, γλαυκός, ἡ — *ulŭla* – *сова*

γλυκύς 3 — *dulcis*, *suavis* – *сладак, мио*

γλῶττᾰ, -ης, ἡ — *lingua*, *sermo* – *језик*

γνώμη, -ης, ἡ — *sententia*, *consilium*, *mens*, *anĭmus* – *мисао, мишљење, суд, памет, ћуд*

γονεύς, -έως, ὁ — *parens* – *родитељ*

γράμματᾰ, -ων, τά — *litt ĕ rae* – *књижевност*

γραμματική, -ῆς, ἡ — *grammatica* – *граматика*

γραῦς, γραός, ἡ — *anus* – *старица*

γραφική, -ῆς, ἡ — *ars pingendi* – *сликање, сликарство*

γράφω, ἔγραφον — *scribo*, *pingo* – *писати, сликати, биљежити*

γυμνάζω, ἐγύμναζον — *exerceo* – *вјежбати*

γυμναστής, -ου, ὁ — *lanista* — *учитељ гимнастике*

γυμνήτης, -ου, ὁ — *gymnēta* – *гимнет*

γυνή, γυναικός, ἡ — *femĭna*, *mulier* – *жена*

Δαρεῖος, -ου, ὁ — *Darīus* – *Дарије*

δάφνη, -ης, ἡ — *laurus* – *ловор*

δέ — *at*, *autem*, *vero* – *(a)*

δεῖ, ἔδει — *oportet* – *потребно је, треба*

δείδω — *timeo* – *плашити се*

δειλίᾱ, -ᾱς, ἡ — *timidĭtas* – *плашљивост*

δεκάκῐς – *decies* – *десет пута*

δέκατος 3 — *decĭmus – десети*

δελφίς, -ῖνος, ὁ — *delphīnus – делфин*

δένδρον, -ου, τό — *arbor – дрво*

δέομαῐ̈, ἐδεόμην — *rogo, peto – тражити, жељети*

δέρμᾰ̆, -τος, τό— *corium – кожа*

δεσπότης, -ου, ὁ — *domĭnus, erus – господар*

δεύτερος 3 – *secundus –*

δηλόω (δηλῶ), ἐδέλοον (ἐδέλουν) — *очитовати се — manifesto*

Δημήτηρ, Δήμητρος, ἡ — *Ceres –*

δημοκρατίᾱ̆, -ᾱς, ἡ — *democratia, imperium pŏpulāre – демократија*

δῆμος, -ου, ὁ — *pŏpŭlus – народ*

Δημοσθένης, -ους, ὁ — *Demosthenes – Демостен*

δημοσίᾁ — *publĭce, sumptu publĭco – о јавном трошку*

διά — +gen, *per,* +acc, *gratiā, causā – +gen, кроз, по, +acc, ради, због*

διαγιγνώσκω, διεγίγνωσκον — *cerno – распознавати, препознавати*

διακόσιοῐ̈ 3 – *ducenti – двјеста*

διαλύω, διέλυον — *dissolvo – разрјешавати*

διαμένω, διέμενον — *permaneo – остајати*

διατρίβω, διέτριβον – *contĕro – сатирати, проводити*

διαφέρω, διέφερον — *diffĕro – разликовати се*

διαφερόντως — *maxime – особито*

διαφθείρω, διέφθειρον — *deleo, perdo, neco – уништавати, убијати*

διδάσκαλος, -ου, ὁ — *magister – учитељ*

διδάσκω, ἐδίδασκον — *doceo – подучавам*

δίδυμος 3 — *gemĭnus, gemellus – близанац*

διείργω, διεῖργον — *scindo – дијелити*

δίκαιος 3 — *aequus, justus – праведан*

δικαστής, -οῦ, ὁ — *judex – судија*

διό — *qua de causa, quamobrem – зато, стога*

Διογένης, -ους, ὁ — *Diogĕnes – Допген*

Διονύσιος, -ου, ὁ — *Dionysius – Дионисије*

Διόνυσος, -ου, ὁ — *Bacchus — Дионис*

Διόσκουροῐ̈, -ων, οἱ — *Dioscūri – Диоскури*

δίς – *bis – два пута*

διώκω, ἐδίωκον — *in cursum pello, persequor, studeo – гонити, тежити за*

δμώς, δμωός, ὁ — *servus – роб, слуга*

δοκέω (δοκῶ), ἐδόκεον (ἐδόκουν) — *videor – чинити се*

δόξα, -ης, ἡ — *fama, gloria, laus – глас, чувење, слава*

δόρῠ̆, δόρατος, τό — *hasta – копље*

δουλεύω, ἐδούλευον – *servio – робовати, служити*

δοῦλος, -ου, ὁ — *servus – роб*

δουλοσύνη, -ης, ἡ — *servĭtus – ропство*

δουλόω (δουλῶ), ἐδολοον (ἐδούλουν) — *servum reddo, facio – робити*

δρᾶμᾰ̆, -τος, τό — *fabŭla – чин, драма*

δραχμή, -ῆς, ἡ — *drachma – драхма*

δρεπανηφόρος 2 — *falcatus – српоносан*

δύναμῐ̈ς, -εῶς, ἡ — *vis – снага, моћ, сила*

δύο – *duo – два*

δυσγένειᾰ̆, -ᾱς, ἡ — *locus humĭlis – неславно порекло*

δώδεκᾰ̆ – *duodĕcim – дванаест*

δῶρον, -ου, τό — *donum – дар, поклон*
ἐάν — *si – ако*
ἔᾰρ, ἔαρος, τό — *ver – пролеће*
ἔαρος — *vere – у пролеће*
ἑαυτοῦ, -ῆς — *sui – себе*
ἐάω (ἐῶ), εἴαον (εἴων) — *sino – допуштати, пуштати*
ἕβδομος 3 – *septĭmus – седми*
ἐγκαλύπτω, ἐνεκάλυπτον — *velo – прекривати*
ἐγκράτειᾰ, -ᾱς, ἡ — *temperantia – уздржљивост, уздржавање, умјереност*
ἐγώ — *ego – ја*
ἔγωγε — *egŏmet – (баш) ја*
ἐθελοντής, -οῦ, ὁ — *miles voluntarius – добровољац*
ἐθέλω, ἤθελον / ἔθελον – *volo – хтјети*
ἐθίζω, εἴθιζον — *soleo – привикавати, имати обичај*
ἔθος, -ους, τό — *mos – обичај*
εἰ — *si – ако*
εἴδωλον, -ου, τό — *simulacrum – лик, сјенка, авет*
εἴθε — *utinam – дабогда*
εἰκάζομαῐ, ᾐκαζόμην / εἰκαζόμην — *ad similitudĭnem fingor – поређивати се*
εἴκοσῐ̆ν – *viginti – двадесет*
εἰκότως — *jure, merĭto – право, с правом*
εἴκω, εἶκον – *cedo – узмицати, попуштати*
εἰκών, -όνος, ἡ — *imāgo – лик, кип, слика*
Εἵλως, -ωτος, ὁ —*Helos, Helōta – хелот*
εἰμί, ἦ(ν) — *sum – бити, постојати, налазити се*
εἰρήνη, -ης, ἡ — *pax – мир*
εἰς — +acc, *ad, in – +acc, ка, на, до, за, у*
εἷς, μιᾰ́, ἕν – *unus – један*
ἐκ — +gen, *ab, e – +gen, из, од, између*
ἕκαστος 3 — *quisque – сваки (појединι, напосе)*
ἑκάτερος 3 — *uterque, utervis – сваки (од двојице), и један и други*
ἑκατόν – *centum – сто*
ἐκεῖνος, -η, -ο — *ille – онај*
ἐκλέγω, ἐξέλεγον — *creo, elĭgo – изабирати, чинити*
ἐκπέμπω, ἐξέπεμπον — *emitto – одашиљати*
ἐκστρατεύω, ἐξεστράτευον — *infesto agmĭne exeo — ићи, кренути на војску*
ἕκτος 3 – *sextus – шести*
ἐκτρέφω, ἐξέτρεφον – *enutrio, nutrio – отхрањивати, гајити*
ἑκών, -οῦσᾰ́, -όν — *volens – рад*
ἔλαιον, -ου, τό — *oleum – уље*
ἔλαφος, -ου, ὁ — *cervus – јелен*
ἐλαφρός 3 — *celer – брз*
ἐλευθερῐ́ᾱ, -ᾱς, ἡ — *libertas – слобода*
ἐλεύθερος 2 / 3 — *liber – слободан*
Ἐλευσίνιος, -ων, οἱ — *Eleusinii – Елеусињани*
ἐλεφάντινος 3 — *eburneus – од слоноваче*
ἐλέφᾱς, -αντος, ὁ — *elĕphans – слон*
Ἑλλάς, ἀδος, ἡ — *Graecia – Грчка*
Ἕλλην, -ηνος, ὁ — *Graecus, Achīvus – Грк*
Ἑλληνικός — *Graecus – грчки*
ἐλπίς, -ίδος, ἡ — *spes, exspectatio – нада*
ἐμαυτοῦ, -ῆς — *mei – себе (ја)*
ἐμβάλλω, ἐνέβαλλον — *insĕro – убацивати*
ἐμβατήριον, -ου, τό — *modus – мари*
ἐμός 3 — *meus – мој*

ἐμπειρίᾱ, -ᾱς, ἡ — *experientia* – *искуство*

ἐμπίπτω, ἐνέπιπτον – *incĭdo* – *упадати*

ἔμπορος, -ου, ὁ — *mercātor* — *трговац*

ἔμπροσθεν — *a fronte* – *сприједа*

ἐμφανίζω, ἐνεφάνιζον — *ostendo* – *показивати*

ἐν — +dat, *in* – +*dat у, на, међу, код*

ἐναντιόομαῐ̈ (ἐναντιοῦμαῐ̈), ἠναντιούμην (ἠναντιούμην) — *resisto* – *противити се*

ἐνδεκάκῐ̆ς – *undecies* – *једанаест*

ἔνδοξος 2 —*inclĭtus* – *гласовит, славан*

ἐνιαυτός — *annus* — *година*

ἐνίοτε — *interdum*, *aliquando* – *каткад*

ἐννέᾰ̆ – *novem* – *девет*

ἐνταῦθᾰ̆ —*illíc* – *ондје, овдје*

ἕξ – *sex* – *шест*

ἔξεστῐ̆ν, ἐξῆν — *licet* – *слободно, дозвољено је*

ἐξετάζω, ἐξήταζον — *milĭtum recensus instituo* – *истраживати, прегледати*

ἐξέχω, ἐξεῖχον — *exsto* – *стршити*

ἑξήκοντᾰ̆ – *sexaginta* – *шездесет*

Ἐπαμεινώνδᾱς, -ου, ὁ — *Epaminondas* – *Епаминонда*

ἐπεί — *quia* – *јер*

ἔπειτᾰ̆ — *postea* –*затим, онда*

ἐπί — +gen, *supra*, *in* , +dat, *de*, *propter*, *in*, *ob*, *causā*, *gratiā* +acc, *ad, in*, *contra* – +gen, *на, у, за, код,* +dat, *на, код, ради*, *поради* +acc, *на, према, против*

ἐπιβουλεύω, ἐπεβούλευον — *insidias paro* – *спремати засједу*

ἐπιγιγνώσκω, ἐπεγίγνωσκον — *cognosco* –*распознавати*

ἐπιθυμίᾱ, -ᾱς, ἡ — *libīdo*, *desiderium* – *жеља, пожуда*

ἐπιληψίᾱ, -ᾱς, ἡ — *morbus comitiālis* – *епилепсија, падавица*

ἐπιμέλειᾰ̆, -ᾱς, ἡ — *cura* — *брига*

ἐπιμέλομαῐ̈, ἐπεμελόμην — *curo*, *studeo* – *бринути се за, бавити се*

ἐπίσημος 2 — *insignis* – *знаменит*

ἐπιστήμη, -ης, ἡ — *scientia* –*знање, наука*

ἐπιστήμων 2 — *perītus*, *studiōsus*, *scientia praedĭtus*, *intellĭgens* – *вјешт, учен, паметан*

ἐπιστολή, -ῆς, ἡ — *epistŏla* – *писмо*

επιτηδεύω, ἐπετήδευον — *colo* — *обрађивати*

ἕπομαῐ̈, εἱπόμην — *sequor* –*ићи за ким, слиједити, пратити*

ἔπος, -ους, τό — *verbum* – *ријеч*

ἑπτά – *septem* – *седам*

ἐπωνυμίᾱ, -ᾱς, ἡ — *nomen* – *име*

ἐργάζομαῐ̈ (τὴν γῆν), εἰργαζόμην — *opus facio*, *labōro*, *colo* – *радити, обрађивати*

ἐργασίᾱ, -ᾱς, ἡ — *industria* – *рад, посао*

ἐργάταῐ̈, -ῶν, οἱ — *operae* – *радници*

ἔργον, -ου, τό — *opus* – *дјело, посао, рад*

ἐρευνάω (ἐρευνῶ), ἠρεύναον (ἠρεύνων) — *quaero* – *тражити*

ἔρῐ̆ς, -ιδος, ἡ — *contentio* – *свађа*

Ἑρμαῖ, -ῶν, αἱ — *herma* – *херма*

Ἑρμῆς, -οῦ, ὁ — *Mercurius* – *Хермес*

ἑρμηνεύς, -έως, ὁ — *interpres* – *тумач*

ἐρχομαῐ̈, ἠρχόμην — *proficiscor* – *ићи, полазити*

ἐρωτάω (ἐρωτῶ), ἠρώταον (ἠρώτων) — *rogo* – *питати*

ἐσθίω, ἤσθιον — *edo* — *јести*

ἐσθλός 3 — *bonus*, *probus* — *добар, честит*

ἐστθής, -ῆτος, ἡ — *vestis*, *toga* – *одијело, одјећа, тога*

ἑταῖρος, -ου, ὁ — *amīcus* – *друг*

ἔτος, -ους, τό — *annus – година*

Εὔβοιᾰ, -ᾱς, ἡ — *Euboea – Еубеја*

εὐγενής 2 — *nobĭlis, nobĭli genĕre ortus – племенит*

εὐδαιμονίᾱ, -ᾱς, ἡ — *felicĭtas, beatitūdo – срећа, благостање*

εὐδαίμων 2 — *beātus, felix – срећан*

εὔελπῐς 2 — *bona spe fretus – пун наде*

εὐεξίᾱ, -ᾱς, ἡ — *bona habitūdo – добро држање, стаменост*

εὐεργεσίᾱ, -ᾱς, ἡ — *beneficentia – доброчинство*

εὐεργέτης, -ου, ὁ — *benefĭcus – доброчинитељ*

εὐκαρπίᾱ, -ᾱς, ἡ — *fertilĭtas — плодност*

εὔκαρπος 2 — *fecundus – плодан*

εὐκλεής 2 — *celeber, praeclārus – славан*

Εὐκλείδης, -ου, ὁ — *Euclīdes – Еуклид*

εὐκόλως — *expedīte, facĭle – лако*

εὐλαβέομαῐ̆ (εὐλαβοῦμαῐ̆), ηὐλαβεόμην / εὐλαβεόμην (ηὐλαβούμην / εὐλαβούμην) — *caveo – чувати се*

εὔνους 2 — *benevŏlus – склон, доброхотан*

εὑρετής, -οῦ, ὁ — *inventor – проналазач*

Εὐριπίδης, -ου, ὁ — *Euripĭdes – Еурипид*

εὑρίσκω, ηὕρισκον / εὕρισκον — *reperio, invenio – налазити, откривати*

εὐτυχέω (εὐτυχῶ), ηὐτύχεον (ηὐτύχουν) — *secunda fortūna utor — срећан сам*

εὐτυχής 2 — *felix — срећан*

εὐφραίνω, ηὔφραινον / εὔφραινον — *delecto – веселити*

Εὐφράτης, -ου, ὁ — *Euphrātes – Еуфрат*

Ἔφεσος, -ου, ἡ — *Ephĕsus – Ефес*

ἔχθρᾱ, -ᾱς, ἡ — *inimicitia – мржња, непријатељство*

ἐχθρός 3 — *inimīcus, odiōsus – непријатељски, мрзак*

ἐχθρός, -οῦ, ὁ — *hostis, inimīcus – непријатељ*

ἔχω, εἶχον — *habeo,* dat +*est, sunt – имати, држати*

ἕως,[1] ἕω, ἡ — *aurōra – зора*

ἕως[2] — *dum, donec – док, док не*

ζάω (ζῶ), ἔζαον (ἔζων) — *vivo — живјети*

Ζεύς, Διός, ὁ — *Juppĭter — Зевс*

ζηλόω (ζηλῶ), ἐζηλοον (ἐζήλουν) — *aemŭlor – поводити се за*

ζημιόω (ζημιῶ), ἐζημιοον (ἐζημίουν) — (*exilio, pecunia*) *multo, punio – кажњавати*

ζῷον, -ου, τό — *anĭmal – живо биће, животиња*

ἤ[1] — *aut, vel – или*

ἤ[2] — *quam – него*

ἡγεμών, -όνος, ὁ — *dux – вођа, војсковођа*

ἤδη — *jam – већ*

ἡδονή, -ῆς, ἡ — *voluptas, delectatio, delectus – наслада, ужитак, радост*

ἡδύς 3 — *dulcis, jucundus, suavis – сладак, угодан*

ἥκω, ἧκον — *adsum, veni – долазити, бити овдје*

ἡλικιώτης, -ου, ὁ — *aequālis – вршњак*

ἥλῐξ, -κος, ὁ — *aequālis – вршњак*

ἥλιος, -ου, ὁ — *sol – сунце*

ἡμεῖς — *nos – ми*

ἡμέρᾱ, -ᾱς, ἡ — *dies – дан*

ἡμέρᾱς — *de die – по дану, дању*

ἡμέτερος 3 — *noster – наш*

ἥμισυς, -ειᾰ, -ῠ — *dimidius – половичан*

Ἡρόδοτος, -ου, ὁ — *Herodŏtus – Херодот*

ἥρως, -ωος, ὁ — *heros – херој, јунак*

ἧττᾰ, -ης, ἡ — *clades – пораз*

ἡττάομαῐ̈ (ἡττῶμαῐ̈), ἡτταόμην (ἡττώμην) — *inferior esse, vinci – бити поражен, свладан, побијеђен*

ἧττον — *inferius — слабије*

Ἥφαιστος, -ου, ὁ — *Vulcānus – Хефест*

ἠχώ — *echo – ехо, јека*

θάλαττᾰ, -ης, ἡ — *mare – море*

Θαλῆς, -οῦ, ὁ — *Thales – Талес*

θάλλω, ἔθαλλον — *floreo, vireo – цвјетати*

θάνατος, -ου, ὁ — *mors – смрт*

θαρρέω — *audax sum – бити храбар*

θᾶττον — *celerius – брже*

θαυμάζω, ἐθαύμαζον — *miror – дивити се*

θαυμαστός 3 — *admirandus, mirabĭlis – чудесан, диван, дивљења вредан*

θεά, -ᾶς, ἡ — *dea – богиња*

Θεμιστοκλῆς, -έους, ὁ — *Themistocles, Темистокле*

θεός, -οῦ, ὁ — *deus – бог*

θεραπεύω, ἐθεράπευον — *curo, medeor, sano, colo – његовати, лијечити, поштовати, бринути се за*

Θερμοπύλαι, -ῶν, αἱ — *Thermopylae – Термопиле*

θέρος, -ους, τό — *aestas – љето*

Θέτῐς, -ιδος, ἡ — *Thetis – Тетида*

Θῆβαι, -ῶν, αἱ — *Thebae – Теба*

θήρ, θηρός, ὁ — *belua – животиња*

θηρεύω, ἐθήρευον — *capto – ловити*

θηρίον, -ου, τό — *anĭmal – звијер, животиња*

θησαυρός, -οῦ, ὁ — *thesaurus – благо*

Θησεῖον, -ου, τό — *Thesēum – Тезеј*

θνῄσκω, ἔθνῃσκον — *morior – мријети, гинути, умирати*

θόρυβος, -ου, ὁ — *tumultus – бука*

Θρᾷξ, -κός, ὁ — *Thrax – Трачанин*

θρασύς 3 — *audax – храбар, одважан*

θρίξ, τριχός, ἡ — *pĭlus – длака*

θυγάτηρ, θυγατρός, ἡ — *filia – кћи*

θυμός — *anĭmus — срце, душа*

θύρᾱ, -ᾱς, ἡ — *porta, janua, foris – врата*

θύω, ἔθυον — *immŏlo* (sc. *sacrificia*), *sacra facio – пронисти жртве, жртвовати*

θώρᾰξ, -κος, ὁ — *thorax – оклоп*

ἰάομαῐ̈ (ἰῶμαῐ̈), ἰαόμην [ca ῑ-] (ἰώμην) [ca ῑ-] — *sano, curo – лијечити*

ἰατρός, -οῦ, ὁ — *medĭcus – љекар*

ἴδιος 3 — *suus, ipsūus – свој, властити, сопствени*

ἰδίως — *maxĭme — нарочито*

ἱερόν, -οῦ, τό — *aedes – светилиште, храм*

ἱερός 3 — *sacer – посвећен, свет*

Ἴλισσός, -οῦ, ὁ — *Ilissus – Илис*

Ἰλλυριοί, -ῶν, οἱ — *Illyrii – Илири*

ἵνᾰ — *ut – да*

Ἰνδική, -ῆς, ἡ — *India – Индија*

ἰός, -οῦ, ὁ — *virus – отров*

Ἱππίᾱς, -ου, ὁ — *Hippias – Хипија*

ἵππος, -ου, ὁ / ἡ — *equus, equa – коњ, кобила*

ἴσος 3 — *par, aequālis – једнак, раван*

ἱστορίᾱ, -ᾱς, ἡ — *historia – историја*

ἰσχυρός 3 — *sevērus – јак, чврст, строг*

ἰσχυρῶς — *valde, vehementer, severissĭme – јако, оштро, строго*

ἰσχύω, ἴσχυον — *robustus sum — јак сам*

ἰχθῦς / ἰχθύς, -ύος, ὁ — *piscis – риба*

Ἰωνικός 3 — *Jonĭcus – јонски*

καθεύδω, ἐκάθευδον / καθηῦδον — *dormio – спавати*

καί — *et, -que – и*

κακίᾱ, -ᾱς, ἡ — *malitia, dedĕcus – злоба, покварености*

κακολογίᾱ, -ᾱς, ἡ — *obtrectatio – зао говор, клевета*

κακόν, -οῦ, τό — *mălum – зло, невоља*

κακός 3 — *mălus, nequam, deformis – зао, лош, опак*

κάλαμος, -ου, ὁ — *harundo – трска*

καλέω (καλῶ), ἐκάλεον (ἐκάλουν) — *voco, appello – звати, називати*

καλλύνω, ἐκάλλυνον — *adorno – уљепшавати*

καλός 3 — *pulcher, bonus, decōrus, faustus – лијеп, добар, честит*

Καλυψώ, -οῦς, ἡ — *Calypso – Калипсо*

καλῶς — *bene — добро*

κάματος, -ου, ὁ — *labor, fatigatio – умор, мука, труд*

κἄν — *etiamsi — иако*

Κάνναι, -ῶν, αἱ — *Cannae – Кана*

κανοῦν, -οῦ, τό — *canistrum – корпа*

καρπός, -οῦ, ὁ — *fructus – плод*

καρτερίᾱ, -ᾱς, ἡ — *patientia – устрајност, издржљивост*

Καρχηδόνιος, -ου, ὁ — *Carthaginiensis – Картажанин*

κατά — +gen, *contra*, +acc *per, secundum* – +gen, *против*, *над* +acc *по*

κατακλύζω, κατέκλυζον — *aquis obruo – поплављивати*

κατακλυσμός, -οῦ, ὁ — *diluvium – поплава, потоп*

καταλείπω, κατέλειπον — *relinquo, lego – остављати*

καταλύω, κατέλυον — *dissolvo – одрјешавати*

καταπίπτω, κατέπιπτον — *decĭdo – падати*

κατασκευάζω, κατεσκεύαζον — *exaedifĭco, fabrĭco – правити, градити*

καταφεύγω — *confugio – бјежати*

κελεύω, ἐκέλευον — *jubeo – заповиједати*

Κέλτης, -ου, ὁ — *Gallus, Celta – Гал, Келт*

κερατίζω, ἐκεράτιζον — *cornĭbus tundo – роговима набадати*

κεραυνός, -οῦ, ὁ — *fulmen — муња*

κέρᾰς, -ρως / -ρατος, τό — *cornu – рог*

κέρδος, -ους, τό — *lucri cupidĭtas – пробитак, корист, користољубље*

κεφαλή, -ῆς, ἡ — *caput – глава*

κῆπος, -ου, ὁ — *hortus – врт*

κῆρῠξ, -κος, ὁ — *praeco – гласник*

κίνδυνος, -ου, ὁ — *pericŭlum – погибао*

κλείω, ἔκλειον — *obsĕro, claudo – закључавати, затварати*

Κλεόβουλος, -ου, ὁ — *Cleobūlus – Клеобул*

κνημίς, -ῖδος, ὁ — *tibiale – назувак*

Κνωσός, -οῦ, ἡ — *Gnos(s)us – Кносос*

κοινόν, -οῦ, τό — *res publica – држава*

κοινός 3 — *commūnis – заједнички*

κολάζω, ἐκόλαζον — *castīgo, punio – корити, кажњавати*

κόλᾰξ, -κος, ὁ — *adsentātor, adulātor – ласкавац*

κόρᾰξ, -κος, ὁ — *corvus – гавран*

κόρῠς, -θος, ἡ — *galea – кацига*

κοσμέω (κοσμῶ), ἐκόσμεον (ἐκόσμουν) — *orno – уређивати, китити*

κόσμος, -ου, ὁ — *ornamentum, mundus – урес, космос, свијет*

κράτος, -ου, ὁ — *vis, potentia – снага, сила*

κραυγάζω, ἐκραύγαζον – *clamo – викати*

κρέας, κρέως, τό — *caro – месо*

κρίνω, ἔκρινον — *cerno – просуђивати, судити*

Κροῖσος, -ου, ὁ — *Croesus – Крез*

κροκόδειλος, -ου, ὁ — *crocodīlus – крокодил*

Κρόνος, -ου, ὁ — *Saturnus – Крон*

κτῆμᾰ, -τος, τό — *bonum – имовина, благо*

κυβερνήτης, -ου, ὁ — *gubernātor – кормanош, кормилар*

Κύκλωψ, -ωπος, ὁ — *Cyclops – Киклоп*

Κῦρος, -ου, ὁ — *Cyrus – Кир*

κύων, κυνός, ὁ — *canis – пас*

κώμη, -ης, ἡ — *vicus – село*

κωμῳδίᾱ, -ᾱς, ἡ — *comoedia – комедија*

λαγώς, -ώ, ὁ — *lepus – зец*

Λακεδαιμόνιος, -ου, ὁ — *Lacedaemonius, Spartānus – Лакедемоњанин*

Λακωνική, -ῆς, ἡ — *Laconĭca – Лаконија*

λαμβάνω, ἐλάμβανον – *sumo, capio – узимати, хватати, освајати*

λάμπω, ἔλαμπον — *niteo – свијетлити, сијати*

λέγω, ἔλεγον — *dico, loquor, ajo, appello, inquam, narro, profiteor – казати, казивати, говорити, звати, називати, причати*

λειμών, -ῶνος, ὁ — *pratum – ливада*

λέων, -οντος, ὁ — *leo – лав*

Λεωνίδᾱς, -ου, ὁ — *Lenonĭdas – Леонида*

λεώς, -ώ, ὁ — *pŏpŭlus – народ*

Λῆμνος, -ου, ἡ — *Lemnos — Лемнос*

Λητώ, -οῦς, ἡ — *Latōna — Лето*

Λιβύη, -ης, ἡ — *Afrĭca –Либија, (Африка)*

λιμήν, -ένος, ὁ — *portus – лука*

λινοῦς 3 — *de lino textus – ланен*

λόγος, -ου, ὁ — *verbum, dictum, sermo, sententia – ријеч, глас, говор, пословица*

λόγχη, -ης, ἡ — *hasta, lancea – копље*

λόφος, -ου, ὁ — *collis – брежуљак*

Λύκειον, -ου, τό — *Lycēum – Лицеј*

λύκος, -ου, ὁ — *lupus – вук*

λύπη, -ης, ἡ — *dolor – бол, жалост*

λυπηρός 3 — *molestiam affĕrens – који задаје тугу*

μάθημᾰ, -τος, τό — *studium – научено, учење, наука*

μαθητής, -οῦ, ὁ — *discipŭlus – ученик*

Μακεδόνες, -ων, οἱ — *Macedŏnes – Македонци*

μακαρίζομαῐ, ἐμακαριζόμην — *beātus ducor — сматрати се срећнијим*

μακρός 3 — *longus, magnus – дуг, дугачак, велик*

μάλᾰ — *valde – врло, веома*

μάλιστᾰ — *maxĭme, potissĭmum – највише, особито, прије свега, нарадије*

μᾶλλον — *magis, potius – више, радије, прије*

μανθάνω, ἐμάνθανον — *disco – учити*

μάντῐς, -εῶς, ὁ — *hariŏlus – врач, пророк*

Μαραθών, -ῶνος, ὁ — *Marăthon – Маратон*

μαραίνω, ἐμάραινον — *macĕro – уништавати*

Μάρκιος, -ου, ὁ — *Marcius – Марције*

μάρτῠς, μάρτυρος, ὁ — *testis – свједок*

μαστιγόω (μαστιγῶ), ἐμαστίγοον (ἐμαστίγουν) — *verbĕro – бичевати*

μάταιος, –ου, ὁ — *inasānus – лудак*

μάχαιρᾰ, -ᾱς, ἡ — *gladius – мач*

μάχη, -ης, ἡ — *pugna, proelium – битка, бој*

μάχομαῐ̈, ἐμαχόμην — *pugno – борити се*

μεγαλόφρων 2 — *magnanĭmus, superbus – храбар, поносан, охол*

μέγᾰς, μεγάλη, μέγᾰ — *magnus – велик*

μέγᾰ φρονέω (φρονῶ), ἐφρόνεον (ἐφρόνουν) — *magnos spirĭtus gero — охолити се*

μέγεθος, -ους, τό — *magnitūdo – величина*

μεθύσκω, ἐμέθυσκον — *inebrio – опијати се*

μέλᾱς, μέλαινᾰ, μέλᾰν — *ater, niger – црн*

μελέτη, -ης, ἡ — *cura, industria, exercitatio – бјежба, бјежбање, старање*

μέλλω, ἔμελλον / ἤμελλον — *futūrus sum – хоћу, морам, требам*

Μέμφῐς, -ιδος, ἡ —*Memphis – Мемфис*

μέν … **δέ** — *ø … autem, vero – ø…(a)*

μένω, ἔμενον — *maneo – остајати*

μέρος, -ους, τό — *pars – дио*

μέσον, -ου, τό — *medium – средина*

μεστός 3 — *plenus – пун*

μετά — +gen, *cum*, +acc, μετά *post* – +gen, *са, уз,* +acc, *послије, након*

μεταβάλλω, μετέβαλλον — *muto – мијењати*

μετάγω, μετῆγον — *ago – водити*

μεταμέλει μοι, μετέμελέ μοι — *paenĭtet me — кајем се*

μεταπέμπομαῐ̈, μετεπεμπόμην — *arcesso – слати по, позивати*

μετέχω, μετεῖχον — *partĭceps sum – учествовати*

μέτωπον, -ου, τό — *frons – чело*

μή — *ne, non – не*

μηδέ — *neque – и не, ни(ти)*

μηδείς, μηδεμιᾰ́, μηδέν — *nemo* (*nihil*) *– нико (ништа)*

μῆκος, -ους, τό — *longitūdo – дужина*

μήν, μηνός, ὁ — *mensis – мјесец*

μήτε — *neque – нити*

μήτηρ, μητρός, ἡ — *mater – мати, мајка*

μήτρως, -ωος, ὁ — *avuncŭlus* (sc. *maternus*) *– ујак*

μικρός 3 — *parvus, curtus – мален, кратак*

Μιλιτιάδης, -ου, ὁ — *Militiădes – Милитијад*

μιμέομαῐ̈ (μιμοῦμαῐ̈), ἐμιμεόμην (ἐμιμούμην) — *imĭtor – опонашати*

Μίνως, -ωος / -ω, ὁ — *Minos – Минос*

μνᾶ, -ᾶς, ἡ — *mina – мина*

μνημεῖον, -ου, τό — *monumentum – споменик*

μνημονεύω, ἐμνημόνευον — *memor sum – сјећати се*

Μνημοσύνη, -ης, ἡ — *Mnemosyne – Мнемосина*

Μοῖρᾰ́, -ᾱς, ἡ — *Parca – Суђаја*

μόνον — *tantum – само*

μόνος 3 — *solus – сам, једини*

Μοῦσᾰ́, -ης, ἡ — *Musa – муза*

μουσική, -ῆς, ἡ — *musĭca – музика*

μῦθος, -ου, ὁ — *fabŭla – ријеч, прича*

μυκτήρ, -ῆρος, ὁ — *proboscis – рило*

μῦς, μυός, ὁ — *mus – миш*

ναίω, ἔναιον — *habĭto — становати*

ναῦλον, -ου, τό — *naulum – бродарина*

ναῦς, νεώς, ἡ — *navis – лађа*

ναύτης, -ου, ὁ — *nauta – морнар*

νεανίᾱς, -ου, ὁ — *juvĕnis – младић*

νεβρός, -οῦ, ὁ — *damma – јеленче, лане*

Νεῖλος, -ου, ὁ —*Nilus – Нил*

νεκρός, -οῦ, ὁ — *mortuus, cadāver – мртвак, леш*

νέμω, ἔνεμον – *pasco – дијелити, пасти*

νέος, -ου, ὁ — *juvĕnis – младић*

νέος 3 / 2 — *novus, juvĕnis – нов, млад*

νεῦρον, -ου, τό — *nervus – тетива, жила*

νεώς, -ώ, ὁ — *templum, fanum – храм*

νῆσος, -ου, ἡ — *insŭla –острво*

νήχω, ἔνηχον— *n(at)o – пливати*

νικάω (νικῶ), ἐνίκαον (ἐνίκων) — *vinco – побјеђивати*

νίκη, -ης, ἡ — *victoria – побједа*

Νίκη, -ης, ἡ — *Victoria – Ника*

νίπτω, ἐνίπτον – *lavo – прати, мити*

νομίζω – *puto, existĭmo, duco – мислити, сматрати, цијенити*

νομίμως — *legitĭme – законито*

νόμος, -ου, ὁ — *jus, lex – закон*

νοσέω (νοσῶ), ἐνόσεον (ἐνόσουν) — *aegrōto – боловати, бити болестан*

νόσος, -ου, ἡ — *morbus – болест*

Νουμᾶς, -ᾶ, ὁ — *Numa – Нума*

νοῦς, νοῦ, ὁ — *mens, intellectus – ум, разум, памет*

νυκτός — *noctu – по ноћи, ноћу*

νύκτωρ — *noctu – по ноћи, ноћу*

νύξ, νυκτός, ἡ — *nox – ноћ*

ξενηλασίᾱ, -ᾱς, ἡ — *hospĭtum expulsio — прогон странаца*

ξενίᾱ, -ᾱς, ἡ — *hospitium – гостољубивост*

ξένος, -ου, ὁ — *hospes — странац*

ξένος 3 — *aliēnus, peregrīnus – туђ*

Ξενοφῶν, -ῶντος, ὁ — *Xenophon – Ксенофонт*

Ξέρξης, -ου, ὁ — *Xerxes — Ксеркso*

ὀβολός, -οῦ, ὁ — *obŏlus –обол*

ὀγδοηκοστός 3 – *octogesĭmus – осамдесети*

ὄγδοος 3 – *octāvus – осми*

ὅδε, ἥδε, τόδε — *hic – овај*

ὁδηγός, -οῦ, ὁ — *dux – вођа*

ὁδός, -οῦ, ἡ — *iter, via – пут*

ὀδύρομαῐ, ὠδυρόμην — *lamentor – јадиковати*

Ὀδυσσεύς, -έως, ὁ — *Ulixes – Одисеј*

ὄζω, ὤζον — *oleo – мирисати, смрдјети*

οἴκησῐς, -εως, ἡ — *habitacŭlum – насеље*

οἰκίᾱ, -ᾱς, ἡ — *domus, familia – кућа*

οἰκιστής, -οῦ, ὁ — *condĭtor – оснивач*

οἶκος, -ου, ὁ — *domus, domicilium, familia – кућа, дом, породица*

οἶνος, -ου, ὁ — *vinum – вино*

οἴομαῐ, ᾠόμην— *credo – мислити*

οἷος 3 — *qualis – какав*

οἷς, οἰός, ὁ / ἡ — *aries, ovis – ован, овца*

ὀκτώ – *octo – осам*

ὄλεθρος, -ου, ὁ — *pernicies – пропаст*

ὀλίγος 3 — *paucus – мален, кратак, незнатан*

ὅλος 3 — *totus, universus – цио, читав*

Ὀλυμπίᾱ, -ᾱς, ἡ — *Olympia – Олимпија*

Ὀλυμπιάς, -άδος, ἡ — *Olympias – олимпијада*

Ὅμηρος, -ου, ὁ — *Homērus – Хомер*

ὅμοιος / ὁμοῖος 3 —*simĭlis – сличан*

ὁμοιόω (ὁμοιῶ), ὡμοίοον (ὡμοίουν) — *confĕro – поређивати*

ὁμοίως — *similĭter* — *слично*

ὁμόνοιᾰ, -ᾱς, ἡ — *concordia* — *слога*

ὄνειδος, -ους, τό — *dedĕcus* — *срамота*

ὄνομᾰ, -τος, τό — *nomen* — *име*

ὀνομάζω, ὠνόμαζον — *appello* — *звати, називати*

ὀνομαστός 3 — *clarus* — *гласовит*

ὄνος, -ου, ὁ — *asĭnus* — *магаре, магарац*

ὄπισθεν — *a tergo* — *страга*

ὅπλᾰ, -ων, τά — *arma, tela* — *оружје*

ὁπλίτης, -ου, ὁ — *hoplīta* — *хоплит*

ὅπλον, -ου, τό — *arma* — *оружје*

ὁπόσος 3 — *quantus* — *колик*

ὅπου — *ubi* — *гдје*

ὅπως — *ut* — *да*

ὀργή, -ῆς, ἡ — *iracundia* — *срџба, гњев*

ὀργίζομαῐ, ὠργιζόμην — *irascor* — *срдити се*

ὄρνις, -ιθος, ὁ — *avis* — *птица*

ὀρέγομαῐ, ὠρεγόμην — *appĕto* — *тежити за*

Ὀρέστης, -ου, ὁ — *Orestes* — *Орест*

ὄρνῐς, -ιθος, ὁ / ἡ — *avis* — *птица*

ὄρος, -ους, τό — *mons* — *гора*

ὀρύττω, ὤρυττον — *fodio* — *копати*

ὅς, ἥ, ὅ — *qui* — *који*

ὅσος 3 — *quantus, quot* — *колик*

ὅστῐς, ἥτῐς, ὅ τῐ — *quisquis, quicumque* — *који (год)*

ὀστοῦν, -οῦ, τό — *ŏs* — *кост*

ὅτᾱν — *cum* (*si*) — *кад*

ὅτε — *cum* — *кад*

ὅτῐ — acc +inf, *quia* — *да, јер*

οὐ — *non* — *не*

οὐδέ — *nec* — *ни(ти)*

οὐδέποτε — *nunquam* — *никада*

οὐδείς — *nemo* (*nihil*), *nullus* — *нико, ниједан* (*ништа*)

οὐ μόνον … **ἀλλὰ καί** — *non solum … sed etiam* — *не само … него и*

οὖν — *ergo, igĭtur, ideo* — *дакле, стога*

οὔποτε — *numquam* — *никада*

οὐρανός, -οῦ, ὁ — *caelum* — *небо*

οὖς, ὠτός, τό — *auris* — *уво*

οὔτε — *nec, neque* — *ни(ти)*

οὗτος, αὕτη, τοῦτο — *iste* — *тај*

οὕτω — *adeo, tam* — *тако, толико*

ὀφείλω, ὤφειλον — *debeo* — *дуговати*

ὀφθαλμός, -οῦ, ὁ — *oculus* — *око*

ὄφῐς, -εως, ὁ — *vipĕra* — *змија*

παιδείᾱ, -ᾱς, ἡ — *institutio, eruditio* — *васпитање*

παίδευω, ἐπαίδευον — *edūco, instituo, erudio* — *васпитати, образовати*

παιδοτρίβης, -ου, ὁ — *magister* — *учитељ гимнастике*

παίζω — *ludo, jocor* — *играти се, шалити се*

παῖς, παιδός, ὁ / ἡ — *puer, puella* pl *lĭbĕri, filius, filia, servus* — *дјечак, дјевојчица,* pl *дјеца, син, кћи, слуга*

παλαιός 3 — *antīquus, vetus* — *стар, древан*

παλαίστρᾱ, -ᾱς, ἡ — *palaestra* — *палестра*

πάλῐν — *denuo, itĕrum, rursum* — *опет*

πανταχόθεν — *undĭque* — *одасвуд*

πανταχοῦ — *omni in re* — *посвуда*

παντοδαπός 3 — *varius, multiplex* — *разноврстан, различит*

παντοῖος 3 — *varius* — *свакојак, различит*

πάνῠ — *omnīno* — *сасвим*

πάππος, -ου, ὁ — *avus* — *дјед*

παρά — +dat, *apud* — +*dat, код*

παραβάλλω, παρέβαλλον — *objicio* — *метати пред*

παράγω, παρῆγον – *tradūco*, *fallo* – *заводити, варати*

παραπλήσιος 3 — *simĭlis* – *сличан*

παράσιτος, -ου, ὁ — *parasītus* – *паразит*

παραχρῆμᾰ — *statim* — *одмах*

παρέχω, παρεῖχον — *praebeo* – *давати, пружати*

παρθένος, -ου, ἡ — *puella* – *дјевојка*

παροιμίᾱ, -ᾱς, ἡ — *setentia* – *пословица*

Παρύσατῐς, -ιδος, ἡ — *Parysătis* – *Парисатида*

πᾶς, πᾶσᾰ, πᾶν — *omnis* – *сав, цио, читав, сваки*

πάσχω, ἔπασχον – *patior*, *accĭdit mihi* – *трпјети, догађати се*

πατήρ, πατρός, ὁ — *pater* – *отац*

πατρίς, -ίδος, ἡ — *patria* – *отаџбина, домовина*

Πάτροκλος, -ου, ὁ — *Patroclus* – *Патрокло*

πάτρως, -ωος, ὁ — *patruus* – *стриц*

παύω, ἔπαυον — *desisto* — *заустављати*

πεδίον, -ου, τὸ — *campus* – *равница, долина*

πεζός, -οῦ, ὁ — *pedes* – *пјешак*

πειθαρχίᾱ, -ᾱς, ἡ — *oboedientia* – *послушност*

πείθομαῖ, ἐπειθόμην — *pareo* – *дати се наговорити, покоравати се*, *слушати*

πειθώ, -οῦς, ἡ — *suadēla* – *увјеравање*

πεῖρᾰ, -ᾱς, ἡ — *peritia* – *искуство*

Πελοπίδᾱς, -ου, ὁ — *Pelopĭdas* – *Пелопида*

πελτάστης, -ου, ὁ — *peltasta* – *пелтаст*

πέλτη, -ης, ἡ — *pelta* – *штит*

πέμπτος 3 – *quintus* – *пети*

πέμπω, ἔπεμπον — *mitto* – *слати*

πένης, -ητος — *pauper* – *сиромашан*

πεντάκῐς – *quinquies* – *пет пута*

πέντε – *quinque* – *пет*

πεντεκαίδεκᾰ — *quind ĕ cim* – *петнаест*

πεντήκοντᾰ – *quinquaginta* – *педесет*

Πεπάρηθος, -ου, ὁ — *Peparēthus* – *Пепарет*

περί —+gen, *de*, +acc, *circum*, *circa*, *prope* – *+gen, o, око, +acc, око*

Περίανδρος, -ου, ὁ — *Periander* – *Перијандар*

περιγίγνομαῖ, περιεγιγνόμην — *supĕro*, *vinco* – *надвладавати, побјеђивати*

περιμένω, περιέμενον — *expecto* – *чекати, очекивати*

περίοικος, -ου, ὁ — *perioecus* — *перијек*

περιπέτομαῖ, περιεπετόμην — *circumvŏlo* – *облијетати*

περιπόρφυρος 2 — *praetext(āt)us* – *пурпуран, гримизан*

περιστερά, -ᾶς, ἡ — *columba* – *голуб*

Περσεφόνη, -ης, ἡ — *Proserpĭna* – *Персефона*

Πέρσης, -ου, ὁ — *Persa* – *Персијанац*

πέτρᾱ, -ᾱς, ἡ — *rupes*, *saxum* – *пећина, хрид, стијена*

πηγή, -ῆς, ἡ — *fons* – *извор*, *врело*

Πηλεύς, -έως, ὁ — *Peleus* – *Пелеј*

πήρᾱ, -ᾱς, ἡ — *saccus* – *торба*

πῆχῦς, -εῶς, ὁ — *cubĭtum* – *лакат*

πίνω, ἔπινον — *bibo* – *пити*

πιστεύω, ἐπίστευον — *credo*, *fido* – *вјеровати*, *уздати се у*

πιστός 3 — *fidēlis* – *вјеран, поуздан*

Πιττακός, -οῦ, ὁ — *Pittacus* – *Питак*

Πλάτων, -ωνος, ὁ — *Plato* – *Платон*

πλέως 3 — *plenus* – *пун*

πλήν — +acc, *praeter* – +acc, *осим*

πλησιάζω, ἐπλασίαζον — *appropinquo* — *приближити се*

πλοῦς, πλοῦ, ὁ — *navigatio* – *пловидба*

πλουτίζω, ἐπλούτιζον — *locuplēto*, *divĭtem reddo* – *богатити*

πλοῦτος, -ου, ὁ — *opulentia* – *богатство*

Πλούτων, -ωνος, ὁ — *Pluto* — *Плутон*

Πνύξ, Πυκνός, ὁ — *Pnyx* – *Пникс*

πόθεν — *unde* – *одакле*

ποῖ — *quo* – *камо, куда*

ποιέω (ποιῶ), ἐποίεον (ἐποίουν) — *facio*, *efficio* – *чинити, радити*

ποίησῐς, -εως, ἡ — *poēsis* — *пјесништво*

ποιητής, -οῦ, ὁ — *poēta* – *пјесник*

ποικίλος 3 — *varius* – *шарен*

ποιμήν, -ένος, ὁ — *pastor* – *пастир*

ποίμνη, -ης, ἡ — *grex* – *стадо*

πολεμικόν, -οῦ, τό — *ars militaria* – *војничко умијеће*

πολέμιος, -ου, ὁ — *hostis*, *inimīcus* – *непријатељ*

πολέμιος 3 — *inimīcus* – *непријатељски*

πόλεμος, -ου, ὁ — *bellum* – *рат*

πόλῐς, -εῶς, ἡ — *urbs*, *civĭtas* – *град, држава*

πολιτεύομαῐ, ἐπολιτευόμην— *in civitāte vivo*, *rem publĭcam gero* – *бити грађанин, државом управљати, владати*

πολίτης, -ου, ὁ — *civis* – *грађанин*

πολιτικός 3 — *civĭcus*, *civīlis*, *politĭcus* – *грађански, јавни, државни, политичћки*

πολλάκῐς — *saepe* – *често*

πολλαχοῦ — *multis in locis* – *по много мјеста*

πολύ — *multum* – *много*

πολύς, πολλή, πολύ — *multus, plerusque* – *мног, велик, силан*

Πομπίλιος, -ου, ὁ — *Pompilius* – *Помпилије*

πονηρός 3 — *mălus*, *pravus*, *imprŏbus* – *зао, опак*

πόνος, -ου, ὁ — *labor*, *calamĭtas* – *труд, мука, невоља*

πόντος, -ου, ὁ — *mare* – *море*

πορίζω, ἐπόριζον — *suppedĭto* – *пружати, давати*

Ποσειδῶν, -ῶνος, ὁ — *Neptūnus* — *Посејдон*

πόσῐς, -εῶς, ἡ — *potus* – *пиће*

πόσος 3 — *quotus*, *aliquantus* – *колик*

ποταμός, -οῦ, ὁ — *flumen* – *ријека*

ποτέ — *olim*, *aliquando* – *некада, једном*

ποῦ — *ubi* – *гдје*

πούς, ποδός, ὁ — *pes* – *нога*

πράγμᾰ, -τος, τό — *res*, *actum*, *negotium* – *дјело, посао*

πράττω, ἔπραττον — *facio*, *actĭto* – *радити, чинити*

πρέπει, ἔπρεπε – *decet* – *пристоји се, доликује*

πρέσβῠς, -εῶς, ὁ — *senex* – *старац*

πρεσβύτερος 3 — *senior* – *старији*

Πρῖσκος, -ου, ὁ — *Priscus* – *Приско*

πρό — +gen, *ante*, *prae* – +gen, *пред, испред, прије, уочи*

προβαίνω, προέβαινον / προύβαινον — *progredior* – *ићи* (*напријед*)

πρόβατον, -ου, τό — *ovis* – *овца*

πρόγονοῐ, -ων, οἱ — *majōres* – *преци*

προδότης, -ου, ὁ — *prodĭtor* – *издајица*

πρός — +dat, *praeter*, +acc, *ad*, *in*, *contra* – +dat, *осим,* +acc, *ка, на, за, према, против*

προσέρχομαῐ̈, προσηρχόμην — *adeo, eo ad* — *приступати, ићи у*

προστρέχω, προσέτρεχον — *accuro, venio* — *долазити трком*

πρόσωπον, -ου, τό — *facies* — *лице*

πρυτανεῖον, -ου, τό — *prytanēum* — *пританеј*

Πρωταγόρᾱς, -ου, ὁ — *Protagŏras* — *Протагора*

πρῶτον — *primum* — *прво, најпрво*

πρῶτος 3 — *primus* — *први*

Πυθαγορικός, -οῦ, ὁ — *Pythagorĭcus* — *путагорејци*

Πυλάδης, -ου, ὁ — *Pylades* — *Пилад*

πυνθάνομαῐ̈, ἐπυνθανόμην — (*inter*)*rŏgo* — *питати (за), испитивати*

πῦρ, πυρός, τό — *ignis* — *ватра*

πυραμίς, -ίδος, ἡ — *pyrămis* — *пирамида*

πῶς — *quomŏdo* — *како*

ῥᾳδίως — *facĭle* — *лако*

ῥᾷον — *facilius* — *лакше*

ῥᾴθυμός 2 — *socors* — *лакомислен*

ῥήτωρ, -ορος, ὁ — *orātor* — *бесједник*

ῥιγόω (ριγῶ), ἐρρίγοον (ἐρρίγουν) — *frigŏre rigeo* — *зепсти*

ῥίζᾰ̆, -ης, ἡ — *radix* — *коријен*

ῥίπτω, ἔρριπτον (ἔῤῥιπτον) — *jacto* — *бацати*

Ῥωμαῖος, -ου, ὁ — *Romānus* — *Римљанин*

Ῥωμύλος, -ου, ὁ — *Romŭlus* — *Ромул*

ῥώμη, -ης, ἡ — *vis, robur, fortitūdo* — *снага*

Σαλαμίς, -ῖνος, ἡ — *Salămis* (*Salamīna*) — *Саламина*

Σαπφώ, -οῦς, ἡ — *Sappho* — *Сапфо*

Σάρδεις, -εων, αἱ — *Sardis* — *Сардис*

σατράπης, -ου, ὁ — *satrăpa* (*satrăpes*), *provinciae praefectus* — *сатрап*

σαφής 2 — *manifestus* — *очит*

σαφῶς — *clare* — *јасно*

σεαυτοῦ, -ῆς, -οῦ — *tui* — *себе самог (ти)*

σέβομαῐ̈, ἐσεβόμην — *adōro, colo, veneror* — *поштовати*

σελήνη, -ης, ἡ — *luna* — *мјесец*

Σέρβιος, -ου, ὁ — *Servius* — *Сервије*

σιγάω (σιγῶ), ἐσίγαον (ἐσίγων) — *taceo* — *ћутати*

σιγή, -ῆς, ἡ — *silentium* — *ћутање*

σίδηρος, -ου, ὁ — *ferrum* — *гвожђе*

σιτέω (σιτῶ), ἐσίτεον (ἐσίτουν) — *edo, vescor* — *јести, хранити се*

σῖτος, -ου, ὁ — *frumentum, tritĭcum* — *пшеница, жито*

σκληρός 3 — *durus, sevērus* — *тврд, строг*

σκώπτω, ἔσκωπτον — *illūdo* — *ругати се, шалити се*

Σκύθης, -ου, ὁ — *Scytha* — *Скит*

σκύτινος 3 — *de corio* — *кожнат*

Σόλων, -ωνος, ὁ — *Solo(n)* — *Солон*

σός 3 — *tuus* — *твој*

σοφίᾱ, -ᾱς, ἡ — *sapientia* — *мудрост*

σοφός 3 — *sapiens* — *мудар*

Σοφοκλῆς, -έους, ὁ — *Sophocles* — *Софокле*

Σπάρτακος, -ου, ὁ — *Spartăcus* — *Спартак*

Σπάρτη, -ης, ἡ — *Sparta* — *Спарта*

Σπαρτιάτης, -ου, ὁ — *Lacedaemonius, Spartānus* — *Спартанац*

σπεύδω, ἔσπευδον — *festīno, propero* — *журити, пожурити*

σπήλαιον, -ου, τό — *specus* — *пећина*

σπουδάζω — *studeo* — *бавити се*

σπουδαίως — *diligenter*, *sedŭlo* — *марљиво*

σπουδή, -ῆς, ἡ — *sedulĭtas* — *марљивост*

στάδιον, -ου, τό — *stadium* — *стадиј*

στάσῐς, -εως, ἡ — *seditio* — *устанак*

στέργω, ἔστεργον — *amo* — *љубити, вољети*

στεφανόω (στεφανῶ), ἐστεφάνοον (ἐστεφάνουν) — *corōno*, *corōna cingo* — *крунисати*

στοά, -ᾶς, ἡ — *portĭcus* — *тријем*

στόμᾰ, -τος, τό — *ōs* — *уста*

στράτευμᾰ, -τος, τό — *exercĭtus* — *војска*

στρατεύω, ἐστράτευον — *milĭto* — *ићи у војску*

στρατηγός, -οῦ, ὁ — *dux*, *imperātor* — *војсковођа, заповједник*

στρατιά, -ᾶς, ἡ — *exercĭtus* — *војска*

στρατιώτης, -ου, ὁ — *miles* — *војник*

στρατόπεδον, -ου, τό — *castra* — *логор*

σύ — *tu* — *ти*

συλλέγω, συνέλεγον — *convenio* — *скупљати*

σύμβολον, -ου, τό — *signum* — *знак*

συμβουλεύω, συνεβούλευον — *consŭlo*, *suadeo* — *савјетовати*

σύν +dat — *cum* — *заједно, са*

συνεργός, -οῦ, ὁ — *adjutor* — *помоћник*

σύνθημᾰ, -τος, τό — *signum* — *лозинка*

σῦς, συός, ὁ / ἡ — *sus* — *свиња*

συστρατεύω, συνεστράτευον — *in bellum proficiscor (una) cum* — *ратовати (заједно) са*

συχνός 3 — *copiōsus*, *multus*, *plus* — *густ, мног*

σφάλλω, ἔσφαλλον — *fallo* — *варати*

σφενδόνη, -ης, ἡ — *funda* — *праћка*

σφόδρα — *vehementer* — *valde*, *веома*

σχῆμᾰ, -τος, τό — *figura* — *држање, лик*

σῴζω, ἔσῳζον — *servo* — *спасавати*

Σωκράτης, -ους, ὁ — *Socrătes* — *Сократ*

σῶμᾰ, -τος, τό — *corpus* — *тијело*

σωτήρ, -ῆρος, ὁ — *(con)servātor*, *salvātor* — *спасилац, спаситељ*

σωτηρίᾱ, -ᾱς, ἡ — *salus* — *спас*

σωφροσύνη, -ης, ἡ — *prudentia* — *разборитост*

σώφρων 2 — *prudens*, *sapiens* — *разборит, мудар*

τάλαντον, -ου, τό — *talentum* — *таленат*

τᾰ́λᾱς, τάλαινᾰ, τᾰ́λᾰν — *miser* — *биједан*

Ταρκύνιος, -ου, ὁ — *Tarquinius* — *Тарквиније*

ταῦρος, -ου, ὁ — *taurus* — *бик*

τάφρος, -ου, ὁ — *agger* — *јарак*

τᾰ́χιστᾰ — *celerrĭme* — *најбрже*

ταχύ — *cito* — *брзо*

ταχύς 3 — *celer*, *velox* — *брз*

τεῖχος, -ους, τό — *murus* — *бедем*

τέκνον, -ου, τό — *filius*, *natus* — *дијете*

τελευταῖος 3 — *postrēmus* — *задњи, посљедњи*

τελευτάω (τελευτῶ), ἐτελεύταον (ἐτελεύτων) — *morior* — *мријети, умирати*

τελευτή, -ῆς, ἡ — *finis*, *mors* — *свршетак, смрт*

τέρπω, ἔτερπον — *delecto* — *радовати, веселити*

τέταρτος 3 — *quartus* — *четврти*

τετταράκοντᾰ — *quadraginta* — *четрдесет*

τετταρακοστός — *quadragesĭmus* — *четрдесети*

τέτταρες, -ᾰ — *quattuor* — *четири*

τέττῐξ, -γος, ὁ — *cicāda* — *цврчак*

τέχνη, -ης, ἡ — *ars – умијеће, занат*

τεχνίτης, -ου, ὁ — *artĭfex – умјетник, занатлија*

τίκτω, ἔτικτον — *pario, efficio – рађати*

τίλλω, ἔτιλλον — *vello – чупати, черупати*

τιμάω (τιμῶ), ἐτίμαον (ἐτίμων) — *honōro, colo – частити, поштовати*

τιμή, -ῆς, ἡ — *honor – част*

τίμιος 3 / 2 — *honorabĭlis, carus – потшован, вриједан, цијењен*

τίς, τί — *quis, qui – ко, који*

τὶς, τὶ — *alĭqui(s), quidam – неко, неки*

τλήμων 2 — *patiens, miser – издржљив, јадан*

τοιοῦτος 3 — *talis, istiusmŏdi – такав*

τόξον, -ου, τό — *arcus – лȗк*

τοσοῦτος 3 — *tantus, tot – толик*

τότε — *tum – тада, онда*

τὸ τελευταῖον — *postrēmo – најзад*

τραχύς 3 — *ferox – жесток, љут*

τρεῖς, τριᾰ́ – *tres – три*

τρέφω, ἔτρεφον — *nutrio, alo, vescor, pasco – хранити, гајити, његовати, пасти*

τρέχω, ἔτρεχον – *curro, festīno – трчати, пожурити*

τριάκοντᾰ́ – *triginta – тридесет*

τριακόσιοῐ́ 3 – *trecenti – триста*

τριήρης, -ους, ἡ — *trirēmis – трирема*

τρὶς – *ter – три пута*

τρίτος 3 – *tertius – трећи*

Τροιᾱ́, -ᾱς, ἡ — *Troja – Троја*

τρόπαιον, -ου, τό — *tropaeum – споменик*

τρόπος, -ου, ὁ — *mos – начин, обичај*

τροφή, -ῆς, ἡ — *cibus, pabulum – јело, храна*

Τύλλιος, -ου, ὁ — *Tullius – Тулије*

Τύλλος, -ου, ὁ — *Tullus – Туло*

τύπτω, ἔτυπτον — *ferio – идарати, повређивати*

τύραννος, -ου, ὁ — *tyrannus – тиранин*

Τυρταῖος, -ου, ὁ — *Tyrtaeus – Тиртеј*

τύχη, -ης, ἡ — *fortūna – случај, срећа*

ὑβρίζω, ὕβριζον [ca ῡ-] — *injuria afficio – злостављати*

ὕβρῐς, -εως̃, ἡ — *superbia – обијест*

ὑγίειᾰ́, -ᾱς, ἡ — *valetūdo, remedium – здравље, лијек*

ὑγιής 2 — *sanus – здрав*

ὕδωρ, ὕδατος, τό — *aqua – вода*

υἱός, -οῦ, ὁ — *filius – син*

ὕλη, -ης, ἡ — *silva – шума*

ὑμεῖς — *vos – ви*

ὑμέτερος 3 — *vester – ваш*

ὑπέρ — +gen, *pro* – +gen, *над, за*

ὑπερέχω, ὑπερεῖχον — *supĕro, vinco – надвисивати*

Ὑπερήφανος, -ου, ὁ — *Superbus – Охоли*

ὑπήκοος, -ου, ὁ — *morigĕrus – слуга*

ὕπνος, -ου, ὁ — *somnus – сан*

ὑπό — +gen, *sub* – +gen, *под, испод*

ὕστερον — *postea – доцније, касније*

φαίνω, ἔφαινον — *ostendo – показивати*

φάρμακον, -ου, τό — *remedium, medicamentum, venenum – лијек, отров*

Φειδίᾱς, -ου, ὁ — *Pheidias – Фидија*

φέρω, ἔφερον — *fero, duco – носити, доносити, подносити, водити*

φεύγω, ἔφευγον — *fugio – бјежати*

φθαρτός 3 — *corruptibĭlis – уништив, пропадљив*

φθινόπωρον, -ου, τό — *autumnus* – *јесен*

φιλάνθρωπος 2 — *humānus* – *човјекољубив*

φιλεργίᾱ, -ᾱς, ἡ — *sedulĭtas* – *марљивост*

φιλίᾱ, -ᾱς, ἡ — *amor*, *amicitia* – *љубав, пријатељство*

φίλος, -ου, ὁ — *amīcus*, *familiāris* – *пријатељ*

φίλος 3 — *amīcus*, *carus* – *мио, драг*

φιλόσοφος, -ου, ὁ — *philosŏphus* – *филозоф*

φοβέω (φοβῶ), ἐφόβεον (ἐφόβουν) — *timeo*, *metuo* — *плашити се*

φόβος, -ου, ὁ — *timor* — *страх*

φοῖνῐξ, -κος, ὁ / ἡ — *palma* – *палма*

Φοίνῐξ, -κος, ὁ — *Poenus* – *Феничанин*

φόρμῐγξ, -γγος, ἡ — *testudo* – *форминга*

φροντίζω, ἐφρόντιζον — *curo* – *мислити на, бринути се за*

φροντίς, -ίδος, ἡ — *cura* – *брига*

φυγή, -ῆς, ἡ — *fuga* – *бијег, бјекство*

φύλᾰξ, -κος, ὁ — *custos* – *чувар, стражар*

φυλάττω, ἐφύλαττον — *custodio*, *servo* – *чувати*

φύλλον, -ου, τό — *folium* – *лист*

φύσῐς, -εῶς, ἡ — *natūra* – *природа, нарав*

φυτόν, -οῦ, τό — *planta* – *биљка*

φωνή, -ῆς, ἡ — *vox* – *глас*

φώρ, φωρός, ὁ — *fur* – *лопов*

χαίρω, ἔχαιρον — *gaudeo*, *laetor* – *радовати се*

χαλεπός 3 — *durus*, *molestus*, *aerumnōsus* – *тежак, мучан*

χαλινός, -οῦ, ὁ — *frenum*, *habēna* – *изда*

χαλκοῦς 3 — *aēnus* – *брозан, бакаран*

χαρίεις, χαρίεσσᾰ, χαρίεν — *lepĭdus* – *угодан, љубак, мио*

χάρῐς, -τος, ἡ — *amor*, *gratia* – *љубав, дражест, милина*

Χάρῐς, -τος, ἡ — *Gratia* – *Харита*

Χάρων, -ωνος, ὁ — *Charon* – *Харон*

χειμών, -ῶνος, ὁ — *hiems* – *зима*

χείρ, χειρός, ἡ — *manus* – *рука*

χελιδών, -όνος, ἡ — *hirundo* – *ласта*

χήνειος 3 — *anserīnus* – *гушчији*

χίλιοῐ 3 — *mille* – *хиљаду*

Χίλων, -ωνος, ὁ — *Chilo* – *Хилон*

χιτών, -ῶνος, ὁ — *lorīca* – *хитон*

χορείᾱ, -ᾱς, ἡ — *chorēa* – *игра, коло*

χορός, -οῦ, ὁ — *chorus* — *коло*

χόρτος, -ου, ὁ — *faenum* – *сијено*

χράομαῐ̈ (χρῶμαῐ̈), ἐχραόμην (ἐχρώμην) — *utor* – *служити се*

χρή – *oportet* – *треба*

χρήματᾰ̈, -ων, τά — *commŏda*, *pecunia*, *opes*, *suum* – *новац, својина, имовина, богатство*

χρήσιμος 3 / 2 — *utĭlis*, *frugālis* – *користан, честит*

χρηστός 3 — *probus* – *честит, поштен*

χρίω, ἔχριον — *ung(u)o* – *мазати, помазивати*

χρόνος, -ου, ὁ — *tempus* – *вријеме, рок*

χρυσός, -ου, ὁ — *aurum* – *злато*

χωλός 3 — *claudus* – *хром*

χώρᾱ, -ᾱς, ἡ — *terra*, *provincia* – *земља, крај*

χωρισμός, -οῦ, ὁ — *separatio* – *одвајање*

ψέγω, ἔψεγον — *vitupĕro* – *корити*

ψευδής 2 — *falsus*, *mendax* – *лажан, лажљив*

ψεύδομαῐ̈, ἐψευδόμην — *mentior* – *лагати*

ψεῦδος, -ους, τό — *mendacium* – *лаж*

ψεύδω, ἔψευδον — *fallo* – *варати*

ψεύστης, -ου, ὁ — *mendax* — *лажов*

ψόγος, -ου, ὁ — *vituperatio* — *прекор*

ψυχή, -ῆς, ἡ — *vita, anĭma, mens* – *живот, душа, дух*

ὦ — *o* – *(o!)*

ᾠδή, -ῆς, ἡ — *carmen, cantus* – *пјесма, пјевање*

ᾠόν, -οῦ, τό — *ovum* – *jaje*

ὥρᾱ, -ᾱς, ἡ — *tempus, hora* – *вријеме, (годишње) доба, час*

ὡς — *(vel)ut, quasi* – *као, попут*

ὥσπερ — *(vel)ut* – *(управо) као, попут*

Ὡστίλιος, -ου, ὁ — *Hostilius* – *Хостилије*

ὠφέλειᾰ — *emolumentum* — *корист, добитак*

ὠφέλιμος 3 / 2 — *utĭlis* – *користан*

Р ј е ч н и к л а т и н с к о - г р ч к и

ab – ἀπό
abundo — περισσεύω, ἐπερίσσευον
a d m i n i s t r o — π ο λ ι τ ε ύ ο μ αῖ, ἐπολιτευόμην
adulātor — κόλᾰξ, -κος, ὁ
aedīlis — ἀγορανόμος, -ου, ὁ
aeger — ἄρρωστος 2
aegrōtus — ἄρρωστος 2
aerarium — ταμιεῖον, -ου, ὁ
Aesōpus — Αἴσωπος, -ου, ὁ
aeternus — αἰώνιος 2 / 3
Agamemnon — Ἀγαμέμνων, -ονος, ὁ
ager — ἀγρός, -οῦ, ὁ
Alexander — Ἀλέξανδρος, -ου, ὁ
aliēnus — ἀλλότριος 3
alter — ἄλλος 3
amicitia — φιλίᾱ, -ᾱς, ἡ
amīcus — φίλος, -ου, ὁ
amo — στέργω, ἔστεργον, φιλέω (φιλῶ), ἐφίλεον (ἐφίλουν)
anĭmal — ζῷον, -ου, τό
annōna — σῖτος, -ου, ὁ
annus — ἐνιαυτός, -ου, ὁ
annuus — ἐνιαύσιος 3
apud — παρά +dat
ars — τέχνη, -ης, ἡ
Athenae — Ἀθῆναῖ, -ῶν, αἱ
audacia — τόλμα, -ης, ἡ
audax — θρασύς, -εῖα, -ύ
augeo — αὐξάνω, ηὔξανον
aut — ἤ
autem — μέν … δέ
bellum — πόλεμος, -ου, ὁ
bene — ἀγαθῶς, καλῶς
bestia — ζῷον, -ου, τό
bis — δίς
bonus — ἀγαθός 3, καλός 3
canis — κύων, κυνός, ὁ / ἡ
carus — φίλος 3
celĕber — εὐκλεής, -ές
celer — ταχύς, -εῖα, -ύ
censor — τιμητής, -οῦ, ὁ
centum — ἑκατόν
cervix — αὐχήν, -ένος, ὁ
cervus — ἔλαφος, -ου, ὁ
Cicĕro — Κικέρων, -ωνος, ὁ
civis — πολίτης, -ου, ὁ
clarus — ἔνδοξος 2
cohors — λόχος, -ου, ὁ
colonia — ἀποικίᾱ, -ᾱς, ἡ
committo — ἐπιτρέπω, ἐπέτρεπον
commoveo – κινέω (κινῶ), ἐκίνεον (ἐκίνουν)
commūnis — κοινός 3
concordia — ὁμόνοιᾰ, -ᾱς, ἡ
consilium — βουλή, -ῆς, ἡ
consul — ὕπατος, -ου, ὁ
constans — βέβαιος 2
contemno — καταφρονέω (καταφρονῶ), κατεφόνεον (κατεφρόνουν)
contentus (*sorte sua* ~) — αὐτάρκης, -ες
contra – πρός +acc
cor — καρδία, -ᾱς, ἡ, θυμός, -οῦ, ὁ
corpus — σῶμᾰ, -τος, τό
credo — πιστεύω, ἐπίστευον
cremo — κατακαίω, κατέκαιον
cum — σύν +dat
curo — ἐπιμέλειᾰν ἔχω, εἶχον
custodio — φυλάττω, ἐφύλαττον
Dalmătae — Δαλμάτης, -ου, ὁ
Dalmatia — Δαλματίᾱ, -ᾱς, ἡ
damnum — βλάβη, -ης, ἡ
de — περί —+gen
decem — δέκᾰ
decĭmus — δέκατος 3
delecto — τέρπω, ἔτερπον

deleo — ἐξαλείφω, ἐξήλειφον
Demosthĕnes — Δημοσθένης, -ους, ὁ
deni — δέκᾰ
dico – λέγω, ἔλεγον
dico (*jus* ~) — τὰ δίκαια ὁρίζω, ὥριζον
dies — ἡμέρᾱ, -ᾱς, ἡ
difficĭlis — χαλεπός 3
difficultas — χαλεπότης, -ητος, ἡ
dilĭgens — σπουδαῖος 3
diligenter — σπουδαίως
discipŭlus — μαθητής, -οῦ, ὁ
disco — μανθάνω, ἐμάνθανον
discordia — διαφορά, -ᾶς, ἡ
dissĕro — διαλέγομαϊ, διελεγόμην
dives — πλούσιος 3
divĭdo — διαιρέω (διαιρῶ), διῄρεν (διῄρουν)
domĭnus — κύριος, -ου, ὁ
dono — παρέχω, παρεῖχον
dormio — καθεύδω, ἐκάθευδον / καθηῦδον
duco — ἄγω, ἦγον
duo — δύο
duodĕcim — δώδεκᾰ
dux — στρατηγός, -οῦ, ὁ
edūco — παίδευω, ἐπαίδευον
elementum — στοιχεῖον, -ου, τό
Epicūrus — Ἐπίκουρος, -ου, ὁ
et — καί
etiam — καί
exemplar — παράδειγμᾰ, -τος, τό
exemplum — παράδειγμᾰ, -ατος, τό
exerceo — ἀσκέω (ἀσκῶ), ἤσκεον (ἤσκουν)
exercĭtus — στρατιά, -ᾶς, ἡ
fabŭla — μῦθος, -ου, ὁ
facile — ῥᾳδίως
facio – πράττω, ἔπραττον
facio impetum — ἐφορμάω (ἐφορμῶ), ἐφόρμαον (ἐφόρμων)
facĭlis — ῥᾴδιος 3
fallax — δολερός 3
fel — χολή, -ῆς, ἡ
festīno — σπεύδω, ἔσπευδον
filius — υἱός, -οῦ, ὁ
firmo — βεβαιόω (βεβαιῶ) ἐβέβαιοον (ἐβέβαιουν)
fortis — ἀνδρεῖος 3
frigus — κρυμός, -οῦ, ὁ
frater – ἀδελφός, -οῦ, ὁ
fructus — καρπός, -οῦ, ὁ
Gallus — Γαλάτης, -ου, ὁ
gladius — μάχαιρᾰ, -ᾱς, ἡ
Graecia — Ἑλλάς, άδος, ἡ
Graecus — Ἕλλην, -ηνος, ὁ
Graecus — Ἑλληνικός 3
habeo — ἔχω, εἶχον
Hamilcar — Ἀμίλκᾱς, -ου, ὁ
Hannĭbal — Ἀννίβᾱς, -ου, ὁ
Helĕna — Ἡλένη, -ης, ἡ
hic — ὅδε
historia — ἱστορίᾱ, -ᾱς, ἡ
homo — ἄνθρωπος, -ου, ὁ
hora — ὥρᾱ, -ᾱς, ἡ
hostis — πολέμιος, -ου, ὁ
idem — αὐτός
ignosco — συγγιγνώσκω, συνεγίγνωσκον
impĕro — βασιλεύω, ἐβασίλευον
imprŏbus — κακός 3
in — ἐν
inclĭtus — ἔνδοξος 2
indīco — ἐμφαίνω, ἐνέφαινον
inhumānus — ἀπάνθρωπος 2
inimīcus — πολέμιοςμ -ου, ὁ
insŭla — νῆσος, -ου, ἡ
interdum — ἐνίοτε
ipse — αὐτός

irātus — ὀργιζόμενος 3
is — αὐτός
Issa — Ἴσσᾰ, -ης, ἡ
juventus — νεότης, -ητοσμ ἡ
Kalendae — Καλάνδαῐ, -ῶν, αἱ
labor — πόνος, -ου, ὁ
Lacedaemonius — Σπαρτιάτης, -ου, ὁ
Latīnus — Ῥωμαικός 3
latro — ὑλακτέω (ὑλακτῶ), ὑλάκτεον (ὑλάκτουν)
laudabĭlis — ἐπαινετός 3
laudo — ἐγκωμιάζω, ἐνεκωμίαζον
legio — φᾰ́λᾰγξ, -αγγος, ἡ
lego — ἀναγιγνώσκω, ἀνεγίγνωσκον
lente — βραδέως
lex — νόμος, -ου, ὁ
libenter — ἑκών, -οῦσᾰ, -όν
liber (sb.) — βίβλος, -ου, ἡ
liber (adj.) — ἐλεύθερος 2 / 3
lĭbĕro — ἀπαλλάττω, ἀπήλλαττον, λύω, ἔλυον, ἐλευθερόω (ἐλευθερῶ), ἠλευθέροον (ἠλευθέρουν)
libertas — ἐλευθερίᾱ, -ᾱς, ἡ
lignum — ξύλον, -ου, τό
lingua — γλῶττᾰ, -ης, ἡ
litus — ἀκτή, -ῆς, ἡ
Lucretius — Λουκρήτιος, -ου, ὁ
lucrum — κέρδος, -ους, τό
ludus — ἀγών, -ῶνος, ὁ
lux — φῶς, φωτός
Macedones — Μακεδόνες, -ονων, οἱ
magister — διδάσκαλος, -ου, ἡ
magistra — διδάσκαλος, -ου, ὁ
magistrātus — πολιτευόμενος, -ου, ὁ
magnus — μέγᾰς, μεγάλη, μέγᾰ
mălus — κακός 3
mare — θάλαττᾰ, -ης, ἡ
mater — μήτηρ, μητρός, ἡ
medĭcus — ἰατρός, -οῦ, ὁ
mel — μέλĭ, -ιτος, τό
memoria — μνήμη, -ης, ἡ
Menelāus — Μενέλεως, -εω, ὁ
mensis — μείς, μηνός, ὁ
merĭto — εἰκότως
meus — ἐμός, μου
miles — στρατιώτης, -ου, ὁ
mille — χίλιοῐ
miser — τᾰ́λᾱς, τᾰ́λαινᾰ, τᾰ́λᾰν
misericordia — οἶκτος, -ου, ὁ
monumentum — μνημεῖον, -ου, τό
mordeo — δάκνω, ἔδακνον
mors — θάνατος, -ου, ὁ
mortuus — νεκρός 3
mos — τρόπος, -ου, ὁ
multus — πολύς πολλή, πολύ
narro — λέγω, ἔλεγον
nauta — ναύτης, -ου, ὁ
navĭgo — πλέω, ἔπλεον
ne — μή
necessarius — ἀναγκαῖος 3
Nestor — Νέστωρ, -ορος, ὁ
nihil — οὐδέν
nimius — ὑπερβάλλων
noceo — βλάπτω, ἔβλαπτον
noctu — νύκωρ, νυκτός
nomen — ὄνομᾰ, -ατος, τό
noster — ἡμέτερος 3, ἡμῶν
non — οὐ
novem — ἐννέᾰ
observo — παραφυλάττω, παρεφύλαττον
octāvus — ὄγδοος 3
odiōsus — ἐχθρός 3
olim — πᾶς, πᾶσᾰ, πᾶν
omnis — πᾶς
orātor — ῥήτωρ, -ορος, ὁ
Orestes — Ὀρέστης
orno — κοσμέω (κοσμῶ), ἐκόσμεον (ἐκόσμουν)

ōs — στόμᾰ, -τος, τό
parceo — φείδομαῐ̈, ἐφειδόμην
pareo — πείθομαῐ̈, ἐπειθόμην
pars — μέρος, -ους, τό
patria — πατρίς, -ίδος, ἡ
pauper — πένης, -ητος
Pericles — Περικλῆς, -έους, ὁ
pericŭlum — κίνδυνος, -ου, ὁ
perītus — ἔμπειρος 2
perfectus – τέλειος 3
philosophia — φιλοσοφίᾱ, -ᾱς, ἡ
Phoenix — Φοῖνῐξ, -κος, ὁ
poēta — ποιητής, -οῦ, ὁ
Pontus Euxīnus — Εὔξεινος πόντος, -ου, ὁ
pŏpŭlus — δῆμος, -ου, ὁ
potestas — ἐξουσίᾱ, -ᾱς, ἡ
praeceptum — ἄκουσμᾰ, -ατος, τό
praetor — ἀστυνόμος, -ου, ὁ
primus — πρῶτος 3
probus – ἀγαθός 3
procella — θύελλᾰ, -ης, ἡ
prodĭtor — προδότης, -ου, ὁ
prudens — σώφρων 2
puella — κόρη, -ης, ἡ, παῖς, παιδός, ἡ
puer — κόρος, -ου, ὁ, παῖς
pugna — μάχη, -ης, ἡ
pugno (***cum***) — μάχομαῐ̈ (πρός), ἐμαχόμην (πρός)
pulcher — καλός 3
pulchre — καλῶς
punio — κολάζω, ἐκόλαζον
Pylădes — Πυλάδης, -ου, ὁ
quaestor — ταμίᾱς, -ου, ὁ
quam — ἤ
quater — τετράκῐς
quaterni — τέτταρες
-que — καί
qui — ὅς
quini — πέντε
quinque — πέντε
quis — τίς
quotus — πόσος 3
raro — ὀλιγάκῐς
rarus — σπάνιος 3
rego — πολιτεύομαῐ̈, ἐπολιτευόμην
res publĭca — κοινόν, -οῦ, τό
rex — βασιλεύς, -εως, ὁ
Roma — Ῥώμη, -ης, ἡ
Romānus (sb.) — Ῥωμαῖος, -ου, ὁ
Romānus (adj.) — Ῥωμαϊκός 3
saecŭlum — αἰών, -ῶνος, ὁ
saepe — πολλάκῐς
sagitta — ἰός, -οῦ, ὁ
sano — ὑγιάζω, ὑγίαζον
sapiens — σοφός 3
scientia — ἐπιστήμη, -ης, ἡ
secerno – χωρίζω, ἐχώριζον
sedĕcim — ἑκκαίδεκᾰ
semper — ἀεί
sepelio — καταθάπτω, κατέθαπτον
servĭtus — δουλείᾱ, -ᾱς, ἡ
servo — φυλάττω, ἐφύλαττον
servus — δοῦλος, -ου, ὁ
sevēre — σπουδαίως
sex — ἕξ
sexaginta — ἑξήκοντᾰ
simĭlis — ὅμοιος (ὁμοῖος) 3
singŭli — ἕκαστος 3
sociĕtas — ἑταιρείᾱ, -ᾱς, ἡ
Sparta — Σπάρτη, -ης, ἡ
Spartăcus — Σάρτακος, -ου, ὁ
spatium — χρόνος, -ου, ὁ
stella — ἄστρον, -ου, τό
strenue — ἀνδρείως
sui — ἑαυτοῦ
sum — εἰμί, ἦ(ν)
supĕro — ὑπερέχω, ὑπερεῖχον
superstitio — δεισιδαιμονίᾱ, -ᾱς, ἡ

tempus — χρόνος
ter — τρίς
terni — τρεῖς
terra — γῆ, γῆς, ἡ
terreo — ταράττω, ἐτάραττον
timĭdus — δειλός 3
trecenti — τριακόσιοῐ
tu — σύ
tuus — σός 3, σου
unus — εἷς, μίᾰ, ἕν
utĭnam – εἴθε
urbs — πόλῐς, -εως, ˙ξ
utĭlis — χρήσιμος 3
uxor — γυνή, γυναικός, ἡ
vanus — μάταιος 3
vehementer — σφοδρῶς
ventus — ἄνεμος, -ου, ὁ
ver — ἔᾰρ, -ος, τό
verbum — λόγος, -ου, ὁ, ἔπος, -ους, τό
Vercingetŏrix – Οὐεργεντόρῐξ, -ιγος, ὁ
verĭtas — ἀλήθειᾰ, -ᾱς, ἡ
verus — ἀληθινός 3
via — ὁδός, -οῦ, ἡ
victor — νικητής, -οῦ, ὁ
vicus — κώμη, -ης, ἡ
vir — ἄνθωρπος, -ου, ὁ
vita — βίος, -ου, ὁ
vitium — ἁμάρτημᾰ, -ατος, τό
vitupĕro — ψέγω, ἔψεγον
vivo — βίον διάγω, διῆγον, ζάω (ζῶ), ἔζαον (ἔζων)
vulnĕro —τιτρώσκω, ἐτίτρωσκον

а — μέν … δέ
Азија — Ἀσίᾱ, -ᾱς, ἡ
Ајант — Αἴᾱς, -αντος, ὁ
ако — ἐάν
Акрагантињани — Ἀκραγαντῖνοῖ, -ων, οἱ
акропољ — ἀκρόπολῖς, -εῶς, ἡ
али — ἀλλά
Алкибијад — Ἀλκιβιάδης, -ου, ὁ
Арапин — Ἄρᾰψ, -βος, ὁ
Арес — Ἄρης, -εῶς / -εος, ὁ
Аристоник — Ἀριστόνικος, -ου, ὁ
Архонат — ἄρχων, -οντος, ὁ
Артемида — Ἄρτεμῖς, -ιδος, ἡ
Атена — ᾽Αθηνᾶ, -ᾶς, ἡ
Атина — Ἀθῆναῖ, -ῶν, αἱ
атински — Ἀθηναῖος 3
Атињанин — Ἀθηναῖος, -ου, ὁ
Африка — Λιβύη, -ης, ἡ
Ахилеј — Ἀχιλλεύς, -εως, ὁ
бакља — δᾴς, δᾳδός, ἡ
бара —λίμνη, -ης, ἡ
бацати — βάλλω, ἔβαλλον
без — ἄνευ +gen
безвлађе — ἀναρχίᾱ, -ᾱς, ἡ
бесмртан — ἀθάνατος 2
Бијант — Βίᾱς, -αντος, ὁ
бијег — φυγή, -ῆς, ἡ
бирати — ἐκλέγω, ἐξέλεγον
бити — εἰμί, ἦ(ν)
бити удаљен — ἀπέχω, ἐπεῖχον
битка — μάχη, -ης, ἡ
бичевати — μαστιγόω (μαστιγῶ), ἐμαστίγοον (ἐμαστίγουν)
благо — κτῆμᾰ, -τος, τό
благостање — εὐδαιμονίᾱ, -ᾱς, ἡ
бог — θεός, -οῦ, ὁ
богат — πλούσιος 3
богатство — πλοῦτος, -ου, ὁ
богиња — θεά, -ᾶς, ἡ
болест — νόσος, -ου, ἡ
боље — βέλτιον
борба — μάχη, -ης, ἡ
борити се — μάχομαῖ, ἐμαχόμην
бранити — ἀμύνω, ἤμυνον
брз — ταχύς 3
брод — ναῦς, νεώς, ἡ
буните се — στασιάζω, ἐστασίαζον
ваљан — χρηστός 3
васпитати — παιδεύω, ἐπαίδευον
ватра — πῦρ, πυρός, τό
ваш — ὑμέτερος 3, ὑμῶν αὐτῶν
велик — μέγᾰς, μεγάλη, μέγᾰ
ви — ὑμεῖς
вијенац — στέφανος, -ου, ὁ
вино — οἶνος, -ου, ὁ
више — μᾶλλον
вјежбати — γυμνάζω, ἐγύμναζον
вјеран — πιστός 3
вјеровати — πιστεύω, ἐπίστευον
властит — ἴδιος 3
вођа — ἡγεμών, -όνος, ὁ, στρατηγός, -ου, ὁ
војник — στρατιώτης, -ου, ὁ
војска — στρατιά, -ᾶς, ἡ
војсковођа — ἡγεμών, -όνος, ὁ
вољети више — μᾶλλον βούλομαῖ, μᾶλλον ἐβουλόμην / ἠβουλόμην
вредјети — ἰσχύω, ἴσχυον [ca ῑ-]
врлина — ἀρετή, -ῆς, ἡ
вук — λύκος, -ου, ὁ
вуна — ἔριον, -ου, τό

гигант — γίγᾱς, -αντος, ὁ
глава — κεφαλή, -ῆς, ἡ
гласовит — ὀνομαστός 3
гледати — βλέπω, ἔβλεπον
говедо — βοῦς, βοός ὁ / ἡ
говор — λόγος, -ου, ὁ
говорити — λέγω, ἔλεγον
говорити истину — ἀληθεύω, ἠλήθευον
говорник — ῥήτωρ, -оρος, ὁ
година — ἐνιαυτός, -οῦ, ὁ; ἔτος, -ους, τό
горак — πικρός 3
господар — δεσπότης, -ου, ὁ
град — πόλῐς, -εῶς, ἡ
грађанин — πολίτης, -ου, ὁ
грешити — ἁμαρτάνω, ἡμάρτανον
Грк — Ἕλλην, -ηνος, ὁ
гроб — τάφος, -ου, ὁ
дабогда — εἴθε
давати — παρέχω, παρεῖχον
дан — ἡμέρᾱ, -ᾱς, ἡ
данас — τήμερον
Дарије — Δαρεῖος, -ου, ὁ
два — δύο
дванаест — δώδεκᾰ
дванаести — δωδέκατος 3
девет — ἐννέᾰ
десет — δέκᾰ
десет пута — δεκάκῐς
десни — δεξιός 3
дивити се — θαυμάζω, ἐθαύμαζον
дизати устанке — στασιάζω, ἐστασίζαον
дијете — παῖς, παιδός, ὁ / ἡ
дио — μέρος, -ους, τό
Диоген — Διογένης, -ους, ὁ
дјело — ἔργον, -ου, τό
дјеца — παῖδες, παίδων, οἱ / αἱ
дјечак — παῖς, παιδός, ὁ / ἡ
добар — ἀγαθός 3
добивати — λαμβάνω, ἐλάμβανον
добро — εὖ
доброчинитель — εὐεργέτης, -ου, ὁ
доликовати — πρέπει, ἔπρεπε
домовина — πατρίς, -ίδός, ἡ
драг — φίλος 3
драма — δρᾶμα, -τος, τό
дрво — δένδρον, -ου, τό
држава — πόλῐς, -εῶς, ἡ
држати[1] — ἔχω, εἶχον
држати[2] — νομίζω, ἐνόμιζον
друг — φίλος, -ου, ὁ
други — ἄλλος, -η, -ο
дубина — βάθος, -ους, τό
дубок — βαθύς 3
дуг до пете — ποδήρης 2
дуготрајан — μακρός 3
дужан — ἀναγκαῖος 3
еп — ἔπος, -ους, τό
Епикур — Ἐπίκουρος, -ου, ὁ
Еринија — Ἐρινύς, -ύος, ἡ
Етиопљанин — Αἰθίοψ, -οπος, ὁ
жеља — ἐπιθυμίᾱ, -ᾱς, ἡ
жељети — βουλομαῖ, ἐβουλόμην / ἠβουλόμην
жена — γυνή, γυναικός, ἡ
живјети (*žívot*) — ἄγω (sc. βίον)
живот — βίος, -ου, ὁ
животиња — ζῷον, -ου, τό
жртвеник — βωμός, -οῦ, ὁ
жртвовати — θύω, ἔθυον
за — ὑπέρ +gen
зао — κακός 3
заповиједати — κελεύω, ἐκέλευον
зар — ἆρ᾽ οὐ
затим — ἔπειτᾰ
зато — διότῐ
захвалност — χάρῐς, -τος, ἡ

закон — νόμος, -ου, ὁ
заповједник — στρατηγός, -οῦ, ὁ
звати — ὀνομάζω, ὠνόμαζον
Зевс — Ζεύς, Διός, ὁ
земља — γῆ, γῆς, ἡ
зец — λαγώς, -ώ, ὁ
зид — τεῖχος, -ους, τό
златан — χρυσοῦς 3
зликовац — κακοῦργος, -ου, ὁ
зло — κακόν, -οῦ, τό
знање — ἐπιστήμη, -ης, ἡ
и — καί
и … и — τέ … καί
из — ἐκ / ἐξ +gen
избијати — ἀνατέλλω, ἀνέτελλον
извор — πηγή, -ῆς, ἡ
издајица — προδότης, -ου, ὁ
или — ἤ
имање — κτῆμᾰ, -τος, τό
имати — ἐχω, εἶχον
име — ὄνομᾰ, -τος, τό
Индија — Ἰνδική, -ῆς, ἡ
исказивати — ἀπονέμω, ἀπένεμον
искуство — πεῖρᾰ, -ᾱς, ἡ
истина — ἀλήθειᾰ, -ᾱς, ἡ
ићи за ким — ἕπομαῖ, εἱπόμην
ја — ἐγώ
Јадран — Ἀδρίᾱς, -ου, ὁ
јачати — βεβαιόω (βεβαιῶ), ἐβεβαίοον (ἐβεβαίουν)
један — εἷς, μίᾰ, ἕν
Јека — ἠχώ
јелен — ἔλαφος, -ου, ὁ
још — ἔτῐ̆
јунак — ἥρως, -ωος, ὁ
казати — λέγω, ἔλεγον
кажњавати — ζημιόω (ζημιῶ), ἐζημίοον (ἐζημίουν), κολάζω, ἐκόλαζον
какав — ποῖος 3, οἷος 3, ὁποῖος 3
Кана — Κάνναῐ̆, -ῶν, αἱ
Каријац — Κάρ, Καρός, ὁ
кацига — κράνος, -ους, τό
Кербер — Κέρβερος, -ου, ὁ
Кир — Κῦρος, -ου, ὁ
клевета — διαβολή, -ῆς, ἡ
књига — βίβλος, -ου, ἡ
ко — τίς
код — ἐν +dat, παρά +dat, πρός +dat
Кодро — Κόδρος, -ου, ὁ
коза — αἴξ, αἰγός, ἡ
који — ὅς, ἥ, ὅ
који год — ὅστῐ̆ς, ἥτῐ̆ς, ὅ τῐ̆
колик — πόσος 3, ὅσος 3, ὁπόσος 3
колонија — ἀποικίᾱ, -ᾱς, ἡ
конзул — ὕπατος, -ου, ὁ
коњ — ἵππος, -ου, ὁ
копно — γῆ, γῆς, ἡ
коријен — ῥίζᾰ̆, -ης, ἡ
Коринт — Κόρινθος, -ου, ἡ
кост — ὀστοῦν, -οῦ, τό
краљ — βασιλεύς, -έως, ὁ
краљевати — βασιλεύω, ἐβασίλευον
красан — καλός 3
кратак — βραχύς 3
Крез — Κροῖσος, -ου, ὁ
крило — κέρᾰ̆ς, κέρατος / κέρως, τό
Критија — Κριτίᾱς, -ου, ὁ
Ксеркso — Ξέρξης, -ου, ὁ
кћерка — θυγάτηρ, θυγατρός, ἡ
кућа — οἶκος, -ου, ὁ; οἰκίᾱ, -ᾱς, ἡ
лав — λέων, -οντος, ὁ
лађа — ναῦς, νεώς, ἡ
лаж — ψεῦδος, -ους, τό

лажан — ψευδής 2
лак — ῥᾴδιος 3
лакше — ῥᾷον
ласкавац — κόλᾰξ, -κος, ὁ
Леонида — Λεωνίδᾱς, -ου, ὁ
Либија — Λιβύη, -ης, ἡ
лијеп — καλός 3
лијечити — θεραπεύω, ἐθεράπευον
ловити — θηρεύω, ἐθήρευον
лоза — ἄμπελος, -ου, ἡ
лош —κακός 3
луд — μῶρος 3
лука — λιμήν, -ένος, ὁ
лутање — πλάνη, -ης, ἡ
љекар — ἰατρός, -οῦ, ὁ
љубити — στέργω, ἔστεργον, φιλέω (φιλῶ), ἐφίλεον (ἐφίλουν)
људи — ἄνθρωποῐ, -ων, οἱ
мајка — μήτηρ, μητρός, ἡ
мана — ἁμάρτημᾰ, -τος, τό
марљив — σπουδαῖος 3
марљиво — σπουδαίως
марљивост — φιλεργίᾱ, -ᾱς, ἡ
мач — ξίφος, -ους, τό
Менандар — Μένανδρος, -ου, ὁ
месо — κρέᾰς, κρέως, τό
ми — ἡμεῖς
Милет — Μίλητος, -ου, ἡ
Минос — Μίνως, Μίνω, ὁ
мио — φίλος 3
мирно — πρᾴως
мисао — γνώμη, -ης, ἡ
мишљење — γνώμη, -ης, ἡ
мјесец[1] — μήν, μηνός ὁ
мјесец[2] — σελήνη, -ης, ἡ
млад — νέος 3
младић — νανίᾱς, -ου, ὁ
млијеко — γάλᾰ, γάλακτος, τό
много — πολύς, πολλή, πολύ
мноштво (*sc. veliko*) — ἀφθονίᾱ, -ᾱς, ἡ
мој — ἐμός 3, μου
море — θάλαττᾰ, -ης, ἡ
морнар — ναύτης, -ου, ὁ
мрзјети — μισέω (μισῶ), ἐμίσεον (ἐμίσουν)
мртав — νεκρός 3
мртвак — νεκρός, -οῦ, ὁ
мудрац — σοφός, -οῦ, ὁ
муж — ἀνήρ, ἀνδρός, ὁ
на — ἐπί +gen, ἐν +dat
награда — ἆθλον, -ου, τό
нада — ἐλπίς, -ίδος
надвисивати — ὑπερέχω, ὑπερεῖχον
називати — ὀνομάζω, ὠνόμαζον
најбрже — τάχιστᾰ
највећи — μέγιστος 3
највише — μάλιστᾰ
најприје — πρῶτον
наоружавати — ὁπλίζω, ὥπλιζον
напоран — ἐπίπονος 2
напуштати — λείπω, ἔλειπον
народ — δῆμος, -ου, ὁ; ἔθνος, –ους, τό
нарочито — διαφερόντως
настојати — πειράομαῐ̈ (πειρῶμαῐ̈), ἐπειραίμην (ἐπειρώμην)
наука — ἐπιστήμη, -ης, ἡ; μάθησῐ̈ς, -εῶς, ἡ
наш — ἡμέτερος 3
не — οὐ +ind, μή +ipv
невоља — ἀτυχίᾱ, -ᾱς, ἡ
него — ἀλλά; ἤ
неки — τὶς, τὶ
неправда — ἀδικίᾱ, -ᾱς, ἡ
непријатељ — πολέμιος, -ου, ὁ
нерад — ἀργίᾱ, -ᾱς, ἡ
несахрањен — ἄθαπτος 2
неслога — διαφορά, -ᾶς, ἡ
несрећа — συμφορά, -ᾶς, ἡ

несрећан — δυστυχής 2
несталан — ἀβέβαιος 2
нечастан — ἄτιμος 2
никад — οὐδλεποτε
нико (***ништа***) — οὐδείς, οὐδεμιᾰ́, οὐδέν; μηδείς, μηδεμία, μεδέν
нити … нити — οὔτε … οὔτε
нов — νέος 3, καινός 3
носити — φέρω, ἔφερον
ноћу — νυκτός
о — περί
образовање — παιδείᾱ, -ᾱς, ἡ
овај — ὅδε
овца — οἶς, οἰός ἡ; πρόβατον, -ου, τό
од — ἀπό +gen
одбити — ἀμύνομαῐ̃, ἠμυνόμην
одважан — θρασύς 3
одвратан — αἰσχρός 3
одгајати — παιδεύω, ἐπαίδευον
одгој — παιδείᾱ, -ᾱς, ἡ
Одисеј — Ὀδυσσεύς, -έως, ὁ
Одисеја — Ὀδύσσειᾰ́, -ᾱς, ἡ
одупирати се — ἐναντιόομαῐ̃, ἠναντιούμην
округан — ὠμός 3
опсједати — πολιορκέω (πολιορκῶ), ἐπολιόρκεον (ἐπολιόρκουν)
орао — ἀετός, -οῦ, ὁ
освјетљавати — καταλάμπω, κατέλαμπον
ослобађати — ἐλευθερόω (ἐλευθερῶ), ἠλευθέροον (ἠλευθέρουν)
оснивати (*колоније*) — ἐκπέμπω
оснивач — οἰκισσής, -οῦ, ὁ
особито — διαφερόντως, σφόδρα
отац — πατήρ, πατρός, ὁ
отаџбина — πατρίς, -ίδος, ἡ
палестра — παλαίστρᾱ, -ᾱς, ἡ
пас — κύων, κυνός, ὁ / ἡ
пастир — ποιμήν, -ένος, ὁ
патња — πάθος, -ους, τό
пећина — ἄντρον, -ου, τό
Пеоњани — Παίονες, -ων, οἱ
Перикле — Περικλῆς, -έους, ὁ
Перијанац — Πέρσης, -ου, ὁ
пјесма — ᾠδή, -ῆς, ἡ
пјесник — ποιητής, -οῦ, ὁ
Платеја — Πλάταιαῐ̃, -ῶν, αἱ
плашити се — φοβέομαῐ̃ (φοβοῦμαῐ̃), ἐφοβεόμην (ἐφοβούμην)
племенит — εὐγενής 3
плод — καρπός, -οῦ, ὁ
плодност — εὐφορίᾱ, -ᾱς, ἡ
побједа — νίκη, -ης, ἡ
побјеђивати — νικάω (νικῶ), ἐνίκαον (ἐνίκων)
повећавати — αὐξάνω, ηὔξανον
погрешка — ἁμάρτημᾰ́, -τος, τό
подложан — ὑπήκοος 2 (+gen / dat)
подносити — φέρω, ἔφερον
познавати — γιγνώσκω, ἐγίγνωσκον
познат — γνώριμος 2 / 3
позориште — θέατρον, -ου, τό
покоравати се — πείθομαῐ̃, ἐπειθόμην
полазити — τρέπομαῐ̃, ἐτρεπόμην
поље — ἀγρός, -οῦ, ὁ
понајвише — μάλιστᾰ́
пораз — ἧττᾰ́, -ης, ἡ
поробити — δουλόω (δολῶ), ἐδούλοον (ἐδούλουν)
посвећен — ἱερός 3 +gen
пословица — παροιμίᾱ, -ᾱς, ἡ
почетак — ἀρχή, -ῆς, ἡ
потребан — ἀναγκαῖος 3
поштовати — θεραπεύω, ἐθεράπευον τιμάω (τιμῶ), ἐτίμαον (ἐτίμων)
правда — διακοσύνη, -ης, ἡ
праведно — δικαίως

предак — πρόγονος, -ου, ὁ
презирати — καταφρονέω (καταφρονῶ), κατεφρόνεον (κατεφρόνουν)
према —κατά +acc
пријатељ — φίλος, -ου, ὁ
пријатељство — φιλίᾱ, -ᾱς, ἡ
примјер — παράδειγμᾰ, -τος, τό
природа — φύσῐς, -εῶς, ἡ
прича — μῦθος, -ου, ὁ
Прометеј — Προμηθεύς, -έως, ὁ
просуђивати — κρίνω, ἔκρινον
противˋ — πρός +acc
пун — μεστός 3, πλέως 3
пустошити — ἐρημόω (ἐρημῶ), ἠρήμοοον (ἠρήμουν), διαφθείρω, διέφθειρον
пут — ὁδός, -οῦ, ὁ
пуштати — ἐάω (ἐῶ), εἴαον (εἴων)
рàд — ἔκων, -οῦσᾰ, -όν
рâд — ἐργασίᾱ, -ᾱς, ἡ; πόνος, -ου, ὁ; ἔργον, -ου, τό
радишан — σπουδαιός 3
радити — πράττω, ἔπραττον
радник — ἐργάτης, -ου, ὁ
радо — ἔκων, -οῦσᾰ, -όν
разборит — σώφρων 2
разборитост — φρόνησῐς, -εῶς, ἡ
разум — φρόνησῐς, -εῶς, ἡ
рат — πόλεμος, -ου, ὁ
ратоборан — μάχιμος 3 / 2
ред — τάξῐς, -εῶς, ἡ
Рем — Ῥῆμος, -ου, ὁ
рећи — λέγω, ἔλεγον
риба — ἰχθῦς, -ύος, ὁ
ријека — ποταμός, -οῦ, ὁ
ријеч — ἔπος, -ους, τό; λόγος, –ου, ὁ
Рим — Ῥώμη, -ης, ἡ
Римљанин — Ῥωμαῖος, -ου, ὁ
роб — δοῦλος, -ου, ὁ
робовати — δουλεύω, ἐδούλευον
родитељ — γονεύς, -έως, ὁ
Ромул — Ῥωμύλος, -ου, ὁ
ругати се — σκώπτω, ἔσκωπτον +dat
ружан — αἰσχρός 3
рука — χείρ, χειρός, ἡ
сав — ἅπᾱς, ἅπασᾰ, ἅπᾰν; πᾶς, πᾶσᾰ, πᾶν
савјетовати — συμβουλεύω, συνεβούλευον
сад — νῦν
Саламина — Σαλαμίς, -ῖνος, ἡ
сам — αὐτός, -η, -ο
сан — ὕπνος, -ου, ὁ
Сапфо — Σαπφώ, -οῦς, ἡ
сваки — ἕκαστος 3
свјетиљка — λάμπας, -άδος, ἡ
свој *(он)* — ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ
себе *(он)* — ἑαυτοῦ, -ῆς, -οῦ
седамдесет — ἑβδομήκοντᾰ
сељак — γεωργός, -οῦ, ὁ
сигурно — ἀσφαλῶς
син — υἱός, -οῦ, ὁ
сиромашан — πένης, -ητος
сјекира — πέλεκυς, -εῶς, ἡ
сјена — σκιά, -ᾶς, ἡ
сјећати се — μνήμων εἰμί, ἦ(ν)
слаб — ἀσθενής 2
слава — δόξα, -ης, ἡ
славан — ἔνδοξος 2, εὐκλεής 2
сладак — γλυκύς 3
слика — κάτοπτρον, -ου, τό
сличан — ὅμοιος 3
слобода — ἐλευθερίᾱ, -ᾱς, ἡ
слога — ὁμόνοιᾰ, -ᾱς, ἡ
слон — ἐλέφᾱς, -αντος, ὁ
слушати — ἀκούω, ἤκουον, πείθομαῐ, ἐπειθόμην +dat
сматрати — νομίζω, ἐνόμιζον

смрт — θάνατος, -ου, ὁ
снага — ῥώμη, -ης, ἡ
Сократ — Σωκράτης, -ους, ὁ
Софокле — Σοφοκλῆς, -έους, ὁ
спавати — καθεύδω, ἐκάθευδον / καθηῦδον
Спарта — Σπάρτη, -ης, ὁ
Спартак — Σπάρτακος, -ου, ὁ
Спартанац — Σπαρτιάτης, -ου, ὁ
спас — σωτηρίᾱ, -ᾱς, ἡ
спасавати — σῴζω, ἔσῳζον
спаситељ — σωτήρ, -ῆρος, ὁ
спор — βραδύς 3
спремно — προθύμως
срамотан — αἰσχρός 3
срећан — εὐδαίμων 2
стадиј — στάδιον, -ου, τό
стадо — ἀγέλη, -ης, ἡ
стало ми је — μέλει μοι, ἔμελε μοι
становати — οἰκέω (οἰκῶ), ᾤκεον (ᾤκουν)
стар — παλαιός
старији — πρεσβύτερος 3
стицати — κτάομαῐ (κτῶμαῐ), ἐκταόμην (ἐκτώμην)
сто — ἑκατόν
стомак — γατήρ, γαστρός, ἡ
строго — ἰσχυρῶς
судија — δικαστής, -οῦ, ὁ
сунце — ἥλιος, -ου, ὁ
сутра — αὔριον
сваћа — ἔρῐς, -ιδος, ἡ
тај — οὗτος, αὕτη, τοῦτο
твој — σός 3, σου
Теба — Θῆβαῐ, -ῶν, αἱ
тежак — χαλεπός 3
Темистокле — Θεμιστοκλῆς, -έους, ὁ
Термопиле — Θερμοπύλαῐ, -ῶν, αἱ
ти — σύ
тијело — σῶμᾰ, -τος, τό
трагедија — τραγῳδίᾱ, -ᾱς, ἡ
треба — δεῖ, χρή
трем — στοά, -ᾶς, ἡ
три — τρεῖς, τρίᾰ
тридесет — τριάκοντᾰ
тридесети — τριακοστός 3
трирема — τριήρης, -ους, ἡ
Троја — Τροίᾱ, -ᾱς, ἡ
трчати — τρέχω, ἔτρεχον
туђ — ἀλλότριος 3
ћутати — σιγάω (σιγῶ), ἐσίγαον (ἐσίγων)
у — ἐν (где) +dat, εἰς (куда) +acc
увијек — ἀεί
ум — νοῦς, νοῦ, ὁ
умијеће — τέχνη, -ης, ἡ
умјетност — τέχνη, -ης, ἡ
увијек — ἀεί
увјеравање — πειθώ, -οῦς, ἡ
узрок — αἰτίᾱ, -ᾱς, ἡ
умјетник — τεχνίτης, -ου, ὁ
умножавати — πολλαπλασιόω
уништавати — διαφθείρω, διέφθειρον
упознавати — γιγνώσκω, ἐγίγνωσκον
упоређивати — εἰκάζω, ᾔκαζον / εἴκαζον
упропаштавати — διαφθείρω, διέφθειρον
устанак — στάσῐς, -εῶς, ἡ
ученик — μαθητής, -οῦ, ὁ
учитељ — διδάσκαλος, -ου, ὁ
учити — μανθάνω, ἐμάνθανον
Фаларис — Φάλαρῐς, -ιδος, ὁ
филозоф — φιλόσοφος, -ου, ὁ
Хад — Ἅιδης, -ου, ὁ
хаљина — ἐσθής, –ῆτος, ἡ
Хелен — Ἕλλην, -ηνος, ὁ
Хераклит — Ἡράκλειτος, -ου, ὁ
херој — ἥρως, -ωος, ὁ
хиљаду — χίλιοῐ 3
Хомер — Ὅμηρος, -ου, ὁ

хоплит — ὁπλίτης, -ου, ὁ
храбар — ἀνδρεῖος 3
храбрије — ἀνδρειότερον
храбро — ἀνδρείως
храброст — ἀνδρεῖᾱ, -ᾱς, ἡ
храм — νεώς, -ώ, ὁ
хранити — τρέφω, ἔτρεφον
хтјети — (ἐ)θέλω, ἤθελον / ἔθελον
цвасти — ἀκμάζω, ἤκμαζον
црн — μέλᾱς, μέλαινᾰ, μέλᾰν
част — τιμή, -ῆς, ἡ
честит — ἐσθλός 3
често — πολλάκῐς
четврти — τέταρτος 3
чинити — ποιέω (ποιῶ), ἐποίεον (ἐποίουν)
читав — πᾶς, πᾶσᾰ, πᾶν
читати — ἀναγιγνώσκω, ἀνεγίγνωσκον
човјек — ἄνθρωπος, -ου, ὁ
чувар — φύλᾰξ, -κος, ὁ
чувати — φυλάττω, ἐφύλαττον
шест — ἕξ
шкодити — βλάπτω, ἔβλαπτον
шта — τί